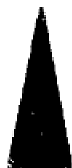
FLORIN PETRESCU

LACUL SUSPENDAT

EDITURA TINERETULUI

FLORIN
PETRESCU

lacul suspendat

Desenul copertei DAMIAN PETRESCU

EDITURA TINERETULUI

1967

Lacul suspendat

1. Trei prieteni

Îmi amintesc prea bine cum a început toată această poveste curioasă. Era o seară de la începutul verii şi stăteam
acasă, cu ferestrele larg deschise. Abia adia o boare de vânt,
fâlfâind uşor perdelele. Stăteam la masa de lucru şi căutam să mă concentrez asupra unor mutatori ionici ale căror scheme încercam să le imaginez, apoi să le calculez parametri şi pe urmă să descopăr soluţii, pe cât posibil originale, care să satisfacă mai complex cerinţele funcţionării lor.

Era, evident, o temă de proiectare.

Nu făcea totuşi parte din sarcinile curente ale planului meu de lucru, fiindcă pe acelea le terminasem cu o zi înainte.
Mai aveam însă 24 de ore la dispoziţie până să plec în concediu de odihnă şi aş fi vrut să las între cartoane, înainte
de a porni la Borsec (acolo aveam de gând să mă duc), o soluţie cât de cât definitivată a acestor mutatori care preocupau o serie de cercetători din institutul nostru de proiectări în automatică şi cibernetică. Ajunsesem să schiţez în minte câteva scheme electronice, mai mult sau mai puţin convenabil, dar în clipele acelea ideile nu voiau să se cristalizeze şi se împrăştiau ca nişte ochiuri rotunde

de apă care interferează. Un simţământ bizar, n-aş fi putut spune nici eu precis ce anume, un soi de deconcertare mă stăpânea.

Am făcut câteva eforturi de voinţă, fără prea mari rezultate. Hotărât, în seara aceea nu aveam chef de creaţii electronice.

Pe urmă, nu ştiu cum, am intuit deodată cauza : plecam în concediu ! În subconştient se cuibărise ideea aceasta şi mă
simţeam ca un călător cu valizele pregătite, aşteptând să se
facă ora potrivită pentru a porni spre gară.

Am măturat cu un gest toate nomogramele, schemele şi calculele din faţa mea şi am decis să mă ocup de ele în timpul concediului. O lună de zile ! Aveam o lună de zile la dispoziţie să cutreier munţii, să respir aerul ozonat al molidului şi brazilor, să fac ascensiuni !

Acolo, în tăria înălţimilor, aveam să găsesc mai uşor idei noi pentru mutatori.

Dar a ieşit tocmai pe dos, n-a fost de loc aşa cum mă aşteptam.

Pe atunci eram însă de bună credinţă. Aveam convingerea
fermă că peste 24 de ore voi admira priveliştile Borsecului şi nici prin minte nu-mi trecea că aveam să mă aflu de fapt la un pas de înec, pe fundul unui lac suspendat, la câţiva paşi de ţărmul mării...

Am pus oarecare ordine în hârtiile de pe birou şi mă pregăteam să ies şi să mă plimb până la ora opt-nouă seara,
când, ridicându-mă, i-am zărit prin fereastră pe cei doi

prieteni ai mei, Mihuţ şi Alexandru, traversând strada şi venind cu pas întins spre mine.

Am sărit imediat să le deschid uşa, şi asta exact în clipa în care Mihuţ se pregătea să apese pe butonul soneriei.

— Drace ! a făcut el, surprins. Ai vreun releu care te anunţă în clipa în care îţi sosesc musafiri ?

— Vezi bine, i-am răspuns, foarte serios. O să vi-l arăt... Dar până una-alta, intraţi că mi se răceşte casa !

— Măcar de s-ar răci, suspină Alexandru care, cu toată bluza lui subţire, transpira din plin.

Am luat loc toţi trei în camera mea de lucru.

— Bagaje strânse, a exclamat Mihuţ, uitându-se jur împrejur şi, adulmecând, a continuat: Miros de naftalină. Costumul de călătorie pe fotoliu. Mină veselă de om care pleacă în concediu. Bun !

Eu îi urmăream, amuzat, exerciţiile de detectiv amator.

— Cătăline, toate astea indică o părăsire grabnică a domiciliului tău legal, şi asta în viitorul cel mai apropiat.

Alexandru a adăugat :

— Mai bine mărturiseşte totul, nu-ţi îngreuna situaţia. Probele pledează împotriva ta.

— Voiai deci, urmă Mihuţ, să fugi, să te sustragi urmăriri vigilente a prietenilor tăi, să ştergi urmele crimelor electronice pe care le-ai săvârşit într-un an de muncă... Răspunde !

Am izbucnit toţi trei într-un hohot de râs.

— Păi nu ştiaţi că peste douăzeci şi patru de ore plec în concediu ? V-am spus-o doar din iarnă ! Data, ziua şi destinaţia…

S-au privit cu un aer complice.

— Individul începe să facă mărturisiri, a rostit Alexandru,

mângâindu-şi gânditor bărbuţa.

A urmat o pauză mai lungă. Tăceam toţi trei şi ne priveam.

Nu pricepeam ce vor prietenii mei. Discutasem cu luni înainte şi constatasem că nu ne putem petrece concediul împreună, fiindcă pentru Alexandru, ca geofizician, vara era campanie de vârf în munca lui, iar Mihuţ nu era sigur că îşi va termina până la acea dată o lucrare ştiinţifică asupra unui virus filtrant pe care tocmai pusese mâna, ca să
zicem aşa.

—Va să zică, reluă cu tonul său liniştit Alexandru, te pregăteşti să-ţi părăseşti prietenii, fără nici o urmă de remuşcare, fugind să te ascunzi printre urşii de la Borsec...

— E o confuzie, iertare !

— Vrei să spui că n-aveai de gând să pleci la Borsec ?

— Ba da. Dar la Borsec nu sunt urşi, ci vilegiaturişti, ceea
ce evident nu e acelaşi lucru.

— Glumă proastă ! a catalogat-o Mihuţ, cu pipa în gură şi mâinile sub ceafă, comod întins în fotoliul său.

— Deci în loc să te usture, să te ardă şi să te frigă conştiinţa, încerci să scapi prin tangente subterfugii, glume...

— Staţi puţin, am replicat, confuz.

Era evident că prietenii mei joacă o mică piesă de teatru pe care o compuseseră special pentru mine, dar nu înţelegeam ce urmăresc.

Alexandru i-a făcut un semn lui Mihuţ.

— Haidem ! i-a spus. Nu e nimic de făcut cu acest electronist, care are în loc de suflet o maşină de calcul...

— Lipsită de conştiinţă, de morală, de sentimente, trebuia să adaugi, dragă Alexandre! Iată cum ajungi să cunoşti un om ! Într-adevăr, haidem !

Şi chiar s-au ridicat. M-am ridicat şi eu.

— Terminaţi cu farsa asta idioată ! Ce v-a găsit ? Aţi băut ? V-a bătut soarele la cap ?

Alexandru i-a aruncat o privire tristă lui Mihuţ :

— Îl auzi cum îşi batjocoreşte foştii prieteni ?

— Renegat! a făcut Mihuţ.

— Fraţilor, dacă staţi, vă dau limonadă la gheaţă ! am strigat, într-un moment de inspiraţie.

S-au privit unul pe celălalt. Îmi venea să râd.

— Dacă e vorba de limonadă, cedăm, a răspuns Mihuţ. Dar să fie de la frigider.

Ne-am aşezat iarăşi tustrei. Eu zâmbeam larg, intrigat.

— Ei şi acum, spuneți-mi despre ce este vorba !

— Deci, eşti de-al nostru ?

— Spuneţi-mi întâi despre...

— Va să zică, nu eşti!

— Ei, na ! Parcă reciţi din Maiakovski : „Şi cine nu e cu noi, e împotriva noastră”... Vreţi să vă semnez, aşa, un fel de poliţă în alb ?

— Uite despre ce este vorba, dragă Cătăline,... a început Mihuţ, de data aceasta pe un ton absolut serios şi, după câte mi s-a părut, un pic grav...

A doua zi, echiparea „Monicăi" noastre — transformată în autolaborator — ne-a răpit cu două ore mai mult decât programasem. N-am putut porni din Bucureşti decât către prânz şi, gonind cu toată viteza am ajuns la Constanţa pe înserat. Am hotărât de comun acord că nu avea nici un

rost să continuăm călătoria mai departe chiar în seara aceea, întrucât Alexandru trebuia să ia contact cu unele din. autorităţile regionale şi eram în plus destul de obosiţi.

Eu şi Mihuţ am plecat spre hotel să reţinem camere şi să ne instalăm, iar Alexandru s-a ocupat de formalităţile care trebuiau îndeplinite. Ne-am reîntâlnit şi am decis să ne plimbăm puţin prin oraş, înainte de a cina.

Se făcuse destul de târziu. Oraşul era totuşi plin de lumină, de zgomot, de localnici, de vilegiaturişti veniţi să-şi petreacă concediul de odihnă, şi de turişti străini. Un asemenea grup trecu pe lângă noi. Erau trei femei tinere, în pantaloni pescar şi espadrile, cu coafuri „à l'infidèle", însoţite de un bărbat. Una din ele, cu faţa rumenă şi plină, întoarse capul şi se uită lung, zâmbind uşor spre Alexandru. Cu barba lui blondă şi rară, cu faţa arsă de soare, pălăria de fetru moale cu boruri enorme şi cămaşa kaki de lucru, Alexandru avea probabil aerul unui străin.

— Ei, ce zici ? Îl zgândări Mihuţ, înghiontindu-l uşor, prieteneşte, şi făcându-i un semn cu capul spre pieptănătura
cu pricina.

— Zic că mi s-a făcut foame, răspunse Alexandru, grav.

Am început să râdem toţi trei.

— În definitiv, Alexandru are dreptate, încuviinţă Mihuţ. N-am de gând să mor de foame în seara asta.

— La Constanţa e cam greu de ales. Sunt multe restaurante şi aproape toate fac cu ochiul. Vreţi să ascultăm muzică ? În cazul ăsta mergem la bar, sau...

— Prefer un loc liniştit, unde să mănânc bine ! mi-o tăie Alexandru.

— De acord !

— Există în apropiere restaurantul „Dobrogea“, celebru pentru specialităţile de peşte, a sugerat Mihuţ.

Ne-am înţeles din priviri şi am cotit colţul pe una din străzile care cad perpendicular pe ţărmul mării. După zece minute eram în restaurant. Din păcate, în seara aceea, lucrurile nu stăteau tocmai aşa cum am fi vrut. Era aglomeraţie, fum de tutun, zgomot amestecat cu ritmul unor melodii cubane cântate de orchestră, iar preparatele de peşte se isprăviseră. Ne-am resemnat să luăm câte o friptură şi o sticlă de vin. Ne pregăteam tocmai să achităm şi să ne retragem, fiindcă a doua zi urma să plecăm dis-de-dimineaţă, când lângă masa noastră se opri un ins mărunt, cu o faţă expresivă de maimuţă. Hotărât lucru, barba lui Alexandru ne juca festa făcând oamenii să creadă că suntem străini, fiindcă individul oprit la masă — un ins făcând parte din specia aceea nebuloasă a vânzătorilor de stilouri care mai circula pe atunci prin restaurante — i se adresă într-o franceză destul de aproximativă :

— S’il vous plait, m’ssieur...

Cu mâna întoarsă astfel, încât să nu vadă decât Alexandru, îi arăta ceva în podul palmei.

Mişcarea individului, dezinvoltă, ca şi cum s-ar fi sprijinit de masa noastră, trăda o veche dexteritate. În acelaşi timp, vocea insinuantă, joasă, fără intonaţie, putea să sune pentru altcineva din jur ca şi când ar fi rostit câteva cuvinte cu totul banale, de pildă : „Scuzați-mă“ sau „Aveţi un Ioc liber ?“

Alexandru dădu din cap, zâmbind, şi înlătură cu un gest

moale palma celuilalt. În secunda următoare însă, aruncându-şi privirile pe obiectul care nouă ne rămânea ascuns, îşi holbă ochii cu o mimică exprimând uimirea cea mai deplină, armată de neîncredere şi din nou de uimire fără margini.

— Pe dracu ! exclamă el. Dar asta este... Ia uitaţi-vă ! Apucă brusc între degete şi puse pe faţa albă de masă obiectul acela. Era o piatră neşlefuită, dar cu o formă regulată de icosaedru, de un gri-oţel cu o pronunţată tentă violacee. Sub ochii noştri uimiţi, piatra îşi schimbă uşor culoarea, trecând spre un violet splendid.

Omul îşi dăduse seama că greşise adresa şi cu un gest rapid, dar la fel de lipsit de bruscheţe ca toate mişcările lui, culese piatra de pe masă, se strecură printre lume şi dispăru pe uşă.

— Ce-a fost asta ? întrebai.

— Să mă ia naiba dacă piatra asta nu a fost una dintre cele mai frumoase cobaltine pe care le-am văzut în viaţa mea ! exclamă Alexandru, încă buimăcit.

— Aşa mi se pare şi mie, murmură încet Mihuţ. O sulfoarseniură de cobalt, ori cobaltină, cum i se mai zice, sau o imitaţie extraordinar de reuşită. Dar aşa ceva, după câte ştiu, nu se face... De unde o fi având-o individul acela ?

— A şterpelit-o de undeva, răspunsei. Cobaltina e o piatră semipreţioasă şi, după câte ştiu, pietrele preţioase nu cresc în pomi.

— Exact, murmură Alexandru. Iar noi l-am lăsat pe individ să o şteargă de sub nasul nostru.

Se ridică în picioare, îndreptându-se în grabă spre ieşire.

— Vin şi eu ! strigă Mihuţ şi într-o secundă dispăru grăbit după Alexandra, lăsându-mă singur.

M-am consolat spunându-mi că nu pot întârzia mult, fiindcă de bună seamă n-aveau să-l găsească pe cel care încercase să ne vândă piatra. Am tras sticla cu restul de vin mai lângă mine, m-am aşezat cât mai comod, mi-am aprins o ţigară şi m-am pregătit să mă delectez ascultând „La Paloma", pe care tocmai o atacaseră viorile orchestrei.

Dar timpul trecea şi de la cei doi prieteni ai mei nu aveam
nici un semn. Într-un târziu, m-am uitat la ceasul de mână : era 12 şi jumătate. Alexandru şi Mihuţ plecaseră de trei sferturi de oră.

Mi-a trecut prin minte că s-au dus de-a dreptul la hotel, deşi aşa ceva era cu totul nepotrivit. Am achitat nota de plată şi am ieşit din local.

Era o noapte splendidă. Marea scânteia sub bătaia lunii. Câteva lişiţe somnambule se băteau, jucându-se, la capătul digului. Străzile dintre blocuri, oprindu-se de-a dreptul în malul înalt al mării, erau pustii şi slab luminate. La unul din colţuri, doi inşi stăteau tăcuţi, sprijiniţi de zidul unei case, în penumbră. Nu i-am băgat în seamă decât la câţiva paşi distanţă, când unul dintre ei, înalt şi bine clădit, cu un tricou marinăresc, s-a apropiat de mine, legănându-se în mers şi m-a întrebat dacă n-am un foc.

Am trăit o bună parte din viaţă la malul mării şi cunosc tipul de haimanale care într-un port, mai mult decât oriunde, au posibilitatea să trăiască încă din expediente pentru că lenea sau viciul îi împiedică să se încadreze într-o muncă cinstită.

Le cunosc de asemenea trucurile şi modul de a proceda.

N-aş putea spune precis ce — poate înfăţişarea omului din faţă, mersul, modulaţia vocii sau, pur şi simplu, scena din restaurant — m-au făcut prudent. M-am dat înapoi un pas, întorcându-mă puţin într-o latură, în timp ce căutam cu o mână chibriturile în buzunar şi ţineam cealaltă mână pregătită pentru o eventuală ripostă.

Celălalt a sesizat.

— Lasă-te de fiţe, şefule !

Mi-a luat cutia de chibrituri, şi-a aprins țigara şi a tras adânc un fum în piept, azvârlindu-mi-l apoi în faţă. Pe urmă, cu cel mai natural gest, a vârât cutia de chibrituri în buzunar.

Stătea în faţa mea, uşor răşchirat, fără să se dea la o parte pentru a-mi face loc.

Cunoşteam toate astea. Fac parte din obişnuitul gen de provocare pe care îl folosesc unele haimanale când vor să se încaiere.

Mi-am măsurat omul din ochi. Cântărea cu vreo 10 kilograme mai mult decât mine şi era cu două degete mai scund. Făcea parte din categoria oamenilor vânjoşi, foarte bine legaţi, rezistenţi, cu pumnul trapezoidal, cântărind la izbitură cam jumătate din greutatea corpului. Am aruncat o privire rapidă spre celălalt. Deşi continua să rămână în penumbră, păstrând un aer degajat şi indiferent, l-am recunoscut : Era individul care îi oferise lui Alexandru piatra de cobaltină spre vânzare.

Mi-au trecut prin cap o sută de gânduri : Ce era cu prietenii mei ? Cine erau cei doi care mă acostaseră ? Ce voiau? Şi altele.

Am făcut un gest calm cu mâna, dându-l la o parte din faţa mea. Pentru o clipă a rămas dezorientat, dar şi-a

revenit repede.

— Stai puţin, şefule. Eşti grăbit ?

Mi-am dat seama imediat că nu se gândea la un scandal. Altfel ar fi acţionat direct când l-am dat la o parte. Voia numai să mă intimideze.

— Lasă-te de prostii, i-am spus.

— Şi voi vedeţi-vă de treabă. Altfel intraţi în bucluc !

Mi-a făcut el însuşi loc să trec. Am grăbit pasul spre hotel, fără să mai privesc înapoi. Eram oarecum îngrijorat de soarta celor doi prieteni ai mei, deşi sub înfăţişarea blajină a lui Alexandru se ascundea o forţă fizică puţin obişnuită, iar Mihuţ era de o tenacitate care obosea orice adversar. În plus, trecuseră amândoi prin destule ca să fie capabili să se descurce în orice situaţie.

Cu toate acestea, când am văzut la hotel cheia camerelor
lor în tabloul portarului, am avut o surpriză neplăcută. Imediat m-am gândit că s-au dus probabil să sesizeze miliţia
asupra celor întâmplate şi am urcat în camera mea, pândindu-le sosirea.

S-au înapoiat abia după vreo jumătate de oră, frânţi de oboseală. Alergaseră ca nişte câini de vânătoare după omul din restaurant, care-i purtase prin toate cartierele mărginaşe ale oraşului, fără intenţie precisă, probabil, ca să-şi bată joc de ei. Păstrase întotdeauna o distanţă suficientă pentru ca Mihuţ şi Alexandru să nu-l poată ajunge.

— Toată treaba semăna cu o farsă de prost gust, dintr-un
roman poliţist idiot, încheie Alexandru, furios, expunerea.

Tipul ne-a întors în cele din urmă aproape în locul de unde plecasem, la două străzi depărtare de restaurant, şi a intrat într-unul din cele mai elegante blocuri de pe bulevard. Îl ştii poate — cel cu arcade şi o mică curte interioară, în care se intră prin nişte porţi scunde de fier. Sunt acolo trei intrări — A, B şi C — iar noi n-am sosit la timp ca să vedem pe care scară urcase. Cum eram convinşi că omul nostru nu locuieşte acolo, am decis să îl aşteptăm şi am stat amândoi retraşi în umbra faţadei blocului, ca nişte viţei la poarta nouă, vreo jumătate de oră. Când a intrat ne aflam la o depărtare de cel puţin cinci sute de metri de el, deşi îl alergasem de ne ieşise sufletul. Dar era mobil ca un ţipar.

Am luat de aceea în supraveghere mai multe curţi interioare de blocuri, fiindcă pe întuneric n-am fi putut jura că intrase chiar în cea la care ne oprisem noi. Abia într-un târziu ne-a dat prin minte să cercetăm aceste curţi. Erau toate cu ieşire dublă, răspunzând în spate pe strada de pe malul mării, la câţiva paşi de restaurantul „Dobrogea". Omul şi-a bătut joc de noi, pur şi simplu.

— Ne-a prostit ca pe nişte copii, conchise Mihuţ. Hotărât,
n-avem talentele lui Sherlock Holmes.

— Nici măcar pe ale lui Harry Taxon, întări Alexandru şi începu să râdă cu poftă. Firea lui blajină, veselă, învinsese
supărarea.

Ne-am asociat şi noi — eu şi Mihuţ — râsului contagios al lui Alexandru. La rândul meu le-am povestit ceea ce mi se întâmplase mie.

— E limpede, spuse Mihuţ. Individul acela a şterpelit de undeva piatra semipreţioasă, cobaltina sau

sulfoarseniura
de cobalt, şi încerca să ne-o vândă, luându-ne drept străini sau ageamii. Când şi-a dat seama de greşeală, a şters-o şi şi-a bătut joc de noi. Nu scrie nicăieri că dacă poţi recunoaşte
o sulfoarseniură de cobalt trebuie să fii şi expert în a pune mâna pe individul care încearcă să ţi-o vândă.

— Mă bate un gând... spuse Alexandru.

— Bate-l şi tu pe el şi trimite-l la culcare, mormăii. E ora două noaptea, iar la cinci dimineaţa urmează să plecăm. Cred că ar fi bine să dormim cele trei ceasuri care le mai avem până la ziuă.

— Ai să ajungi un om mare ! îmi prezise Alexandru.

— Fiindcă vreau să mă culc ?

— Nu. Fiindcă poţi adormi când vrei. Se spune că Napoleon şi-a datorat mai mult de jumătate din succesele militare acestei însuşiri. Se povesteşte, de exemplu, că în ajunul bătăliei...

— Nu mă interesează istoria la ora asta. Tot ce doresc e o suprafaţă plană cu care corpul meu să facă un unghi de zero grade. Ai priceput ?

— La urma urmei şi mie mi-a sărit somnul, interveni Mihuţ. Să auzim ce idee i-a venit...

— Ai auzit de Cotylus Bruda ? întrebă Alexandru, luând un aer misterios.

Căpătase curaj, afurisitul, simţindu-se sprijinit de Mihuţ. M-am resemnat, am oftat şi mi-am aprins pipa, pe care o folosesc numai în momentele de grea încercare.

— S-auzim...

— Ai părăsit geologia pentru istorie ? întrebă amuzat Mihuţ. Adineauri Napoleon, acum acest Bruda care după

nume descinde direct din antichitatea traco-romană, după cât se pare...

— Băiete, rosti sentenţios Alexandru, socialism înseamnă
cultură. Pierdut în jungla încâlcitelor tale formule de chimie, se pare că n-ai să pricepi niciodată acest adevăr elementar...
Facă-mi-se, dar, mie milă de ignoranţa ta şi să te lămuresc : geologia este soră bună cu istoria, fiind în felul ei tot o istorie, cea a vârstelor pământului. De pe un teren pe altul n-ai decât un pas de făcut. Şi acestea fiind zise, să revenim la Cotylus Bruda. Nu ştiu dacă era chiar de origine traco romană, fapt este însă că în jurul anului nouăzeci trăia pe aici pe unde suntem noi acum. Mai exact, chiar aici.

— În hotel ? glumii eu.

— Nu, drăguţule, Bruda al meu nu era omul care să şadă
la hotel. Avea acareturile lui, bani buni strânşi...

— La C.E.C.

— Du-te naibii ! Ascultă ce spune istoria. Bruda ăsta era giuvaergiu la Tomis. Pe urmă a plecat de aici către Munţii Apuseni ce exercitau pe vremea aceea atracţia pe care, mai
modern, a exercitat-o fabulosul El Dorado. Agathirşii...

— Lasă-i pe Agathirşi. Ia-o mai de la plebiscit.

— Bine. Cotylus Bruda al meu...

— Erai rudă cu el ?

— Îmi pare rău că nu sunt un pirat ca să-ţi tai limba. Isprăveşte cu şotiile şi lasă-mă să vorbesc. Discutăm lucruri serioase.

— Bine. Am vrut numai să-ţi ofer o contrapartidă la

vorbăria ta, care mi-a răpit trei ore preţioase de somn. Din clipa aceasta declar însă că voi fi tăcut ca mausoleul de la Dar-Es Salaam.

— Nu există nici un mausoleu la Dar-Es Salaam...!

— Cu atât mai mult. Continuă.

— Pe vremea lui Borystene, unul dintre conducătorii locali ai provinciei, Cotylus Bruda obţinuse majoritatea concesiunilor aurifere din munţii Apuseni şi era cunoscut, asemeni regelui Cresus, ca unul dintre cei mai bogaţi oameni
ai antichităţii. Avea circa douăzeci de mii kilograme aur, care i-a fost luat de romani la cucerirea Daciei. Se zice că el s-ar fi aruncat într-o prăpastie din Cârnicul Mic..:

— Să-i fie de bine. Nu mai putem face nimic pentru el, mai ales că au trecut de atunci aproape două mii de ani. Şi ce doreşti tu cu acest Cotylus Bruda ? Să echipăm pe banii noştri o expediţie în Cârnicul Mic, care să-l găsească şi să-i dea primul ajutor pentru fracturi ?

Alexandru mă privi reprobator.

— N-ai pic de fantezie, îmi reproşa el. Eşti un electronist înăcrit de rutină, care în câţiva ani o să se priceapă foarte bine să măsoare unghiul unui spin electronic, fără să bănuiască măcar existenţa geometriei — „alma mater“ a matematicienilor. Băiete, soarta ta e pecetluită ca şi cea a mamiferelor gigantice din Jurasic. Eşti un Diplodocus cu ochelari de cal. Între Cotylus Bruda al meu şi ceea ce s-a întâmplat astă-noapte nu vezi nici o legătură ?

— Mărturisesc că nu.

— Ei, ei ! Dar tu, Mihuţ ?

— Mhâmm...

— Să vă mai dau un element : în primăvara anului o

mie nouă sute şaizeci şi unu, cu prilejul săpăturilor de fundaţii ale unor blocuri, a fost făcuţi o descoperire arheologică de cea mai mare însemnătate o imensă sală pardosită cu marmură, datând aproximativ din secolele doi şi trei. Iar Cotylus Bruda era *giuvaergiu* tot aici, la Tomis... Ei ? Tot nu vedeţi limpede ipoteza mea ?

— Vrei să spui că individul acela a săpat la fundaţia unui bloc şi a găsit pietricica lui... ori poate mai multe, de vreme ce Bruda al tău era giuvaergiu şi deci la Tomis existau

bijuterii, un comerţ cu bijuterii şi poate şi materia primă... Asta vrei să spui ?

— Ei, ei ?... A tăcut un timp, pe gânduri, parcă se dădea în el o luptă surdă. De altfel, asta ar verifica ipoteza care m-a adus aici, adăugă el, cu voce foarte scăzută.

Ne-am privit ca la un gând, eu şi Mihuţ. Într-adevăr, este cazul să spun acum că în clipa aceea nu ştiam, nici eu şi nici Mihuţ, pentru ce venisem aici, în afară de faptul că îl întovărăşeam pe Alexandru şi că era mare nevoie, „undeva în Dobrogea", şi de „Monica“ noastră.

Geofizicianul îi explicase foarte nebulos lui Mihuţ, aflat şi el de vreo două zile în concediu de odihnă, despre o ipoteză a lui pe care voia să o verifice, dar explicaţia fusese întovărăşită de un asemenea noian de termeni geofizici — intenţionat folosiţi de Alexandru pentru ca Mihuţ să nu înţeleagă nimic — încât acesta într-adevăr nu pricepuse decât că prietenul său avea nevoie de el şi de mine. Cum lucrarea lui despre virusul filtrant pe care îl căuta era aproape terminată, Mihuţ, împins de firea lui şi învins de sentimentul prieteniei, consimţise să-l însoţească.

Ba îi făgăduise în plus tot ajutorul pentru a mă convinge

şi pe mine, mai ales că Alexandru stăruise în mod special asupra acestui punct.

— Am neapărată nevoie de Cătălin, îi explicase. În treaba de care mă apuc, un electronist de talia lui, cu aparatajul pe care îl are la dispoziţie (aveam şi eu acasă, pentru uzul meu, un mic laborator de radioelectronică) este de neînlocuit.

Mihuţ, care se entuziasma uşor când era vorba de ipoteze şi cercetări ştiinţifice, consimţise şi el că sunt „de neînlocuit", deşi habar n-avea despre ce este vorba.

Cât despre mine, erau amândoi convinşi că mă voi lăsa greu, mai ales fiindcă ştiau că mă pregătisem cu minuţiozitate pentru concediul la Borsec.

Între altele, cu o abilitate pe care n-ai fi bănuit-o la blajinul Alexandru, acesta îi strecurase lui Mihuţ şi ideea că ne vom învârti destul de mult în jurul oraşului Tulcea. Argumentul acesta i-a mers drept la inimă lui Mihuţ, pentru că atât el cât şi Monica lui — logodnica sa, al cărei nume îl dădusem maşinii construite de noi — lucra Ia Tulcea ca cercetător ştiinţific. Prinşi amândoi de cercetările lor, nu se putuseră vedea decât în primăvară şi atunci abia pentru vreo două zile.

Dar eu ? N-aveam nici o logodnică în Dobrogea, eram sătul de căldura toridă a litoralului şi nici nu mă lăsam prea uşor entuziasmat de ipoteze nebuloase, ca Mihuţ.

Se deciseseră atunci să facă apel la sentimente, să uzeze
de toată influenţa lor personală ca prieteni, asupra mea — şi iată că izbutiseră. Alexandru mă pusese să încarc pe „Monica" divers aparataj electronic, aşa cum pe Mihuţ îl cărase împreună cu un calabalâc întreg de sticlărie de

laborator şi reactivi, păstrând însă cel mai deplin secret asupra rostului tuturor acestor preparative.

La întrebările mele mai precise, se mulţumise să îşi mângâie barba blondă.

— O ipoteză de calcul a mea, Cătăline, mormăise. O ipoteză de calcul...

Tocmai de aceea schimbasem o privire rapidă cu Mihuţ. Avea, în sfârşit, Alexandru să dea în vileag, acum, ce anume îl făcuse să ne care după el prin arşiţa şi praful Dobrogei ?

Alexandru continua să îşi frece barba cu degetul gros, gânditor.

— Prieteni, se hotărî el în cele din urmă, vă sunt dator o explicaţie. Ar fi trebuit să v-o dau încă de la Bucureşti, dar n-am făcut-o fiindcă mă temeam... Mă temeam că veţi considera atât de absurdă şi fantastică ipoteza mea, încât veţi refuza să mă ajutaţi.

Eram, atât eu cât şi Mihuţ, numai ochi şi urechi.

— Dă-i drumul, am murmurat eu, cam printre dinţi.

După începutul şovăitor al lui Alexandru, începeam să mă căiesc că am primit cu atâta uşurinţă să-i întovărăşesc.

— Iată despre ce este vorba, începu el, oftând. După unele calcule, am ajuns la concluzia că undeva între podişul Casimcea şi Capul Midia trebuie să existe depozite diamantifere foarte bogate, sau măcar urme care să conducă mai spre nord-vest, către vârful Ţuţuiatul. Ba, mai mult, bănuiesc că astăzi trebuie să se afle foarte aproape de suprafaţă, din cauza acţiunii de corodare a solului, deşi la epoca în care s-au format, erau adânc, foarte adânc situate. Îmi vine să cred că romanii le cunoşteau, dar izvoarele istorice nu le indică — m-am informat în privinţa

asta — din motive lesne de înţeles.

Mi-am imaginat triunghiul geografic imens pe care avea de gând să îl cerceteze Alexandru şi am fluierat a pagubă. O privire aspră a lui Mihuţ m-a făcut să tac.

— Urmează, Alexandre, te ascult foarte atent, l-a încurajat el.

„Am nimerit între doi nebuni contaminaţi de entuziasm", mi-am spus în gând, dar m-am resemnat în mod stoic.

— Ei bine, urmă Alexandru, cu un aer vinovat, am expus ipotezele mele de calcul colegiului ştiinţific, cu nădejdea că voi obţine mijloacele materiale necesare pentru lucrări de explorare. Ştiţi şi voi ce imensă importanţă are diamantul în industrie, câte domenii ale tehnicii depind de el şi cunoaşteţi, de asemenea, că obţinerea lui pe cale artificială nu este chiar o treabă uşoară.

Da, eu, care mă vârâsem într-un timp în studiul maşinilor-unelte, al sculelor aşchietoare, cunoşteam prea bine toate acestea. Dar prezenţa noastră aici mi se părea totuşi lipsită de sens.

— Cu o majoritate de un singur vot, continuă Alexandru, colegiul ştiinţific mi-a refuzat punerea la dispoziţie a acestor mijloace, cel puţin deocamdată când e mai multă nevoie de ele în alte locuri. Ţinând totuşi seama de faptul că aproape jumătate din membrii colegiului mi-au susţinut ipoteza — care este o ipoteză de calcul, subliniez — mi s-a aprobat un concediu de studii de o lună pentru efectuarea verificărilor. Dacă în acest răstimp pot să aduc date şi probe materiale care să confirme mulţumitor ipoteza pe care am emis-o, consiliul ştiinţific îmi pune la dispoziţie tot ce îmi este necesar pentru efectuarea unor

cercetări de anvergură.

Tăcu puţin. Mă aplecasem un pic înainte pe scaun şi uitasem să mai trag din pipă. Fără voie, aproape, lucrurile expuse de Alexandru începuseră să mă fure şi pe mine. Mă contaminasem.

— Vă daţi seama, urmă el, că singur nu puteam face nimic, sau aproape nimic. Lăsând la o parte cunoştinţele de specialitate ale lui Cătălin, care cred că îmi vor fi absolut necesare, Mihuţ n-a uitat de loc cursul de chimie-fizică, deşi prin natura profesiei se ocupă mai mult de probleme de medicină şi chimie bacteriostatică. Are, în plus, tot ceea ce ne trebuie ca substanţe şi reactivi de laborator pentru cazul în care vom avea nevoie de analize făcute pe loc.

Şi apoi mai era la mijloc şi „Monica“. Fără să-l laud pe Cătălin pentru felul în care a meşterit-o şi a croit-o, cred că numai „Monica" noastră poate răzbate pe aici, încărcata cu un laborator şi cu bagajele noastre personale.

— Bagajele noastre nu contează pentru ea, i-am spus.

— Afară de asta, evident că aveai nevoie de un mijloc de transport, replică cu hotărâre Mihuţ. Doar nu era să baţi cu pasul şi căruţa sute de kilometri, căutând în dreapta şi în stânga.

Alexandru tăcea, frecându-şi barba. În clipa aceea nu m-am mai îndoit de el, nici de ipoteza lui. Dimpotrivă, greutatea sarcinii pe care şi-o asumase mă făcea mai încrezător. Un om care ştie ce vrea își potenţează voinţa, şi inteligenţa lui scapără, ciocnindu-se de dificultăţi, ca două pietre tari. Acum mi se părea că dacă m-aş fi dus la Borsec aş fi trăit o lună lâncedă, târşiindu-mi zilele ca un bolnav de lingoare. Şi îmi părea bine că Alexandru mă ferise de cenuşiul monoton al unor asemenea zile. Îi eram

recunoscător. Acum mă regăseam, mă simţeam energic, vioi, mulţumit.

I-am întins mâna.

— Trebuia să spui totul de la început, Alexandre ! Sau poate nu... adăugai, după o secundă de gândire. Poate că ai procedat mai bine aşa ! În ce mă priveşte, acum când ştiu despre ce este vorba, sunt cu totul alături de tine.

Cât despre Mihuţ, i-a întins şi el mâna, în tăcere. Pe urmă nu s-a putut abţine totuşi să nu trântească una din sentinţele lui favorite :

— Perfect, băieţaş ! A găsi înseamnă în primul rând a căuta.

— Aşa încât vedeţi, urmă Alexandru, strângându-ne mâinile, că întâmplarea din seara aceasta capătă pentru mine o cu totul altă semnificaţie.

Rămăserăm tăcuţi un timp. Ipoteza era ispititoare, dar ea nu schimba cu nimic datele problemei. Fie că individul furase cobaltina de undeva, de la cineva, fie că o găsise în împrejurări, să spunem, foarte apropiate de cele cuprinse în ipoteza lui Alexandru, faptul rămânea un furt ordinar şi insul ştia prea bine de ce se păzeşte.

Într-un târziu, m-am întors spre Mihuţ :

— Tu ce părere ai ?

S-a lăsat pe speteaza scaunului.

— Toate acestea sunt deocamdată probleme de viitor, spuse el. Cât despre chestiunea din seara aceasta, cred că ar trebui să sesizăm miliţia că ni s-a oferit spre vânzare o piatră semipreţioasă...

— ...De către un ins necunoscut, văzut o singură dată,

fără să putem afirma cu certitudine dacă e o piatră semipreţioasă sau o imitaţie foarte reuşită... Poate că individul cerea pe ea douăzeci şi cinci de lei, fiindcă nici nu ne-a spus preţul, îl completai eu, zeflemitor. Haida-de, Mihuţ,
să fim serioşi. Dacă oamenii ar fi cercetaţi pentru asemenea bănuieli absurde, care n-au de fapt nici un fundament,
cred că n-am scăpa nici noi care colindăm regiunea alături de un individ suspect ca acesta — îl arătai pe Alexandru — cu aerul lui de olandez descins din familia personajelor lui De Coster. Vezi-ţi de treabă ! Avem alte lucruri care trebuie să ne preocupe. Doar nu suntem copii! Dacă e vorba să sesizăm, eu aş fi fericit ca Alexandru să poată sesiza consiliul ştiinţific că a găsit ceea ce îi trebuia ca dovezi în sprijinul ipotezei sale de calcul. Asta aş iscăli-o cu amândouă mâinile. Iar până una-alta, s-a făcut patru şi jumătate. Trebuie să ne pregătim de plecare. Fila ancora !

I-am convins. Eram şi eu, de altfel, convins de ceea ce le spusesem. Ne-am ridicat să ne strângem bagajele şi peste
o jumătate de oră, instalaţi în zdravăna noastră „Monică”, o porneam spre nordul regiunii. N-am anunţat miliţia şi rău am făcut. Ne-am fi scutit de multe neplăceri ulterioare.

2. Lacul suspendat

Terminasem prima etapă a lucrărilor pe care ni le programasem cu bine. Sau, mai exact, cu rău, fiindcă deşi am muncit ca diavolii, fără să ne cruţăm nici pe noi, nici pe „Monica“, de-a lungul fâşiei de teritoriu care alcătuia

„fief-ul“ nostru, nu izbutiserăm să dăm decât de uşoare aflorismente de aramă, sub forme de compuşi. Făcuserăm zeci de schiţe, săpături şi probe de laborator, parcurseserăm
mulţi kilometri şi apoi reluaserăm totul de la capăt, verificând încă o dată calculele şi schiţele şi confruntându-le
cu terenul, pentru a evita orice posibilitate de eroare. Să prospectezi zăcăminte diamantifere aluvionare este una dintre cele mai grele treburi. Diamantul se găseşte rar, ba chiar extrem de rar în natură şi niciodată sub forma unor acumulări masive, ci sub formă de cristale individuale sau chiar fragmente de cristal.

Avuseserăm lungi discuţii toţi trei asupra acestui subiect şi Alexandru ne explicase în detaliu ceea ce ştiu toţi geologii şi tezele de la care plecase în stabilirea faimoaselor sale „ipoteze de calcul".

Nu se putea spera, aşadar, să dăm peste un asemenea zăcământ aluvionar decât poate din întâmplare. Dar Alexandru nu se baza nici pe departe pe un asemenea factor,
ci îşi întocmise prognoza lui ştiinţifică datorită unor studii intense asupra formării solului dobrogean, precum şi unei descoperiri comunicate institutului lor de un profesor care preda ştiinţele naturale într-o comună din raionul Constanţa.

Această comunicare a unui profesor oarecare nu stârnise prea mult entuziasm în consiliul ştiinţific al institutului la care lucra prietenul nostru. Unii specialişti zâmbiseră chiar considerând „descoperirea" mult exagerată de pasiunea de neofit a profesorului.

Alexandru o luase însă în serios şi se apucase să studieze
mai atent relieful şi straturile de roci suprapuse în solul Dobrogei. Am să reproduc întocmai câteva fraze din raportul său prezentat consiliului ştiinţific al Institutului, fraze care lămuresc ideea lui Alexandru :

După cum se ştie, scoarţa terestră e alcătuită din regiuni mobile şi regiuni de platformă — puţin mobile — acestea din urmă prezentând pe distanţe mari sineclize şi anticlize (adică inflexiuni ale scoarţei — n.a). În timpul formării lor, sineclizele au creat la marginile lor fracturi care, atunci când erau pătrunse, au permis scurgeri de magmă, ce se prezintă astăzi solidificată.

În caz contrar însă, când sineclizele nu permiteau ieşirea magmei la suprafaţă, aceasta a erupt sub formă de explozii,
datorită presiunii gazelor, formând pâlniile pe care le numim „coşuri de explozie“. La temperaturile înalte, unite de asemenea cu presiunile foarte înalte, prezente în aceste „coşuri", au luat naştere la timpul lor diamantele.

După cum se ştie, diamantele nu sunt însoţite de alte minerale accesorii care să le trădeze prezenţa, cum se întâmplă cu majoritatea celorlalte substanţe minerale utile. Există totuşi un indiciu care le semnalează şi anume existenţa acestor „coşuri de explozie", formate aproape întotdeauna din roci de kimberlit.

Comunicarea profesorului N.D. din comuna... relatează tocmai despre existenţa unor asemenea „coşuri" dar, probabil din lipsa unor mijloace suficiente de analiză sau necunoaşterii, nu precizează natura rocilor din care sunt alcătuite — kimberlit sau altceva. „Studiind formarea

solului dobrogean şi relieful în regiunea indicată, am ajuns la concluzia... etc... etc."

Nu pornisem, aşadar, şi nu mergeam la întâmplare, ci căutam tocmai aceste coşuri de kimberlit.

Izbutiserăm să terminăm prima etapă a prospectărilor cu o săptămână mai devreme decât era prevăzut în planul nostru de lucru, dar nereuşita, deşi ne îndârjea, ne lăsa în acelaşi timp şi un gust amărui în gură. Ne forţam totuşi să credem, căutam mici satisfacţii. Alexandru îşi îmbogăţise substanţial colecţia de coleoptere şi, puţin la nord de Constanţa, pe un dâmb ales ca punct de reper, găsise trei monede vechi, poate greceşti, poate romane, cu efigia foarte
ştearsă. După părerea lui, monezile aveau peste două mii de ani şi îl reprezentau pe Esculap, care a fost adorat o vreme ca zeitate. Fapt este că monezile erau, în orice caz, foarte vechi şi pentru un specialist — sau chiar pentru un amator cum era Alexandru — aveau o însemnătate deosebită. Din cauza celor trei monezi pierduserăm câteva ceasuri bune, fiindcă Alexandru se încăpăţânase să scormonească tot dâmbul acela, convins că va mai găsi ceva. Osteneala a fost zadarnică, dar nici unuia dintre noi — Mihuţ
şi cu mine îl ajutam, de bună seamă — nu i-a părut rău. Săpatul — cu care ne cam obişnuiserăm — ne-a dat o straşnică poftă de mâncare şi Mihuţ, care în ziua aceea era de rând să facă pe bucătarul, aproape că n-a avut nevoie să spele vasele noastre „de campanie".

De altfel, nu ne plângeam niciodată de poftă de mâncare. Munca în aer liber, aerul sărat şi proaspăt — răcorit

de briza mării care făcea chiar şi arşiţa plăcută — ne deschideau un apetit extraordinar, care ne îndemna să devorăm conservele şi mâncărurile pe care ni le pregăteam, deşi azi sunt convins că toţi trei găteam execrabil.

Nu ne puteam plânge, între altele, şi pentru faptul că uneori ne cazam într-unul din satele situate în raza lucrărilor noastre şi ţăranii erau bucuroşi întotdeauna de oaspeţi.

Nu arareori se încingea câte un taifas până în miez de noapte, deşi a doua zi, de dimineaţă, la patru, patru şi jumătate, oamenii plecau la câmp, iar noi ne apucam de lucru. Lui Mihuţ îi venise ideea să culeagă aşa, în treacăt, folclor dobrogean şi folosea aceste prilejuri la maximum. Cu această ocazie a aflat, de pildă, despre un loc având proprietăți terapeutice — după spusele localnicilor — deosebite. Tradiţia orală afirma însă că acest loc este şi „rău",

fiindcă se întâmplaseră accidente care se soldaseră cu moartea unor oameni. Oricât ne-am străduit însă să aflăm exact situarea geografică a acestui loc ne-a fost cu neputinţă.

Toţi ştiau că este „pe aproape", dar nici unul n-a putut preciza unde.

— Un fel de scamatorie, zâmbea Mihuţ, care era, totuşi, ca medic, viu interesat. Până la urmă l-am convins că totul trebuie să fie o simplă legendă, care se referea probabil la nenumăratele ghioluri presărate ca banii într-o salbă de-a lungul ţărmului mării, ghioluri conţinând iod radioactiv şi având într-adevăr proprietăţi terapeutice remarcabile, binecunoscute şi studiate de oamenii de ştiinţă.

Consultându-mi însemnările de atunci, îmi dau astăzi seama de un fapt pe care nu-l observam, în primele două săptămâni, nici unul dintre noi. Toate preocupările lăturalnice la care ne dedam cu plăcere, în clipele libere pe care ni le îngăduiam — folclorul adunat de Mihuţ, coleopterele lui Alexandru, faptul că discutam din ce în ce mai des despre aflorismentele de aramă şi posibilitatea de a găsi depozite sau vene ale acestui material neferos — trădau, îmi dau seama azi, o uşoară descurajare care ne cuprindea pe măsură, ce căutările lui Alexandru avansau fără rezultate vizibile. Nu ne-o mărturiseam şi probabil că nici nu eram perfect conştienţi de acest lucru, fiindcă n-aveam prea mult timp ca să ne autoanalizăm, dar această încercare la care este supusă voinţa oricărui cercetător, a oricărui om dedicat unui lucru şi care nu găseşte de la început ceea ce se trudeşte să obţină, nu ne-a fost străină nici nouă. Îmi vine să cred că eu am fost cel mai slab în această privinţă (poate şi unde carnetul de însemnări este al meu) fiindcă constat că, pe zi ce trecea, mă ocupam tot mai mult de mutatorii mei şi, în acelaşi timp, obsedat de ideea aflorismentelor şi văzând în ea un obiectiv practic şi concret, foloseam fiecare clipă liberă pentru a pune la punct un detector electronic de aramă — un aparat extrem de simplu ca concepţie, dar dificil de realizat, mai ales cu mijloacele pe care le aveam la îndemână. Aparatul acesta, aşa cum îl imaginasem eu, pornea de la proprietatea metalelor de a reflecta undele electromagnetice sub unghiuri diferite, potrivit cu sistemul

de cristalizare al fiecărui metal. Arama are deci un „unghi" specific, pentru o frecvenţă determinată a vibraţiei electromagnetice. Problema consta din a transpune acest unghi într-o mărime măsurabilă într-un fel oarecare, de preferinţă electric. Mihuţ, resimţind probabil şi el aceeaşi oboseală de pe urma insucceselor noastre, încerca să găsească compuşi ai aramei, destul de răspândiţi în anumite regiuni ale lumii, minerale carbonate ca malachitul şi azurita, hidrosilicaţi ai aramei sau minerale sulfurate feruginoase, care pot fi exploatate ca atare şi indică, în plus, de multe ori, prezenţa în apropiere a aramei native în stare
aproape pură.

Singur Alexandru nu-şi trăda niciodată gândul cu care pornise şi poate că însăşi „coleopterofilia" lui — cum o numeam — era doar urma unei vechi pasiuni şi un mijloc de a-şi elibera pentru scurt timp creierul de concentrarea la care îl supunea şi de la calculele pe care le refăcea în mod continuu. Ideea lui, convingerea lui deveniseră pentru el ca o obsesie.

Pentru nevoile curente, „Monica“ ne furniza energie. La axul motorului conectam un dinam care dădea suficient curent electric pentru iluminatul cortului sau pentru funcţionarea aparatelor mele experimentale de radio. Un sistem simplu, utilizat frecvent în tehnică, de stabilizare a tensiunii ne dădea un voltaj constant. Toate acestea ni le construiserăm chiar noi, fiindcă la urma urmei nici nu erau cine ştie ce lucruri complicate. Seara, când ne adunam în cort, pe malul mării, în jurul becului se strângeau sute de gâze care încercau să ajungă la filamentul incandescent şi ţârâiau subţire, izbindu-se cu aripile de balonul de sticlă.

Radioul cânta în surdină, cerul era înalt şi presărat, cu puzderie de stele... Toate acestea au un farmec deosebit, mai ales când eşti tânăr şi iubeşti viaţa pe care o trăieşti.

În ceea ce priveşte confortul, nu ne puteam, aşadar, plânge. Dar „tehnica" aceasta — gândeam uneori — era prea rudimentară pentru a da de urmele pe care le căuta Alexandru. Sau poate că ele nici nu existau prin locurile acelea şi ipoteza lui era una dintre zecile de ipoteze care se pot face. asupra unui lucru despre care nu ai, sută la sută, certitudini. Altminteri însă, această primă etapă fusese
din toate celelalte puncte de vedere extrem de plăcută şi veselă.

Ne aştepta în viitor o etapă cu mult mai dificilă. Înaintând spre nord, către Dunăre, paralel cu litoralul, satele
deveneau din ce în ce mai rare, stepa dobrogeană mai aridă, lipsa de apă bună de băut mai acută. Existau, e adevărat, câteva aşezări pescăreşti, dar erau destul de puţine faţă de aria întinsă pe care aveam de efectuat lucrări.

Am fi putut — dacă am fi fost mai comozi — să încetăm lucrul pe la prânz şi în fiecare seară să fim instalați în scaunele de material plastic de la „Vraja Mării“, cu un rasol grecesc de peşte în faţă, o friptură bună şi o sticlă de vin. Dar aceasta ar fi însemnat mulţi litri de benzină consumaţi — risipiţi, mai bine-zis — şi cel puţin două ceasuri răpite în fiecare dimineaţă din orele de lucru, ca să ajungem până la punctul care ne interesa. Soluţia aceasta
nici nu ne trecuse prin minte, într-atât era de străină felului

nostru de a gândi — o spun, cu toată modestia, spre cinstea noastră.

Dimpotrivă, aveam senzaţia că ne antrenăm în condiţii dificile şi adesea capacitatea de a improviza şi fantezia ne slujeau ca să rezolvăm diferite probleme ale traiului zilnic şi să ne simţim bine în aproape orice situaţie.

Cam aceasta era starea noastră de spirit când am început cea de a doua etapă, având un câştig de aproape şapte zile faţă de datele pe care ni le propuseserăm

Despre cele întâmplate în restaurantul din Constanţa, în noaptea dinaintea plecării, nici nu ne mai aduceam aminte, cum nu îţi aminteşti în care coş de gunoi de pe stradă ai aruncat ambalajul ţigărilor, după ce le-ai pus în portţigaret.

Într-una din seri însă, exact cu o zi înainte de a începe cea de a doua etapă a lucrărilor noastre, pe când ne aflam într-un sat, Mihuţ îmi făcu deodată un semn cu umărul. Oprisem „Monica“ în faţa unui magazin alimentar, din care jumătate servea şi ca bodegă, aşa cum se întâmplă deseori în aşezările mici, puţin populate. Aveam o rezervă de benzină numai pentru o zi şi nici o posibilitate să ne aprovizionăm. Unul din bidoanele noastre, prost înşurubat, se deschisese pe drum şi conţinutul lui se vărsase de-a lungul celor douăzeci de kilometri pe care îi parcurseserăm. Faţă de această situaţie, nu ştiam ce hotărâre să luăm. Noaptea se lăsa destul de repede, iar drumul înapoi era prost şi însuma dus şi întors peste patruzeci de kilometri. Nici chiar adoptând această soluţie nu ne puteam bizui numai pe rezervorul destul de mic al „Monicăi".

— Ar trebui totuşi să ne întoarcem, propuse Alexandru

şi ne privi pe rând, întrebător. Are cineva vreo idee mai bună ?

— Cred că da.

— S-auzim !

În acel moment Mihuţ îmi făcuse semn. Urmărindu-i privirea, îl văzui prin geam pe „individul nostru" care încercase să ne vândă cobaltina. Isprăvise tocmai de băut o cinzeacă de rachiu şi cu mersul lui rapid, deşi aparent leneş şi indiferent, se îndrepta spre uşa din fund. Cu toate că lumina din bodegă era slabă, iar geamul prin care priveam nu prea strălucea de curăţenie, l-am recunoscut. În acea clipă se întoarse şi el, din întâmplare, îşi miji ochii şi privi afară, spre grupul nostru. Mă pomenii pe negândite cu un vânt făcut cu umărul, care mă azvârli doi metri într-o parte.

— Stai chiar în bătaia farurilor noastre, îmi spuse Mihuţ. Insul te-a văzut, fără doar şi poate.

Într-adevăr, dispăruse din bodegă prin uşa aceea dosnică.

— De data asta e rândul meu, strigai şi din câteva sărituri străbătui bodega şi ajunsei la aceeaşi uşă.

În urma mea, câţiva ţărani se opriseră din băut şi urmăreau scena cu luare-aminte.

Am deschis-o cu iuţeală şi în aceeaşi secundă mi-am dat seama că, dacă mă aştepta îndărătul ei, ar fi putut cu uşurinţă să-mi dea cu ceva în cap şi să mă lase întins acolo. Mai văzusem „trucuri" de-astea. Dar insul nu era îndărătul uşii. Socotise probabil că e mai prudent să dispară, fiindcă oricât am scotocit curtea n-am dat de nimeni. Peste gardul scund, de-a latul câmpiei întunecate, ce se întindea în spatele magazinului alimentar, nu se zărea de asemenea nici

ţipenie de om. M-am întors cam mofluz şi pleoştit la ai mei.

— Uite ce e, am spus eu, cam enervat de faptul că Mihuţ zâmbea. Eu nu cred în năzbâtiile lui Wells. Omul ăsta nu e invizibil. A intrat undeva şi atâta tot. Dar unde ?

— Nu e chiar aşa, mormăi înciudat Alexandru, trăgându-se de barbă,

— Adică... ?

— Poate insul ne punea pe urmele... Ştiţi ce vreau să spun ! Ar fi fost bine dacă am fi putut nu să punem mâna pe el, ci să-l urmărim. Mă întreb ce caută pe aici.

— E o ecuaţie cu prea mulţi dacă, ricanai şi eu, cam nervos de nereuşită.

Mihuţ interveni, înadins ca să schimbe discuţia :

— Spune mai bine care ţi-e ideea în privinţa benzinei, Cătăline. Chestia cu invizibilitatea nu e de primă urgenţă.

— Iată ideea : în sat există cooperativă agricolă de producţie. Bănuiesc că au câteva camioane...

— Deci şi benzină ! Perfect!

— O să-i rugăm pe tovarăşii de acolo să ne dea o mână de ajutor pentru completarea rezervei noastre, plătindu-le, bineînţeles, costul. Nu cred să ne refuze.

— Nici gând !

— Dar dacă n-au autocamion ? interveni Mihuţ.

— Imposibil. Totuşi, n-avem decât să-l întrebăm pe acest gestionar-ospătar. Haideţi înăuntru. Şi aşa aveam poftă său beau o halbă de bere şi se pare că aici găsim aşa ceva.

Am intrat toţi trei.

Gestionarul, care vindea în acelaşi timp şi articole alimentare, ne desluşi imediat. Cooperativa avea într-adevăr

trei autocamioane, preşedintele era un om „de pus la rană“ —cum a ţinut să ne spună — şi avea să ne servească fără doar şi poate. Am comandat câte o halbă de bere — lucru rar în satele dobrogene unde găseşti mai degrabă vin decât această băutură — şi când ne-a adus berea am început să-l chestionăm cu privire la individul pe care îl văzuserăm şi care dispăruse.

— Nu ştiu ce învârteşte, dar vine des pe aici, ne informă el. Cam o dată la două-trei săptămâni intră în prăvălie, bea un rachiu sau două şi pleacă.

— Nu ştii cum îl cheamă ?

Omul înălţă din umeri şi ne dădu un răspuns care, deşi era cât se poate de normal, ne făcu să râdem, dată fiind situaţia :

— Dacă tovarăşul acela vă interesează, întrebaţi-l care i-e numele. Nu văd de ce nu şi l-ar spune !

Mă izbii deodată cu palma peste frunte :

— Băieţi mi se pare că eu sunt şi mai ageamiu decât voi, spusei. Staţi puţin să verific ceva.

Sării de la masă şi ieşii din nou în curtea din dos, de unde revenii imediat.

— Omul nostru nu e câtuşi de puţin invizibil, le spusei eu, zâmbind larg. Nu este nici foarte deştept. Noi suntem nişte nepricepuţi fără pereche, asta e totul.

— De ce ?

— Ştiţi unde a dispărut adineauri ? E simplu. În curte se află o gheretă de scânduri, unde e toaleta. Omul a intrat înăuntru şi a tras uşa după el, în timp ce eu mă uitam peste ostreţele gardului să văd încotro a luat-o. Când m-am înapoiat la voi, a ieşit şi el — liniştit — a sărit gardul şi a plecat. Aşa-i că e simplu ?

— Ca în Sherlock Holmes ! mă zeflemisi Alexandru. Ţi-am prezis odată că ai să ajungi om mare... Dar, deocamdată, n-ai depăşit adolescenţa. Păi asta era doar la mintea oricui...

— Ca şi chestiunea blocurilor cu dublă ieşire, i-am răspuns întrucâtva maliţios.

— Adevărat... Nu te supăra, băiete ! Tot om mare o sa ajungi. Dar nu în chestiuni de astea.

— Nici nu mă tentează, drept să-ţi spun !

— Haideţi să ne culcăm, propuse Mihuţ. Mâine trebuie să ne sculăm devreme ca să-l prindem pe preşedinte şi apoi
să ne vedem de treburi.

Ne-am aranjat cortul în apropierea satului, pe plajă, şi am dormit tun până a doua zi dimineaţă, când ne-am trezit cam o dată cu soarele. O baie bună în apa călduţă a mării ne-a înviorat şi o jumătate de oră mai târziu, după ce obţinuserăm benzina şi ne luaserăm micul dejun, goneam în
„Monica“, paralel cu ţărmul de care se spărgeau valuri largi şi joase. Ziua aceea nu ne-am precupeţit eforturile şi către seară ridicaserăm cortul, frânți de oboseală, pe marginea unui mic lac — o baltă, mai exact spus — aşezată la mai puţin de cinci sute de metri de ţărmul mării. Ne obişnuiserăm de luni de zile cu zgomotul continuu al valurilor noaptea, astfel încât nu numai că nu ne deranja, ci, dimpotrivă, ne adormea ca un cântec de leagăn.

Am deschis câteva cutii de conserve şi după-masă, dând drumul motorului „Monicăi“, am pus în funcţiune aparatul de radio. Alexandru explora împrejurimile căutând probabil — cum glumeam între noi uneori — „piatra filozofală", care

să transforme totul în depozite diamantifere.

Suceam scala, încercând să prind una din emisiunile postului de radio Bucureşti. Se pare însă că în seara aceea n-aveam noroc să ascultăm nici radiojurnalul, care ne ţinea locul ziarelor pe care pe teren n-aveam de unde să le luăm, nici muzică. După buletinul de ştiri de la ora 19 se transmitea Traviata şi aş fi vrut mult să o ascult, dar aparatul de radio funcţiona din cale-afară de prost. De-a lungul întregii scale nu parveneau în difuzor decât frânturi de melodii sau fraze rostite de crainici, restul fiind înecat într-un neînchipuit vacarm de ţârâituri, trosnete şi fluierături, altfel însă decât în obişnuitul „fading" cunoscut de radiofonişti. Postul Bucureşti I prezenta aşa-numitele fenomene de bătăi, rezultate din suprapunerea unei frecvenţe pe sfertul frecvenţei pe care emite postul. Eram parcă în preajma unui post de bruiaj foarte puternic, emiţând în plus pe toate lungimile de undă.

Cam înciudat, m-am apucat să verific aparatul. Alimentarea era normală, etajele nu prezentau nici o defecţiune. Dar de auzit, era imposibil să auzi ceva.

Voiam tocmai să controlez legăturile la masă şi partea de joasă frecvenţă când o exclamaţie a lui Alexandru îmi atrase atenţia şi mie şi lui Mihuţ, care urmărea atent încercările mele de a pune aparatul „pe linie de plutire".

Am întors comutatorul şi ne-am îndreptat amândoi spre prietenul nostru. Acesta stătea uşor aplecat deasupra unui copăcel înalt de un metru şi ceva, cu frunze ascuţite, prezentând în vârful tulpinei o inflorescenţă. Arbustul răspândea în jur un miros destul de puternic şi foarte dezagreabil, cam acru. De altfel, acelaşi miros foarte pătrunzător îl simţisem de la câteva sute de metri. Ne

gândisem chiar ar să părăsim locul, dar eram prea obosiţi.

— Ce e ăsta ? întrebai.

— Naiba să-l ştie ! spuse Alexandru. După toate aparenţele, dacă îmi mai aduc aminte câte ceva din cursurile
pe care le-am audiat la ştiinţele naturale, ar fi o plantă din familia ombeliferelor, semănând oarecum cu aşa-numita Ferula Asa Foetida sau poate Narthex Asa Foetida. Numai că este un adevărat gigant. Şi afară de asta, aceste plante cresc în Irak şi Afganistan — mai exact Ferula Asa Foetida, iar Narthex Asa Foetida creşte în nordul Caşmirului. De unde şi până unde a răsărit pe malul Mării Negre ?

— Într-adevăr, e un salt, recunoscui. Cam zece grade latitudine spre nord, ţinând seama de faptul că Afganistanul se găseşte aproximativ pe paralela de treizeci şi cinci grade, iar noi pe paralela de patruzeci şi cinci grade.

— Probabil că te înşeli, spuse Mihuţ, mai mult ca să se vâre în discuţie. Oricum însă, mirosul mă intrigă... asta în calitate de chimist. O să-i iau, cu voia domniei sale, un pic de „sânge“ şi o să-l trec prin eprubetele mele. Uneori, o simplă întâmplare ca aceasta te conduce la concluzii neaşteptate. Poate că de la el vine acest miros puternic ? Dar nu...

— Iată... spusei, aplecându-mă deodată. Nişte urme de paşi ; un ins de talie mijlocie, încălţat în pantofi, a trecut pe aici.

— Cătăline, lasă detectivismele, nu te prind ! mă apostrofă în glumă Alexandru. Am văzut şi eu urmele. Ce-i cu asta ? Un om a trecut, ca şi noi, pe aici. Urmele lui s-au imprimat în nisipul moale. Mă rog, de unde ştii că era de talie mijlocie şi că purta pantofi ?

— În ce priveşte talia, e numai o supoziţie, răspunsei liniştit, ridicându-mă încet. Cum, în general, există o corelaţie între statura unui om şi lungimea labei piciorului şi cum urma asta e de pantof treizeci şi şapte sau treizeci şi opt, rezultă că e foarte probabil că cel care a trecut pe aici să fie de statură mijlocie, poate chiar mică. În ce priveşte faptul că urma e de pantof, aici nu mai încape nici o îndoială ; asta o recunoaşte şi un copil. De altfel, urmele sunt foarte recente, de câteva ore, cred, fiindcă soarele n-a avut vreme să le usuce.

Mihuţ mă privi ironic :

—Eşti multilateral, scumpule ! Ştii şi paleontologie !

Era să-i răspund ceva enervat (toţi deveniserăm nervoşi în ultima vreme), dar Alexandru interveni cu o întrebare: care mi s-a părut lipsită de bun simţ :

—Şi ce te interesează pe tine urmele astea ?

—Am să-ţi răspund imediat. Deocamdată aş vrea să văd unde duc !

Am ocolit cu atenţie ghiolul, care avea o suprafaţă de vreo 20 de hectare. Treaba asta ne-a luat, bineînţeles, un timp destul de îndelungat. Mirosul acela înţepător era aproape insuportabil şi ne intriga din ce în ce mai mult. În partea opusă locului de unde plecasem, malul se ridica brusc formând un mamelon terminat cu un ţugui, ca o căciulă cu vârf. Dâmbul acela era format din şisturi amestecate care se încâlceau între ele de parcă cineva le-ar fi rupt şi le-ar fi aruncat în sus. Urmele se pierdeau acolo, sau ochii noştri erau prea neexperimentaţi ca să le mai poată urmări.

—Şi acum, spune-mi şi mie ce-ai urmărit cu bazaconia asta ? întrebă Alexandru. Ce voiai să descoperi ?

—Nimic, răspunsei, foarte calm. Dar mă gândeam că maşina noastră e la trei sute de metri depărtare, în drum, şi dacă cineva e prin apropiere, n-aş vrea să-mi facă proasta glumă să mă lase la noapte fără cauciucuri. Pricepi ? Şi să-ţi mai spun ceva : planta aia a ta, Ferula, sau cum îi spune, pute cu atât mai rău cu cât cobori nasul de la vârf către rădăcină. S-ar zice că stă înfiptă în cine ştie ce scârnăvie.

—Nu, nu este Ferula Asa Foetida, murmură Alexandru. Ar trebui, în acest caz, ca rădăcina să conţină acid ferulic şi să dea o răşină galbenă care, sub influenţa razelor solare, să devină de un roşu aprins. S-ar putea să fie vreo rudă de-a ei, dar asta o să ştiu abia după ce va face Mihuţ analizele. De altfel, băiete, oricât de nepriceput ai fi în acest domeniu, îţi dai seama că numai în nişte condiţii excepţionale s-ar putea aclimatiza din întâmplare o plantă, sărind peste zece grade latitudine. Doar nu e... Uite, de exemplu...

— Haide să tragem maşina mai lângă cort, sau cortul mai lângă maşină, curmai eu discuţia. Cred că nici vouă nu v-ar conveni să ne trezim cu vreo surpriză la noapte. Ori poate că ar fi mai bine dacă n-am face nici una, nici alta, ci ne-am muta în alt loc. Planta asta se pare că a împuţit tot aerul; voi nu simţiţi un miros pişcător, neplăcut, în jur ?

Mihuţ protestă, fiindcă planta îl interesa şi eu cam bănuiam la ce se gândea — diavolul ! Eram convins că, dacă
o să găsească ceva cât de cât interesant în sucul ei, o va

scoate din pământ şi mi-o va sui în maşină ca s-o studieze pe îndelete la Bucureşti şi să o încerce pe ţesuturile puse la microscop, sau pe mai ştiu şi eu ce. Habar n-ar fi avut, el, care fusese obişnuit cu sala de disecţii, că ne-am fi sufocat. Din păcate, ne aştepta o surpriză neplăcută. Blestematul de bidon în care pusesem benzina luată de la cooperativa agricolă se deşurubase, iar pe drum conţinutul se redusese la mai puţin de jumătate. Am scăpat un blestem: printre dinţi. De data aceasta situaţia era, într-adevăr, alarmantă, fiindcă în rezervorul „Monicăi" nu mai aveam aproape nimic, şi terenul nisipos, accidentat, aproape că dubla consumul obişnuit de benzină. Iar cea mai apropiată aşezare era situată la peste douăzeci şi cinci de kilometri.

Ne-am privit unul pe altul. Luai în mână bidonul cu pricina şi descoperii că filetul capacului era ros de rugină, aşa încât după ce îl înşurubai, la cea mai mică zdruncinătură sărea ca un manşon prea larg.

— Trebuie să ne întoarcem şi să apelăm din nou la preşedintele cooperativei agricole, sugeră Alexandru.

— Imposibil, se opuse Mihuţ. Nu putem abuza în felul acesta. A fost amabil şi ne-a servit o dată. Noi suntem de vină că n-am controlat bidonul încă de azi-dimineaţă. Dacă îi cerem din nou benzină, o să creadă că o bem sau — şi mai rău — că facem vreun trafic cu ea.

— Atunci, băieţi, ce propuneţi ? Nu ştiu, mormăii nehotărât. Suntem cam la jumătatea drumului între Babadag şi Constanţa şi benzina nu ne ajunge pentru distanţele astea.

Deocamdată propun să ne culcăm. Eu sunt frânt de oboseală
şi din cauza asta n-am nici o idee. O să judecăm mâine situaţia în mod limpede.

— Bravo, Napoleon ! murmură Alexandru. Asta zic şi eu că e o soluţie !

Au ajuns, totuşi, în cele din urmă, la concluzia mea. Era evident că în seara aceea nu aveam posibilitatea să facem nimic, şi experienţa m-a convins că e bine de multe ori ca între o problemă greu de soluţionat şi rezolvarea ei să pui o noapte de somn. Am condus maşina în imediata apropiere a cortului, aşezând-o între planta care răspândea mirosul acela acru, înţepător, şi noi. Fusese ideea lui Mihuţ.

M-am dus la marginea lacului să spăl vasele noastre, în care mâncasem. Era ziua mea de program gospodăresc. Nu erau prea multe — mâncaserăm conserve şi îmi făceam socoteala că voi termina repede cu ele când, aplecându-mă pe marginea ghiolului, observai că i se vede fundul pe o distanţă de circa un metru de la mal. Apa era limpede, lucru rar întâlnit la ghioluri, care au un grad ridicat de salinitate şi poartă în suspensie un număr mare de particule de nămol fin. Ceea ce îmi atrase atenţia era o piatră obişnuită, un fel de gresie, având însă încrustată în ea o perlă mică de un azuriu splendid. Piatra era în imediata mea
apropiere ; n-aveam decât să întind mâna şi s-o apuc. Nu îmi dădeam seama dacă are vreo valoare sau nu, dar era frumoasă şi mă gândii că lui Alexandru o să-i facă plăcere. Sau poate constituia ea însăşi o urmă, din cele după care alergaserăm până atunci fără nici un rezultat. Scufundai braţul în apă şi în aceeaşi clipă mi-l retrăsei cu iuţeală

fulgerătoare, dând un strigăt. Apa era fierbinte ca şi cum ar fi fost aşezată pe o plită încinsă.

Strigătul meu îi atrase pe cei doi, care se chinuiau să prindă un post la radio. În câteva clipe fură lângă mine şi mă întrebară ce s-a întâmplat. Le-am explicat, arătându-le piatra de pe fund. Alexandru se aplecă atent şi o privi îndelung, fără să îndrăznească să vâre mâna în apă. Stătu astfel câteva minute, concentrat, şi înţelegeam, atât eu, cât şi Mihuţ, că se petrece ceva neobişnuit. În sfârşit, Alexandru
se întoarse spre mine.

— E într-adevăr o piatră frumoasă, spuse el. E un asboian, mineral format din treizeci şi unu până la patruzeci la sută oxid de magneziu şi nouăsprezece până la treizeci şi doi la sută oxid de cobalt, care dă cu sărurile de fosfor pietricica asta bleu ca o petală de „nu mă uita". Ia s-o vedem mai îndeaproape...

— Fii atent, te frigi ! Îi strigai.

Dar Alexandru deveni deodată îndrăzneţ, vârî tot braţul şi smulse piatra de la locul ei. *Apa era complet rece*.

Ne privirăm întrebători.

— Poate că ţi s-a părut, murmură Mihuţ, jenat.
Îi arătai cu un gest braţul meu, înroşit ca racul de pe urma arsurii.

— Pielea nu se înşală, răspunsei.

— Da, ai dreptate, recunoscu el. Foarte ciudat... Foarte ciudat!

Alexandru se apucă să stocheze mai îndeaproape lacul şi malul acestuia acoperit cu un nisip extrem de fin. Examinarea aceasta, la care luarăm în curând parte toţi trei,

dură un timp destul de îndelungat. Stratul de nisip era superficial şi fusese adus probabil de vânt de pe plaja mării, fiindcă la două degete sub el se aşternea adevăratul pat al malului, format din argilă. Dând nisipul la o parte cu mâinile, descoperirăm o porţiune destul de întinsă. Fâşii întregi din această argilă aveau o splendidă culoare bleu, fiind intercalate cu altele de caolin aproape pur. Efectul era într-adevăr minunat. Pe măsură ce dezveleam de nisip malul real al ghiolului, Alexandru devenea mai atent şi mai închis în sine. O dungă, care îmi era binecunoscută, îi brăzda obrazul, o alta — fruntea.

— Sunt argile obişnuite, spuse el în cele din urmă, ridicându-se. Atât doar că printre ele se găsesc porţiuni largi de silicaţi hidrataţi de aluminiu şi săruri ale aluminiului cu cianoferuri de potasiu şi sulfaţi de amoniac, în care aluminiul a înlocuit celelalte metale. Uitaţi-vă şi voi, sunt uşor de recunoscut chiar pentru un mineralog, fără prea mare experienţă...

Am rămas toţi trei tăcuţi.

— Dacă... începu Mihuț, făcând un efort vizibil.

— S-ar putea ca în loc de un depozit diamantifer să fi dai peste un depozit de aluminiu, completai eu.

— De ce „în loc“ ? mă întrebă liniştit Alexandru, în timp ce mă ţintuia cu o privire fermă. Era în privirea aceasta un reproş şi o întrebare, ceva cam ca : „nu mai crezi în mine ?“

Am bâiguit un răspuns.

— S-ar putea spune : „în afară de...“ urmă, de data aceasta cu tonul său obişnuit, Alexandru.

— În orice caz, să fixăm coordonatele locului, propuse Mihuţ.

— E o idee.

Ne luarăm instrumentele necesare şi, cu toate că se făcuse aproape întuneric, am izbutit să terminăm repede. Mihuţ îşi aduse din cort şi aparatul de fotografiat, cu mega flash-ul.

— Ce-ai de gând ? îl întrebai. Vrei cumva să te imortalizezi lângă ghiol ?

Mihuţ nu râse câtuşi de puţin.

— Vreau să fotografiez lacul şi cuşma asta de deluşor de pe malul celălalt, îmi răspunse. Nu uitaţi că, dacă prin cine ştie ce întâmplare, am pierde caietul cu coordonatele, am pierde totul, fiindcă asemenea ghioluri sunt cu zecile pe aici. Dealul are însă o formă specifică şi e uşor de recunoscut. Şi mai am două clişee dintr-un film pe care vreau să-l termin, să-l developez şi să-l înlocuiesc în aparat.

Am înălţat din umeri. Fotografiatul era o manie a lui Mihuţ şi aveam zeci de fotografii acasă, înfăţişându-ne pe toţi trei prin diversele locuri din ţară pe care le colindaserăm împreună. Cortul nostru, care se închidea perfect, îi servea drept cameră obscură. Între bagajele lui, încărcate pe „Monica" şi din care obiectele de uz personal ocupau minimul cu putinţă, instrumentele de fotografiat, developat şi „laboratorul" ambulant depăşeau aproape volumul unui geamantan mare.

Eu am ridicat din umeri cu indiferenţă. Lucrul mi se părea oarecum fără sens, fiindcă, după câte îl cunoşteam eu pe Alexandru, citisem pe faţa lui că avea de gând a doua

zi să cerceteze în amănunţime locul. Poate chiar mai multe zile la rând. Atunci, ce rost avea o fotografie ?

Judecând însă mai adânc, mi-am dat seama că Mihuţ avea totuşi dreptate. Admiţând că lacul conţine ceva demn de reţinut atenţia, locul lui trebuia determinat precis şi fotografierea lui era o măsură de prevedere în plus. Îmi venea
totuşi să zâmbesc. Mihuţ, medic bacteriolog, părea că n-are totuşi suficientă încredere în calculele şi măsurătorile noastre inginereşti.

Ne-am văzut pe urmă de treburile obişnuite şi peste o jumătate de oră eram întinşi toţi trei sub cort, pe sacii noştri umpluţi cu iarbă de mare, şi înveliţi cu pături uşoare.

— Mi-e un somn de pic ! spuse Mihuţ, căscând zgomotos.
Mâine pun planta aia la microscop. Aş fi de părere să dăm „stingerea" !

Am încuviinţat şi am apăsat pe para care spânzura de-a lungul pânzei cortului, aproape de mâna mea, servind drept întrerupător.

Discuţiile au continuat însă o vreme, în special între Mihuţ şi Alexandru, în jurul subiectelor pe care ni le furnizase acea zi. Mai schimbară câteva cuvinte despre benzina de care trebuia să facă rost şi în cele din urmă au aţipit amândoi.

3. Nopţi lângă lac

În ceea ce mă priveşte, în noaptea aceea aproape că n-am dormit. În timp ce Mihuţ şi cu Alexandru stăteau de vorbă, eu ţineam ochii închişi şi mâinile sub cap, dar

gândurile nu îmi dădeau răgaz să mă ispitească somnul.

Luam şi răsuceam pe o parte şi alta diverse probleme care se legau şi parcă totuşi nu se legau între ele ; aveam clipe în care mă îndoiam dacă Alexandru avea sau nu dreptate în ceea ce priveşte „ipoteza sa de calcul“ cu privire la depozitele diamantifere, pentru ca în clipele următoare să mă învinuiesc pe mine însumi de lipsă de tenacitate, slăbiciune, voinţă insuficientă. Doar şi eu întâmpinasem uneori, în proiectarea unor instalaţii şi aparate electronice, destule dificultăţi. Mi le reaminteam şi îmi dădeam seama în acelaşi timp că ceea ce se întâmpla atunci, acolo, cu noi, constituia de fapt o excelentă şcoală de educare a perseverenţei şi voinţei mele.

M-am sucit şi m-am răsucit în aşternutul meu, după ce Mihuţ şi cu Alexandru adormiseră. Dintre toate impresiile zilei aceleia, cea care îmi izbise cel mai puternic imaginaţia era încălzirea până aproape de punctul de fierbere a apei lacului şi apoi brusca ei răcire. Mi-am concentrat atenţia asupra acestui fenomen, numai asupra lui, ca să nu mă pierd în vălmăşagul gândurilor care mă asaltau.

Fenomenul era de natură fizică sau chimică, ori poate şi una şi alta. Am enumerat în minte mijloacele prin care se poate încălzi un corp. Aveam certitudinea că dacă voi izbuti să dezleg acest punct, celelalte — privind scăderea bruscă a temperaturii apei — o să reiasă aproape de la sine.

Cauzele care pot produce căldură sunt de natură chimică, electrică, electrochimică, fizică (mă refeream la frecare, ca formă a mişcării) şi atomică. M-a tentat întâi ideea unor

ape termale. Aceasta mi s-a părut o primă ipoteză, cea mai posibilă şi am notat-o separat în gând, ca să o compar cu celelalte, pe care eventual le-aş mai fi putut găsi. Mai exista în sfârşit posibilitatea unor reacţii chimice care se petreceau pe fundul lacului. Configuraţia straturilor de compuşi ai aluminiului făcea posibilă şi această ipoteză. Dar o reacţie chimică se petrece într-un timp determinat, adică are o viteză bine stabilită. În mod normal deci reacţia trebuie să se fi petrecut o dată pentru totdeauna, încă de la apariţia acestui lac. Afară doar dacă nu exista o cauză necunoscută mie, care să o întreţină. Şi afară doar dacă, tocmai în clipa în care vârâsem eu mâna în apă, nu se întâmplase vreo modificare fizică în scoarţa terestră de pe fundul lacului, modificare ce pusese în contact două elemente — sau substanţe — a căror viteză de combinare să
fie atât de mare, încât să poată încălzi apa. Să poată degaja adică o atât de uriaşă cantitate de energie.

Acest ultim gând mi-a stăruit mai mult în minte şi m-a condus la o întrebare firească : cantitatea de energie necesară pentru încălzirea unui volum atât de mare de apă trebuia să fie într-adevăr uriaşă ; dar ce reacţie chimică poate
dezvolta energii *uriaşe* ?

Am răsucit mult în minte acest gând. Nu vedeam care ar fi reacţiile posibile ale aluminiului care să furnizeze asemenea cantităţi de energii. Afară numai dacă... Afară numai dacă fenomenul nu era de natură pur chimică, ci şi de tipul unei reacţii atomice.

Simţeam că încep să pun oarecare ordine în încâlceala de

până atunci a gândurilor. Am pipăit cu mâna lângă mine, unde puneam de obicei pachetul de ţigări şi bricheta. Am aprins o ţigară, şi, stând astfel întins şi fumând, am recapitulat cauzele posibile ale fenomenului :

a) existenţa unor ape termale ;

b) reacţii chimice întreţinute sau întâmplătoare în clipa în care mi-am scufundat mâna în apă ; cu observaţia că în acest caz aveam de-a face cu o reacţie pe care eu nu o cunoşteam şi la care luau parte cantităţi foarte mari de materie ;

c) o reacţie de tip atomic.

Le-am analizat pe rând de data aceasta stăruitor, pe îndelete, căutând să găsesc punctul slab al fiecărei ipoteze şi — în acelaşi timp — să verific ipoteza prin cea de a doua împrejurare : răcirea bruscă a apei.

Dacă apele lacului erau ape termale, ceea ce nu se părea
foarte posibil, răcirea lor bruscă nu se putea explica decât datorită existenţei unei sau unor „supape" în scoarţa terestră, care să evacueze rapid apele calde şi să le înlocuiască cu altele reci, oprind în acelaşi timp accesul apelor termale.

Un asemenea joc al supapelor, ca tacheţii din cilindrul unui motor cu piston, mi se părea — pe bună dreptate — o fantezie absurdă. Natura nu e un motor în doi timpi.

Ipoteza apelor termale rămânea în picioare numai dacă jocul acesta întâmplător *se petrecuse o singură dată* şi anume exact în clipa în care vârâsem eu mâna în apă. Cu această condiţie, ipoteza putea fi luată în Consideraţie.

Dar, mi-am continuat raţionamentul, dacă „supapa" ar fi funcţionat — şi încă brusc, după cum s-a văzut —

trebuiau să se producă chiar în cazul alunecării unor straturi
pe altele, fenomene secundare : zgomote, o oarecare clătinare a solului. Ori, noi nu simţiserăm nimic din toate acestea.

Reflectând astfel, timp îndelungat, am respins ipoteza apelor termale.

Am trecut la cea de a doua, cea a reacţiei chimice întreţinute sau întâmplătoare. Admiţând că era vorba de o asemenea reacţie pe care nu o cunoşteam, era de observat că
şi în cazul acesta trebuia să existe o supapă care să funcţioneze analog cazului precedent, pentru a explica brusca răcire.

Şi atunci mi-am adus aminte de un lucru foarte important, căruia nu îi dădusem până atunci suficientă atenţie şi nici nu îl comunicasem prietenilor mei. În clipa în care dezgolisem de nisip o porţiune din mal, ceea ce îi permisese lui Alexandru să stabilească existenţa silicaţilor hidrataţi de aluminiu, a sărurilor cianoferurii de potasiu cu aluminiul şi sulfaţii de amoniac, eu intrasem în apa lacului. Fusese un act comandat subconştient probabil de dorinţa de a-mi dovedi mie însumi că apa nu mai frige... ori mai ştiu şi eu de ce ?

Lacul nu era adânc, cel puţin lângă mal. Am spus că apa sa era extrem de limpede, ca un cristal. Aşa putusem zări de altfel asbolanul, datorită căruia era să-mi opăresc mâna.

Ei bine, îndepărtându-mă vreo doi sau trei metri de lângă
mal, am avut deodată senzaţia curioasă că mă aflu pe buza unei prăpăstii şi, privind mai spre larg, mi-am dat seama —

notându-mi-o ca pe o simplă observaţie — că mai departe apa avea o culoare închisă, de un verzui-negru, nedefinit.

În clipa în care mi-am reamintit lucrul acesta, parcă s-a făcut un pic de lumină în capul meu şi începeam să întrezăresc o soluţie posibilă, o dezlegare a problemei. Începeam să bănuiesc existenţa unor puternici curenţi subterani.

Dacă era vorba de o reacţie chimică, atunci hăul acela întunecat pe marginea căruia stătusem nu era o supapă, ci un puţ de ventilaţie, un sifon cum există în unele grote, sau poate chiar un canal direct. Oceanologul francez Cousteau încercase, în urmă cu ani de zile, să exploreze sifonul unei asemenea „fântâni“ din Franţa, fără să obţină de altfel vreun rezultat substanţial.

Explicaţia era necesară şi suficientă — ca să vorbim în limbaj matematic — şi dacă era vorba de reacţii nucleare pe fundul lacului. O taină mi se părea deci dezlegată. Între reacţia chimică şi reacţia nucleară, înclinam însă spre cea din urmă din două motive : primul consta în faptul că, aşa cum spuneam, eu personal nu cunoşteam vreo reacţie chimică de natură să degaje o asemenea cantitate de căldură sau, altfel vorbind, care să se efectueze cu o asemenea viteză fantastică pe cât mi se părea. Al doilea motiv era acela că reacţiile chimice la asemenea viteze extrem de mari sunt însoţite de zgomote destul de puternice, ori noi — vă reamintiţi — nu auziserăm nimic.

M-a cuprins surescitarea, emoţia, starea aceea de bucurie

nerăbdătoare pe care o cunoaşte oricine s-a aflat în faţa unei
probleme care părea insolubilă şi căreia i-a găsit, în cele din urmă, rezolvarea. Nu-mi găseam locul, cum se spune, şi mă foiam în aşternut. Pe urmă, după câteva minute, mi-am dar seama că bucuria aceasta e de-a dreptul copilărească, mai ales pentru un om care a încercat senzaţia asta de zeci de ori, proiectând şi creând atâtea dispozitive electronice. M-am
forţat să-mi recâştig calmul lucid şi am întins mâna după ţigări. Acum, că fenomenul observat mi se părea explicat, voiam să iau la rând celelalte probleme. Eram în starea aceea specială pe care o dă uneori starea de veghe, când creierul se simte uşor, mobil, capabil să dezlege orice problemă, să efectueze orice calcul, să răspundă la orice întrebare, cu condiţia să facă un mic efort.

Am trecut brusc la problema combustibilului „Monicăi" de a doua zi. Mi-am făcut diferite socoteli, am imaginat mai multe căi de rezolvare. Până la urmă am ajuns la concluzia că de vreme ce a doua zi aveam să rămânem, fără doar şi poate, să studiem lacul — văzusem asta pe obrazul lui Alexandru şi mă simţeam de asemenea interesat personal — însemna că singura cale era ca unul dintre noi, probabil Mihuţ care avea mai puţine cercetări de făcut, să se repeadă pe jos la cooperativa agricolă de unde plecasem şi să mai cumpere de la şoferi un bidon de benzină.
Asta, ca să nu mai treacă pe la preşedinte.

Mi-au mai trecut prin cap câteva lucruri răzleţe şi pe urmă am adormit, dar a fost un somn agitat. Visam că cineva, un ins de statură mai mult mărunţică, având în

picioare pantofi ridicol de mici, voia să ne fure maşina. Se urcase la volan şi pornise motorul — auzeam clar în somn duduitul motorului, aici mai apropiat, aici mai îndepărtat — iar eu voiam să fug la maşină şi să-l opresc, dar picioarele parcă îmi erau de plumb, nu voiau cu nici un preţ să mă asculte şi să se mişte. Îi strigam pe Mihuţ şi pe Alexandru, dar aceştia erau aproape de mijlocul lacului şi nu voiau să vină. Mihuţ îmi făcea semn cu mâna, arătându-mi ceva în adânc şi eu pricepeam ce îmi spune, deşi era atât de departe. Parcă îmi comunica faptul că a descoperit că lacul are un sifon dar mie numai de asta nu-mi ardea, ci de „Monica“ pe care individul voia să o şterpelească de sub ochii mei.

Şi îmi era grozav de ciudă pe mine însumi că nu sunt în stare să îmi mişc nici braţele, nici picioarele. Apoi, în toiul visului, a intervenit un intermezzo curios : îmi dădeam perfect de bine seama că visez, ba chiar analizam felul visului şi ajunsesem la concluzia că am mâncat seara prea mult şi de aceea am un coşmar.

În timpul ăsta Mihuţ şi Alexandru dispăruseră, ca şi cum lacul îi înghiţise, iar individul acela scund şi scârbos, cu picioare neverosimil de mici, izbutise să o pornească pe „Monica“ noastră şi râdea spre mine în timp ce sucea volanul ca să o apuce pe drumul spre cooperativa agricolă de
unde veniserăm noi încoace.

Am făcut un suprem efort să alerg după el şi... m-am trezit. Câteva clipe am stat tăcut în întuneric. Visul parcă, se prelungea şi acum, pentru că mii s-a părut că aud — şi chiar foarte distinct — zgomotul unei maşini care se îndepărta.

Pe urmă liniştea — liniştea de la malul mării în care nu asculţi decât zgomotul monoton al valurilor — s-a aşternut din nou, stăpână peste imensa noapte dobrogeană. Probabil
că norii se călătoriseră în timp ce dormeam, pentru că prin ochiurile de legătură şi prin crăpătura intrării se prefira o lumină dulce, blândă, deşi stranie — lumina unei luni imense care aluneca peste cer şi peste ape.

Mă trezisem de-a binelea şi mi-am dat seama că totul nu fusese decât un vis, un vis rău provocat probabil de surescitarea dinaintea somnului. Ceea ce mă intriga era numai zgomotul acela de motor care se îndepărtează, pe care îl auzisem precis şi în starea care urmase imediat trezirii. Reflectând însă puţin, mi-am spus că era probabil numai o continuare a ceea ce visasem şi cu toate că, pentru o clipă, am fost tentat să ies din cort şi să văd dacă „Monica" este acolo, mi-am dat îndată seama că ar fi fost o copilărie.

Afară de asta, se făcuse cam rece şi m-am ghemuit mai bine în pătura mea, m-am întors pe o parte şi am trecut din nou, fără să ştiu când, hotarul dintre realitate şi vis.

De data aceasta se făcea că alergam pe un drum de ţară, fără să ştiu încotro. Aveam însă convingerea că la capătul acelui drum urmează să găsesc benzină şi dintr-o dată mi-am dat seama că am uitat să iau bidonul cu mine, aşa încât nu aveam în ce să o pun.

M-am oprit în loc şi am luat calea întoarsă, dar de data aceasta totul nu a durat decât o singură clipă şi m-am pomenit lângă cortul nostru.

Mă durea cumplit o mână, dar prin somn ştiam că este tocmai braţul pe care mi l-am opărit într-un ghiol, fără să

îmi pot aduce aminte când şi unde s-a întâmplat asta.

În faţa cortului se afla numai Mihuţ, care desena cu un băţ în nisip nişte semne ciudate, cabalistice.

— Cum este aşezat sifonul ghiolului ? l-am întrebat eu.

Mihuţ tăcea, cu capul plecat, şi continua să deseneze în nisip semnele lui ciudate, dar care aveau parcă un sens. Numai că mie îmi scăpa sensul acela.

— Hei, n-auzi ? m-am răstit eu la el.

— N-ai decât să te duci singur să vezi, a mormăit Mihuţ.

Apoi s-a ridicat în picioare şi m-am speriat, fiindcă de fapt nu era Mihuţ, ci Alexandru, cu barba lui blondă. Alexandru se înălţa mereu, creştea uriaş, iar mie mi-era teamă fiindcă mă ştiam parcă vinovat cu ceva faţă de el. Mă speria şi privirea lui, care nu mai era acum blajină, ci posomorâtă, încruntată.

Îi urmăream fiecare mişcare şi l-am văzut cum pune mâna pe o rangă de fier care era de fapt beţişorul cu care mi se păruse că desenează pe nisip.

— Trebuie să dărâm cortul, băieţaş, aşa că ajută-mă şi tu !

Şi a început să lovească în sforile şi ţăruşii cortului, în pânza care se sfâşia sub lovituri, iar acestea bubuiau, trosneau, bufneau. Ţăruşii zburaseră cât colo şi sub izbiturile lui Alexandru, pământul se zguduia straşnic, din ce în ce mai tare.

M-am trezit dintr-o dată. Bubuiturile acelea înfundate continuau şi — cu toate că eram perfect treaz — nisipul se zdruncina sub mine. Auzeam firele curgând uşurel, cu zgomotul obişnuit al nisipului care se prelinge de pe acoperişul cortului nostru. Mihuţ şi Alexandru dormeau fără habar. Le auzeam respiraţiile regulate şi uşorul sforăit

al geofizicianului.

Din două salturi, am fost afară din cort. Bubuituri subterane continuau să se audă, mai puternice, înspre lac.

De data aceasta, visul se împletise cu realitatea. Apoi, zgomotele acelea subterane au scăzut în intensitate şi s-au stins brusc.

De data aceasta eram sigur că apa lacului trebuie să fie fierbinte. Era concluzia firească a ipotezelor pe care le analizasem înainte de a adormi.

Am alergat într-un suflet spre lac şi uşor, cu prudenţă, am vârât un deget, aşa cum fac de obicei copiii când încearcă temperatura apei.

Nu mă înşelasem câtuşi de puţin. Apa lacului frigea, într-adevăr. De altfel, se putea vedea un văl subţire de alburi în bătaia lunii, plutind către mijlocul ghiolului acestuia ciudat.

Continuam să ţin degetul în apă, apoi am vârât toată mâna. Era evident că temperatura descreştea şi încă destul de repede. Am stat astfel, până când s-a răcit de tot, ajungând la temperatura aerului, sau poate ceva mai caldă.

M-am ridicat şi i-am privit întinderea lucie, în timp ce reluam în mine ipotezele de cu seară. Mi se părea că sunt foarte aproape de dezlegarea tainei acestui lac bizar. Îmi mai lipseau numai câteva elemente.

I-am privit din nou, gânditor, oglinda care avea o uşoară mişcare. Ridica mici valuri, deşi nu bătea pic de vânt. Dar asta nu mai avea pentru mine însemnătate, fiindcă îi aflasem secretul. Privirile mele căutau către mijlocul lui, unde, în bătaia razelor stranii ale astrului mort, se desena distinct o imensă pată, aproape regulată

ca formă, cu care luna făcea un dublu joc, de reflecţie şi refracţie.

Jocul acesta dădea impresia că acolo fundul lacului este foarte aproape de suprafaţă şi între două oglinzi circulă o cantitate de apă colorată într-un albastru-roşcat. Dar toate acestea nu mă mai puteau păcăli.

M-am întors spre cort, aruncând o privire în dreapta, unde trebuia să fie „Monica“ noastră. Staţiona, într-adevăr, acolo, aşa încât primul vis şi zgomotul de motor pe care îmi păruse că îl aud, chiar şi după ce mă trezisem, se dovedi a fi fost o simplă înşelare a simţurilor.

M-am strecurat liniştit spre aşternutul meu. Mihuţ şi Alexandru dormeau la fel de netulburaţi ca şi înainte. Am profitat de lumina lunii şi i-am pus la loc în buzunarul cămăşii lui Alexandru, cu un sentiment de jenă, notesul conţinând poeziile sale.

Apoi m-am aşezat comod pe sacul meu.

„Oare cine o fi fost individul ale cărui urme le-am văzut aseară, pe malul lacului ?“ m-am mai gândit un pic. Dar problema aceasta nu se putea rezolva prin nici un fel de deducţii, aşa încât aproape imediat am adormit.

A doua zi, dimineaţă, când m-am trezit, cei doi prieteni nu mai erau în cort. Se sculaseră pesemne mai devreme decât mine.

„Cred şi eu, dacă au dormit neîntorşi toată noaptea", m-am gândit, întinzându-mă de mi-au pârâit toate oasele. Am mai rămas câteva minute culcat, recapitulând evenimentele serii precedente şi schiţându-mi în minte un plan de acţiune în vederea cercetării lacului, pe care voiam să

îl propun celor doi. În clipa în care cele ce aveam de

făcut mi-au fost destul de limpezi m-am ridicat şi mi-am luat prosopul cu gândul să mă înviorez printr-o baie straşnică în mare sau — de ce nu ? — chiar în lacul cu pricina.

Aş spune chiar că ultima idee mă tenta mai mult.

Am ieşit afară din cort, căutându-i cu privirea pe Alexandru şi pe Mihuţ. Primul nu era de găsit, în schimb cel de al doilea se afla lângă „Monica" şi părea că nu are altă ocupaţie decât să fluiere, cu mâinile înfipte în buzunarele pantalonilor scurţi, în care umblam de obicei aici, pe litoral. M-a zărit şi el.

— Ei, Cătăline, ai făcut ochi ? mi-a strigat.

— După cum vezi, drăguţule !

— Vino puţin încoace !

— De ce?

— Vino, îţi spun.

M-am dus alene. După privire, am înţeles că îmi pregăteşte o surpriză, dar ceea ce mi-a spus m-a lăsat perplex :

— Ştii, bidonul de benzină e plin, îmi zise. S-a umplut singur...

4. Mesajul rechinului

Zorile erau splendide. Soarele ieşea încet din apă, ca. un monstru marin însângerat. Coamele valurilor căpătaseră nuanţa şi matitatea sidefie a mărgeanului, contrastând puternic cu apa propriu-zisă, violetă în larg, verde de jad mergând până la negru în apropiere de ţărm, de un cafeniu lăptos spre galben în locurile unde fundul era argilos şi apropiat de suprafaţa mării. O briză plăcută,

puţin rece, clătea atmosfera.

Apa ghiolului căpătase şi ea diverse nuanţe şi reflexe, de o gingăşie a coloritului neînchipuită. Tot ceea ce în mare era reprezentat prin tonuri pline, puternice, tonice, în apa ghiolului apărea ca o irizare extrem de suavă şi delicată. Anumite porţiuni reflectau o culoare azuriu-sidefie, trecând printr-o gamă nesfârșit de largă de nuanţe, către albastru-ultramarin; ape de un roz ca petala de trandafir se colorau din ce în ce mai intens, până la roșul aprins şi strălucitor al rubinului, pentru a se îmbina surprinzător cu tonuri verzi, intense, care se degradau treptat către verdele pal. Violetul se amesteca, în sfârşit, cu tonuri aurii-roşcate, mai intense decât aurul, pierzându-se într-un alb-lăptos. Priveam fascinat această risipă de culori a naturii, pe care n-o mai văzusem nicăieri până atunci şi nici n-am mai văzut-o de atunci încolo. Asemenea tonuri şi tente dulci, într-o bogăţie atât de neobişnuită, nu putea să vină numai din descompunerea luminii solare în apă. Mi-au plăcut întotdeauna sporturile nautice şi dintre cele patru „elemente" ale lui Aristotel apa este cel preferat de mine. Am văzut multe lacuri de munte şi le-am privit din zori până la amurgitul luminii; m-au prins multe dimineţi şi multe înserări pe mare, mai aproape şi mai departe de ţărm ; am făcut, în sfârşit, lungi călătorii pe Dunăre, pe remorchere şi şlepuri; m-am zbenguit în bălţile ei şi am prins peşte în lacurile din sudul Munteniei şi al Moldovei. Puteam deci afirma cu toată convingerea că un asemenea spectacol fascinant nu putea să ia naştere exclusiv din cauza răsăritului soarelui.

Şi mi se părea straniu ca într-o asemenea dimineaţă,

când totul părea senin, liniştit şi pur, să mă simt înconjurat de „taine", de lucruri a căror cauză n-o cunoşti, nici n-o bănuieşti, dar ai presentimentul că reprezintă pentru tine o primejdie. Iar această primejdie, fiind necunoscută, nu îţi sugerează nici mijloacele prin care să te aperi de ea.

Considerasem în noaptea precedentă că am găsit explicaţia pentru aproape toate fenomenele care priveau ghiolul acela ciudat.

Şi iată că se întâmplase ceva nou, ceva care presupunea intervenţia unei mâini omeneşti şi care stârnea din nou harababură în gânduri.

În cazul acesta zgomotele, bubuiturile şi apa fierbinte erau rezultatul unor forţe naturale, sau exista altceva dedesubtul lor ? Afirmaţia lui Mihuț mă buimăcise.

Acesta mă privea zâmbind.

— Deşurubează, m-a îndemnat el, răspunzând privirii mele.

Am smuls capacul. Bidonul era plin-ochi, iar asupra conţinutului nu mai exista nici o îndoială; mirosul de benzină se răspândi imediat pe câţiva metri în jur.

— Ce drăcie mai e şi asta ? murmurai, fără voie.

Privii întrebător spre Alexandru, care venea încet către noi, ducând în mână plosca lui de aluminiu. Acesta ridică din umeri, fără să răspundă.

— Mai curios e faptul că, trezit astă-noapte de nişte detunături înfundate, am ieşit afară din cort, urmai eu. Nu ştiu de ce am dormit extrem de prost şi am avut coşmare. Visam că cineva ne fură maşina şi tot felul de alte năzbâtii. Ei bine, n-am văzut nici ţipenie de om în jur !

— Şi, totuşi, bidonul nu s-a umplut singur, spuse Mihuţ, şi vedeam că, dincolo de zâmbetul pe care îl afişa, era

îngrijorat şi intrigat şi el de întorsătura pe care o luau lucrurile.

— Să vă spun ceva, interveni Alexandru. N-are legătură cu benzina, e o „descoperire" pe care am făcut-o adineauri. De altfel, bănuiam chiar de aseară că o să fie aşa : aflaţi, băieţi, că „ghiolul" nu e ghiol. Apa este dulce, ca orice apă dintr-un lac de munte. Am tras adineauri o duşcă bună din ea. Gustaţi şi voi spre convingere ! Atât doar că miroase insuportabil şi ea, ca totul din jur. Or fi ape medicinale ? Asta ar...

Ne întinse ploscă pe care Mihuţ o luă în mână şi se pregătea să o ducă la gură, când Alexandru îşi trecu mâna peste frunte şi mi se adresă cu voce dintr-o dată moale :

— Ce mă priveşti aşa ?

Într-adevăr, îi urmăream atent faţa de când începuse să vorbească. Figura lui de obicei rumenă, arsă de soare, pălea încetul cu încetul, până ce ajunse albă ca varul. Pupilele aveau contracţii dese, necontrolate, iar un muşchi al
buzei de jos se zbătea fără ca el să-şi dea seama.

— Mi-e cam...

Cu un gest rapid, comandat de subconştientul meu, i-am lovit puternic mâna lui Mihuţ cu care acesta ţinea plosca de metal cu apa din lac şi pe care o apropiase de buze. Bidonul căzu pe nisip şi conţinutul lui începu să se verse. Ne-am repezit amândoi spre Alexandru, care se prăbuşea, pradă unor convulsii mici cu vomismente icnite. L-am transportat repede sub pânza cortului, întinzându-l pe salteaua sa. Convulsiile continuau, ca şi contracţiile stomacului. După paloarea cadaverică întinsă pe tot corpul, oricine îşi putea da uşor seama că prietenul nostru are

puternice tulburări ale cordului. L-am văzut pe Mihuţ îndreptându-se grăbit spre mica noastră farmacie portativă, care consta de fapt dintr-o trusă sanitară conţinând câteva medicamente mai uzuale.

— Îi trebuie un antispastic, oţet slab, lapte. Avem lapte praf. Repede, ajută-mă, Cătălin...

Răscoli în trusă şi dădu peste un tub care mai conţinea două pilule. Deşertă tubul şi se apucă să piseze pilulele cu mişcări iuţi, precise, puternice.

— Trebuie să-l facem să le ia, îmi spuse. Dacă le varsă, stăm extrem de prost, fiindcă altele nu mai avem.

Situaţia era critică. Lui Alexandru îi era din ce în ce mai rău. Mi-am rotit privirile prin interiorul cortului, cu o umbră de deznădejde şi disperare în ochi, şi am descoperit bidonul meu. Aveam în el cam jumătate de kilogram
de lapte bătut.

— O fi bun ? l-am întrebat pe Mihuţ.

Acesta dădu din cap aprobativ şi eu i-l adusei la gură. Cu multă greutate izbutirăm să-l facem pe Alexandru să înghită vreo două sute de grame de coniac, o dată cu praful celor două pilule de Spasmoverin. Îl culcarăm din nou pe spate, descheindu-i cămaşa la piept. Respiraţia i se întrerupea brusc, pentru ca ape să devină accelerată şi şuierătoare, în timp ce aproape toţi muşchii se contractau reflex ca în nişte spasme tetanice. Mihuţ îi luă pulsul după cronometru şi îi ascultă inima.

—Pulsul e slab şi lent, cordul prezintă extrasistole, îmi comunică el, sec, în limbajul lui medical. Corpul are sub temperatura obişnuită.

—Asta înseamnă... ?

Nu mi-a răspuns. Tăcea îngândurat, privind un pune înaintea lui.

L-am văzut pe Mihuţ că îşi ia seringa hipodermică, dar a lăsat-o apoi, cu o mină de descurajare.

— Mi-ar trebui... a murmurat ei, dar nu şi-a isprăvit fraza.

Făcuse tot ceea ce putea în acele împrejurări. Nu ne mai rămânea altceva decât să urmărim ce se întâmplă.

— Dacă l-am transporta până la primul sat unde e un dispensar medical ? propusei eu în cele din urmă. Ai găsi acolo, poate tot ce îţi trebuie. Gonind cât ne ţine motorul în douăzeci de minute sau o jumătate de oră ajungem. Mihuţ privi gânditor obrazul lui Alexandru, care începuse să se coloreze uşor, îi luă din nou pulsul şi îi ascultă cordul.

— Nu cred să fie nevoie, spuse el. Criza se pare că trecut.

— Dar poate să reînceapă...

Mihuţ clătină din cap.

— Nu cred, spuse el. Rămâi lângă Alexandru, eu îmi desfac laboratorul. Vreau să controlez apa. Şi planta de lângă ea. Dacă se deşteaptă, mai dă-i lapte. O să aibă probabil, o stare nervoasă de plâns.

Se îndepărtă în grabă, lăsându-mă nedumerit. Alexandru nu părea să se trezească. Dormea, respirând din ce în ce mai
egal şi mai liniştit. Şi contracţiile muşchilor se potoleau încetul cu încetul. O singură dată deschise ochii şi am profitat de prilej ca să urmez sfatul lui Mihuţ, făcându-l să mai înghită o doză bună de coniac care îl adormi de-a binelea.

Ceasul meu de mână arăta ora 9 când Mihuţ reveni.

— Este întocmai aşa cum bănuiam, spuse el. Apa din lac reprezintă urme slabe de alaun şi o concentraţie nu prea ridicată, dar destul de mare pentru un om, de amoniac. Haide acum să vedem cum s-a umplut bidonul nostru cu benzină. Alexandru o să doarmă până după-amiază.

M-am ridicat de la locul meu şi l-am urmat în tăcere afara din cort.

— Bineînţeles că suntem amândoi oameni întregi la cap şi nu credem nici în minuni şi nici în fantome, mi-a spus Mihuţ. Aşadar, este sigur că în noaptea trecută cineva a venit până lângă cortul nostru şi a umplut bidonul cu benzină.

— Sau l-a luat, l-a dus în altă parte şi l-a umplut, apoi a revenit cu el aici.

— Exact. Din păcate benzina este extrem de volatilă, altminteri am putea controla cu oarecare precizie care din aceste două ipoteze este cea adevărată.

— În ce mod, Mihuţ ?

— Dacă bidonul a fost umplut aici, este imposibil să nu se fi prelins măcar câteva picături pe jos, în timp ce absenţa lor ar confirma cealaltă ipoteză.

— E un drum prea încâlcit, plin de „poate" şi „dacă“. Răspunsul ni-l poate da mai bine raţionamentul. Pentru a umple un bidon de zece kilograme îţi trebuie unul sau două vase şi o pâlnie. Cam cât timp ia în aceste condiţii o asemenea operaţie ?

— Nu m-am gândit niciodată să cronometrez, dar în

orice
caz... vreo zece minute cel puţin, lucrând în grabă.

— Exact. Dar cel care ne-a făcut cadoul acesta nu voia să fie văzut şi auzit, lucru care se putea întâmpla dacă vreunul dintre noi ieşea din cort. Prin urmare, probabilitatea de a fi văzut era mai mică luând bidonul şi plecând cu el în alt loc, unde l-a umplut, pentru a-l readuce apoi plin. Ergo : „donatorul" a făcut — cu cea mai mare probabilitate — două drumuri, ale căror urme trebuie să le găsim.

— E bine judecat.

— Urmăreşte-mă. Secundo : de unde ştia că nu aveam benzină ? Dintr-o singură sursă : de la noi. Ne-a auzit când am vorbit, deci se afla ascuns în apropierea noastră.

— Ai o logică strânsă. Admit.

— Unde putea fi ascuns ? Uită-te în jur : totul e ca în palmă... Afară de un singur loc : colina din cealaltă parte a „ghiolului''. Adu-ţi aminte că ieri-seară, când vorbeam mai aprins despre benzină, ne aflam foarte aproape de colină.

— Este exact.

— Deci vom avea nişte urme de la colină spre cort, adică
spre maşină, de acolo alte urme cine ştie unde, care se întorc
atunci când e adusă benzina în bidonul acum plin şi apoi urmele care pleacă din nou... Unde anume, vom vedea. Asta trebuie să căutăm. Eşti de acord ?

— Complet de acord.

— Mai e ceva. Fii atent! Cel care ne-a dăruit benzina nu cred să o fi făcut din prietenie, fiindcă nu-l împiedica nimic în acest caz să se arate la faţă. Nu cred că avem de-a face

cu un duh al lacului, în genul căpitanului Nemo din „Insula Misterioasă" a lui Jules Verne. Omul care ne-a făcut acest dar voia, pur şi simplu, să ne luăm cât mai repede tălpăşiţa de aici şi ne punea la îndemână şi modalitatea, exprimată sub forma a zece litri de benzină... Tu ce crezi ?

— Cred că ai dreptate.

— Aşa că, în ceea ce ne priveşte, şi acesta este un motiv pentru care eu aş opta să rămânem aici... Îţi aduci aminte despre zvonurile — despre legendele, mai bine-zis — cu privire la un loc care ar avea nişte proprietăţi deosebite, dar este în acelaşi timp şi „rău“ ? S-ar putea să fi nimerit exact acolo unde nu ştiau să ne îndrume localnicii... Ce zici ?

— ...Că sunt întru totul de acord cu tine, răspunse Mihuţ şi îmi întinse mâna.

— Aşadar cu privire la „incidentul benzinei" ştim că e vorba de un om şi îi cunoaştem şi scopul. Rămâne să găsim persoana în cauză. Haide să ne apucăm de treabă. Cum n-avem însă nici o armă la noi ca să ne putem apăra în cazul în care am fi, să spunem, atacaţi, te sfătuiesc să iei cu tine o cheie franceză. E câteodată un ajutor foarte preţios.

Mihuţ încuviinţă tăcut din cap şi se îndreptă spre „Monica“, să caute scula aceea a cărei lovitură, aplicată cu putere şi precizie, poate culca la pământ un om oricât de puternic.

În ceea ce mă privea, aveam în buzunarul pantalonilor un briceag vânătoresc, cu lama de oţel lată şi puternică, de care

mă foloseam ca şurubelniţă la şasiurile aparatelor de radio, cuţit pentru mas!, unealtă pentru treburi gospodăreşti şi alte o mie de lucruri. Cu el în buzunar mă simţeam bine înarmat, admiţând că aş fi fost atacat cu forţe superioare. Buzunarele mele conţineau, de altfel, sumedenie de lucruri de care am simţit — nu ştiu de ce — nevoia să mă dispensez. Voiam, probabil, să fiu mai uşor. M-am întors de aceea la cort şi mi le-am golit. Aveam la mine nişte aţă pescărească, o dublă diodă, busola, care ne servea la lucrările noastre, un ghem de liţă şi o sumedenie de alte fleacuri. Le-am scos pe rând, ajungând la busolă. Mai mult reflex, ceva mi s-a părut în neregulă la ea. Când umbli multă vreme cu un lucru capeţi o anumită deprindere, un simţ în plus care te înştiinţează asupra celor mai mici modificări pe care le-a suferit instrumentul. Aşa se întâmpla şi acum. Busola era de fabricaţie franceză, model Bézard, sensibilă, de tipul celor utilizate în armată. Mă obişnuisem într-atât cu cadranul ei, încât instinctul mă aviză îndată că ceva nu era în regulă şi, într-adevăr, privind-o mai atent, îmi dădui seama că indica un nord care nu era cel real. Schimbai poziţia şi o reglai din nou. Acul vibră, cuprins parcă de o emoţie neobişnuită, şi reveni la poziţia anterioară. Repetai operaţia de câteva ori şi de fiecare dată acul continuă să indice un nord arbitrar, situat cam în direcţia colinei ce se înălţa în cealaltă parte a ghiolului. Am fluierat uşor, după obiceiul lui Mihuţ. Deviaţia constantă a busolei îmi întărea una din ipotezele nopţii

precedente.

„Câmpul magnetic", am murmurat. Am pus busola deoparte şi am continuat să scot celelalte obiecte : ghemul de liţă, o gumă enormă, aţa pescărească, dioda. O ţineam în mână, pregătindu-mă să o aşez pe nisip. Umbra mea se aşternuse peste mâna în care ţineam lampa, şi deodată simţii un şoc : lampa scintila slab. Am mai privit-o o dată, ca să mă conving că nu mă înşel. Nu era însă nici un dubiu : între catod şi anod, prin intermediul grilelor, circula un curent electric. Mi-am golit în continuare buzunarele, gânditor, şi aproape maşinal mi-am scos din buzunarul de la piept al cămăşii pipa şi punga cu tutun.

„Ei bine, acum sunt aproape sigur, am murmurat din nou fără voie. Nu e un simplu câmp magnetic, e câmp electromagnetic. Şi există un singur fel de energie care explică toate acestea şi care, eliberând electroni sub formă de radiaţii, îi poate face să circule pe dinafară între anodul şi catodul lămpii. Vorbeam aproape tare : creează adică la exterior o diferenţă de potenţial, stabileşte un curent, scintilează lampa. Dar trebuie să fie o radiaţie extrem de puternică. Trebuie să o controlez cu un contoar de emisie.”

Mihuţ şi-a dat imediat seama că sunt schimbat, fiindcă, m-a întrebat :

— S-a întâmplat ceva ?

— Să vedem întâi urmele, răspunsei. Am să-ţi comunic după aceea.

— Alexandru ce face ?

— Doarme. E în general liniştit şi culoarea pielii a devenit normală. Să ne apucăm de lucru.

— Să-ţi spun ceva, m-a oprit cu un gest Mihuţ.

— Ce s-a mai întâmplat ?

— Bidonul cu benzină nu e al nostru. L-am examinat. Al nostru avea filetul ros — ţii minte — şi din cauza asta pierdea benzina. Ei bine, actualul bidon se închide perfect.

M-am repezit să verific. Lucrurile stăteau întocmai aşa.

— Încep să înţeleg, murmurai. Acum haidem la treabă.

Aceasta se dovedi însă mai anevoioasă decât ne-o închipuisem noi. Nu aveam, nici unul, nici celălalt, experienţă în acest domeniu, aşa încât probabil că multe semne, care pentru un ochi exersat ar fi fost tot atâtea indicii preţioase, trecură nebăgate în seamă. În plus, briza uşoară a mării acoperise probabil cu nisip foarte fin de la ţărm şi de pe marginea „ghiolului" o bună parte din urme. Distinserăm cu toate acestea nişte vagi semne ale trecerii unui bărbat prin preajma aşezării noastre. Semnele acestea porneau de pe versantul opus lacului, dar erau destul de încâlcite. În primul moment am fost tentaţi să credem că era vorba de mai multe persoane, fiindcă urmele se încălecau unele peste altele în nisip, veneau şi se duceau, se roteau în loc şi se amestecau cu ale noastre. După câteva ceasuri de trudă, izbutirăm totuşi să stabilim că era vorba de o singură persoană şi că aceasta era un bărbat. Urma semăna perfect cu cea găsită de Mihuţ pe malul „ghiolului", când cercetase planta care avea oarecare asemănare cu Ferula Asa Foetida.

Pe marginea colinei, pe versantul opus malului pe care

se afla cortul nostru, urmele se pierdeau de-a binelea pentru
ochii mei cu totul neexperimentaţi. Mihuţ, care avea privirea mai pătrunzătoare şi o putere de concentrare a atenţiei mai mare ca a mea, îmi ceru să-l las să lucreze singur în această parte.

— Cred că e mai bine ca tu să cercetezi porţiunea de la şosea spre locul unde am dus maşina, mă sfătui el. E mai mult ca sigur că omul a adus bidonul venind dinspre drum.

I-am dat dreptate. Îmi dădeam seama că îl şi încurc.

— E în regulă, i-am răspuns, mă ocup eu de porţiunea aceea.

— În partea asta colina prezintă, după cum vezi, nişte falii destul de adânci, îmi spuse Mihuţ. S-ar zice că o reptilă uriaşă s-a zvârcolit pe locul acesta şi a creat colina. Vreau să cercetez mai atent toate acestea.

— Foarte bine, dar fii atent ! Nu ştiu încă precis ce se întâmplă aici, dar ne aflăm în prezenţa unor fenomene curioase şi pot să îţi spun, aproape sigur, că ne aflăm în faţa
unor fenomene de radiaţie. E vorba numai de o emisie gama ? E vorba de o emisie alfa, una beta şi una gama ? N-aş putea spune încă precis. Voi vedea ce pot verifica cu aparatajul pe care îl am la dispoziţie. Adu-ţi aminte de asemenea de ceea ce se întâmplă cu apa „ghiolului" — mă refer la repeziciunea cu care se încălzeşte. Fenomenele pot avea o natură nucleară, sau chimică, aşa cum s-ar părea după intoxicaţia lui Alexandru cu alaun, sau ce drac de porcărie ai zis că e...

— Intoxicaţie cu amoniac. Pentru orice eventualitate, să îţi dau o indicaţie : sucul plantei aceleia care miroase urât

neutralizează amoniacul. Calitatea asta îi explică prezenţa pe malul lacului.

Mi-a făcut apoi un semn cu mâna, un fel de „ai şi tu grijă", şi a dispărut într-una din cutele colinei. M-am întors către șosea şi am început să cercetez cu luare-aminte tot terenul, metru pătrat cu metru pătrat. Soarele se ridicase de-a binelea pe cer şi ceasul meu arăta 12 şi jumătate când isprăvisem prima din cele două fâşii de pământ pe care le alesesem ca să le cercetez. Obosit de căldură şi de mersul aplecat, cu ochii ţintă pe jos, m-am aşezat pe marginea drumului vicinal şi mi-am aprins pipa. Stăteam astfel de vreo douăzeci de minute, când am auzit spre dreapta mea zgomotul unui motor. Mi-am întors privirile
şi am zărit, nu prea departe, un autocamion care se îndrepta cu viteză spre locul unde se afla campingul nostru.

Maşina stârnea un nor de praf şi treceam tocmai îndărătul
„Monicăi“ ca să mă feresc, când şoferul stopă brusc şi îşi scoase capul pe geamul cabinei.

— Tot aici, tot aici ? mă întrebă el, pe un ton familiar.

Îl privii atent câteva clipe. Era un tip de tătar, destul de răspândit în Dobrogea. Părul era negru, nasul cam teşit, iar ochii, negri şi traşi spre rădăcina nasului, mă priveau zâmbitori. Nu-mi aduceam aminte să-l mai fi întâlnit pe omul ăsta.

— Dar de ce mă întrebi ? făcui cam răstit.

— Păi prietenul dumneavoastră spunea că sunteţi foarte grăbiţi să plecaţi. Pe celălalt care a fost rănit l-aţi dus la spital ?

—Pe Alexandru ? întrebai la rândul meu, luat pe

nepregătite.

— Nu ştiu cum îl cheamă, dar spunea că unul dintre dumneavoastră a fost rănit şi trebuie dus urgent la spital şi aţi rămas în pană de benzină. Îmi puteţi da bidonul înapoi ? Azi-noapte n-am observat că e defect la capac... *Ghivintul* nu se înşurubează bine.

Brusc, s-a făcut lumină în mintea mea şi mi-am dat seama că trebuie să joc teatru faţă de omul acesta, fie că era cinstit, fie că nu. I-am zâmbit de aceea cât am putut mai amabil. Nu ştiu ce gând m-a făcut să doresc ca şoferul să coboare din maşină. Voiam să-i văd talia, dar mai ales să-l pun să-şi lase pe nisip urma piciorului.

— Să vezi întâmplare, i-am răspuns râzând. Prietenul s-a răzgândit şi n-a mai vrut să moară. S-a făcut aproape bine, e acum în cort.

— Aşa ? Bravo lui! Păi ce, acum e timp de murit ?

Râdea larg, arătându-şi dinţii albi şi părea în totul un om cumsecade. Dar parcă în asemenea împrejurări te poţi încrede în cineva ?

— Lucrezi cu autocamionul la cooperativa agricolă de producţie ? l-am întrebat, ca să ştiu de unde-l puteam eventual lua.

— Da' de unde. Şi-a dat şapca pe ceafă. Lucrez colo sus — a făcut un gest cu mâna înspre partea unde ar fi, venit Casimcea — sunt la exploatarea minieră.

Mi-am ascuţit auzul.

— Exploatări miniere ? am întrebat eu, mirat.

— Păi da, dumneavoastră n-aţi auzit ? Că doar tot cu asta vă ocupaţi...

— De unde ştii ?

— Mi-a spus prietenul ăla scund al dumneavoastră.

„Oare încearcă să mă încurce ? m-am gândit. Poate că toată povestea cu presupusul prieten nu e decât un truc abil cu care încearcă să ne inducă în eroare".

— Nu ştiu ce fel de exploatări miniere sunt acolo, i-am spus.

A deschis portiera şi s-a dat jos din maşină să-şi aprindă o ţigară. L-am măsurat imediat din privire. După talie, părea a fi exact omul ale cărui urme le căutam.

— Păi, nişte cărbune. Din cel special, antracit. Inginerul Simovici spune că nu sunt decât vreo două-trei mine ca asta în toată Europa. Într-o zi s-a contrazis cu tovarăşul Ionescu...

— Tehnicianul ? am întrebat eu, la întâmplare.

— Nu, contabilul-şef. Ăsta e dracul gol, ne arde la prime de ne usturǎ ficaţii. Zice că şoferii îşi fac ei singuri prime, nu e nevoie să le dea mina. M-a privit cu un aer poznaş, niţel vinovat. Aveţi un foc ? m-a întrebat. Şi-a aprins şi mi-a mulţumit. Nu zic că n-o fi aşa, a urmat el, cu acelaşi zâmbet. Dar şi să iei în piept tot praful ăsta al Dobrogei, zi de zi, judecaţi şi dumneavoastră. Afară de asta, legea e lege...

— Sigur că da! Va să zică, antracit..,

— Da-a! Avem o mină, cea mai a-ntâia ! Te uiţi la ea, zici că e laborator, nu alta ! Că antracitul nu e cum e cărbunele ălălalt, e altceva, mai de soi.

— Desigur. Şi „prietenul" nostru s-a dus la mină ?

Tatonam încet terenul.

— Păi nu, că s-a oprit la cherhana... Lângă Istria, a urmat, văzând privirea mea întrebătoare.

— Aha.

— Asta e ! a urmat el, azvârlind ţigara. Îmi pare bine

că am putut să vă servesc.

Am dus mâna către buzunar, dar mi-a văzut gestul şi m-a oprit.

— A, nu ! Poate să zică tovarăşul Ionescu ce o vrea, dar şoferii sunt cinstiţi. Mi-a dat dânsul ce trebuia, ba chiar mai frumos decât mă aşteptam pentru atâta serviciu !

— Atunci să îţi dau bidonul. Numai că nu l-am deşertat în rezervor. Vrei să îmi dai o mână de ajutor ?

Voiam de fapt să-l atrag către porţiunea unde nisipul era moale, fiindcă mă obseda urma piciorului lui.

— Cu plăcere ! a încuviinţat.

— L-ai mai cunoscut pe „prietenul" nostru, da ? l-am întrebat eu, nădăjduind să mai dau de un capăt de aţă de care să trag pentru a descurca ghemul întâmplărilor care se petreceau pe marginea acestui lac.

— Da’ de unde ! M-a oprit astă-noapte — să tot fi fost vreo unsprezece şi ceva, la câţiva kilometri de aici. M-a luat la fix : „ascultă, şefule, ştiu că eşti de la mină. Că maşinile astea ale voastre sunt cunoscute pe-aici. Fă-mi un serviciu" — îmi spune şi îmi strecoară în mână două d-alea ca hârtiile de douăzeci şi cinci. Mi-a făcut cu ochiul. „Al dumitale sunt, şefule ! i-am răspuns. Vrei să te duc undeva ?“ „Aş, îmi spune el, doar până mai încolo, spre cherhana. Numai că să lăsăm în drum nişte benzină, doar vreo zece kilograme. Sunt nişte prieteni de-ai mei, unul trebuie dus imediat la spital şi au rămas în pană. Pricepi ?“ îi urmăream atent mimica expresivă a feţei, în timp ce vorbea. „Pricep, îi răspund, că nu sunt prost." Ei, şi am sosit aici, dar n-a mai deşertat bidonul că se grăbea. Mi l-a dat pe al dumneavoastră în schimb, dar eu n-am băgat de seamă că are filetul ros. Acum, nu că ar fi fost

mare treabă, că de un capac făceam eu rost din parcul auto.

Mi-a făcut iar cu ochiul.

În timp ce vorbeam, a deşertat bidonul în rezervorul maşinii noastre şi l-a luat, aducându-l pe cel autentic al „Monicăi". I-am mulţumit din nou.

— Poate ne mai vedem, i-am spus, strângându-i mâna. Dacă ajung vreodată la mină şi am nevoie de un şofer destoinic, de cine să întreb ?

— Păi... Bobrîk. Mă ştiu şi câinii care stau pe lângă bucătărie.

— Să trăieşti, tovarăşe Bobrîk şi-ţi doresc toate cele bune.

— Mulţumesc, la fel. Sănătate.

S-a suit în cabina lui şi dus a fost.

Imediat ce i-am văzut autocamionul dispărând la orizont, m-am repezit să măsor şi să compar urmele cu cele de pe marginea lacului. Am făcut câteva măsurători, dar urmele nu coincideau. Povestea lui Bobrîk era deci adevărată, aşa încât ştiam acum cui datorăm cadoul cu pricina, deşi nu cunoşteam persoana care ni-l făcuse şi nici mobilul acţiunii sale. Mi se părea că strânsesem totuşi unele elemente importante. În primul rând, în caz de nevoie, Bobrîk ar putea probabil să-l identifice pe călătorul său nocturn care ne făcuse acest serviciu „prietenesc". Călătorise doar cu el în cabină, îl zărise probabil la lumina farurilor când trecuse cu bidonul plin spre „Monica" noastră, şi apoi ştiam din experienţă că şoferii au o memorie vizuală bună.

Al doilea element important era informaţia despre existenţa antracitului în regiune. Oricât de ageamiu eram în

chestiuni de soiul acesta, tot ştiam ceea ce ştie oricine şi anume că între antracit şi diamant nu există decât o singură treaptă de cristalizare. Asta întărea „ipoteza de calcul" a lui Alexandru.

În al treilea rând, devenea evident că cineva se ocupă de soarta acestui lac — şi fără îndoială că nu o făcea de florile mărului. Mi-am întors privirile spre „ghiol“. Oglinda apei îşi schimba mereu culoarea, parcă nişte draperii colorate se agitau pe fundul acesteia. Albastru şi alb,
verde-aprins şi galben-strălucitor, nuanţe de roz până la roşu-închis şi violet alternau într-una, fără contenire. Urmăream jocul culorilor cu atenţie, când observai două lucruri.

Primul era că planta, pe care Alexandru o categorisise în familia ombeliferelor şi despre al cărei suc Mihuţ spusese că are proprietăţi de neutralizare a amoniacului, era încă udă până la o palmă deasupra pământului, în locurile care nu fuseseră expuse direct razelor soarelui.

Ştiam din noaptea precedentă că lacul face mici valuri, după bubuiturile surde din adâncul lui, dar aceste ondulaţii ale apei nu depăşeau doi-trei centimetri. Ori aici era vorba de vreo 10—12 centimetri. Ce putea însemna aceasta?
M-am gândit un timp, răsucind în minte, pe o faţă şi alta, diverse posibilităţi. În cele din urmă m-am oprit la una care mi s-a părut singura posibilă : sifonul nu se prelungea undeva în pământ, aşa cum presupuneam, ci avea — într-un fel sau altul — legătură cu apa mării. Mareea fusese cea care ridicase apele dulci ale lacului, până la punctul pe care tulpina plantei îl înscria ca un martor mut.

Al doilea lucru pe care îl observai era ceva aşezat pe malul „ghiolului" (continuam să-l numesc şi lac şi ghiol pentru că era dulce dar — eram sigur acum — se afla într-un fel curios şi în legătură cu marea). Acest „ceva" scânteia în bătaia razelor soarelui, la vreo douăzeci de centimetri de lac. M-am grăbit să-l ridic de jos. Era un peşte a cărui piele argintie reflecta razele. Peştele era mort şi exista acolo, fără îndoială, de azi-dimineaţă, dar noi nu îl observasem. Semăna cu un pui de rechin, cum se întâlnesc mulţi în Marea Neagră. Făcea în orice caz parte din familia acestui peşte, judecând după forma corpului şi — mai ales —
dispunerea gurii.

Mi-am privit ceasul. Se făcuse ora unu şi jumătate. Era timpul ca Mihuţ să se întoarcă şi, afară de asta, cercetările lui nu îşi mai aveau rostul. Tot ce fusese de aflat, se aflase.

Ca să-mi treacă timpul mai repede, am intrat în cort să văd ce face Alexandru. Dormea liniştit şi tenul lui îşi recăpătase culoarea normală. Se vedeau bine venele de pe gât pulsând, cam slab încă, dar într-un ritm continuu şi regulat. „Merge bine, mi-am spus, privindu-l. Peste câteva ore nici n-o să mai ştie că a dat de duşcă o doză bună de amoniac."

M-am mai învârtit puţin prin cort, căutând cu privirea ceva de care să mă agăţ ca să-mi treacă timpul până la sosirea lui Mihuţ, ceea ce trebuia să se producă din clipă în clipă. Evident, trebuia să înjghebez din materialele şi piesele pe care le aveam la îndemână un soi de contor — care să poată măcar semnala existenţa unor radiaţii — pentru cercetarea pe care aveam de gând să o întreprind

asupra lacului ; dar asta era o treabă migăloasă şi de lungă durată, iar eu nu vedeam deocamdată nici măcar principiul fizic de la care să pornesc pentru a imagina aşa ceva. Ar fi trebuit să fie
un instrument cu o schemă extrem de simplă şi în care să nu folosesc decât elemente aflate în aparatajul electronic de pe „Monica". Mă gândeam tocmai ce anume am acolo şi mi-ar putea folosi în acest scop când mi-a venit ideea că aş putea să-mi întrebuinţez în mod folositor şi plăcut minutele pe care le aveam la îndemână developând filmul lui Mihuţ şi ale cărui ultime două clişee le folosise cu o zi înainte, când fotografiase lacul.

M-am apucat imediat de lucru, dar oarecum maşinal, fiindcă în timpul acesta gândul meu rătăcea în jurul întrebărilor pe care mi le ridica în faţă, ca specialist, acest lac
ciudat.

În ceea ce privea developatul, eram şi eu aproape la fel de experimentat ca şi Mihuţ în această tehnică şi ştiam unde îşi ţine aparatajul şi soluţiile de fixat. Am închis intrarea cortului, astfel încât lumina soarelui să nu mai pătrundă deloc şi am aprins becul cu foiţa roşie.

Pelicula conţinea 32 de imagini — o parte dintre ele făcute cu logodnica lui la Tulcea, altele reprezentând peisaje,
în special clădiri cu arhitectură foarte modernă, construite la Constanţa, vederi şi imagini de ale noastre luate pe unde umblasem şi ultimele două clişee fixaseră pe peliculă lacul şi colina. Developai cu grijă şi privii filmul în zare, la lumina becului roşu. Am rămas nedumerit. *Pelicula era în întregime voalată.* Refăcui mental toate mişcările,

operaţiile pe care le făcusem, ca să-mi dau seama dacă vina îmi aparţine mie, ceea ce ar fi fost aproape exclus, fiindcă developasem până atunci sute de filme. Nu găsii nici o greşeală. Era, aşadar, neîndoios că pelicula se voalase în aparat ! Am rămas gânditor câteva clipe lungi, cu pelicula în mână. Dar, oricât ar părea de ciudat, gândurile mele nu erau la ea. S-ar fi spus că scormonesc şi caută cu înfrigurare ceva, ceva foarte familiar şi cunoscut mie, dar legat totodată de o întâmplare din dimineaţa aceea. Apoi, deodată, mi-am reamintit : peştele ! Puiul de rechin cu deformaţii ale craniului, cu aspectul lui de monstruozitate. Un cuvânt mi-a ţâşnit atunci în minte : malformaţie ! Da, era vorba de o deformare a unor caracteristici, pe care o dau la organismele vii radiaţiile atomice.

Am privit din nou pelicula, cu un zâmbet ca şi cum aş fi rostit: „te-am prins !“ Ştiam acum că toate radiaţiile îmi voalaseră pelicula filmului. De data aceasta eram tot atât de sigur ca atunci când mi-ar fi spus lucrul acesta un contoar Geiger-Müller. Îmi aruncai din nou privirile pe ceasul de mână. Acele cadranului arătau două şi un sfert. Nu mai aveam răbdare să-l aştept pe Mihuţ să se întoarcă. Trebuia să-i comunic toate lucrurile astea.

Ieşii afară din cort şi pornii către colină, strigându-l pe Mihuţ. Ajunsei la locul unde ne despărţisem. Faliile, multe, înguste şi adânci, porneau într-un mănunchi de evantai de la picioarele colinei şi înaintau o sută cincizeci, două sute de metri. Ocolii colina. Probabil că Mihuţ se întorsese pe

cealaltă latură a ei, exact în clipa în care eu pornisem să-l caut, ca într-un joc de-a v-aţi ascunselea. După un sfert de oră eram din nou în faţa cortului. Dar Mihuţ nu sosise, îmi făcui mâinile pâlnie şi-l strigai din răsputeri, apoi ascultai câteva minute încordat, aşteptând să-i aud răspunsul. Chemarea se risipi de-a lungul şi de-a latul stepei
arse de soare şi rămase fără răspuns. Începeam să fiu îngrijorat de-a binelea şi îmi făceam tocmai socoteala să-l mai
caut o dată în locul unde îl lăsase, când în deschizătura cortului se ivi Alexandru. Arăta acum bine, doar uşor palid şi încercănat.

— Răcneşti de ai fi în stare să trezeşti şi morţii, îmi spuse el. Ce te-a apucat ? Faci vocalize ?

— Nu e timp de glumă ! i-am răspuns. Mihuţ a dispărut fără să lase nici un semn.

Alexandru mă privi serios.

— Cum aşa ? întrebă el. Doar nu-i un fir de păr care cade pe jos şi nu-l mai poţi găsi ! Unde v-aţi despărţit ? Şi ce s-a întâmplat cu mine ? Îmi amintesc că mi-era foarte rău, că mi-aţi dat ceva să înghit, şi după aceea... nimic.

— Cred şi eu ! Cu o doză de amoniac, două pastile de Spasmoverin şi trei sute de grame de coniac în stomac e şi greu să-ţi mai aduci aminte de ceva. Am să-ţi explic în două cuvinte despre ce e vorba, ca să putem porni apoi în căutarea lui Mihuţ.

L-am pus la curent cu tot ceea ce se întâmplase. I-am arătat de asemenea peştele găsit pe malul „ghiolului", tulpina încă udă a plantei, i-am povestit că Mihuţ găsise la o analiză sumară alaun şi amoniac în apa „dulce" a lacului

şi i-am spus, de asemenea, despre „misterul" apariţiei bidonului plin cu benzină şi concluziile — aş spune certitudinile — despre existenţa radiaţiilor din apa lacului.

Alexandru studie îndelung peştele, în vreme ce eu fierbeam de nerăbdare. În cele din urmă băgă şi el de seamă
şi se întoarse spre mine :

— Voi doi, tu şi Mihuţ, îmi reproşaţi că mă azvârl cu capul înainte în câte un lucru. De data aceasta se pare că eu mi-am câştigat calmul, în vreme ce tu ţi l-ai pierdut pe al tău. Băiete, toate lucrurile acestea dau de gândit şi trebuie să chibzuim puţin, înainte de a întreprinde ceva. Cât despre peşte, face, într-adevăr, parte din familia rechinului, dar a suferit deformări pe care biologii le denumesc mutaţii genetice. Las la o parte aspectul solzilor şi faptul că, deşi e mort de câteva zile, nu a putrezit încă. Acest din urmă amănunt s-ar putea datora foarte bine alaunului
care, după spusele lui Mihuţ, se găseşte în apa ghiolului şi are această proprietate. Ori, mutaţiile genetice au, într-adevăr, cauza pe care ai presupus-o.

Făcu câţiva paşi înlături, se aplecă brusc şi ridică ceva de pe jos.

— Priveşte asta ! Îmi spuse el, deschizând brusc palma.

Mă dădui un pas înapoi. În mâna lui strălucea o pietricică absolut identică cu cea pe care o văzusem timp de câteva secunde pe faţa de masă a restaurantului „Dobrogea“, la Constanţa.

— Este cea mai pură sulfoarseniură de cobalt din câte mi-a fost dat să văd până acum ! spuse Alexandru. E o cobaltină splendidă !

Ramaserăm amândoi tăcuţi, gânditori. Nu prea izbuteam să înţeleg mare lucru, dar unele fapte, legate între ele, îmi punctau gândirea cu mici scântei luminoase. Lipsea numai un element coordonator care să le rânduiască, să le închege într-un sistem unitar. Acest „ceva“ rămânea lipsă deocamdată în şirul deducţiilor mele. Urmăream suprafaţa netedă a lacului, care aproape că mă fascina.

— Mirosul neplăcut pe care l-am simţit la început nu venea numai de la această plantă care seamănă cu Asa Foetida, şi a cărei prezenţă are o explicaţie simplă : se nutreşte în medii amoniacale, iar „sucul“ pe care îl fabrică şi care neutralizează clorura de amoniu face parte din modul ei de a asimila. Nu era însă numai acest miros. Era şi mirosul amoniacului, pe care nici unul dintre noi n-a ştiut să-l deosebească... Dar ia te uită ! Ia te uită !

Suprafaţa lucie a lacului fu brusc spartă de trupul ascuţit al unui peşte, lung abia de 50—60 de cm. Părea că fuge înnebunit să scape de ceva, făcu aproape un salt în aer şi recăzu în apă, dispărând apoi fără urme în adânc.

— Aş pune aproape rămăşag că apa e acum caldă, spuse
Alexandru şi amândoi ne vârârăm braţul în undele limpezi.

Temperatura apei era într-adevăr peste cea obişnuită şi creştea repede, de la clipă la clipă. Mi-am pierdut complet calmul.

— Aşteaptă-mă aici, i-am spus lui Alexandru. Eu mă duc să-l caut pe Mihuţ. Cineva trebuie să rămână lângă tabăra noastră.

Am pornit-o aproape în goană şi peste câteva minute eram în locul unde ne despărţisem de dimineaţă. Am coborât în falie, înaintând spre centrul colinei. Nu făcusem

nici
o sută de paşi şi am simţit o vie emoţie : la doi metri de mine era cheia franceză a lui Mihuţ. Am făcut un salt înainte, am apucat-o şi în aceeaşi clipă pământul mi-a fugit de sub picioare şi m-am prăbuşit în adânc.

5. Câţiva centimetri salvatori

Una dintre cele mai caraghioase situaţii în care se poate afla un om e aceea când, trezindu-se din leşin, dar prea slab ca să poată vorbi, încasează cu nemiluita palmele celui ce vrea să-l readucă în simţiri. Cam aşa ceva mi se întâmplă mie, după zdravăna căzătură care o suportasem, de bine de rău, fără să-mi rup nimic. Căzusem pe un pat de nisip, nu prea adânc, dar suficient totuşi ca să atenueze mult din duritatea izbiturii. Probabil că nici n-aş fi leşinat, dar, trăgând instinctiv mâinile spre mine ca să mă apuc de ceva, mă lovisem singur cu cheia franceză în cap. Sau poate că mă izbisem de o piatră — fapt este că aveam o durere groaznică, ce începea de la ceafă şi se oprea în tâmple. Aceasta a fost prima senzaţie cu care m-am trezit, urmată de aceea că cineva îmi căra voiniceşte palme. Am izbutit să fac un gest moale cu mâna şi să articulez câteva sunete care au avut drept rezultat imediat faptul că palmele au contenit şi am auzit vocea lui Mihuţ :

— Băieţaş, mă bucur că n-ai murit de tot. Pentru asta datorezi plata unei mese straşnice la „Vraja Mării". Ce părere ai ?

Am zâmbit moale, ameţit încă de căzătură, şi m-am încumetat să deschid ochii. Îmi închipuiam că trebuie să fie întuneric beznă, dar mă înşelam. O lumină slabă, filtrată şi

difuză, de un auriu odihnitor cu reflexe verzi plutea în jurul meu. Mihuţ stătea lângă mine şi îmi pândea atent fiecare expresie a feţei. Se ridică în picioare şi făcu o temenea adâncă, după obiceiul oriental, punând în ea ceva comic şi maliţios în acelaşi timp.

— Salam aleicum ! mă salută el. Fiţi binevenit în umilul palat al preaplecatei dumneavoastră slugi. Nu vă întreb cum aţi ajuns aici, fiindcă bag de seamă că liftul a funcţionat ireproşabil. Bunul vostru prieten Mihuţ vă aştepta demult, fiind convins că veţi fi destul de netot ca să nu băgaţi în seamă această excelentă trapă pe care natura a zămislit-o pentru distracţia dumneavoastră. Aşadar, excelenţă,
iată-vă în mijlocul nostru. Cu ce vă putem servi ? Aveţi vreo mână, vreun picior rupt ? Sunt bănuit că aş fi vraci şi servesc pe veresie pe oricine ; ce doreşte excelenţa voastră ?

Niciodată nu vorbise Mihuţ aşa de mult. Înţelesei că situația este extrem de serioasă şi că se străduieşte să mă dispună ca să pot judeca cu sânge rece. Zâmbii şi eu, îmi frecai locurile dureroase ale capului, masându-le puternic cu vârfurile degetelor şi mă ridicai în picioare.

— Cum stăm ? îl întrebai pe Mihuţ.

— Prost, excelenţă, prost ! Ne aflăm, dacă am calculat exact, la circa patru metri sub nivelul pământului şi la circa trei centimetri peste nivelul mării. Din fericire există un sistem de aerisire pe cale naturală, sau oxizi unor săruri se descompun în permanenţă cu eliminare de oxigen. Asta ne ajută să trăim. Din nenorocire însă avem o vecinătate dubioasă, fiindcă din când în când inhalăm câte o mică porţie de clor. Îţi aminteşti exploziile subterane pe care le-

ai
auzit astă-noapte şi care te intrigau ? Ei bine, am explicaţia lor : nu ştiu exact de unde vine clorul, dar, în orice caz, împreună cu amoniacul a cărui prezenţă în apa „ghiolului" i-a stricat pofta de mâncare lui Alexandru, dă — clorul fiind în exces — o substanţă detonantă, clorura de azot. Bubuiturile aveau deci o explicaţie foarte simplă, regret numai că am obţinut-o pe calea aceasta.

— Vrei să spui că ne aflăm, ca să mă exprim aşa, pe malul fundului lacului ?

— Nu, cred că ne aflăm chiar sub lac, răspunse Mihuţ, foarte liniştit. Priveşte puţin în jur.

Am făcut câţiva paşi. Ne aflam amândoi pe o platformă pardosită cu nisip fin, care avea deasupra o boltă foarte înaltă. Nu puteam să-mi dau seama exact cât de înaltă era, fiindcă lumina se făcea din ce în ce mai verde şi devenea parcă materială, consistentă, urcând deasupra capului nostru, până când se pierdea într-un negru-închis. Platforma avea circa douăzeci de metri pătraţi şi o formă uşor dreptunghiulară, destul de regulată. La câţiva paşi de locul unde căzusem, ea sfârşea brusc, tăiată într-un mal drept, fără povârnişuri.

Trei centimetri dedesubtul acestui chei natural începea apa verzui-aurie. Ne aflam într-o grotă mică, având încrustate în pereţi urme certe de cupru. Grota comunica printr-o fantă îngustă cu o alta, din care venea o lumină intens verde. Îmi explicai astfel jocul de culori, deşi nu pricepeam de unde provine lumina. Părerea mea era că deschizătura comunică într-un fel cu exteriorul, dar Mihuţ clătină din cap.

— Lumina este reflectată de apă, spuse el. De aceea

pare
că ar fi un abur de lumină, mai degrabă, decât lumină adevărată. Iar la deschiderea grotei nu se poate ajunge decât
prin apă, ceea ce deocamdată este imposibil, fiindcă păţeşti ceea ce ţi s-a întâmplat când te-a opărit apa lacului. De când
sunt aici, deci de şase ore, temperatura s-a păstrat constantă
în jurul a optzeci-nouăzeci de grade. Poţi încerca, dacă vrei...

— Atunci e chiar apa lacului!

— Nu e. Dacă ar fi apa lacului, ar umple şi locul pe care suntem noi acum, nu-i aşa ? Sau straturile superioare de apă ar umple complet grotele, sau aerul de aici le-ar ţine în echilibru şi atunci am sta în câteva sute de atmosfere presiune. Este ?

A trebuit să-i dau dreptate.

— Şi afară de asta, apa pe care o vezi e sărată, urmă Mihuţ. E apă din mare. Gustă şi ai să te convingi. Pe când apa lacului, după afirmaţia lui Alexandru, era — ca să spun astfel — apă potabilă...

— Dar sus ? întrebai, făcând un gest spre locul de unde sosisem pe o cale atât de neobişnuită.

Mihuţ clătină capul.

— Ţi-am spus că sunt circa patru metri până la tavan.

— Asta de unde o ştii ?

— N-aş putea afirma cu precizie..; În orice caz, am făcut mai multe încercări cu pietricele cântărind cam trei grame, pe care le-am aruncat în sus şi am calculat timpul de cădere,

cunoscând aproximativ greutatea pietrei şi luând în consideraţie timpul pe care-l face sunetul pietrei izbită de tavan ca să ajungă până la mine. Evident, intervin multe erori, dar am căutat să le reduc la minimum... Timp de atâtea ore n-am avut ce face şi voiam să cunosc exact ce posibilităţi am de a scăpa din hruba asta. Împreună cu tine va fi mai uşor de determinat înălţimea. Tu ai un metru şi optzeci, aşa încât umerii sunt cam la un metru cincizeci. Urcându-mă pe umerii tăi, voi atinge la umărul meu înălţimea de doi metri nouăzeci. Socotind că braţul meu întins are cam un metru, până la vârful degetelor, ajungem la lungimea de trei metri şi nouăzeci. Dacă am socotit cât de cât exact, trebuie să simt în vârful degetelor măcar vreo ieşitură a tavanului. Propun să încercăm.

— Perfect, vom încerca ! Nu putem sta închişi aici ca nişte şoareci în cursă, așteptându-l pe Alexandru să vină să ne scoată. Dar cum naiba funcţionează drăcia asta de deasupra noastră ? Ar fi trebuit să rămână o gaură prin fiecare loc pe unde am căzut.

— Natura a construit trapa aceasta destul de ingenios, îmi răspunse. Înainte de a aluneca, studiam tocmai straturile geologice, izbit de aşezarea lor. Nu pot să-mi explic

de loc cum au fost aranjate, sau mai bine zis deranjate. Un strat de roci tari se frânge brusc şi coboară în pantă lină spre interiorul pământului, acoperit fiind deasupra de un alt strat identic cu primul, dar situat la vreo jumătate de metru mai sus. Distanţa asta e umplută cu nisip care o maschează, aşa încât amândoi am căzut nu drept, ci oblic, trecând timp de o secundă sau două prin acest strat de nisip,

între cele două straturi de roci dure. Nisipul târât de noi în cădere e înlocuit pe seama nisipului care alunecă de pe coama colinei şi astupă din nou capcana.

— Bună treabă, mormăii furios, căutându-mi instinctiv pipa. Dar o pierdusem probabil, fiindcă nu mai era la locul ei. Apoi o idee îmi străbătu brusc mintea. Ascultă, îi spusei, eşti sigur că noi am târât nisipul în cădere ?

— De bună seamă. Uită-te colo : sunt două grămezi care ar umple tocmai bine câteva roabe. Şi... fii atent! A început din nou să curgă !

Într-adevăr, se auzea limpede cum curge nisip pe sus. Ne gândirăm amândoi în acelaşi moment la Alexandru şi înălţarăm capetele aşteptând să-l vedem cum pică din tavanul grotei. Dar nu se întâmplă nimic. Nisipul mai curse o vreme apoi se opri.

— Spune-ţi ideea ! mă îndemnă Mihuţ.

— Înălţând grămada de nisip, mai câştigăm aproape un metru. Adăugăm şi cheia franceză care poate servi eventual ca să rupi bucăţi de piatră din boltă, asta înseamnă că am ajuns aproape la cinci metri înălţime. Ce zici ?

— Asta se cheamă într-adevăr o idee ! spuse Mihuţ şi oftă deodată, parcă uşurat. Haide să ne apucăm de treabă.

De data aceasta însă se deşteptase în mine curiozitatea.

— Fiindcă tot suntem aici, să mai zăbovim câteva clipe ca să lămurim unele lucruri, propusei.

Mihuţ mă privi fix câteva secunde, apoi începu să râdă sonor, vesel.

— Ei bine, acum te recunosc ! spuse el. Când te-ai trezit, după aterizarea ta forţată, aveai o mină care i-ar fi inspirat milă oricui te privea... Văd însă că ţi-ai revenit complet. Ei bine, acum pot să-ţi mărturisesc un secret : când m-am trezit
aici, îngropat de viu, mi-am spus că voi o să mă căutaţi şi, fără doar şi poate, o să mă găsiţi. Când ai picat însă şi tu în capcană mi-am spus că şansele de a scăpa de aici s-au redus considerabil şi m-a cuprins teama, ştiindu-l pe Alexandru bolnav şi deci incapabil să ne ajute. A trebuit să fac un efort de voinţă ca să mă stăpânesc şi să te pot redresa şi pe tine. Acum, fiindcă ţi-ai revenit, nu mă mai încearcă nici o temere. Sunt convins că vom izbuti să ieşim cu bine de aici. Ai un calm contagios, inginerașule.

— Ei bine, te înşeli de două ori, doctoraşule. În primul rând, Alexandru nu se mai simte rău. Are o constituţie fizică foarte robustă, fiindcă acum o oră era în picioare şi l-am pus la curent cu toate, înainte de a porni după tine. În al doilea rând, „calmul meu contagios" i s-a transmis probabil integral lui Alexandru, care mi-a şi spus ceva în acest sens... Căci dacă mai păstram şi eu măcar o parte din acest calm aş fi descoperit capcana şi nu m-aş fi azvârlit cu capul înainte în ea. În sfârşit... iată ce voiam să stabilim : ai spus că apa din faţa noastră provine din mare, adică comunică într-un chip oarecare cu marea. Ceea ce, de altfel, bănuiam şi eu, înainte de a pica în capcană.

— Să avem iertare, băieţaş, n-am făcut de loc o asemenea
afirmaţie. Dacă ar fi cum spui, ţinând seama de temperatura
apei am putea mânca la prânz rasol de peşte gata pregătit.

Nu, n-am afirmat de loc aşa ceva. Raţionamentul tău are un punct defectuos. Am afirmat numai că *este* apă de mare,
aşa cum un ghiol obişnuit conţine apă sărată. Probabil că ea a ajuns aici deodată, printr-un şoc al scoarţei sau aşa ceva, şi a rămas captivă ca şi noi. Ori poate unul din pereţi e permeabil până la o anumită înălţime şi apa s-a infiltrat din mare aici.

— Atunci de ce nu a umplut toată grota ?

— E principiul simplu al vaselor comunicante : apa mării se află la acelaşi nivel cu cea de aici. Dacă acesta este adevărul — şi sunt înclinat să cred că aşa e — înseamnă că noi ne aflăm la o... altitudine de trei centimetri deasupra nivelului Mării Negre.

— Tot e bine că nu ne aflăm la trei centimetri dedesubt, încercai să glumesc. Ai cercetat pereţii acestei grote ? De unde vine lumina ?

— Repet, lumina este, după părerea mea, reflectată de apă. În ce fel însă nu ştiu. Întrucât presupun că „ghiolul" acesta este perfect închis şi comunicaţia cu marea se face prin difuzie, singura explicaţie ar fi că există undeva, în cealaltă grotă legată de aceasta, o fereastră răspunzând afară.

Am clătinat din cap. Mai exista încă o explicaţie posibilă.

— Sifonul ! i-am spus eu. Sunt convins, adică eram sigur de azi-dimineaţă că lacul ăsta are un sifon natural.

— S-ar putea. Dar cum ai ajuns la concluzia asta şi de ce mi-o spui tocmai acum ?

— N-am avut timp, am replicat, răspunzându-i la cea de a doua întrebare. Cât despre felul în care am ajuns la această concluzie, ca şi la altele, stai puţin şi îţi voi

explica...

I-am expus în fraze scurte cele cunoscute mai înainte. Mă privea atent şi, la sfârşit, fluieră uşor admirativ.

— Ai stofă de cercetător, m-a zeflemisit el. O să te iau asistentul meu...

— Haide, până atunci, să încercăm dacă nu ne-am putea aduce planul la îndeplinire, i-am răspuns, fără să mă supăr pentru gluma lui. Chiar dacă nu izbutim, tot ne mai rămâne o soluţie.

— Care anume ?

— Dacă ipoteza ta este adevărată şi apa vine din mare prin difuzie, vom căuta un loc unde peretele acesta permeabil e mai subţire şi scobind cu mâinile, cu cheia franceză,
cu mai ştiu şi eu ce, vom ajunge în apa mării.

— E o propunere legată de dificultăţi extrem de mari.

— Sunt de acord cu tine, dar şi viaţa este *extrem de frumoasă* şi vreau să o trăiesc până când îmi va îmbătrâni ultima celulă din organism. Cred că eşti de acord cu mine. N-o să ne lăsăm înăbuşiţi de clor sau înecaţi de apă într-o asemenea hrubă. Dacă proiectul acesta nu e bun, vom găsi un altul. Haide să strângem nisipul.

Ne-am apucat de treabă. Îngrijorarea ne dispăruse în bună măsură şi glumeam în timp ce lucram.

— Ştii, îmi spuse deodată Mihuţ, al doilea proiect nu e realizabil, între altele şi pentru faptul că apa are o temperatură foarte ridicată. Ai uitat amănuntul acesta...

Zâmbii.

— Băieţaş, inginerii uită foarte rar vreun amănunt, când e vorba de un proiect tehnic. Despre doctori însă...

— Ei, ce este cu doctorii ?

— Păi a devenit proverbială gluma cu chirurgul care operând un pacient, şi-a uitat foarfecele în abdomenul lui. L-a deschis a doua oară, a scos foarfecele, dar a uitat o pensetă. A trebuit, aşadar, să-i spună pacientului : „Scuză, drăguţule, dar trebuie să te mai deschid o dată ca să-mi scot
penseta". Şi a scos-o, dar şi-a uitat în schimb ochelarii. La care pacientul exasperat i-a spus : „Ia ascultă, doctore, n-ar fi mai bine ca în loc să mă coşi, să îmi pui fermoar ?“

Mihuţ începu să râdă.

— Aşadar, n-ai o contraobiecţie ?

— Evident. Ai uitat că apa se şi răceşte, aşa cum se încălzeşte.

— Crezi ?

— Sunt, din păcate, sigur. Adu-ţi aminte de apa „ghiolului" de la suprafaţă.

— De ce „din păcate" ?

Am zâmbit din nou, de data aceasta puţin amărui.

— Asta o să ţi-o spun când vom sta amândoi întinşi lângă cortul nostru, iar eu o să-mi fumez pipa pe îndelete... În cazul că o mai găsesc şi nu a rămas înţepenită pe undeva prin nisip, bineînţeles...

Grămada de nisip era „construită" cu o minuţie de ingineri constructori, astfel încât să ofere cea mai mare înălţime şi cea mai mare stabilitate, atât cât se poate obţine stabilitate la nisip, evident. O înălţaserăm la circa un metru
şi ceva, lateral de locul în care căzuserăm, ţinând seama de faptul că alunecaserăm pe o pantă şi, traiectoria căderii fiind curbă, deschizătura „trapei" între cele două şisturi de deasupra nu era situată exact pe verticală. După socotelile

mele, nisipul — care era de altfel destul de compact — avea să ajungă prin tasare la 90—95 centimetri înălţime.

— Să facem încercarea, îi spusei lui Mihuţ şi mă căţărai pe movila de nisip, încercând să îmi proptesc picioarele cât mai solid. Mihuţ se ridică cu îndemânare pe umerii mei. Îl prinsei zdravăn de glezne ca să-l susţin şi simţii cum se înalţă încet, atent să nu îşi piardă echilibrul. Apoi picioarele îi deveniră mai ferme pe umerii mei şi îl auzii scoţând o exclamaţie uşoară de surpriză.

— S-a întâmplat ceva ? Întrebai.

— Nimic. Adică... În stânga mea e o suprafaţă de rocă dură, lucioasă de parcă ar fi şmirgheluită. Nu pot să-mi dau seama ce este, fiindcă la înălţimea asta e întuneric de-a binelea.

— Am un chibrit în buzunar. Nădăjduiesc că nu l-am pierdut şi pe el împreună cu pipa. Mai am de asemenea briceagul meu. Dacă crezi că chibritul o să ardă, apleacă-te şi întinde mâna să ţi le dau. Dar... repede, Mihuţ, fire-ar să fie...

— Ce ţi-a venit să te grăbeşti deodată ?

— Repede, Mihuţ, îţi spun. Priveşte în jos. Nivelul apei a început să crească...

Într-adevăr, apa, care fusese până cu câteva minute înainte la trei centimetri sub platforma pe care ne aflam, urca repede şi după aburii care emanau de la suprafaţă se putea deduce că temperatura ei depăşea 100 de grade. Încă câteva minute şi avea să-mi atingă tălpile pantofilor. Scotocii cu mâna în buzunar, încercând să-mi păstrez

calmul.
Găsi din fericire şi chibriturile şi briceagul la locul lor. I le întinsei lui Mihuţ, înălţând braţul cât puteam, fără să-mi pot desprinde ochii de pe suprafaţa clocotitoare a apei ca e urca fără încetare şi atinsese aproape pragul platformei.

Mihuţ luă obiectele şi peste o clipă lumina unui mănunchi
de chibrituri sclipi deasupra capului meu. Din păcate momentul era foarte critic, fiindcă în alte condiţii m-aş fi desfătat să privesc minunea pe care o declanşase acea lumină slabă. Grota scânteie deodată ca şi cum ar fi fost de aur şi prin aer ar fi plutit miliarde de firişoare aurii. Dar totul dură numai câteva secunde. În clipa următoare o serie de bubuituri, care sunau surd, dar cu atât mai înspăimântător, răsunară într-un şir lung pe care îl numărai mecanic : erau cinci una după alta şi la scurt interval, dar separată, o a şasea.

— Clorura de azot îşi face de cap, mormăi Mihuţ. Nădăjduiesc că nu te-ai speriat, băieţaş.

— Nu m-am speriat, dar apa mi-a atins picioarele, răspunsei, scrâşnind din dinţi.

Într-adevăr, nivelul ei depăşise platforma şi ajunsese la rama pantofilor. Talpa şi pielea acestora mă protejau oarecum, dar senzaţia era totuşi îngrozitoare şi mi-era teamă să nu leşin din cauza usturimii. Îl auzii pe Mihuţ trebăluind
grăbit deasupra mea, apoi simţii că se apleacă şi îmi petrece
ceva pe la subsuori şi împrejurul pieptului, în timp ce privirile mele rămâneau aţintite, ca fascinate, asupra apei şuierătoare care fierbea în jur, urcând spre marginea

pantofilor, în clipa următoare, când atinsese ciorapul şi trebuii să-mi încordez toată voinţa ca să nu dau un strigăt, greutatea de pe umeri îmi dispăru brusc şi mă simţii înălţat, în timp ce Mihuţ îmi striga :

— Caţără-te cu picioarele pe peretele din dreapta ta. Eşti prea greu ca să te pot trage în sus.

M-am răsucit spre dreapta, stând suspendat în aer deasupra apei care fierbea, am întâlnit cu braţele şi cu tălpile
peretele de care îmi vorbise şi, ajutat de el, m-am ridicat vreo doi metri până la o adâncitură nu prea largă a peretelui unde şedea Mihuţ.

Mă aşezai. Picioarele mă mai usturau încă, dar mult mai puţin decât în urmă cu câteva clipe. Certitudinea relativei noastre siguranţe, după primejdia din care scăpasem, îmi dădea o stare aproape de voioşie.

— Acum dezleagă cămaşa şi dă-mi-o să o îmbrac, spuse Mihuţ.

Îmi amintii că eram într-adevăr legat în jurul pieptului cu ceva. Pe pipăite am căutat nodul şi l-am dezlegat. Era chiar cămaşa prietenului meu, pe care şi-o scosese şi, răsucind-o ca pe o funie de la un braţ la celălalt, obţinuse — înnodând-o la un capăt şi cu cureaua de piele a pantalonilor — un fel de frânghie destul de lungă cu care mă ajutase să mă urc până acolo.

— Am văzut locul acesta când am scăpărat chibriturile, îmi spuse el. Am scăpat din cazanul de jos şi în acelaşi timp am câştigat o înălţime apreciabilă. E drept că ne aflăm pe un spaţiu cu mult mai restrâns. Locul acesta nu e de fapt o firidă în peretele grotei, ci un fel de bolovan imens, după cât

pot să-mi dau seama. Ne găsim pe faţa lui superioară. Ridicându-ne în picioare, poate că am atinge cu mâna tavanul. Nu ne aflăm chiar în locul pe care îl doream, ci cu vreo jumătate de metru mai spre centrul colinei, dar... să încercăm totuşi !

Am privit la cele ce se petreceau sub noi. Apa continua să crească ameninţător, bolborosind şi şuierând, când o bufnitură surdă, al cărei zgomot era amortizat, păru să pună capăt acestei creşteri de nivel. Întreaga grotă se lumină
deodată cu o lumină intensă, apropiată de cea solară. Însuşi
coloritul apei se schimbă, căpătând din ce în ce mai mult o nuanţă verzuie, în timp ce temperatura scădea brusc — nu mai clocotea — şi nivelul începu să descrească încă mai repede decât urcase.

Mihuţ m-a privit uimit.

— Asta ce-a mai fost ? m-a întrebat.

— O întâmplare, am rostit eu, încercând să par calm. Dar întâmplarea aceasta ne-a salvat probabil viaţa.

— Ce crezi că s-a întâmplat ?

— Bănuiesc că şirul de explozii ale clorurii de azot au provocat o surpare de teren, ceva asemănător faliilor prin care am ajuns noi aici. În felul acesta marea a pătruns în grotă, a scăzut brusc temperatura şi a restabilit nivelul apei.
Asta-i probabil explicaţia.

— Dar de unde a crescut volumul de apă în grotă ?

Am clătinat din cap.

— Habar n-am, i-am răspuns cu sinceritate. O să vedem noi care a fost motivul, după ce vom ieşi de aici.

— Se pare că ai perfectă dreptate, spuse. Priveşte, apa are
acum mişcarea valurilor şi aduce spumă albă care nu poate să vină decât din mare. Să privim mai îndeaproape grota.

— Şi piatra pe care stăm, adăugai. Încep să încheg şirul raţionamentelor de până acum într-o explicaţie unitara.

Ne-am sucit capul în toate direcţiile. Lumina era bună şi fiecare colţişor se vedea perfect. Ne aflam într-o încăpere naturală, de formă neregulată, având aproximativ 50 de metri cubi. Tavanul se afla la o înălţime de un metru jumătate deasupra noastră şi urca spre latura din faţă şi din spatele nostru. La dreapta şi la stânga se boltea, având aproximativ forma unei semisfere, iar pardoseala se înclina uşor către deschiderea celei de a doua grote, care era şi mai
mică decât cea în care ne aflam. Mi-am scos creionul şi blocnotesul din buzunar şi am început să desenez atent, căutând să-i redau cât mai exact forma.

În timpul acesta, Mihuţ cerceta piatra pe care ne aflam, îl văzui că se sileşte să rupă cu vârful briceagului o bucată, pe care o puse în buzunar.

— Ceea ce mă intrigă este forma aproape perfect sferică a acestei stânci, care are la suprafaţă o pojghiţă dintr-un aliaj despre care nu-mi dau seama din ce este compus. E un fapt sigur însă că stânca conţine numeroase urme de nichel... şi aş fi foarte curios să ştiu cum a luat naştere. În sfârşit, cred că e timpul să ieşim. Lumina a început să scadă, ceea ce înseamnă că afară amurgeşte. Cât e ceasul ?

Mi-am privit cadranul ceasului de mână. Era ora şapte şi jumătate.

— Să ne grăbim ! spusei eu.

— Ce cale alegem ? Pe sus ? Sau încercăm să înotăm prin
apă până la mare ?

Şovăii câteva clipe.

— Nu putem şti precis dacă legătura cu marea nu se face
printr-un tunel şi cât de lung este. Afară de asta, s-ar putea să mai avem vreo surpriză. Calea pe sus mi se pare mai sigură.

Mai aveam de fapt încă un motiv puternic care mă îndemna să propun soluţia aceasta, dar atunci n-am socotit nimerit să i-l împărtăşesc lui Mihuţ. Se părea că el uitase de existenţa radiaţiilor şi nu voiam să i-o reamintesc în acel moment.

El fu de acord cu mine şi, ridicându-ne în picioare, începurăm să lucrăm într-o poziţie destul de incomodă. Trebuia să stăm aplecaţi, întrucât înălţimea noastră depăşea plafonul. Nu ne puteam utiliza de aceea toate forţele şi înaintam destul de greu. Probabil că noi ne greşisem însă socotelile, când calculasem că deschiderea „trapei" trebuie să fie ram cu 50 centimetri în dreapta noastră, pentru că o găsirăm mai aproape. Câteva izbituri zdravene, date cu cheia franceză, izbutiră să disloce o rocă masivă care se prăbuşi cu zgomot pe terasa aflată la trei metri dedesubtul nostru. În cădere, roca antrena o avalanşă întreagă de nisip din care o parte curse în capul şi pe umerii noştri. Peste circa zece minute, timp în care nisipul se năpustise în grotă, puteam însă privi cerul prin spărtura largă pe care o făcuserăm. Mi-am înălţat corpul şi am ieşit cu umerii şi jumătate din piept afară, aproape de locul unde

alunecasem şi căzusem în grotă. Am tras adânc în piept aerul proaspăt, umplându-mi bine plămânii şi apoi, cu infinite precauţiuni, m-am săltat afară, ajutându-l şi pe Mihuţ să iasă.

Clătinându-ne uşor şi sprijinindu-ne unul de celălalt, am parcurs cele câteva sute de metri care ne despărţeau de cortul nostru. Puterile ne-au revenit însă deodată şi ne-am strâns în braţe. Nu atât eforturile fizice, cât tensiunea nervoasă fusese cea care ne obosise.

Am intrat în cort, căutându-l pe Alexandru, dar nu era acolo. Primul lucru care mi-a atras atenţia a fost pipa mea aşezată pe pătură. O uitasem acolo la prânz, când mă despărţisem de Alexandru ? Nu credeam. Am luat-o în mână şi am privit-o. Gâtul pipei era înfundat cu nisip. Nu încăpea nici o îndoială — Alexandru fusese şi el pe marginea „trapei" şi îmi găsise pipa. Dar unde se afla prietenul nostru ? Ieşirăm afară, cercetând atent împrejurimile.

— Ia te uită, drăcovenie ! exclamă Mihuţ. „Monica" noastră s-a transformat în cal !

Privii în direcţia unde trebuia să se afle maşina. Pentru o clipă crezui că am halucinaţii. În locul unde trebuia să se afle aceasta păştea cu indiferenţă un cal, priponit de unul din ţăruşii cortului nostru.

— Asta e prea de tot ! spusei, întorcându-mă spre Mihuţ.

Acesta izbucni într-un hohot de râs contaminator.

— E adevărat că ăsta-i un loc plin de surprize, dar asta le întrece pe toate, izbuti el să articuleze, aproape înecat de râs. „Monica" noastră a căpătat potcoave.

Începui să râd şi eu, fără voie.

— Şi mestecă iarbă, urmă Mihuţ, ştergându-şi lacrimile de râs.

Se potoli cu încetul, chicotind încă şi se aşeză pe jos.

— Stai şi tu lângă mine, să judecăm puţin lucrurile, mă invită el.

M-am aşezat alături.

— De data aceasta îmi dai voie mie să deduc, urmă Mihuţ. Aşadar, tu l-ai lăsat pe Alexandru bun-zdravăn, spunându-i ca porneşti în căutarea mea. Si te-ai repezit spre faliile unde ne despărţiserăm de dimineaţă. Alexandru a aşteptat ce a aşteptat şi, văzând că nu vii, a plecat să te caute. Pe aici n-au cum să se joace doi oameni de-a v-aţi ascunselea, din cauza terenului care, exceptând colina, e neted ca în palmă. A ajuns, aşadar, la aceiaşi loc ca şi noi şi a găsit pipa ta. Fiind însă mai deştept decât mine şi decât tine, n-a picat în cursă. Şi-a dat probabil seama că un singur om nu poate face mare lucru acolo unde doi au vârât-o pe mânecă, s-a urcat în maşină şi s-a dus să caute ajutoare. Sunt sigur că într-o oră va fi aci împreună cu un regiment.

— Nu e felul lui Alexandru de a proceda, protestai eu.

— Recunosc şi eu că nu este. Dar recunoaşte şi tu că explicaţia e perfect plauzibilă şi logică.

— Şi calul de unde a apărut ?

— Sunt sigur că n-a venit singur şi nu s-a priponit prin propriile lui mijloace de ţăruşul cortului nostru. L-a adus cineva. Poate... poate cel a cărui urmă o căutăm şi din cauza căreia era să ne punem familiile în doliu.

Întorsei capul spre Mihuţ, vrând să-l contrazic, şi în acel moment văzui un fel de monstru cu trup de om

alergând dinspre plajă către noi. Am sărit în picioare, urmat de
Mihuţ.

— E Alexandru, spuse acesta. Are aparatul de oxigen cu care înoată sub apă când umblă după alge. Dar de ce e aşa de roşu pe corp ? S-ar zice că e un rac fiert!

Alexandru ajunsese lângă noi şi îşi smulse aparatul de pe
faţă.

— Mihuţ, un antispastic, gâfâi el. Planta, planta care neutralizează... Repede, pe barba lui Mahomed ! Amoniacul era să îmi vină iar de hac...

6. Izotopul 60

Ne-am repezit amândoi, Mihuţ şi cu mine, spre arbustul care creştea pe marginea „ghiolului" şi, smucindu-l cu putere de câteva ori, am izbutit să îl scoatem cu totul din pământ. Rădăcina era ramificată şi mai groasă decât tulpina.
Cu o mişcare rapidă, am scos briceagul şi, forţându-mă, am despărţit-o de aceasta. Era şi timpul. Culcat lângă cort, Alexandru respira întretăiat, gâfâind, în timp ce muşchii i se zbăteau în convulsii mărunte, ca şi prima dată. În mod evident însă de data aceasta intoxicaţia fusese mai puţin gravă sau poate organismul reacţiona mai bine. În orice caz însă, avea dureri puternice în gură şi fundul nasului, iar vomismentele erau extrem de puternice.

— Să nu facă o hemoragie intestinală, murmură Mihuţ şi deodată se izbi cu palma peste frunte.

— Ştiu ce-i trebuie ! strigă el şi se repezi ca o furtuna în cort. Luai rădăcina plantei de pe malul lacului şi îi făcui

câteva crestături adânci. Răspândea un miros deosebit de puternic şi rău, acru, amărui, fetid. Storsei cu toate puterile rădăcina, încercând să procedez astfel încât zeama aceea răşinoasă şi împuţită să fie înghiţită de Alexandru. Peste câteva clipe ieşi din cort şi Mihuţ, aducând o lămâie şi cutia de zahăr. Tăie lămâia în felii, presărând-o din plin cu zahăr şi stoarse sucul acela acru-dulce într-un pahar, forţându-l apoi pe Alexandru să bea.

— Dacă mi-aş fi dat seama de la prima intoxicaţie că este vorba *numai* de amoniac, l-am fi scutit de multe neplăceri, îmi spuse el, răspunzând astfel unei priviri întrebătoare pe care i-o aruncasem. Intoxicaţiile cu amoniac sunt extrem de periculoase. Din fericire, doza toxică variază de la organism la organism. Pentru a provoca moartea cuiva, patru sau cinci grame sunt suficiente pentru unele persoane, în timp ce pentru altele nu ajung nici cincisprezece grame. Alexandru se pare că face parte dintre acestea din urmă. Din păcate nu se cunosc decât puţine contra-otrăvuri, între care figurează pe primul loc acizii slabi, diluaţi, ca să satureze soluţia alcalină şi să formeze împreună cu aceasta o sare. Am intervenit la timp, dar încă o asemenea doză de amoniac cred că i-ar fi suficientă ca să-l lase bolnav de stomac pe toată viaţa.

Am rămas tăcuţi lângă Alexandru, care se liniştea încetul cu încetul, aşteptând curioşi să aflăm de la el ce se întâmplase. După un timp destul de lung, îşi reveni de-a binelea în fire şi se ridică lângă noi cu oarecare greutate.

— Vă mulţumesc, prieteni, spuse el, strângându-ne

mâinile. Sunt fericit să vă revăd.

— Ce naiba ai căutat în lac ? îi spuse Mihuţ în loc de răspuns. Fuseseşi doar avertizat că am găsit urme destul de puternice de amoniac.

— Vă căutam pe voi, răspunse simplu Alexandru. Şi nici n-am fost de fapt în lac, ci sub el, în mare.

— Cum aşa ? Vrei să spui că...

— Vreau să spun că lacul acesta este suspendat, declară serios Alexandru. Bănuiam acest lucru încă de la început, deşi nu vi l-am spus ca să nu vă închipuiţi că bat câmpii. în special Cătălin... Dar acum am verificat acest fapt.

— Ba eu gândeam la fel, am murmurat. Adică nu chiar suspendat... Eram convins că are un sifon.

— Mă rog, pe ce este suspendat ? interveni Mihuţ, oarecum enervat. Depozite de diamante, lacuri suspendate... Ce, astea-s grădinile din Babilon ?

— Băieţi, începu şovăitor Alexandru, vă rog să fiţi siguri că mă aflu în deplinătatea facultăţilor mele mintale, oricât de ciudate vi se vor părea lucrurile pe care urmează să le ascultaţi. Lacul acesta este suspendat pe apa mării.

Rămaserăm stupefiaţi, de data aceasta şi eu, cu toate că Alexandru ne pregătise pentru lucruri ieşite din comun.

—Bănuiam lucrul acesta încă de ieri, adică faptul apa lacului comunică cu marea, după unele indicii ale terenului. M-a derutat însă mult faptul că apa, pe care o gustasem, nu era sărată aşa cum mă aşteptam. În timpul dimineţii s-au întâmplat însă trei fapte cu care Cătălin m-a pus la curent când m-am trezit şi care făceau ipoteza mea

mai plauzibilă decât oricând. Primul era urma de apă situată la câteva degete deasupra pământului, pe tulpina plantei. Aceasta dovedea — aşa cum a judecat şi el — că fluxul mării, care avusese loc noaptea, antrenase apa „ghiolului”. Un al doilea fapt consta în prezenţa peştelui mort, pe care tot fluxul îl târâse pe mal şi îl lăsase acolo. De altfel, peştele acesta, pe care l-am păstrat cu precauţii speciale, are o poveste a lui asupra căreia voi reveni. În două cuvinte am să vă spun că nu m-am înşelat în ceea ce priveşte categorisirea lui, când l-am văzut prima dată. Este de fapt un peşte de mare, numai că a suferit modificări. În fine, în al treilea rând m-a izbit scena cu puiul de rechin, la care de asemenea Cătălin a fost martor. Era cert că acesta pătrunsese din mare, ceea ce proba că lacul are undeva o comunicaţie directă cu marea. *Directă*, am spus şi nu printr-un sifon, cum credea Cătălin. Peştele n-avea cum să treacă prin sifon.

— Adevărat, nu m-am gândit ! exclamai.

— În sfârşit, modul în care a apărut la suprafaţa apei, saltul pe care l-a făcut şi dispariţia bruscă, probau pentru mine existenţa unei primejdii care îmi era necunoscută, dar pe care el o simţea prezentă. După ce Cătălin nu s-a mai întors, m-am îndreptat spre faliile cu pricina. Prezenţa lor, ca şi bubuiturile subterane pe care le auzisem îmi confirmau că pământul trebuie să aibă nişte găuri sau peşteri, cum vreţi să le spuneţi, care au luat naştere în împrejurări care-mi sunt şi acum necunoscute.

—Eu mi-am format o părere în această privinţă şi Mihuţ poartă în buzunar o pietricică nu tocmai aspectuoasă dintr-un bolovan care ne-a salvat, la drept vorbind, vieţile. Această pietricică îmi va confirma, după câte nădăjduiesc, părerea, spusei.

— Am găsit în nisipul din falie pipa lui Cătălin, urmă Alexandru. Mi-am închipuit atunci că el, sau amândoi, aţi căzut într-o asemenea gaură din interiorul malului.

— Aşa s-a şi întâmplat, l-am aprobat eu. M-am dus să-i ţin tovărăşie lui Mihuţ, într-un fel de samovar din care era. cât pe ce să ieşim amândoi sub formă de rasol.

— Părerea aceasta concorda cu ipoteza mea şi cum nu puteam să vă ajut, neştiind exact la ce adâncime sunteţi, ba

riscam să cad şi eu laolaltă cu voi în această cursă, m-am înapoiat. Mi-am făcut socoteala că cel mai sigur drum spre voi este prin apă, şi anume prin punctul în care marea comunică cu ghiolul. Eram convins că există câteva canale subterane. În această privinţă m-am înşelat însă. Dar numai pe jumătate. Am coborât deci la ţărmul mării, căutând acel punct de comunicaţie. În treacăt zis, trebuie să vă spun că „ghiolul" este absolut la acelaşi nivel cu marea.

— Nu se poate ! sării eu. Noi ne aflam cu trei centimetri deasupra acestui nivel şi mai aveam încă aproape patru metri până la suprafaţa pământului !

— E adevărat, dar ne aflam într-o „cameră" separată, mă contrazise Mihuţ. Şi în afară de asta ne aflam pe plină costişă a colinei, adică într-un punct situat cu aproximativ patru metri mai sus de suprafaţa lacului...

— E adevărat, recunoscui. Continuă, Alexandre.

— Refluxul mi-a dezvăluit intrarea canalului care leagă,

marea de lac, urmă Alexandru. Se află cam cu o jumătate de
metru mai jos de nivelul apei şi e destul de largă pentru ca. un om să intre pe ea puţin aplecat. Cunoscând toate acestea,
m-am decis să ajung la voi prin mare. Aveam la mine masca
de înot subacvatic, dar nu ştiam ce să fac cu maşina. Putea să se întâmple ceva cu mine, mai ales că lacul prezenta destule primejdii — amoniacul, încălzirea bruscă a apei până
aproape de punctul de fierbere, peştele mort azvârlit pe mal
iar voi se putea foarte bine să nu mai ieşiţi din locul de unde fuseserăţi îngropaţi de vii... Trebuie, aşadar, să am grijă de voi. M-am urcat deci în „Monica" şi am condus-o cu cea mai mare viteză până în sat, unde am lăsat-o la postul
de miliţie. Am înştiinţat totodată că efectuăm lucrări de cercetare ştiinţifică şi, după ce m-am legitimat, am rugat că dacă până la miezul nopţii nu primesc nici o ştire de la noi să pornească cercetările în acest loc. Am luat de acolo calul ca să mă întorc.

M-am uitat la ceas.

—Mai avem două ore, spusei.

—E timp suficient, fiindcă am istorisit mai mult de jumătate din întâmplări.

Trebuie să ştiţi că nu m-am aruncat orbeşte în primejdie. Încercasem efectele amoniacului, dar mi-am făcut socoteala că am masca de oxigen şi organismul meu s-a obişnuit oarecum cu această simpatică soluţie. Cât despre

temperatura apei... nu ştiam de unde poate veni şi deci n-aveam cum să mă apăr de ea. Trebuia să încerc să vă găsesc — şi repede !

L-am bătut amândoi pe umeri în tăcere.

— Acum începe de fapt cea mai interesantă parte, urmă Alexandru. Am intrat în mare şi am coborât în deschizătură. Eram la capătul unui canal destul de lung, care sfârşea într-o grotă plină complet de apă. Când am ridicat capul am uitat să respir de uimire : deasupra mea grota avea o spărtură prin care se vedea fundul lacului... Densităţile celor două ape sunt probabil foarte diferite. Dintr-o cauza sau alta, apa lacului are o densitate cu mult mai mică decât a apei de mare, astfel încât „pluteşte" deasupra ei exact cum ar pluti o picătură de untdelemn pe o apă obişnuită. Ceea ce mi s-a părut însă mai uimitor era coloritul acestei grote scunde. În stânga intrării canalului există, după părerea mea, un depozit apreciabil de aluminiu, iar pereţii au infiltraţii de cupru. Dar acestea apar în mod secundar. Grota este compusă din roci care difuzează o culoare roşie-aprinsă a cărei frumuseţe depăşeşte orice posibilitate de exprimare. Ea se continuă cu o altă grotă, mai mare, decorată în verde aprins şi violet. Era să-mi pierd capul. Nu am văzut în viaţa mea asemenea minunăţii. Uitasem aproape de mine şi de voi, dar am izbutit să mă smulg fascinaţiei şi am pornit să caut ieşirea spre grota în care bănuiam că vă aflaţi. După socotelile mele aceasta trebuia să se afle mult spre dreapta şi în direcţia aceea pornesc câteva canale de asemenea pline cu apă, reflectând cele mai felurite nuanţe

de albastru, roşu, roz, verzui şi verde, violet şi alb. Este o feerie.

N-am putut să recunosc multe roci, mai ales că începusem să simt efectul amoniacului. M-am grăbit să străbat aceste canale, dar, din nefericire, erau toate închise la capete. M-am întors cu repeziciune. Apa în jurul meu începuse să se încălzească uimitor de repede şi mă temeam că până la ieşire voi ajunge fiert... dacă voi mai ajunge. M-am izbit cu genunchiul de o piatră dură — era o splendidă sulfoarseniură de cobalt de felul celei care ne-a fost oferită spre vânzare la Constanţa şi din care am găsit azi-dimineaţă

una pe malul lacului. M-am grăbit cât am putut... Era limpede că tot pe la falie trebuia să vă caut, lăsându-mă să cad şi eu în capcană. Ştiam că toţi trei la un loc vom scoate-o la capăt şi, dacă n-aş fi văzut toate acele minunăţii de sub apă, aş fi regretat că n-am procedat în felul acesta, de la început. În orice caz, mi-am lămurit şi culorile extraordinar de dulci pe care le reflectă apa lacului, şi provenienţa acestor pietre semipreţioase.

Relatai şi eu, la rândul meu, ce ni se întâmplase nouă, în timp ce Mihuţ trăgea gânditor din pipa lui. Am insistat în mod deosebit asupra fenomenelor de radiaţie şi asupra formei sferice a bolovanului din grotă.

— O asemenea formă nu poate rezulta decât dintr-o mişcare extrem de rapidă într-un spaţiu incandescent, mişcare ce polizează roca, pentru a spune astfel, cu ajutorul pulberilor arzătoare din jur. Nu-mi exprimasem precis părerea, dar era destul de străvezie. Şi acum, părerea ta, Alexandre, ca specialist, încheiai.

— Să vă spun ce cred eu, zise el, când îmi terminai

relatarea. Ne aflăm probabil în prezenţa unui zăcământ extrem de bogat de cobaltină, de sulfoarseniură de cobalt, piatră semipreţioasă care conţine, după cum ştiţi şi voi, procentul cel mai ridicat de cobalt — cam treizeci şi şase la sută. Dar mai există de asemenea aici, sub pământ, numeroşi oxizi şi hidracizi care, datorită încălzirilor bruşte ale apei, formează sau au format săruri de protoxid având o culoare roşie, sau bleu, când excesul de acid e suprimat. Culoarea verde provine probabil din protoxidul anhidru de cobalt. Dar există încă o varietate extrem de mare de săruri de cobalt, cele solubile având culoarea roşie. Cu amoniacul, a cărui prezenţă am constatat-o, cobaltul dă o sare bazică bleu, care devine verde în prezenţa aerului. Credeam într-adevăr că am nimerit într-o adevărată peşteră a lui Ali Baba, conchise el.

— Dar amoniacul de unde provine ? întrebai, la rândul meu.

Alexandru înălţă din umeri, în semn că nu era în stare să dea un răspuns satisfăcător întrebării.

— La chestiunea asta cred că aş putea răspunde eu, interveni hotărât Mihuţ. Am studiat-o în timpul celor şase ore petrecute de unul singur în grotă. Negreşit că provine din clorura luteocobaltică sau clorhidratul luteocobaltic care se dizolvă în apă. Soluţia la cald degajă amoniac cu formarea sesquioxidului de cobalt care e brun. În sfârşit, eu cred că se petrec numeroase procese fizice şi chimice şi în momentul de faţă, la mai puţin de doi metri sub noi. Aşa se explică şi apariţia clorului, care provoacă detunăturile şi căruia trebuie să îi fim recunoscători — eu şi Cătălin — fiindcă, în definitiv, el ne-a scăpat din grota aceea. Mă

întreb numai cum s-o fi format acest zăcământ destul de ciudat ?

— Eu presupun că dintr-un meteorit căzut aici cine ştie când, răspunsei. E numai o părere a unui nespecialist, desigur, dar piatra pe care o ai în buzunar o să ne răspundă la întrebare. În orice caz, conţine nichel care, ca şi fierul şi cromul, se găseşte asociat cu cobaltul în bolizii cosmici. Un argument în plus — vorbesc de data aceasta ca specialist —
îl constituie faptul că ne aflăm într-un câmp electromagnetic intens. Bănuiesc că e vorba de o radiaţie gama foarte
puternică, pe care o dă un izotop al cobaltului care e radio activ. Procesele radioactive care se petrec sub apa lacului explică, după părerea mea, şi existenţa câmpului de radiaţie
şi încălzirile bruşte ale apei până la temperaturi destul de ridicate. Ipoteza meteoritului mi-a devenit plauzibilă ? tocmai reflectând asupra fenomenelor de radiaţie, întrucât el
poate conţine izotopul şaizeci al cobaltului, care e radioactiv.

— Perfect îmbinat logic, conveni Alexandru. Părerea ta mi se pare veridică, ţinând seama de conformaţia straturilor
solului care par rupte de o lovitură năprasnică. Izbitura aceasta a spart probabil şi o pânză freatică, ceea ce explică existenţa lacului nostru.

— Din fericire pentru noi, a existat acest lac ! oftai eu.

— „Din fericire", ? Întrebă Mihuţ, ridicându-şi şuviţa de păr de pe frunte.

Alexandru râdea în barbă şi am înţeles că el pricepea foarte bine de ce m-am exprimat astfel.

— Ei da, *din fericire*, doctoraşule ! l-am zeflemisit eu pe Mihuţ. *Din fericire* apa absoarbe radiaţiile vătămătoare, altfel am fi în momentul de faţă toţi trei puternic radioactivizaţi.

— Ca pe vremea studenţiei, când au explodat ăluia la cursul de chimie-fizică eprubetele de pe masă, râse încetişor Alexandru.

— Studenţi, nestudenţi, du-te în trap după „Monica“, făcui eu. Ia te uită... Drace, e douăsprezece fără zece minute !

— Am plecat !

— Zăcământul peste care am dat este util, nu ? strigă în urma lui, Mihuţ.

Alexandru se întoarse puţin.

— Oho ! făcu el

— Dar nu chiar ca unul de diamante, am adăugat eu, cu oarecare maliţiozitate.

— Nu glumi cu lucruri de astea, băieţaş ! mi-a răspuns serios Alexandru, în timp ce încăleca.

A întors frâul calului şi a pornit-o în trap spre comună.

Am rămas amândoi, eu şi Mihuţ, tăcuţi, fiecare cu gândurile lui. Stăteam trântiţi pe nisip cu mâinile sub cap, privind cerul plin de stele de deasupra noastră.

— Noi nici n-am mâncat azi, remarcă cu ton alb, indiferent, doctorul.

— Mhâm.

— Ţi-era teamă în grotă ?

— Nu.

— Dar când a început să urce apa ?

— Aşa şi aşa.

Am tăcut amândoi, o bună bucată de timp. Alexandru nu se putea întoarce mai devreme de o oră, poate chiar o oră şi ceva. Nu-mi era nici somn. Aveam o ciudată senzaţie de nemulţumire, şi acum aş fi vrut eu să vorbesc. Am tras cu coada ochiului spre Mihuţ. Stătea în aceeaşi poziţie, lungit şi cu faţa în sus, cu ochii ţaglă la bolta înstelată.

— Te gândeşti la Monica ta ?

— Deseori.

— Nu ţi-e foame ?

— Mmm.

— Ascultă, în definitiv, n-a murit nici unul din noi, nu-i aşa ? În definitiv, am găsit un zăcământ despre care Alexandru spune că e foarte util.

— Dar nu-s diamante, răspunse Mihuţ, sec.

Am tăcut o vreme şi eu.

— Îmi pare foarte rău de Alexandru... am început. Ştii, ipoteza *noastră* de calcul...

— La asta mă gândesc şi eu. Ştii, mă sucesc, mă răsucesc şi nu îmi poate ieşi din minte...

— În fond, nu e nici un eşec, începui. Am stat doar două zile lângă acest lac... suspendat. Mai avem încă două săptămâni, sau aproape atât, înaintea noastră.

— Asta, aşa e !

— Tu singur spui într-una, ca un papagal prost crescut care vorbeşte neîntrebat : „prima condiţie ca să găseşti un lucru, este să-l cauţi !“

Mihuţ se învioră puţin.

— Cătăline, crezi într-adevăr că... ?

— Nu cred decât ceea ce văd. Dar ca să văd, trebuie să deschid ochii, nu-i aşa ? Când am spus adineaori : „îmi pare

rău de Alexandru", nu mă refeream la ipoteza de calcul. Ba chiar mi-a venit o idee în privinţa asta.

Mihuţ se ridică pe nisip în genunchi, cu ochi strălucitori şi mă strânse puternic de umeri.

— Mă, eşti extraordinar !

Apoi, ca şi când gestul i-ar fi consumat toată energia, se trânti din nou pe spate cumâinile sub cap.

— Aşa, zi! spuse el.

— Da... Păi mă gândeam doar că îmi pare rău, fiindcă i-am spus la plecare neghiobia aceea... Ştii, cu privire la zăcământul diamantifer. La asta îmi era gândul.

— Dar ideea ?

— Băiete, eu nu sunt nici mineralog, nici geolog, nici chimist, dar emit o supoziţie bazându-mă pe bunul simţ comun. Vreau să te întreb, în primul rând, dacă atunci când s-a luminat de-a binelea în grotă te-ai uitat mai atent la platforma pe care am căzut amândoi... Stratul de nisip nu era prea gros şi fusese adus probabil de ape...

Mihuţ se ridicase într-un cot şi mă privea atent, iar binecunoscuta lui cută îi brăzda fruntea de la rădăcina nasului până la vârtejul din păr.

— Nu m-am uitat, recunoscu el. De altfel, noi n-am dezgolit decât o mică porţiune din patul platformei, când am adunat nisip pentru movila noastră.

— Eu am observat-o. Şi am văzut foarte bine că era huilă sau mai ştiu şi eu ce drac negru, dar în orice caz, cărbune.

— Şi ce are asta cu cobaltul ?

— Să spunem că n-are nimic cu cobaltul. Admit chiar că s-ar putea să provină din arderea scoarţei, în momentul

căderii bolidului.

— Se poate !

— Dar s-ar putea la fel de bine să fi existat acolo, ca strat de cărbune, înainte de căderea bolidului.

— Se poate şi asta ! Dar tot nu înţeleg unde vrei să ajungi.

— Un grăunte de răbdare. Nu e nevoie să fii de fel specialist ca să poţi răspunde la întrebarea următoare : dacă
stratul de cărbune a preexistat căderii bolidului, ce crezi că s-a întâmplat cu acest *carbon* la temperatura şi presiunea provocate de ciocnirea imensului bolovan aprins, năpustit cu o energie năprasnică asupra lui ?

Mihuţ sări de-a dreptul în picioare şi mă privi cu o expresie indescriptibilă.

— A devenit cel mai curat carbon solid : diamantul ! strigă el.

— Nu spun că ipoteza aceasta, care e condiţionată de preexistenţa stratului de cărbune, corespunde întocmai realităţii. Vreau să zic numai că există o probabilitate serioasă şi că va trebui căutat şi acolo. Dacă ipoteza se infirmă, vom mai căuta şi vom găsi, fiindcă sunt convins că Alexandru n-a greşit în calculele sale...

—Tu ai un creier electronic, rosti rar Mihuţ, privindu-mă ţintă şi toate acestea cu o asemenea intonaţie, încât mă făcu să râd.

—Pe cuvânt că nu glumesc, urmă Mihuţ. Te-aş lua la mine ca maşină de calcul analogică.

Râdeam cu poftă şi i-am replicat :

— Măi caraghiosule, nu mă jigni ! Eu nu sunt maşină !

A râs şi el.

— Bine, a convenit, deocamdată să vedem ce facem cu individul care dă târcoale prin împrejurimile lacului ăstuia, donatorul necunoscut de benzină.

— Nu e chiar necunoscut. Şoferul poate da unele indicaţii despre el. Apoi este individul care a încercat să ne vândă cobaltina şi care — aş paria — o are de pe aici, de undeva. Probabil e vreun ins care şi-a găsit o sursă suplimentară de câştig, descoperind întâmplător lacul acesta. Dar asta nu e treaba noastră. Există autorităţi de resort care se ocupă de asemenea cercetări şi va trebui fără doar şi poate
să le sesizăm. De altfel...

— Ce anume ?

— Exploatarea zăcământului, chiar dacă ar fi vorba numai de aluminiu şi cobalt, implică neapărat construcţii, pază, schimburi, oameni... În asemenea împrejurări, înţelegi şi tu că individului nu-i mai rămâne altceva de făcut decât să îşi ia tălpăşiţa...

— Adevărat, ingineraşule, la asta nu mă gândisem.

— Ce să-i faci, doctoraşule ? Nu se poate gândi omul la toate ! Dar deocamdată lasă-mă să dorm până când vine Alexandru, sau până mâine dimineaţă, fiindcă am început să picotesc. Noapte bună !

Şi m-am culcat.

Nucleul devorant

Am pomenit în treacăt despre dragostea adolescentă a lui Mihuţ — fiecare avem câte o poveste de felul ăsta înscrisă în palmaresul tribulaţiilor noastre sentimentale ! La aproape toţi, faptul rămâne o aventură care îşi păstrează izul de prospeţime al anilor noştri de atunci şi prin asta ne este preţios şi drag, deşi, în fond, întâmplarea sentimentală a fost dintre cele mai banale !

Puterea de muncă, excepţionala capacitatea de sinteză şi spiritul său critic veşnic în născare se vădeau la Mihuţ încă de pe acea vreme. Perfecţionate şi şlefuite aceste calităţi au făcut din el un valoros cercetător ştiinţific în domeniul specialităţii sale.

Fapt interesant şi nu prea obişnuit, această primă dragoste a constituit un fel de amorsă care a aprins imaginaţia şi talentele prietenului meu, i-au stimulat ambiţia şi — într-un fel — l-au condus la punerea în evidenţă a remarcabilului fenomen bacteriostatic denumit aici — pentru necesităţi literare — nucleul devorant.

Promisesem să povestesc această întâmplare, care mi se pare interesantă nu pentru latura ei sentimentală — aceea rămâne de o înspăimântătoare platitudine — ci tocmai fiindcă mi s-a părut palpitant modul în care Mihuţ, pe atunci student aflat abia în plină formare — a izbutit, cu uimitoare perseverenţă, să descopere un fenomen extrem de

interesant.

De multe ori, înainte şi după aventura de la „Lacul suspendat" (o să spun în treacăt că Alexandru a izbutit să descopere totuşi zăcământul diamantifer, dar la câtva timp după aceea şi în împrejurări pe care le voi povesti altădată) Mihuţ şi cu mine stăteam îndelung de vorbă, fie în cabinetul lui, fie în cabinetul meu, despre întâmplările care alcătuiesc subiectul prezentei nuvele.

Cum Mihuţ e cam zgârcit când este vorba de amănunte privind viaţa lui personală şi contribuţiile pe care le-a adus la dezvoltarea bacteriologici, a fost nevoie de multă perseverenţă şi abilitate din partea mea ca să pot reconstitui în final, piesă cu piesă — pentru a spune astfel — modul în care Mihuţ a ajuns la punerea în evidenţă a nucleului devorant.

Când, în cele din urmă, cunoşteam întâmplările despre care este vorba, suficient ca să le pot descrie, i-am cerut învoirea să o fac. Aş fi obţinut-o destul de greu, sau poate chiar niciodată, dacă n-ar fi intervenit Alexandru care foarte mândru de faptul că *noi scriem* o carte, a pledat energic pe lângă prietenul nostru. Şi aşa cum, pe atunci, amândoi m-au convins să pornesc alături de ei în aventura de la lacul suspendat, la fel de data aceasta eu şi Alexandru l-am convins pe Mihuţ să-mi dea cuvenita aprobare.

Nuvela aceasta este scrisă la persoana a treia şi, după cum se va vedea, intervenţia mea este nulă. Această maniera de tratare respectă însuşi adevărul, întrucât pe vremea aceea

eu nu îl cunoşteam încă pe Mihuţ decât din vedere, de la cursul de chimie-fizică şi n-am fost în nici un fel amestecat în cele ce urmează.

I

„Fiindcă n-avea ce face, Mihuţ Novacu se distra mâzgălind o hârtie cu diferite desene şi formule, urmând cine ştie ce înlănţuiri ale gândurilor care îi treceau prin cap.

Stătea la masa de lucru, în odaia spaţioasă, mobilată cu lucruri frumoase — deşi împerecheate cam fără gust — având două tratate voluminoase deschise alături. Dar n-avea poftă de lucru. După febra ultimelor examene, îşi acordase sieşi câteva zile de vacanţă, de „lenevie". Se gândise întâi să ia parte la excursia din Deltă, proiectată de un grup numeros de colegi şi colege. Aflase însă că participă la ea — printre alţii — Margareta Dima şi, evident, Jenică Măgureanu, aşa încât renunţase.

Nu voia să se indispună inutil. Dacă alţii nu ştiau, în schimb, pentru el nu mai constituia de mult un secret faptul că e îndrăgostit de colega sa de an. Dar fata îl alesese încă din anul II de facultate pe Jenică Măgureanu şi Mihuţ îşi dăduse după un timp seama că nu mai e nimic de făcut. Cum la ei în an se glumea adesea pe seama celor care „suferă în tăcere", iar Mihuţ nu ţinea câtuşi de puţin să fie obiectul aluziilor colegilor săi (era o fire mândră şi ambiţioasă), îşi strunise bine sentimentele şi îşi controla permanent atitudinea, astfel încât ceilalţi nu observaseră nimic.

Afară de Margareta, bineînţeles. O femeie îşi dă, în general, seama când e iubită şi ea nu făcea excepţie în această privinţă.

Din păcate, deşi înţelegea că n-are nici măcar o şansă la mie, Mihuţ nu îşi putuse alunga sentimentul acesta. Adesea se gândea la Jenică Măgureanu şi recunoștea că celălalt are toate calităţile pentru a place, în timp ce el — după cât i se părea — este lipsit de orice farmec fizic. Era convins că e un om banal, care n-ar putea reţine nici măcar pentru o clipă atenţia Margaretei care era frumoasă, avea o inteligenţă strălucitoare, era veselă şi îi plăcea veselia. Avea şi alte trăsături de caracter pe măsura farmecului ei fizic. Nenorocirea sta tocmai aici : Mihuţ Novacu o apreciase îndeosebi din cauza calităţilor ei, şi acestea determinaseră sentimentul profund care îl înlănţuise. Aşa încât îi era greu, sau aproape imposibil, să o înlocuiască în gândurile sale.

Mai întâlnise şi alte femei frumoase, dar, studiindu-le mai atent, Mihuţ descoperise că sunt fie superficiale, fie sărăcuţe cu duhul, fie nestatornice. Nimic din toate acestea la Margareta. Şi Mihuţ rămăsese „le chevalier sans peur et sans reproche“ din baladele medievale.

Evident, situaţia era desuetă şi absurdă. Mihuţ era perfect conştient de ea, dar nu putea învinui pe nimeni. Cui i-ar fi putut reproşa ceva ? Margaretei ? Absurd ! Doar nu era ea vinovată de faptul că natura o înzestrase cu un mănunchi de calităţi fizice şi intelectuale. Lui Jenică Măgureanu ? Acesta fusese atras ca şi el de Margareta; părăsise pentru ea pe o altă colegă şi se spunea că nu numai pe aceea... Sentimentul lui Jenică se părea că este,

într-adevăr, sincer şi puternic ; dovadă era însuşi faptul că el,
care avusese reputaţia unui veritabil Don Juan, nu mai dăduse cu nimic de lucru colportorilor de cancanuri. Reputaţia era de domeniul trecutului.

Aşadar, pe cine să învinuiască ? Poate pe el însuşi... Numai că, din păcate, sentimentelor nu le poţi comanda !

Se ridică de la masă şi se apropie de fereastră. Geamurile dădeau înspre uliţa prăfoasă, liniştită la ora aceea a
amiezii.

Fiindcă nu voise să ia parte la excursie şi pentru că avea nevoie de câteva zile liniștite, Mihuţ se refugiase la bunică-sa, într-un sat din Argeş. Bunica, cu dragostea ei cam aspră, era tocmai ceea ce îi trebuia. Părea că nu-l bagă în seamă aproape niciodată, se prefăcea uneori că nici nu-l vede, dar era totuşi grijulie ca orice bunică şi, dintre toţi nepoţii, la Mihuţ ţinea cel mai mult. Fusese crescut de bunici.

Deşi în vârstă, bunica lucra în cooperativa agricolă de producţie, cu toate că i se oferise un ajutor de bătrâneţe ; dar ţăranca aceea fără prea multă ştiinţă de carte, vânjoasă şi obişnuită cu munca, îl refuzase ca pe un afront personal.

— Pe mine să mă ţină alţii ? se ridicase ea, slabă şi dreaptă, în faţa preşedintelui. Mulţumescu-ţi, ţie, Doamne, că n-am ajuns încă acolo ! Păi ce ? Aste două mâini nu-s bune să mă ție ?

Şi îşi arătase palmele uscate de vârstă, dar bătătorite şi vânjoase.

Mihuţ, obişnuit să studieze oamenii printr-o înclinare a firii sale, zâmbea ori de câte ori se gândea la bunică. Era

într-adevăr o femeie ! Fusese printre primii care se înscriseseră în cooperativa agricolă de producţie, cu ani şi ani în urmă, când aceasta se înfiinţase, ba mai adusese şi pe alţii. Era vrednică din fire şi casa ei strălucea ca un pahar. Acum, la bătrâneţe, se apucase „să-şi facă zestre“, cum glumea uneori. De când era în cooperativă, numai prin truda braţelor sale şi prin agoniseală (bunicul murise în urmă cu vreo zece ani) izbutise să-şi cumpere o mulţime de lucruri. Avea mobilă nouă şi radio, televizor, covoare de câte 2 000 de lei bucata, gospodărie bine închegată şi bani depuşi. Plănuia să îşi ia o maşină mică (auzi dumneata ! maşină, la vârstă ei !) şi, cu toate că suma i se părea fabuloasă, strângea cu râvnă ban pe ban.

— Dacă o iau şi pe asta, gata, de-acum ! Poate să vină *aranghelu’* să-mi ia sufleţelul ! Se cheamă că mor împăcată !

Mihuţ se simţise ca omul căzut din pod.

— Bine, bunică, dar pentru cine le strângi ? Că în sufrageria nouă nu mănânci. Pe studioul nou nu te culci. La radio nu dai drumul. De televizor nici nu te atingi. Cât despre maşină — ei, asta le întrece pe toate ! Mi se pare mai fantastic decât dacă mi-ai spune că vrei să faci o plimbare în lună !

Bunica îl privise cu căutătura aceea amuzată şi iscoditoare pe care o au bătrânii vioi când îi ascultă pe cei tineri.

— Şi ce-i ? Ce te priveşte pe tine ?

— Nu mă priveşte... Dar de ce le-ai luat ? Sau, dacă le-ai luat, cel puţin foloseşte-te de ele !

— Iaca oul care a ajuns mai deştept decât găina !

— Uite, de pildă, frigiderul pe care l-ai luat! Mă rog : ce vrei să faci cu frigiderul ? Să ţii în el fazani umpluţi şi stridii ?

— Nu ştiu eu ce-s *tidiile* alea de care vorbeşti ; le-ai scos de prin cărţi. Dar *Frigiderul* meu este tot ce s-a găsit mai bun la Râmnic. Uită-te că e mare de tot!

Mihuţ ridicase braţele :

— Şi ce faci cu toate lucrurile astea ?

— Eh ! Poate că le strâng şi eu pentru cineva anume !

Şi îi aruncase o privire a cărei căldură Mihuţ o simţise învăluindu-l ca o apă.

— Bunico ! murmurase, emoţionat. Şi îi sărutase mâna aspră, muncită. Eu n-am nevoie ! Voi deveni bacteriolog... Am să câştig bine, mai mult decât am nevoie pentru mine însumi, da, cu mult mai mult... Mai bine cheltuieşte pentru dumneata...

— Cap de tânăr, cocean de varză ! i-o tăiase bunica scurt.

Un zâmbet fugar alunecă pe faţa ascuţită, cu fruntea largă, a lui Mihuţ : o zărise prin fereastră pe bunică-sa coborând din autocamionul care aducea brigada de la câmp.

Gândurile i se spulberară din cap ca praful în vânt şi ieşi în grădină să o întâmpine. Prin cealaltă fereastră a odăii, cea care era deschisă înspre ograda vecină, intră o pală de aer uscat, cald. Întoarse o filă a tomului de pe masă şi aruncă pe podea, în joacă parcă, hârtia pe care o mâzgălise.

Printre formule şi linii fără noimă, era schiţat în trăsături

puţine şi energice un chip de femeie tânără care semăna mult cu Margareta.

II

Serile, când nu mai era nimic de făcut prin casă ori pe afară, Mihuţ stătea la taifas cu bătrâna pe prispă, unde îi plăcea mai mult bunicii.

— Din pricina merilor, motiva ea. Mi-e drag să-i am în ochi. I-a sădit taică-tău (era de fapt bunicul, dar fiindcă bătrânii îl crescuseră, Mihuţ se obişnuise să-i spună tată), chiar în anul când l-au luat în rezbel.

Bunica avea un răboj neştiut de nimeni, pe care-l ţinea la icoană. Muchia de lemn a acesteia avea exact atâtea crestături câţi ani trecuseră de când bunicul plecase de acasă pe drumul războiului. Semnele acelea făcute cu lama cuţitului aveau să se urmeze înainte până când şi bunica se va săvârşi din viaţă.

Cât despre preferinţa bunicii pentru meri, adevărul era numai pe jumătate aşa cum îl spunea ea. Mai exista încă un motiv pentru care bătrâna tăifăsuia cu nepotul pe prispa cerdacului de lemn ornamentat. Acest al doilea motiv era faptul că voia să fie văzută acolo împreună cu el, dacă s-ar fi putut de către întregul sat. Fiindcă toți ştiau precis şi cu amănunte ce face Novacu „cel mic“ la Bucureşti, ce calificative a luat la fiecare examen, cum vorbesc profesorii despre el ca despre „un student eminent care este un îndemn *viu* pentru întreaga lui promoţie".

Cuvintele acestea le auzise bunica chiar din gura decanului mai prin iarnă când, în portul ei din Argeş (pe care se încăpățânase să nu-l schimbe pe veşminte orăşeneşti), urcase cu îndrăzneală scările facultăţii. Şi

bătrâna, care de obicei nu ţinea minte nepocit nici un cuvânt străin limbii româneşti, de data aceasta memorase cu sfinţenie totul. Vizita la facultate îi rămăsese necunoscută lui Mihuţ, care era adeseori uimit de cutare sau cutare amănunt din viaţa lor de studenţi pe care bunica îl cunoştea. Dar bătrâna cercetase totul, se interesase, întrebase stăruitor şi fără urmă de sfială, aşa cum ştie să o facă doar o femeie din Argeş.

Cu vreo trei zile înainte de a se întoarce înapoi la Bucureşti, Mihuţ stătea, aşadar, de vorbă cu bătrâna care, în felul ei ascuţit, îl chestiona pe îndelete. Avea o oarecare nelinişte în ceea ce îl privea pe nepot. Ochilor ei ageri încă, obişnuiţi să observe totul, nu-i scăpaseră nici schimbările bruşte de dispoziţie ale lui Mihuţ, nici filele pe care apărea adesea schiţat chipul unei femei — aceeaşi — nici o serie de alte amănunte. Bunica avea tact şi ştia că Mihuţ n-o să-i spună totul de-a dreptul. Îl luă de aceea pe îndelete, vorbindu-i întâi de întoarcere, de examene.

— Am nişte dulceaţă de trandafiri pentru colegii tăi, îi spuse.

— Şi pentru mine n-ai nimic, bunico ?

— Iacă vorbă ! Parcă tu de dulceaţă ai nevoie ? La vârsta ta sunt altfel de dulciuri...

Îl privi şiret.

— Care, bunico ? făcu Mihuţ pe naivul.

— Eh, ştiinţa aia a ta... Azi, mâine, ieşi doctor de microbi !

Mihuţ râdea.

— Nu trăieşti numai cu microbi, bunico.

Era rândul bunicii să se prefacă naivă :

— Dar cu mai ce, băiatule ?

— Deh !

Mihuţ nu mai zâmbea. Chipul lui căpătase o severitate bărbătească. Bunica îl iscodea din privire. Îl momi şi prin vorbe :

— O să te însori, de bună seamă, după ce ieşi doctor. Cred că sunt la Bucureşti droaie de femei care abia aşteaptă
sa pună mâna pe tine. Le-am văzut eu pe alea de pe la voi...

Se trădase.

— Când le-ai văzut ?

Bunica privi îndelung spre uliţă.

— Eh ! răspunse în cele din urmă. Am fost şi eu pe la Bucureşti... demult !

Mihuţ scutură ferm din cap.

— Acum nu mai e ca atunci, bunico. Femeile lucrează şi ele. Nu mai umblă „să pună mâna“ pe câte un bărbat.

Bunica se înfurie.

— Ai un cap ca un cocean ! se zborşi ea. „Nu mai umblă..." Ba eu zic că umblă !

Mihuţ zâmbi uşor.

— De când e lumea, bărbaţii au umblat după femei şi ele după noi, bunico. Aşa cum se umblă cu picioarele jos şi cu capul sus, nu invers.

— Eu spun că umblă după *tine*.

De data aceasta Mihuţ râse, îndelung, puţin amărui.

— După mine nu umblă nici una, bunico.

— Ei, păcatele ! Cum aşa ? se miră, sincer, bătrâna.

— Eu nu sunt dintre cei care plac, răspunse Mihuţ simplu, fără nici o urmă de necaz. Aşa că după mine nu

umblă.

Bătrâna îl studie cu atenţie. N-avea de unde să ştie că Mihuţ, departe de a fi dezagreat de colegele sale, era — dimpotrivă — urmărit cu atenţie de mulţi ochi. Dar un anume fel rezervat de a fi, reputaţia de „student eminent" şi severitatea frunţii largi pe care începuse să se sape o cută verticală — cunoscuta cută de mai târziu a lui Mihuţ — le intimida oarecum, îndepărtându-le. Unele pretindeau că „ţine nasul pe sus", fiindcă nu lua parte la diferite farse —multe dintre ele de gust îndoielnic — şi avea preocupări pe care nu le înţelegeau. Nu pricepeau, de pildă, ce caută la cursul de chimie-fizică şi atunci născociseră o istorie întreagă despre o pretinsă dragoste a lui Mihuţ faţă de o studentă de la Facultatea de fizică nucleară, cu amănunte şi
martori care „îl văzuseră", ba chiar „citiseră" scrisori ale ei către el şi invers.

Evident, bunica nu cunoştea toate aceste lucruri şi îşi exprimă nedumerirea :

— Eşti întreg, sănătos, priceput la muncă şi fără nazuri. Bătrânei i se părea chiar că seamănă cu socrul ei ; acela fusese un om care avusese în el ceva din tăria stejarului ; dădeai cu barda în el şi sărea barda cât colo... Apoi, gândind
mai adânc la fraza spusă de Mihuţ, se făcu deodată un fel de lumină în mintea ei : Aşa, va să zică ! murmură ea şi înţelese tot, sau aproape tot.

Îşi privi din nou nepotul cu coada ochiului. Acesta privea dealurile care îşi arătau coamele line undeva, în faţă, cam pe la şerpuielile răcoroase ale apei Argeşului.

Chipul lui Mihuţ îşi pierduse din asprimea bărbătească

pe care o avusese înainte şi căpătase o tentă visătoare, parcă
vedea în faţă altceva decât dealurile, ceva ca un fum, ca o amăgire.

Va să zică, Mihuţ, pe care îl crescuse de mititel, era îndrăgostit. Pârdalnica de dragoste ! O cunoscuse şi bunica, în tinereţe, când îl întâlnise pe bunicul. Pe vremea aceea era
codană cu faţa rumenă şi rotundă, nu ca acum o iască... Şi mult se zbuciumase inima în ea cum să-l ademenească pe bărbat. Sărac el, săracă şi ea. Părinţii — bunica murmură în gând : „fie-le ţărâna uşoară !“ — ar fi vrut să o dea după unul bogat şi buzat, căruia i se aprinseseră călcâiele după ea. Cât despre bunicul, el nici nu o privise bine când se văzuseră întâia dată. Era şi acum încredinţată că brusca şi statornica aplecare pe care o dovedise bunicul pentru ea se datoreşte unui fapt pe care îl ştia numai ea. Nu era de fel adevărat. Novacu cel bătrân o plăcuse încă de la început, dar se prefăcuse că n-o bagă în seamă ca să-i dea ghes. Bunica însă era de părere că dragostea îi venise pe altă cale.

Anume, într-o noapte de praznic el rămăsese să doarmă în casa părinţilor bunicii şi ea, când îi făcuse patul, ii strecurase sub pernă un mănunchi de busuioc cules anume,
busuiocul — credea bunica — avea puterea să lege şi să dezlege de dragoste.

Şi peste o săptămână, bunicul se înfăţişase şi o ceruse pe
bunica de nevastă. De altfel, asta fusese în firea lucrurilor şi Novacu cel bătrân o avea de mult în gând ; doar de

aceea
rămăsese, ca din întâmplare, să doarmă în casa părinţilor bunicii. O cântărise el de mult şi băgase de seamă că fata aceea era isteaţă şi veselă din fire, vrednică şi curată, plăcută la chip şi iubitoare, însuşiri pe care bunicul le preţuia
îndeajuns. Şi apoi, în noaptea aceea, cât rămăsese să doarmă
la ei, îşi dăduse seama că părinţii fetei sunt oameni săraci, dar vrednici, cumsecade şi de inimă. Aşa că, hotărându-se pe loc — cum îi era felul — venise peste o săptămână şi o ceruse.

Nu i-a părut rău niciodată de alegere.

Dar bunica rămăsese încredinţată că busuiocul pus sub cap fusese toată pricina şi, privind acum profilul îngândurat al nepotului pe care îl crescuse de mic şi îl iubea din toată inima ei simplă, nepricepută la vicleşuguri, hotărî în sinea ei ce are de făcut.

Aşa că îl trimise să ia nişte busuioc „să se mai înmiresmeze odaia" şi priveghe ea însăşi ca Mihuţ să şi-l pună sub pernă. Acesta, de bună seamă, n-avea habar de nimic din urzelile bătrânii.

— La noapte ti-i putea gândi la ceva ce ţi-e mai drag şi ai să reuşeşti, îi spuse la masă.

— La prima mea lucrare, pe care o pregătesc !

— La lucrarea ta, zâmbi, cu gânduri ascunse, bunica.

III

Întâmplarea, coincidenţa sunt câteodată mari meşteri în a potrivi lucrurile. Afecţiunea Margaretei pentru Jenică Măgureanu se datora unei serii de împrejurări în care

întâmplarea îşi avusese şi ea partea ei.

Părinţii Margaretei, doctori amândoi, deciseră ca fata lor să urmeze tot medicina sau, în cazul în care nu avea tragere de inimă pentru această meserie, să îmbrăţişeze tehnica. Voiau s-o pregătească pentru o meserie „solidă", aşa cum concepeau ei această noţiune, şi caracterul fetei părea să-i îndrituiască la asemenea raţionamente. Într-adevăr, deşi Margareta avea o fire veselă, expansivă, oarecum impresionabilă, era totuşi un caracter ferm, lipsit de orice urmă de superficialitate, înclinat mai degrabă spre meditaţie şi adâncirea faptelor vieţii. Bine condusă, o asemenea fire putea da naştere unui excelent medic sau unui bun inginer şi — în taină — părinţii fetei sperau că, în profesia pe care şi-o va alege, va excela.

Observând că Margareta are o memorie prodigioasă şi e mai aplecată spre ştiinţele naturii decât spre matematici, hotărâseră de comun acord cu ea să se înscrie la Facultatea de medicină din Cluj, unde locuiau pe atunci.

În penultima vacanţă din perioada liceului, Margareta cunoscuse pe vărul unei colege şi prietene, venit la Cluj să se odihnească şi să se distreze câteva zile. Erau amândoi de aceeaşi vârstă şi se împrieteniseră repede. După câteva plimbări prin parcurile oraşului, tânărul Măgureanu îi declarase într-o seară că o iubeşte. Se cunoşteau de patru zile

— Aşa de repede ? replicase Margareta, încruntându-se puţin.

Îşi făcuse în gând socoteala că tânărul ei prieten se cam pripise, fie în sentimente, fie în declaraţii. Dar adevărul este că pripeala aceasta a lui nu-i displăcuse. Atât doar ca contrazicea principiile în care fusese crescută:

— Dar ce importanţă are timpul ? replicase tânărul Măgureanu, înflăcărat. Oare când Dante a zărit-o pe Beatrice nu s-a îndrăgostit de ea pentru totdeauna şi de la prima vedere ?

— Ai fi putut alege alt exemplu.

— De ce ?

Fata îşi muşcase uşor buzele.

— Pentru că a fost o dragoste nefericită, răspunse. De fapt, gândise : „pentru că Dante a iubit-o în tăcere“.

Îndrăzneţ şi întreprinzător din fire, tânărul Măgureanu îi strânsese braţul şi apoi, cum treceau pe sub un pom, iar Margareta se apleca să se ferească de o ramură, o prinsese scurt de după umeri, o întorsese spre el şi o sărutase.

Margareta încercase să se apere — fără prea multă convingere însă — şi Măgureanu începuse un „asalt“ în toată regula, cu jurăminte de dragoste pentru vecie şi tot ceea ce poate suci mintea unei fete de şaisprezece, şaptesprezece ani.

Peste două zile, Jenică Măgureanu se înapoiase la Bucureşti, unde locuia şi învăţa. O vreme corespondaseră, pe urmă scrisorile se răriseră şi, în cele din urmă, nu mai primise nici un răspuns de la el. Margareta simţise cu această ocazie primele „chinuri ale dragostei", când inima ţi-e dureros de plină de parfumul florilor, de mireasma

ierburilor
şi a nopţilor. Pe urmă, prinsă de pregătirea ultimelor examene de liceu, uitase totul — sau aproape totul. Urmaseră apoi examenul de admitere în Institut, emoţiile, mândria de a fi studentă, examenele de semestru. Când urma să treacă în al doilea an de studii, tatăl ei fu transferat la Bucureşti şi toată familia se mută în capitală.

Întâmplarea i-l scoase astfel pentru a doua oară în cale pe
Jenică Măgureanu, exact când se aştepta mai puţin. El fu primul dintre noii colegi pe care Margareta îi văzu şi sentimentele, care începuseră să se trezească în ea în urmă cu doi ani, izbucniră din nou, ca florile sălbatice sub ploaia
caldă a primăverii.

Dacă n-ar fi intervenit aceste întâmplări, ar fi fost posibil ca Margareta să se fi îndrăgostit de Mihuţ, mai ales că între el şi Jenică Măgureanu exista o diferenţă calitativă.

Desigur, nu putea contesta nimeni faptul că Măgureanu era înzestrat cu o fire frumos alcătuită. Inteligenţa îi era vioaie, câteodată chiar sclipitoare şi avea un mod plăcut de a fi. Felul în care vorbea, se aşeza, răspundea, dovedeau o stăpânire a gestului, plină de tact şi bună creştere.

Dar, pentru orice observator atent, fisura intimă din fiinţa lui Măgureanu ieşea la iveală. Era singurul copil la părinţi şi fusese crescut astfel încât „să joace un rol". Şi obişnuinţa asta îi intrase în sânge. De multe ori, în mijlocul colegelor şi colegilor săi, pe care îi distra şi îi amuza, Jenică se simţea obosit, plictisit de o obligaţie impusă parcă dinafară : aceea de a fi un om agreabil, de societate, veşnic spiritual şi inimitabil. Trebuia să fie luat la ochi, remarcat

şi apreciat oriunde se ducea — lucrul ăsta intra în regulile jocului pe care i-l impuseseră părinţii încă din copilărie.

Jenică era destul de inteligent ca sa îşi dea seama că uneori pentru a întruni sufragii unanime, este nevoit să facă lucruri care ţin mai mult de sclipire de suprafaţă, şi în felul acesta pierde o parte din ceea ce este mai bun şi mai preţios în el.

Dar n-avea energia necesară ca să se scuture şi să devină
el însuşi. Se refugia atunci în speculaţii gratuite de idei, în jocuri frumoase, dar specioase ale inteligenţei, fără să observe că ceilalţi mai mult îl admiră, decât îl preţuiesc.

Margareta era prea tânără ca să sesizeze această dublură
a caracterului prietenului său, mai ales că — până la un punct — Măgureanu se identifica într-adevăr cu rolul pe care şi-l impusese în societate.

Mihuţ se afla tocmai la antipodul lui. Inconştient, Margareta îl preţuia mai mult decât pe Jenică. Dar păstra în privinţa aceasta prejudecata, fetişul dragostei. Se obişnuise să-şi spună sieşi : „îl iubesc pe Măgureanu" şi conservatorismul, fetişul, i se păreau a fi dovezi de tărie de caracter.

Aşa se face că Mihuţ nu ocupa — şi nu putea ocupa niciodată — decât un loc secundar în preocupările şi afecţiunea fetei.

Mihuţ îşi dăduse destul de repede seama cum anume stau
lucrurile cu ea. O iubea de aceea tăcut, acceptând această dragoste ca pe o năpastă care i-a căzut pe cap şi aştepta răbdător ca sentimentul acesta să dispară o dată şi o dată.

Făcea totuşi eforturi să se evidenţieze în ochii Margaretei şi, pe vremea aceea, dacă îl întreba cineva ce operă preferă, răspundea fără greş : Faust.

Din cauza numelui Margaretei, evident.

După terminarea excursiei din Deltă — de la care Mihuţ se sustrăsese şi care a fost, de altfel, plină de peripeţii plăcute — Margareta se întorsese acasă. În Bucureşti era însă cald, o căldură plină de zăpuşeală, radiată continuu de suprafeţele de beton, de asfaltul care se muiase şi întipărea urme, de activitatea mereu trepidantă a capitalei.

Margareta se plictisea şi suferea de căldură. Până şi nopţile erau insuportabile, deşi o dată cu căderea serii atmosfera parcă se mai răcorea un pic. Ştrandurile erau supraaglomerate, tonetele cu răcoritoare — suprasolicitate. La facultate nu era nimeni. Coridoarele, amfiteatrele largi, laboratoarele erau pustii. Doar la bibliotecă mai veneau câţiva studenţi din ultimul an, care îşi preparau lucrarea pentru examenul de stat şi un asistent mic, chelbos, veşnic preocupat de o comunicare ştiinţifică pe care nu mai izbutea să o alcătuiască de vreo doi ani de când lucra la ea.

Jenică rămăsese la mare, împreună cu părinţii şi un grup întreg de rubedenii cărora Margareta le fusese prezentată ca prietenă şi viitoare soţie. Între ele se afla un văr al studentului Măgureanu, proaspăt profesor de ştiinţe naturale, care îi făcea curte pe faţă şi într-un mod agasant, spunând absurdităţi de felul acesta :

— Între dragostea muştelor şi a oamenilor e numai o deosebire de durată.

Voia cu orice preţ să fie spiritual — gelos fiind probabil pe Jenică — dar Margareta nu îl găsea decât vulgar, antipatic şi supărător ca un scai de care nu poţi scăpa.

Avea o lucrare de efectuat şi o făcu, într-adevăr, într-un timp destul de scurt, dar pe urmă vremea îi păru din nou că trece „plictisitor de încet" şi, în plus, în mijlocul unor călduri „insurmontabile" — cum le numea Jenică.

Se decise de aceea să plece pentru o săptămână undeva şi
alese Vâlcea, pentru că acolo trăiau nişte rude ale mamei sale, la care putea locui. Aşa se face că, în preziua plecării lui Mihuţ la Bucureşti, se întâlni cu el în cursul unei excursii pe dealurile minunate ale Vâlcii. Rămaseră amândoi la fel de surprinşi şi, după ce schimbară o serie de banalităţi, Margareta — care era de asemenea o studentă foarte bună — îl întrebă :

— Tu cum stai cu lucrarea ?

— Încă nimic, recunoscu jenat Mihuţ, desfăcând mâinile. Caut ceva, fără să ştiu nici eu bine ce anume.

Margareta îl ameninţase, în glumă, cu degetul :

— Te ascunzi ! Sunt sigură că ai să vii cu o „bombă".

— O „bombă" fără focos, glumise Mihuţ.

Se despărţiră prieteneşte şi în seara aceea tânărul student, eminent în bacteriologie, se întoarse acasă într-o dispoziţie cu totul specială.

Fusese tocmai ziua de după discuţia amintită, când bunica îi strecurase sub pernă câteva fire de busuioc.

IV

În timp ce îşi aranja lucrurile pentru plecare, bunica îi observă dispoziţia neobişnuită şi o judecă în felul ei. Mihuţ era afectuos, zâmbea fără rost şi tot fără rost muta obiectele
din loc în loc, fluierând vesel. Făcea în general impresia

unu om care se gândeşte la cu totul altceva decât lucrurile de care e, în aparenţă, preocupat.

Aşa încât, punând pe masă un borcan de dulceaţă, bunica
începu în cele din urmă să îl iscodească.

— Îţi pare, într-adevăr, bine că pleci ? Nu ţi-a plăcut aici ? T-ei fi obişnuit numai la oraş...

— Cine ţi-a spus asta, bunico ? zâmbi Mihuţ. Decât ca... aşa...

„Ce mai mutră de viţel tont are ! gândi bunica. Întocmai faţa bărbaţilor când sunt topiţi de dragoste şi a căzut vreo bucurie peste ei. Te pomeneşti că o fi primit vreo carte poştală de la aia.

— Atunci, te bucuri că pleci !

— Desigur, bunico... Adică, vreau să spun că nu...

— Las-o răilor că te împleticeşti în vorbe ca un mânz nou-nouţ pe picioare. Ia spune drept, bunicii... Se opri în faţa lui, puţintică la trup, sfrijită, dar dreaptă şi băţoasă. Primit-ai azi vreo cartă poştală ?

— N-am primit, bunico, se apără Mihuţ, râzând.

— Atunci te-ai întâlnit cu cineva...

Privirile lui Mihuţ alunecară peste dealuri, senine şi zâmbitoare.

— M-am întâlnit, recunoscu el, cu un murmur.

— Cu o fată ?

— Da.

— Aia pe care o tot desenezi pe hârtie ?

— De unde ştii de aşa ceva ?

— D-apoi cine strânge hârtiile, prostule ! O pauză scurtă. Şi... e fată frumoasă ?

Mihuţ făcu un gest cu mâna, adică : „prima-primissima!”

— De pe aici, de la noi ? urmă bătrâna interogatoriul.

— Nu.

— De pe la Râmnic ?

— De la Bucureşti, bunico. O colegă de facultate.

— Aha !

Să-l întrebe dacă o iubeşte sau nu, asta n-avea nici un rost. Era cu ochi şi cu sprâncene că e mort-copt după ea,

— Aşaaa... făcu bunica. Vra să zică de aia ai venit încoace, ca să te vezi cu ea. Şi îmi erai neliniştit fiindcă nu mai venea. Iar când te-am întrebat, tăceai ca un cotoi şi nu spuneai nimic.

Mihuţ râdea cu poftă.

— Da’ de unde, bunico ! Închipuie-ţi : habar n-aveam! Ea plecase într-o excursie cu cineva... un coleg pe care îl iubeşte... Nu înţeleg nici acum ce caută aici singură ? Poate s-or fi certat... Era în tonul lui o umbră de nădejde, dar caracterul său îl făcu imediat să adauge : Ar fi păcat ! Se iubesc de mult !

— „Ar fi păcat...“ îl îngână bătrâna. De când e mai aproape haina decât cămaşa ?

— Vezi, cu toate astea...

— Văd încă foarte bine, mulţumesc lui Dumnezeu, drăguțul. Văd că arzi ca o iască şi te-ai făcut subţirel ca băţul. Dar acuma o să te iubească pe tine.

— Fii pe pace, bunico ! se apără Mihuţ. Ţi-am spus că pe mine nu mă plac fetele. M-am întâlnit însă cu ea din întâmplare... Îţi dai seama ce surpriză ! N-o să uit niciodată ce ochi a făcut...

— Îmi închipui ce ochi ai făcut tu !

— Păi, asemenea coincidenţe... Asemenea potriveală..

Bunica îl privi cu aerul ei şiret şi ironic.

— Eh ! Ce ştii tu ! Eu îţi spun că fata asta o să te iubească.

Mihuţ începu din nou să râdă, sincer.

— Pe mine, bunico ? Nu ştii ce spui !

— Eu nu ştiu ce spun ? se supără bătrâna. Tu nu ştii !... Eu îţi spun că o să te iubească şi ştiu ce zic !

Există vreun îndrăgostit căruia să nu-i mijească în inimă umbra unei speranţe, când i se spune că va fi iubit ? Nu există. În mintea lui Mihuţ convingerile începură să se clatine.

— Şi de ce crezi asta, bunico ?

Bătrâna îl luă de mână şi îl duse în camera de culcare. Acolo dădu la o parte perna sub care se afla legătura de plante bine mirositoare, culeasă chiar de el.

— Ce-i asta ?

— Tu nu vezi ?

— Busuioc.

— Apoi ! Că aşa îi' zice !

— Şi ce-i cu el ?

— O să te facă iubit.

Mihuţ începu să râdă. Râse cu poftă, îndelung, până când
îl trecură lacrimile.

— Busuiocul, bunico ? Dacă pe aşa ceva te sprijini în dragoste, aferim !

— Eşti un tont! se supără de-a binelea bunica. Află de la mine, prostule, că busuiocul are putere cum nu ştii tu. Ia o legătură şi ţine-o în apă. Toată apa se strică, dar aceea rămâne curată şi bună de băut cu lunile şi cu anii. Doar ştiu asta toţi popii...

— Cum ? Cum ? făcu Mihuţ, devenit deodată serios.

Şi chiar în seara aceea îşi culese o legătură mare de busuioc, cu care plecă la Bucureşti. Dar nu pentru ceea ce credea bunica.

V

Ceea ce păru curios studenţilor din anul lui Mihuţ fu faptul că acesta, cunoscut ca un bărbat extrem de serios şi corect în îndeplinirea obligaţiilor de învăţământ, ceruse o amânare pentru prezentarea lucrării sale şi decanul aprobase acest lucru. Părea, într-adevăr, uimitor, dat fiind faptul că avea reputaţia unui student foarte bine pregătit şi dotat cu aptitudini de cercetător puţin obişnuite. Ani la rând, profesorii afirmaseră acest lucru de faţă cu alţi studenţi şi Mihuţ era numit de către cei invidioşi, cu oarecare
batjocură, „noul Flemming"...

Ce putuse determina, aşadar, pe „noul Flemming" să îşi amâne prezentarea şi susţinerea lucrării sale ? Pe coridoarele
facultăţii şi în laboratoare se făceau cele mai diverse pronosticuri, se emiteau cele mai variate ipoteze, ba chiar pe
ici, pe colo, apăruseră şi mici cancanuri.

Studentele predispuse la romanţiozităţi, care îl savuraseră pe Abatele Prevost, vorbeau despre un accident sentimental care a întrerupt definitiv traiectoria strălucită a colegului lor cam taciturn. Dar toate acestea erau simple supoziţii.

Fapt e că „noul Flemming” se instalase de-a binelea în laboratorul personal al profesorului şi nu ieşea de acolo decât o oră sau chiar mai puţin, cât se ducea să mănânce.

Pe urmă se află încă ceva : că Mihuţ Novacu şi-a schimbat — cu aprobarea decanului — subiectul lucrării şi că a primit de la acesta personal învoirea să lucreze şi în cursul nopţii.

Cele două noutăţi stârniră vâlvă şi emoţie. Oare ce pregătea Mihuţ Novacu ? Vreo lucrare într-adevăr deosebită ?

— Întotdeauna a vrut Novacu să fie mai cu moţ ! spuneau cei care nu-l agreau.

— Am spus mereu că băiatul ăsta o să facă ceva deosebit! afirmau prietenii lui (şi avea mulţi în an, fiindcă era o fire săritoare, modestă şi simplă).

Margareta Dima, deşi prinsă de propriile sale pregătiri, urmărea cu interes toate acestea. Ştia că Mihuţ este încă şi acum îndrăgostit de ea şi, în intimitatea ei, îi socotea izbânzile personale, într-un fel, ca pe nişte reuşite proprii.

Pe urmă, pentru a închide gura răuvoitorilor, organizaţia U.T.C. interveni, declarând că „tovarăşul Mihuţ Novacu, colegul nostru, lucrează la o cercetare ştiinţifică a cărei reuşită ar constitui un succes." Atât şi nimic mai mult.

Dar declaraţia aceasta abia deşteptă toate curiozităţile şi, când se întâlnea cu colegii lui pe coridoare sau la bibliotecă, Mihuţ era privit cu un amestec de respect şi simpatie.

Evident, singurul care nu cunoştea toate aceste lucruri, era „noul Flemming" — Mihuț Novacu.

VI

Ideea de la care pornise Mihuţ era simplă. Cele câteva

cuvinte rostite de bunică-sa avuseseră efectul unui proiector
luminos într-o noapte în care omul bâjbâie.

Încă înainte de încheierea anului, Mihuţ fusese intens preocupat de lucrarea de curs pe care trebuia să o prezinte şi s-o susţină. Din studiile şi dizertaţiile diverse pe care le cercetase — şi dintre care unele nu-l interesau în mod direct — extrăsese pe zeci de fişe tot ceea ce credea că ar putea
să îi folosească la un moment dat. Spre deosebire de unii dintre colegii lui, Mihuţ îşi alesese profesia după o matură chibzuinţă, în care jucase un rol important, de altfel, şi pasiunea. Aproape tot ceea ce făcea era de aceea rodul acestei pasiuni tenace.

Lumea aceea minusculă, nevăzută cu mijloace obişnuite, a microbilor, bacteriilor, viruşilor îl interesa încă de pe vremea când se afla pe băncile liceului. Fire meticuloasă, predispusă speculaţiilor de ordin teoretic şi capabilă, în acelaşi timp, să ţină seama de fiecare amănunt concret, Mihuţ oscilase o vreme în alegerea profesiei între fizica nucleară şi bacteriologie.

În cele din urmă, cea de-a doua pasiune învinsese, şi el îi consacrase toate forţele. Intuise însă de timpuriu că în noianul faptelor care intră în atenţia ştiinţei sale te poţi lesne rătăci, dacă n-ai un fir călăuzitor, o teorie unitară care să te ajute să laşi la o parte ceea ce este neesenţial de ceea
ce e esenţial, să foloseşti judicios amănuntul, să îl acordezi cu generalul, cu legea care uneşte fenomenele şi în fizică şi în biologie.

Rămăşiţă romantică a unor lecturi din Walter Scott,

făcute pe vremuri, avea unele judecăţi de-a dreptul caraghioase. Îşi considera culturile de microbi ca pe nişte „adversari" pe care îi respecta din anumite puncte de vedere, înţelegând că toate aceste plasmodii reprezintă în ele însele o lume ca şi cea a oamenilor. Îl stăpânea ideea de a cunoaşte, în afara legii generale biologice de hrănire şi înmulţire, legile mărunte, specifice, care cârmuiau fiecare din aceste lumi. Tocmai din aceste cauze, afară de numeroasele lecturi de specialitate sau adiacente, în biblioteca lui personală (care în timpul anilor de facultate devenise destul de bogată) tronau la loc de cinste „Anti-Dühring“ al lui Engels, „Caietele filozofice" ale lui Lenin, lucrări generale de epistemologie ale celor mai de seamă gânditori ai filozofiei marxiste. Aceeaşi pasiune îl mânase şi la cursul de chimie fizică al Facultăţii de fizică nucleară, unde ne-am cunoscut.

Studiase ca puţini alţii materialele de care se folosiseră pe vremuri medicii pe jumătate alchimişti : alaunul, sulfatul de cupru, anasonul, silitra, ţipirigul, sămânţa de dafin şi de in, terebentina, ceara. Avea câteva păreri proprii în această privinţă.

Cum îi plăcea să ia totul de la început, păstrând o oarecare rezervă critică chiar faţă de cursurile sale, studiase volumul celebru al lui Andréas Vesal : „Despre construcţia corpului omenesc", apărut în 1543 la Basel şi urmărise apoi, prin opere fundamentale, tot ceea ce practica adăugase de-a lungul anilor în problema cunoaşterii corpului uman,

a naturii bolilor şi a manifestărilor lor patogene. În biblioteca lui se găseau alături lucrări de-ale lui Ch. Foix despre
nucleii cenuşii centrali sau ale doctorului Ion T. Niculescu, studiile lui Alexander Flemming despre fermentul lizozim cu proprietăţi bactericide — apărute în 1922 — articole de ale lui E. J. Dubos, din 1939, despre tirotricină, alături de cele mai moderne lucrări ale savanţilor bacteriologi sovietici.

În domeniul de activitate pe care şi-l alesese, Mihuţ era un student cu o pregătire intelectuală puţin obişnuită.

Cum fusese o vreme interesat de influenţa sistemului nervos asupra evoluţiei bolilor de natură infecţioasă, între numeroasele fişe, adunate de-a lungul anilor de studii, era şi una mai veche, dinaintea antibioticelor, pe care o lăsase deoparte, intenţionând ca la un moment dat să mediteze mai îndelung asupra ei :

«*23 ian*. Bolnavul P. N., 32 ani. Fistulă la picior, pe locul unei vechi fracturi operate, în treimea inferioară a gambei stângi. Fistulă supurentă, pielea inflamată şi colorată
roşu-brun. La sondaj, osul prezintă asperităţi (e mâncat).

3 febr. Operat, fistulă tăiată şi curăţată, osul raclat. Stare
postoperatorie bună, temperatura normală.

10 febr. Normal. Suturile s-au scos.

11 febr. 39°

12 febr. 39° Rana a fost deschisă din nou.

14 febr. 39°. Edem al articulaţiei umerale stângi. Frisoane intermitente, stare generală brusc agravată.

19 febr. Icter acut. Dureri puternice în toate

încheieturile. Puls 100. Stafilococi în sânge.

21 febr. Stare gravă. Toate simptomele septicemiei.

22 febr. Idem. Injectat 300 cm^3 soluţie nitrat de argint.

23 febr. Uşoară ameliorare în starea generală.

25 febr. Starea generală puternic agravată.

27 febr. Repetat nitrat de argint, fără efect. Dureri în încheieturi. Icter acut. Delir. Tabloul obişnuit al septicemiei stafilococice.

6 martie. Blocadă : injectat 150 cm^3 novocaină în soluţie. Durerile în încheieturi au scăzut.

8 martie. Articulaţiile funcţionează. Temperatura normală. Icterul începe să dispară.

12 martie. Ameliorare rapidă a stării generale. Fistula se vindecă. Puroi nu mai există.

6 aprilie. Iese din spital complet vindecat.»

În faţa acestei fişe simple, Mihuţ stătuse adeseori şi visase
ca un îndrăgostit în faţa portretului iubitei. Copiase tabloul clinic aşa cum fusese el reprodus într-o carte după fişa unui bolnav aflat în îngrijire în clinica profesorului A. A. Grekov.

Meditase cu bucăţica de carton în mână, ceasuri în şir, îi veniseră în minte şi alte fapte constatate medical şi nu mai puţin ciudate. Iată, de pildă, plasmodiile care însoţesc malaria. Toată lumea ştie că malaria se vindecă cu chinină. Şi totuşi, în eprubetă, plasmodiile nu dispar, indiferent de doza de chinină care „se administrează". Nu îşi sfârşesc existenţa decât atunci când organismul absoarbe chinina, o prelucrează poate, o azvârle în luptă împotriva hematozoarului palustru.

Ce însemna aceasta ? Cum trebuiau interpretate toate

aceste fapte ? Tulburătoare întrebări pentru Mihuţ ! Pentru un viitor bacteriolog care pune în profesia sa nu numai muncă, pur şi simplu, ci şi pasiunea care însufleţeşte munca
şi-i dă frumuseţe, strălucire, relief !

Înainte de a se fixa asupra lucrării de curs, îşi consultase nopți în şir toate aceste notiţe, toate aceste fişe, căutând să găsească în ele problema căreia i s-ar putea dedica acum,
când se simţea oarecum stăpân pe cunoştinţele pe care le acumulase, atât în facultate, cât şi în afara ei, audiind cursuri, consultând mari biblioteci, rugându-se să-i fie admis
să facă de gardă în spitale şi practică în laboratoarele acestora. Dar nu găsise nimic care să-i permită să facă o lucrare *a lui*, nu o simplă compilare electrică după operele altora şi nici altceva care să nu necesite studii îndelungate şi migăloase de ani şi ani de zile. Or, el nu avea timp prea mult
la dispoziţie. Era de aceea nemulţumit, simţea parcă o şicană
interioară. De multe ori, când privea dealurile Argeşului şi bunica îl credea cu gândul dus la Margareta, Mihuţ îşi punea — pentru a nu ştiu câta oară — problema lucrării sale, pe
care o visa ca fiind prima dintr-o serie care să urmeze toată viaţa. Tema pe care şi-o alesese la început : „Antibiotice cu spectru larg de acţiune", deşi interesantă şi vastă,
îl dezamăgea oarecum. Era nevoit să umble pe cărări bătute

de alţii, fără să facă aproape nici un efort. Nici măcar acela de a răsfoi câteva pagini, fiindcă, ordonate cu minuţie în fişele sale de student, toate datele îi stăteau la îndemână...

Şi apoi, deodată, cele câteva cuvinte simple ale bătrânei sale bunici îi stârniseră o emoţie puţin obişnuită. Un noian de gânduri îi năvăliseră în minte. Busuiocul ! Ce simplu ! Ce simplă experienţă, repetată de sute de ani şi asupra căreia nici un bacteriolog nu se oprise cât de cât mai îndelung ! Într-adevăr, toată lumea ştia că apa cu busuioc „nu putrezeşte".

Desigur că apa nu putrezeşte niciodată. Dar în apa care stă mai multe zile se găsesc, ajung aici şi se dezvoltă mii de colonii de bacterii, de plasmodii, de fiinţe microscopice care îşi încep viaţa lor obişnuită. Oceanul — apa adică — este punctul prim al vieţii organice.

— La ce te gândeşti, Mihuţ ? Îl întrebase profesorul consultant, căruia îi expusese până la acest punct raţionamentul său.

— La toate aceste fapte, tovarăşe profesor.

— Perfect. Şi ce concluzii tragi dumneata de aici ?

Mihuţ ezitase puţin.

— E uşor de tras concluzii pripite, tovarăşe profesor !

— Perfect adevărat. Dar te gândeşti totuşi la ceva.

— Da. Din punct de vedere logic mi se pare că se impune
o afirmaţie.

— Care ?

— Că apa conţinând busuioc e sterilizată de absolut toată flora.

Profesorul îşi înclinase capul uşor încărunţit.

— Şi mie mi se pare la fel.

Tăcuseră amândoi câteva clipe.

— Şi ce ai de gând să faci ?

— Aş vrea să renunţ la tema pe care mi-o alesesem la început pentru lucrare. Aş prefera să iau această temă şi să o cercetez mai îndeaproape.

— Dar s-ar putea să întârzii. În ştiinţă nu se merge aproape niciodată pe căi netezi.

— Ştiu.

— Atunci ?

— Voi întârzia. Dar vreau să lămuresc problema aceasta. Fiindcă o *cauză* există.

— Ca în orice fenomen.

— Întocmai. Vreau să aflu această cauză.

Profesorul se ridicase de la biroul său şi venise în faţa fotoliului pe care stătea Mihuţ. Îi luase mâna acestuia şi i-o strânsese.

— Am fost întotdeauna încredinţat că eşti un student merituos şi că eşti făcut pentru munca de cercetare. Ştiu că nu fugi după succese uşoare. Aceasta este, după mine, una din trăsăturile de caracter principale ale unui om de ştiinţă adevărat. Răspunsul dumitale de adineauri mi-a dovedit încă o dată că te găseşti pe acest drum. Tăcuse puţin. Tăcuse şi Mihuţ. Personal, nu am nimic împotrivă să îţi începi cercetările. Îţi vom da tot concursul care îţi va fi necesar. Dar lucrarea trebuie să fie a dumitale. Ale mele vor fi numai îndrumările.

— Bineînţeles, tovarăşe profesor. Eu... vă mulţumesc mult.

— N-ai de ce să-mi mulţumeşti. Voi vorbi tovarăşului decan în această chestiune. Pune-te pe treabă şi... îţi doresc

succes ! Am auzit că unii dintre colegii dumitale, cei invidioşi probabil, te-au poreclit în bătaie de joc „noul Flemming“. Caută în viaţa dumitale să transformi această bătaie
de joc în renume, ştii cum se spune. Să fii nu un nou Flemming, ci Mihuţ Novacu.

Îl condusese până la uşă. Mihuţ fusese emoţionat. În gând, îi mulţumise cu recunoştinţă bătrânei sale bunici.

Începând chiar din ziua aceea, se apucase de lucru cu seriozitatea care îi era caracteristică. Începuse „să-şi încadreze subiectul" răsfoind în tratatele vechi în enciclopedii moderne, căutând un punct de reper. Pomenea oare
cineva, pe undeva, despre busuioc ca despre un mijloc folosit
în vindecarea unor boli ? Studie — lucru pe care numai un tip meticulos ca el îl putea face — până şi folclorul. Se ştie doar că în mod empiric oamenii au ajuns de mii de ani la aflarea unor leacuri — unele adevărate, altele înşelătoare —
împotriva feluritelor boli.

Studie şi busuiocul, alcătuirea, relaţiile sale cu mediul. Dar şi naturaliştii fuseseră destul de ingraţi cu umila plantă bine mirositoare. Găsi unele indicaţii vagi, dar ceea ce îi trebuia lui nu. Şi atunci, metodic, îşi începu cercetările proprii.

VII

Singur în laboratorul care îi fusese pus la dispoziţie, Mihuţ se simţi deodată obosit şi părăsit parcă de toţi. În facultate era linişte absolută — la ora aceea nici un student

nu se mai găsea pe acolo, afară de el. Plecaseră şi profesorii.

Îndepărtă cu un gest greoi, obosit, tratatele pe care le avea sub ochi. Mătură şi un stativ de eprubete. Apoi îşi scoase mănuşile de cauciuc subţire, care aderau perfect la piele, şi îşi masă ochii obosiţi. Ar fi avut nevoie de o pauză, de puţină odihnă. Dar putea oare să-şi îngăduie lucrul acesta ? Iată, muncea de atâta timp şi nu obţinuse încă nici un rezultat concret. Se simţea tot atât de departe de ţelul propus, pe cât fusese la început, când îşi asumase singur sarcina de a duce la bun sfârşit această lucrare.

O clipă — una singură — îi trecu prin minte că ar fi poate mai bine să lase totul baltă şi să revină la tema pe care
şi-o alesese iniţial. În cel mult patru zile ar fi putut avea lucrarea gata. Dar imediat după aceea îşi struni această slăbiciune.

Se duse la fereastră şi o deschise. Era o noapte caldă, înstelată, plină de miresme. Oraşul pulsa cu zgomotul acela surd, îndepărtat, rezultat şi suprapunere a miilor de sunete ale muncii, ale trepidaţiei, ale distracţiilor pe care le oferea.

La ora aceea, probabil, sute de îndrăgostiţi colindau încă aleile parcurilor, şoptindu-şi dulcile nimicuri pe care şi le-au spus întotdeauna îndrăgostiţii. În restaurante era lumină şi muzică. Oamenii se bucurau, râdeau, dansau. Îl cuprinse brusc cheful să coboare şi el în stradă, până la o grădină de vară; să se aşeze la o masă simplă de lemn, sub acoperişul umbros al viţei de vie, şi să bea o halbă cu bere. În definitiv, o oră pierdută nu însemna mare lucru…

Se scutură. Dacă ar bea o halbă de bere s-ar moleşi, l-ar apuca somnul, aşa nedormit cum era de câteva nopţi. Nu

se putea. Oftă.

Sau, poate, să ia trenul şi să plece pentru o zi la bunică-sa, în Argeş, să se refacă ? Asta n-ar fi fost o idee rea. Bunica
l-ar fi primit cum numai ea ştie să primească, ar fi scos borcanul cu dulceaţă pe care îl ţine la... Ei drăcie !

Îşi dădu seama că a aţipit şi s-a izbit cu fruntea de fereastră. „Îmi trec tot felul de nerozii prin cap !“ bombăni.

Privi din nou oraşul, de data aceasta cu alţi ochi. Dintre sutele de mii de lumini ale clădirilor câte oare erau pavilioanele luminate ale unor spitale în care oameni ca şi el,
medici, infirmieri, asistente medicale luptau să-şi salveze semenii din ghearele durerilor, din umbra morţii, poate ? Câte din aceste lumini aprinse stăteau oare de veghe la căpătâiul unui bolnav, a cărui viaţă era atât de dragă altor oameni, era folositoare societăţii, progresului, mersului înainte ? Iar el stătea aici şi moţăia la fereastra deschisă. Cum spusese bunica oare ? „Ca un motan bătrân", sau cam aşa ceva.

„Da, întocmai ca un motan", mormăi Mihuţ.

Trase cu putere aer în piept şi se simţi mai înviorat. Pe urmă se întoarse la masa la care lucra şi căută ceva în sertar. Fuma în general destul de rar. Luase obiceiul acesta de pe vremea când frecventa sala de disecţii, ca să scape de
mirosul nesuferit de acolo. Din fericire, fumatul nu-i intrase în obişnuinţă. Era doar o distracţie, cenzurată de raţiune, pe care şi-o permitea câteodată. De data aceasta simţise însă
nevoia să tragă câteva fumuri de pipă, ca să-şi alunge

osteneala amorţitoare care i se strecurase în oase. Se întoarse la fereastră cu pipa aprinsă. Capătul acesteia lucea ca un mic far roşu în noapte — o luminiţă la sfârşitul unui drum.

Oare de ce nu putea înainta, se întrebă. Ce amănunt, care are însemnătate, fusese lăsat la o parte, trecut cu vederea, nebăgat în seamă ? Unde era punctul în care raţionamentele sale greşiseră ? Reluă în minte toate experienţele pe care le efectuase până atunci. Pe masa sa de laborator, plină de stative cu eprubete, microscoape, lamele de încercare, culturi de microbi, existau câteva vase cu apă în care se afla busuioc. Busuioc cu frunzele în apă... Şi apa „nu se strica". Punctul de la care plecase era, aşadar, bun. Atunci de ce când uscase frunzele busuiocului şi obţinuse substanţa aceea impură cu care tratase culturile de microbi, acestea se încăpăţânau să trăiască şi să se dezvolte ? Nici măcar protozoarele nu păreau lezate cu ceva în activitatea lor — făcuse şi această experienţă.

Îi veni în minte ceea ce se întâmpla în eprubetă cu plasmodiile de malaria şi cu chinina. Dar nu vedea nici o legătură care s-ar putea face. Experienţele erau distincte. Înseşi cauzele erau distincte.

Aici, în experienţele sale, altceva era la mijloc. Greşise, fără doar şi poate, undeva. Dar unde ?

Trase din nou din pipă şi întoarse capul spre masa lui pe care stăteau rânduite cele trebuincioase pentru experienţă, ca şi cum ar fi putut obţine răspunsul dorit de la obiectul acela lung şi îngust, faianţat. O cuvă nichelată îi răsfrânse imaginea obrazului ţepos, tras şi palid, cu ochii duşi în fundul capului.

Ştia din proprie experienţă că uneori creierul, supus unor

eforturi deosebite, face impresia că a obosit: amestecă senzaţiile, încurcă gândurile, deformează raţionamentele. Dar
în tot acest timp el lucrează, selectează datele pe care le-a primit, le rânduieşte şi le compară, execută în timp o acumulare cantitativă. Şi deodată, ca într-un proces de cristalizare, ţâşneşte brusc ideea pe care înainte nici n-ai întrezărit-o. Nădăjduia să se petreacă şi acum ceva asemănător...

Auzii ceasul bine cunoscut de pe coridor sunând melodios jumătatea : „E abia 11 şi jumătate", îi trecu prin gând.
Pe urmă răsunară câţiva paşi mici care se opriră în faţa uşii. Aceasta se deschise şi... Mihuţ se repezi singur cu fruntea în
fereastră ca să se convingă dacă nu cumva a aţipit din nou şi visează. În faţa lui stătea Margareta, frumoasă şi simplă ca întotdeauna.

— Bună seara ! spuse ea.

— Bună seara, rosti Mihuţ şi se simţi mânios pe el însuşi fiindcă roşise.

Faţa îl dădea întotdeauna de gol. Căută să îşi ascundă nedumerirea şi emoţia. Trase repede două-trei fumuri de pipă, adânc în piept. Rezultatul fu că ameţi.

Fata stătea lângă uşă, privindu-l cu atenţie. Această frunte înaltă, bine dăltuită, exprimând parcă palpabil o putere de concentraţie deosebită, avea impresia că o vede pentru întâia oară ! Şi mâinile lui subţiri, cu degete flexibile, dar puternice, sigure, mâini de adevărat bacteriolog...

— Am trecut pe aici, spuse ea şi își trase un scaun.

— Da... văd.

— M-am plimbat puţin. E aşa de frumos afară !

— Ştiu, răspunse sec Mihuţ şi îşi aruncă privirea pe fereastră.

Margareta urmări şi înţelese starea de spirit în care se afla. Îi parveniseră şi ei, ca tuturor de altfel, ştiri despre Mihuţ. Cei care îl invidiau râdeau de el cu răutate : „S-a vârât într-o treabă peste puterile lui, ca să fie mai teribil decât noi. Da, teribilismele lui !... Până acum a jucat teatru, dar i s-a înfundat. L-au luat toţi în serios şi nu mai poate da înapoi. Îl roade ambiţia. S-a făcut verde la faţă, parcă e bolnav de tifos".

Margareta auzea zilnic asemenea fraze care o indignau. Era printre cei care îl apărau pe Mihuţ, pentru că îşi dădea seama că nu ambiţia lipsită de rost, goala sete de autoafirmare este cea care îl mână. Că Mihuţ nu izbutise până atunci să obţină un rezultat, o ştia. Dar avea convingerea intimă că va reuşi.

Bănuia starea de spirit în care se află el acum şi, cu intuiţia subtilă a femeii, simţise că prezenţa ei — pentru câteva clipe — va avea asupra lui un efect tonic. Îl aprecia foarte mult pentru cunoştinţele, pasiunea şi dârzenia lui. În ipostaza de îndrăgostit i se părea cam caraghios. Nu prea avea talentul să se releve faţă de alţii şi trebuia să-l cunoşti foarte bine ca să îţi dai seama că bărbatul acesta reprezintă
într-adevăr o valoare.

Margareta nu se putea opri să nu admire ceea ce este sclipitor, evident pentru toată lumea, care ia ochii. De aceea
îl admira pe Măgureanu. Şi apoi, pe Jenică îl iubea, în timp ce Mihuţ îi era numai coleg. Îi plăcea felul discret şi sigur

în care ştiuse să îşi stăpânească sentimentele faţă de ea, puterea lui de voinţă, cunoştinţele solide, acumulate cu preţul unei munci tenace, tăcute. Simţea prietenie pentru bărbatul care stătea în faţa ei, cam stângaci şi timid, nepriceput să se poarte cu o femeie. Şi voia să-l ajute, aşa cum putea ea, într-un fel foarte feminin, dar lipsit de orice cochetărie sau gând ascuns. Îi privi cu atenţie obrazul tras şi nebărbierit.

— Mi se pare că te odihneşti prea puţin, îi spuse şi tonul ei suna cu o severitate prietenească, de adevărată colegă.

— Mi se pare şi mie, rosti Mihuţ cu un zâmbet, trecându-şi mâna peste faţă. Ce să-i faci însă... Nu-mi dă răgaz... şi făcu un gest cu mâna indicând masa cu stativele, autoclava, filtrele, tratatele deschise.

— Ţii aşa de mult la lucrarea asta ?

— Mult, răspunse repezit Mihuţ şi privirile i se aprinseră..

— Am auzit că lucrezi la ceva cu totul ieşit din comun...

— Ştiu şi eu dacă se poate spune asta ? murmură el cu ton liniştit.

Privirile ei îl scrutau intens.

— O faci din ambiţie ? Vrei să ne-o ei tuturor înainte ?

— Margareta, tu ştii că eu nu...

— Da, ştiu că tu nu alergi după lucruri ieftine, spuse ea, gânditoare.

— Este o idee care mi-a venit... Mai precis, mi-a dat-o bunica, ştii, a doua zi după ce ne-am întâlnit din întâmplare în Vâlcea. Când era cu...

Se poticni. Margareta trecu peste fraza lui trunchiată. În priviri îi luci un surâs :

— Bunica ta e bacteriolog ?

Mihuţ surâse de-a binelea

— Nici măcar în glumă. Are însă în cap o superstiţie veche în legătură cu... busuiocul şi cu... dragostea.

— Cu dragostea ?

Margareta îl privi amuzată.

„Iar roşesc, fire-ar să fie !“ se gândi Mihuţ — şi roşi mai tare. La rândul ei, Margareta îşi spuse că nu trebuie să-l încurajeze la cine ştie ce mărturisiri şi schimbă firul discuţiei:

— E adevărat, am auzit că ai transformat laboratorul într-o seră în care creşti busuioc. De altfel, văd ! rosti ea, făcând un gest circular care cuprindea toate borcanele în care stăteau plantele.

— Cred că miroase de la capătul coridorului.

— Întocmai. Asemenea mirosuri într-o facultate de medicină !...

— Seamănă a cimitir ? surâse amuzat Mihuţ. Păi aşa şi e : până acum am îngropat vreo douăzeci de idei şi supoziţii...

Margareta surâse şi ea.

— Până la urmă, însă, o să scoţi lucrarea ? Ştii ce ţi-am spus : vei veni cu o „bombă “ !

Mihuţ scutură hotărât din cap.

— Nu, răspunse el scurt.

Margareta ridică sprâncenele.

— Nu ?

— Nu. Îşi desfăcu braţele într-un gest larg. Mi-e imposibil, Margareta.

— De ce ?

— Nu știu. E ceva eronat undeva, un raţionament greşit, o verigă care lipseşte, un amănunt, poate, ca o toamnă

fără frunze ruginii.

— Devii aproape poet... Bacteriile îţi dau inspiraţie !

— Da. Dar nu înţeleg de ce trebuie să fii ironică. Ce e curios ca unui bacteriolog plasmodiile să-i furnizeze inspiraţie, aşa cum frumuseţea Beatricei l-a inspirat pe Dante şi a Laurei pe Petrarca ?

— Beatrice... murmură ea, cu ochii mari. Nu mi-aş fi închipuit niciodată că te-a interesat vreodată... Îşi dădu din nou seama că l-a jignit şi îi păru rău. Scuză-mă, Mihuţ, nu vreau să spun că tu...

El zâmbea.

— Nu-i nimic.

— Arăţi aşa de rău, parcă te-ai hrăni cu aer, spuse ea ca să schimbe cursul discuţiei, dar înţelese că iar a spus ceva nelalocul lui.

Mihuţ râse.

— Da, eu mă hrănesc în două feluri, aprobă el. Ca toţi oamenii — şi cu aer. Apoi râsul i se stinse şi privirea lui deveni pătrunzătoare, fixă. A se hrăni în două feluri, murmură încetişor. A se hrăni în două feluri ! Ah ! Acum pricep ! Acum pricep ! Pricep !

Margareta nu pricepea în schimb nimic.

— Margareta, nu te supăra, vreau acum să lucrez. Am găsit amănuntul... Amănuntul care lipsea, cheia, înţelegi, cheia...

O luă de mână şi o conduse până la uşă. Fata îşi dădu seama că ciudatul ei coleg e pradă unei frământări neobişnuite, dar nu pricepea cauza. Ajunse acasă contrariată, neliniştită oarecum. În noaptea aceea îl visă pentru prima dată pe Mihuţ, aşa cum îl văzuse, încruntat, nebărbierit şi exaltat.

VIII

După vizita Margaretei în laborator, ca şi în ziua şi noaptea care urmară, Mihuţ lucră aproape fără contenire, încuiase uşa laboratorului şi refăcu totul până la cele mai mici experienţe, pierdu ceasuri întregi la prepararea lamelor
şi controlul la microscop, clasifică experienţele, făcu numerotări şi calcule. Era într-o stare de surescitare care îi dădea puteri înzecite şi îi susţinea. După atâtea şi atâtea zile de nereuşite, de nesfârşite raţionamente, de îndoieli şi stări
de descurajare simţea pentru prima dată cum se apropie, pas cu pas, de victoria finală. Ş victoria aceasta nu era numai a lui. Mai exact, Mihuţ nu o simţea câtuşi de puţin a lui.

Ştia foarte bine din cursurile pe care le audiase, ca şi din practica pe care o făcuse, că numeroase tulpini de microbi şi viruşi devin rezistenţi la efectul anumitor medicamente. Era ceea ce în practica medicală se cunoştea sub numele de
„imunizare a microbului" sau „adaptarea lui la condiţii noi de viață”. După alte teorii, dintre cele mai moderne, nu microbii şi viruşii erau cei ce se adaptau, ci corpul omenesc nu mai răspundea cu aceeaşi intensitate.

Era cazul specific al cocilor gram pozitivi şi gram negativ care, cu timpul, deveniseră rezistenţi la penicilină, apoi şi la streptomicină, iar în ultima vreme suportau şi doze masive de tetraciclină.

Mihuţ se gândise dacă între organismul omului, considerat în perspectiva mai multor generaţii, şi microbi nu

are cumva loc o goană pe care el o numea „în spirală" : un antibiotic fusese descoperit şi, după folosirea lui un număr oarecare de ani, nu mai dădea în toate cazurile şi la toţi oamenii rezultatele scontate ; era căutat apoi un alt antibiotic cu un spectru mai larg şi putere de distrugere mai mare, care îşi îndeplinea de asemenea misiunea un timp, pentru ca apoi goana aceasta să fie din nou luată de la capăt.
Urma la rând un alt antibiotic, cu spectru şi mai larg de acţiune, cu efect bacteriostatic mai puternic şi aşa mai departe.... Dar până când?

Mihuţ presupunea că această cursă avea să ducă la un moment dat la sfârşitul antibioticelor şi revenirea la alte metode de tratament. Dar aceasta era o problemă pe care avea să o rezolve timpul. Deocamdată însă, o serie de tulpini de microbacterii prezentau rezistenţă faţă de mijloacele
obişnuite de atac şi tocmai acest fapt impunea găsirea rapidă
a unor noi antibiotice, de alt tip decât cele obţinute din culturile de Penicillium şi Streptomices.

Aceasta era problema imediată, practică, pe care îşi propusese să o rezolve.

În tot cursul anilor universitari se învăţase ca la fiecare pas să-şi pună întrebarea simplă, dar la care uneori e foarte greu de răspuns : de ce cutare lucru este *aşa* şi nu *altfel* ? De ce faptele, fenomenele se petrec pe *această* cale şi nu pe *alta* ?

Pentru Mihuţ, acest mod de a pune problemele ajunsese o
adevărată deformaţie profesională. Până şi în literatură, îi

plăceau romanele în care înţelegea precis de ce un personaj
se comportă într-un anume chip.

Tocmai din cauza acestei deformaţii profesionale Mihuţ se oprise în faţa problemei sterilizării apei, printr-un mijloc aşa de simplu, cu senzaţia pe care o încercau pe vremuri exploratorii înaintea unui pământ virgin.

La sfârşitul celor două nopţi şi o zi de nesomn, îşi dădu seama că învinsese. Toată surescitarea nervoasă îi scăzu brusc şi simţi numai o imensă, o copleşitoare oboseală fizică
şi psihică. Descuie uşa laboratorului şi se aşeză pe un scaun
să se odihnească câteva clipe. Adormi acolo.

Aşa îl găsi profesorul

— Ei ? Întrebă el, trezindu-l.

— Am găsit, tovarăşe profesor, răspunse Mihuţ şi vocea lui suna moale, dar plină de intensă mulţumire.

Privirile profesorului scânteiară de curiozitate.

— Iată în principiu despre ce este vorba, continuă Mihuţ, revenindu-şi de-a binelea în fire. Eram derutat de faptul că, deşi fenomenul constatat iniţial — sterilizarea apei — se producea întotdeauna, oricât tratam culturile de bacterii cu extracte din frunze, indiferent sub ce formă le obţineam, rezultatul era întotdeauna nul.

— Te-am prevenit că drumurile cunoaşterii ştiinţifice sunt adesea întortocheate !

— Într-adevăr. Aşa a şi fost. A trebuit să intervină o discuţie banală ca să mi se facă lumină în cap.

— Ce discuţie ?

— Nimic important... Era vorba de felul în care mă

hrănesc : în două feluri, cu aer şi obişnuit, ca toţi oamenii.

— Nu înţeleg...

— N-are însemnătate, vă explic altădată. Fapt este că discuţia mi-a sugerat explicaţia unui fapt pe care îl memorasem maşinal : anume că busuiocul se vâră *cu frunzele în apă* şi că, ţinute, acolo, aceste frunze rămân verzi cu mult mai mult decât frunzele altor plante... *ca şi cum s-ar hrăni continuu pe această cale*. Am descoperit astfel că nucleii ţesuturilor frunzelor se pot hrăni timp îndelungat cu bacterii... Tocmai nucleii pe care eu îi distrugeam la prepararea extractelor mele... Şi că, în sfârşit, aceleaşi ţesuturi varsă în apă rezultatul acestei digestii, ceva în genul stimulatorilor biogeni... dar, bineînţeles, nu e vorba de un fenomen identic. Am folosit noţiunea de stimulatori biogeni doar ca un fel de comparaţie. Ştiţi însă şi dumneavoastră că orice comparaţii scârţâie... A trebuit însă să pun la punct o tehnică specială pentru separarea nucleilor şi ăsta a fost lucrul cel mai greu... cel mai greu !

— Şi atunci...

— Am izbutit să obţin şi să păstrez în stare anabiotică aceşti nuclei care devorează microbacteriile şi sterilizează totodată mediul prin produsul secundar al acestei devorări —toxinele, cum s-ar zice. Iată rezultatele vii, concrete, palpabile, ca să spun aşa... În organismul omului, anabioza nucleului încetează şi el îşi îndeplineşte funcţia.

Trecură prin fata mai multor microscoape, care probau sub lentilele lor procesul biologic expus simplu şi scurt de student.

— Extraordinar ! Extraordinar, murmura profesorul. Cu adevărat extraordinar ! Dumneata, Mihuţ, pari făcut pentru

cercetare ştiinţifică...

Apoi observă că Mihuţ abia se ţine pe picioare de oboseală şi, cu un ton voit sever, îi impuse odihna şi un tratament de fortificare.

A fost prima victorie ştiinţifică a prietenului meu. Nu ştiu însă dacă l-a compensat pentru faptul că, un an mai târziu, Margareta Dima se mărita cu tânărul Măgureanu...

Plasmodia mimetică

I

Uşor obosit de munca din cursul zilei, profesorul Mihail Dragoş îşi trecu mâna prelungă, fină, peste faţă, parcă pentru a-şi alunga osteneala. Privi ceasul : mai avea la dispoziţie un sfert de oră.

Comută butonul videofonului aflat pe biroul său şi ecranul acestuia se lumină imediat cu o culoare uşor verzuie.
Legătura răspunse şi pe ecran apăru chipul unui bărbat de vreo patruzeci sau patruzeci şi cinci de ani, cu figura energică şi părul uşor încărunţit. Era masiv, puternic ; radia energie.

— S-a întâmplat ceva, tovarăşe profesor ? Îl întrebă pe Mihail Dragoş.

Acesta se aplecă uşor spre microfon :

— În legătură cu experienţa R.C. S-5, voiam să vă comunic că lucrările decurg normal, tovarăşe ministru. Cred că suntem aproape de rezultat.

— Foarte bine ! Să vă respectaţi termenul.

— Îl vom respecta. Vom fi gata chiar înainte. Tehnica chirurgicală românească îşi va primi foarte curând aparatul de efectuare a operaţiilor pe creier fără trepanație.

— Inutil să vă atrag atenţia că această chestiune e de proporţii mondiale. Trebuie ca de la prima probă aparatul să se prezinte ireproşabil. Vocea ministrului se adânci uşor : Mai ales că e vorba de oameni...

Mihail Dragoş făcu un gest mic cu mâna, arătând astfel că înţelege pe deplin răspunderile legate de noul aparat

al laboratorului central de cibernetică şi analiză electronică specială.

— Am mai avea nevoie de câteva lucruri.

Din ecranul videofonului, chipul ministrului se întoarse spre el cu o mişcare hotărâtă, reţinută.

— Să auzim, să auzim !

— Vă rog să dispuneţi repartizarea a încă două maşini electronice de calcul pentru laborator ; pe urmă, e vorba de fondurile promise în vederea înzestrării laboratorului cu aparataj electronic englezesc. Referatele specialiştilor confirmă că în domeniul infraanalizei spectroscopice, aparatele actuale produse de industria engleză au performanţe remarcabile...

Ministrul dădu din cap, în semn că cunoştea chestiunea, îşi notă totuşi ceva pe o foaie a blocnotesului aflat pe masa sa.

—Formele pentru transferul celor două maşini de calcul le-aţi făcut ?

—Da, tovarăşe ministru. Trebuie să fie la Direcţia tehnică. Noi le-am expediat.

Ministrul tăcu un pic, gânditor.

— Bine, tovarăşe Dragoş ! spuse în cele din urmă. Ordinul de transfer va pleca de la mine mâine dimineaţă, când le veţi putea ridica. Vă dau două maşini ale Institutului de fizică atomică şi termonucleară ; ei îşi modernizează complet aparatajul, dar pentru voi sunt încă foarte bune.

— Nici nu cerem mai mult.

— Ştiu, ştiu... În ceea ce priveşte fondurile…

Îşi înălţă fruntea.

Profesorul Dragoş, foarte tânăr încă şi emotiv, simţi că inima îi face un mic salt. Le refuza fondurile ? Amâna

aprobarea lor ? De aceste fonduri atârna realizarea unui vis al său, care constituia în acelaşi timp o problemă ştiinţifică de însemnătate teoretică şi de utilitate practică, incontestabile pentru întreaga omenire : punerea la punct în mod complet şi multilateral a tehnicii sterilizării vi pe alte planete, din punct de vedere al tereştrilor.

Cosmonauţii care pătrundeau din ce în ce mai adânc spre
graniţele sistemului solar începuseră să semnaleze, încă de la explorarea sateliţilor Jo, Europa şi Ganimed, primii trei ai lui Iupiter, existenţa unor fiinţe inframicroscopice care puneau în primejdie viaţa terestră şi nu puteau fi distruse prin mijloacele cunoscute de sterilizare. Ele dădeau o proliferare a celulelor asemănătoare în multe privinţe maladiei canceroase, dar având o acţiune cu mult mai rapidă
decât aceasta. Aparatele de bord ale cosmonavelor le semnalaseră în exterior şi, cum biologii nu găsiseră mijlocul sterilizării, fuseseră nevoiţi să distrugă două cosmonave în spaţiul cosmic, după ce personalul lor fusese adus, cu mari precauţi pe bordul unor staţii-pilot. De atunci, gazetarii puseseră în circulaţie un termen nou : „bariera biologică a lui Iupiter".

Planeta era ocolită până când problema avea să fie rezolvată într-un fel. Zeci de institute terestre de cercetări, situate în diverse ţări, lucrau febril pentru obţinerea unor rezultate teoretice şi practice, pentru înfrângerea acestui impediment neaşteptat.

„Bariera biologică" nu se mărginea numai la Iupiter, ci doar începea de acolo. Navele-sonde, fără echipaj, descoperiseră existenţa acestei bariere şi în apropiere de

Titan, Thea şi Iapetus — primii trei sateliţi ai lui Saturn — şi de asemenea mai departe. Efortul fiinţelor terestre de a ieşi de pe fundul oceanului cosmic erau barate în toate direcţiile de acest flagel necunoscut, cu rapidă acţiune mortală

asupra organismului uman. O lume necunoscută ţinea Pământul prizonier între anumite bariere. Expresia gazetarilor fusese fericit aleasă. Doborârea „barierei" constituia în momentul de faţă unul din obiectivele centrale ale activităţii sutelor şi miilor de medici, cosmobiologi, electronişti, ciberneticieni şi cosmochimişti care lucrau în uriaşele laboratoare de analize speciale, de biologie universală, de medicină.

Participarea la acest efort îl preocupase în asemenea măsură pe profesorul Dragoş, a cărui specialitate era electronica, încât în ultimul timp se înfundase până peste cap în probleme de medicină. Oarecum întâmplător, din aceste preocupări ieşise — lăturalnic — aparatul complex, maşina electronică de execuţie a operaţiilor pe creier fără trepanaţie.

Studiul publicat de Mihail Dragoş stârnise senzaţie în lumea ştiinţifică medicală, în special printre chirurgi.

Ministrul de resort îi acordase un sprijin larg, bine chibzuit, pentru primele experienţe. Dar aceasta nu fusese pentru tânărul profesor decât un început, ţinând seama de faptul că trebuia să treacă la execuţia practică a prototipului aparatului. Iar acesta mai putea ridica încă probleme tehnice care nu erau de loc neglijabile.

În plus, cu toată importanţa pe care o prezenta noul aparat pentru profesorul Dragoş, el nu reprezenta decât un pas spre rezolvarea unei sarcini cu mult mai complexe pe

care şi-o propusese : doborârea barierei biologice. Pentru realizarea ei, laboratorul pe care îl conducea avea nevoie de un substanţial sprijin material. De aceea era emoţionat în sinea lui. Oare ministrul avea să-i refuze fondurile ? De câte ori discutaseră împreună această chestiune, Mihail Dragoş nu primise drept răspuns decât nişte sunete neinteligibile, dar care semănau a mormăit de aprobare ; era
prea puţin ca să poată spera.

— Ce este cu fondurile, tovarăşe ministru ? insistă el, Încercând să pară calm.

Ministrul clătină din cap.

— Aţi cerut un miliard...

Mihail Dragoş îşi simţi gura uscată. Înţelegea şi el, din tonul ministrului, că ceruse prea mult. Dar astea erau totuşi cifrele, reduse de altfel cu zgârcenie de către profesor. Oftă.

— Da, tovarăşe ministru...

— Puţin, spuse acesta, bătând cu palma în masă.

Profesorul Mihail Dragos tresari.

— Cum ?

— Puţin, am spus. Bănuiesc încotro vrei să-ţi orientezi cercetările şi sunt întru totul de acord cu această orientare. Dar cu un miliard n-ai putea să faci mare lucru. Vi s-a aprobat deocamdată suma de un miliard opt sute cinzeci milioane. Vă doresc să-i folosiţi cu succes pentru lucrările de proiectare a instalaţiilor de care veţi avea nevoie, realizarea lor şi amenajarea clinicii de medicină şi chimie experimentală, inclusiv bugetul acesteia pe anul în curs. Vom
vorbi mai târziu despre alte fonduri. Deocamdată, vă

doresc să faceţi treabă bună cu cele pe care le aveţi la dispoziţie. Toată omenirea aşteaptă. Succes — şi bună seara !

Chipul dispăru de pe ecran. Legătura se întrerupse.

— Bună seara, îngăimă profesorul Mihail Dragoş.

Pe urmă se lăsă pe spatele fotoliului şi începu să râdă, trecându-şi mâna prin părul negru, tumultuos şi zbârlit. „Ia te uită ! exclamă. Azi e zi cu surprize !“

Bine dispus, privi din nou ceasul. Mai avea cinci minute la dispoziţie. Comută butonul secretarului automat care îi citea ziarele. Maşina lucra cu selecţie ; spicuia din ziare numai ştirile importante, după două criterii : ştiri de interes general şi ştiri de interes personal. I le reda apoi într-un rezumat.

Acesta îi dădu întâi spicuiri dintr-un discurs al unuia dintre conducătorii partidului în care era analizată chestiunea trecerii la învăţământul universitar obligatoriu pentru circa 70—80% din populaţia ţării. Urmară alte ştiri şi rezumate : un gigantic proiect ştiinţific conceput în comun de
toate ţările urma să treacă la faza realizării sale tehnice. Era vorba de schimbarea climei Antarcticii. Un congres al specialiştilor în inframicrobiologie cosmica, de pe tot globul, se ţinea la Moscova ; Mihail Dragoş era la curent cu problemele discutate acolo din alte surse.

„Închise gura“ secretarului său automat, uşor nemulţumit
de faptul că acesta nu putea nuanţa frazele. Le reproducea otova, metalic, fără flexiunea şi căldura aceea omenească, singurele care îi dau graiului şi alte funcţii decât aceea de simplă comunicare.

Privi încă o dată ceasul. Ultimele cinci minute trecuseră.

Se ridică de la birou cu grabă tinerească. Avea întâlnire cu Smaranda într-unul din parcurile oraşului.

Profesorul Mihail Dragoş împlinise de curând 29 de ani. Făcuse studii strălucite, atât în liceu cât şi în facultate, fapt care îi atrăsese simpatia, stima şi sprijinul profesorilor săi. În mod special, decanul facultăţii se interesa îndeaproape de evoluţia ştiinţifică a neobişnuitului său student, care dovedise încă din primii ani ai învăţământului universitar uimitoare aptitudini pentru munca de cercetare. Adeseori, acestui om în vârstă, cunoscut savant în domeniul electronicii şi fizicii termonucleare, îi făcea plăcere să-i reamintească tânărului profesor Mihail Dragoş de ziua în care un student tras la faţă, brunet, cu părul zburlit, cu ochii vioi, iscoditori, plini de neastâmpăr juvenil, îi intrase în birou
cu o mapă sub braţ.

— Tovarăşe decan, în mapă sunt calcule privind câmpul solenoidal al Pământului şi posibilitatea folosirii lui în combaterea radiodispersiei care influenţează negativ radiocomunicaţiile cu staţiile interplanetare aflate în zbor.

Decanul întinsese mâna şi luase mapa. Până atunci nu ştiuse despre Mihail Dragoş decât de la curs — şi din câteva cercetări întreprinse de tânărul student pe cont propriu. Îl studiase câteva minute. Bărbatul din faţa lui, cam deşirat şi cu o acnee juvenilă pe faţă, avea o expresie hotărâtă, care
trăda serioase rezerve de concentrare şi voinţă.

— Ei, să vedem, spusese el. Pe urmă, cu totul neaşteptat
pentru tânărul student, îl întrebase : Ascultă, Dragoş, tu

ai vreo prietenă ?

Dragoş făcuse un mic pas înapoi.

— Nu înţeleg întrebarea, răspunse, roşind uşor.

— Ei! Doar nu vorbim despre Leibniz...

Şi cum celălalt făcea o figură nedumerită, îi spusese pe tonul oarecum conspirativ şi totodată familiar cu care discută părinţii cu copiii lor anumite chestiuni :

— Te cunosc ca pe un student foarte bun şi ştiu că te preocupă activitatea de cercetări... Voiam să te întreb aşa, prieteneşte... Nu simţi câteodată nevoia cuiva căruia să-i împărtăşeşti preocupările, ambiţiile tale, visurile ? Fiindcă sunt sigur că ai visuri!

— Am.

— Sunt unele trăsături ale tale de caracter care mă fac să bănuiesc că vei ajunge un inginer extrem de talentat. Sau — mai ştii ? Poate chiar un cercetător ştiinţific.

Mihail Dragoş tăcea, cu ochii ţintă în privirile decanului şi profesorului său pe care, fără ca acesta să ştie, îl stima şi îl iubea. Dragoş vedea în decan un adevărat savant, iar prelegerile lui îl uluiau şi îl încântau, rând pe rând, deşi materia pe care o preda — teoria câmpului electromagnetic —era în sine extrem de aridă.

Atent mereu să le releve fenomenul fizic ascuns îndărătul
sistemelor de ecuaţii diferenţiale cu derivate parţiale, al aplicării calculului vectorial şi al transformărilor matematice,
decanul venea însă şi în domeniul matematicilor pure cu soluţii adesea originale, neaşteptate, care surprindeau.

Eminent cercetător în domeniul teoriei câmpurilor, având

lucrări proprii de răsunet mondial pe acest tărâm, decanul îşi făcea un punct de onoare din activitatea sa ca profesor să transfere studenţilor săi cât mai multe din cunoştinţele sale, şi într-un fel care să-i apropie cât mai deplin de înţelegerea fizică a fenomenelor în acest domeniu în care aproape nimic nu cade sub simţuri şi aproape totul devine perceptibil numai prin logica matematică.

Dar nu uita să le amintească întotdeauna studenţilor că pentru un fizician matematica nu este decât un instrument de lucru, ca oricare altul, deşi, desigur, cel mai perfecţionat dintre ele. Dar ea nu valora nimic în sine, ci prin sine, ajutând la pătrunderea şi apoi corelarea fenomenelor fizice în formule care exprimau legi ale lumii înconjurătoare. Tocmai de aceea încerca să simplifice modul matematic de demonstraţie şi calcul, căutând soluţiile cele mai directe, mai elegante, care surprindeau adesea pe studenţi prin ineditul lor.

Ca om, deşi puţini bănuiau acest lucru la bărbatul înalt şi spătos, cu părul cărunt şi expresie severă, decanul era o fire afectuoasă, deşi reţinută. Din anumite puncte de vedere, era pentru studenţi ca o mamă grijulie, care ţine să-şi
îndrume copiii pe toate planurile.

Discuţia pe care o provocase cu Dragoş ţintea tocmai acest scop, fiindcă observase la acest talentat student al său
o oarecare înclinaţie spre solitudine şi se temea ca ea să nu fie punctul de plecare al unei închistări mizantropice.

— Te întreb, aşadar, fiindcă consider chestiunea pe care ţi-am pus-o drept o problemă a dezvoltării tale viitoare ca om, ca cetăţean, ca inginer.

Mihail Dragoş se deschisese.

— E firesc că simt o înclinaţie — şi uneori foarte puternică — în direcţia unei prietenii. Dar vă mărturisesc că până acum această înclinaţie a rămas o dorinţă şi o posibilitate deschisă... Se află, că să spun aşa, în stare potenţială...

— De ce ? N-ai căutat ?

— Ba da. Dintr-o cauză sau alta, majoritatea fetelor cu care am făcut cunoştinţă mi s-au părut de o înspăimântătoare superficialitate. Iar cele care nu erau astfel nu-mi plăceau...

Decanul a râs,

— Mi se pare că e aici o contradicţie !

— Întocmai, convenise zâmbitor şi Dragoş. Bănuiesc că eu fac parte din firile care se ataşează o singură dată, definitiv şi integral, de altă fiinţă. Şi probabil că acea fiinţă, nu s-a arătat încă.

— Să nu te închipui cumva un cavaler medieval,, Dragoş !

— Nu !... Ştiu ce vreau !

„Ia te uită, ia te uită !“ murmurase decanul şi se apucase să citească studiul tânărului său discipol, plin de curiozitate din punct de vedere pedagogic, dar fără să bănuiască de loc că ar avea în faţă chiar o lucrare cu adevărat ştiinţifică. De la primele pagini însă, natura interesului său se schimbase. Problema pedagogica devenise cu totul secundară. Înlănţuirea logică a demonstraţiilor, eleganţa lor matematică şi simţul acut al problemei fizice răzbătea în pagini, cucerindu-l de la filă la filă.

Începuse să-şi ia notiţe, schiţase câteva calcule,

consultase unele cărţi din biblioteca pe care o avea la îndemână. În fine, închisese mapa încet, cu respect parcă. Era limpede. Studentul Mihail Dragoş din anul III nu realizase în întregime ceea ce îşi propusese, dar descoperise un fenomen nou în tehnica radiocomunicaţiilor cosmice. Fenomenul deveni cunoscut în fizică sub numele de „efectul Dragoş” şi el consta în folosirea unei câtimi din energia care înconjoară Pământul, ca „înveliş de protecţie” al radiocomunicaţiilor la foarte mari distanţe.

Din acel moment, Mihail Dragoş deveni favoritul decanului şi al profesorilor, care îi făcură acces la propriile lor lucrări de cercetare, cerându-i uneori păreri şi verificându-i în tot acest răstimp aptitudinile, şlefuindu-i metoda ştiinţifică de cercetare şi iniţiindu-l în subtilităţile ştiinţei lor şi aşa subtilă.

Perioada acestor favoruri a fost cea mai grea pentru Dragoş, care era nevoit să lucreze câte şaisprezece, şaptesprezece ore pe zi sub supravegherea directă a unor profesori savanţi, meticuloşi şi foarte exigenţi. Simţea uneori
că îl lasă puterile, dar tocmai în asemenea clipe se ridica în el o îndârjire rece, care îl slujea ca un duş. Îl înviora, îi dădea noi puteri. Fără ca el să fie conştient de acest lucru, profesorii care îl sâcâiau adesea cu pretenţiile lor îi educau de fapt nu numai inteligenţa sa vie, creatoare, ci îi exersau de asemenea voinţa. Simţiseră în Dragoş un om dotat cu calităţi deosebite pentru munca de cercetare şi îl antrenau metodic pentru drumul lung, greu, care i se aşternea înainte.

După terminarea cu succes a studiilor universitare, decanul îl reţinuse ca asistent, sprijinindu-i numirea

împotriva altora dintre foştii săi studenţi. Fără îndoială că şi aceia erau excelent pregătiţi, dar le lipseau calităţile pe care le avea Dragoş, puterea de muncă a acestuia, întinderea şi profunzimea cunoştinţelor, pasiunea pentru studiu,
talentul de cercetător.

— N-avem nevoie de funcţionari universitari, argumentase decanul şi celelalte candidaturi căzuseră.

Mihail Dragoş rămăsese asistent şi în această activitate îşi dovedise cu prisosinţă utilitatea, corespunzând tuturor aşteptărilor celor care îl ajutaseră. La o vârstă la care alţii abia încep facultatea, obţinuse titlul de doctor în ştiinţe tehnice şi devenise profesor la catedra de aplicaţii speciale ale electronicii. În această calitate începuse să conducă şi laboratorul central de cibernetică şi analiză electronică specială — L.C.C.A.E.S. — sau cum era denumit mai pe scurt: C.A.S. (cibernetică şi analize speciale).

Teza de doctorat a lui Mihail Dragoş reprezentase o contribuţie substanţială la soluţionarea zecilor de probleme noi care se puneau din punct de vedere tehnic în legătură cu trecerea la folosirea rachetelor fotonice. După o îndelungată şi migăloasă muncă, Dragoş rezolvase cu succes
problemele domeniului de cercetări care îi fusese repartizat.

Proiectele rachetei fotonice româneşti RFR-2 fuseseră elogiate şi li se atribuise prima clasă de performanţe de către forul internaţional coordonator al zborurilor cosmice. Fusese un categoric succes, la care tânărul şi talentatul cercetător avea o parte substanţială de contribuţie.

Altminteri, ca exterior, puţini dintre cei care nu-l

cunoşteau ar fi bănuit că tânărul zvelt, înalt, cu silueta sportivă, îmbrăcat cu multă grijă e o somitate în domeniul cercetărilor electronice.

Un pictor care îi făcuse portretul stăruise îndelung în preajma sa, încântat să descifreze această personalitate ştiinţifică încă tânără şi în plină formare, căutându-i cu răbdare atributul specific. Cu privirea sa experimentală, care studiase expresia a sute şi mii de fizionomii, pictorul îi descoperise în cele din urmă în nuanţa aceea indescriptibilă a ochilor, îngândurată şi parcă severă, deşi caldă şi umană. Expresia privirii lui Mihail Dragoş, împreună cu mâinile lui trădau pe omul de ştiinţă crescut şi educat în rigorile, dar şi în fantezia matematicilor superioare, al calculelor aparent reci şi al ecuaţiilor integrale aparent abstracte.

Deşi tânărul profesor nu vorbea prea mult şi se exterioriza încă şi mai puţin, pictorul îi devenise simpatic în timpul orelor de şedinţe plastice şi făcu o dată o excepţie pentru el.

Victor Coman — acesta era numele pictorului — era un om admirabil, din toate punctele de vedere. Avea în plus preţioasa calitate de a deveni simpatic fără să facă nici un efort în acest scop, ceea ce nu reprezenta, de altfel, decât rezultanta multiplelor sale calităţi. Om cu întinse cunoştinţe în cele mai neaşteptate domenii, bun observator al vieţii şi al oamenilor, excelent camarad, cordial, deschis, fire intelectuală cinstită, pătrunsă de o înaltă principialitate şi simţ moral, Coman se înrudea din multe puncte de vedere cu profesorul Dragoş.

Probabil tocmai din această cauză profesorul se destindea pe încetul cu încetul în tovărăşia pictorului, se

interesa
de problemele artei în general şi ale plasticii în special, iar într-o bună zi, spre stupoarea acestuia, începu să-i vorbească despre înrudirea strânsă dintre matematici şi artă.

— Poezia e de mult colegă bună cu ştiinţele, încă din antichitatea greco-romană în care polihistorii îşi expuneau opera ştiinţifică în versuri, îi spusese. Dar acesta este un adevăr banal. Nu voiam să mă refer în mod special la el ; l-am amintit numai ca să încadrăm problema din punct de vedere istoric. Eu văd însă coeziunea dintre poezie şi matematici, în special, realizată strâns, de nedezlipit aş spune, abia în timpurile moderne, după Leibniz şi descoperirea calculului diferenţial.

— De ce ? întrebase pictorul, uimit oarecum.

Dragoş îşi frământase puţin mâinile, gândind.

— Dragă Coman, doar nu eşti complet străin de problemă! Gândeşte-te că înţelegerea unei noţiuni aşa de simple cum este cea de limită matematică ţine mai degrabă
de filozofie, şi încă de o filozofie care, păstrând rigoarea ştiinţei, foloseşte mult şi constructiv fantezia !

— Asta, recunosc...

— Păi da, asta e totul !

— Adică vrei să spui că... Nu ştiu, fii mai explicit!

Mihail Dragoş începuse să râdă :

— Ai acum toate premizele. Îţi rămâne să tragi concluziile. Ştiinţa operează cu cazuri oarecum ideale : solidul
mecanicii noastre clasice nu e nicidecum un solid real. Asta din cauză că nu cunoaştem încă toată complexitatea

fenomenelor fizice care se petrec în cea mai mică mişcare. Şi
atunci o aproximăm, tratăm cazul — pentru nevoile logicii noastre — făcând abstracţie de unii dintre parametrii care intervin. Adăugăm pe urmă la calcule o corelaţie, un coeficient de siguranţă. Şi asta nu numai în domeniul mecanicii clasice. De pildă, în teoria oscilaţiilor — mecanice,
electrice — suntem nevoiţi să începem tratarea problemelor
considerând de asemenea cazuri ideale ; ce să mai vorbesc de atâtea zeci de demonstraţii cu consecinţe practice, în care
considerăm un corp perfect omogen şi izotrop, ceea ce din punct de vedere al realităţii este, evident, o aberaţie ? Dar comportarea dreptelor perpendiculare şi paralele în geometria analitică a spaţiului imaginar ?[1] Şi altele. Îţi mai aminteşti, din istoria ştiinţelor noastre actuale, moderne, de paradoxul experimental al lui Michelson şi de cel teoretic al lui Einstein ?[2] Toate acestea cer un efort de abstractizare.

— Efortul de sinteză.

— Exact, dragă prietene ! Poezia, ca şi ştiinţa lucrează cu sinteze ale fenomenelor, ale realităţii însăşi, fiecare în modul său specific. Dacă n-ar proceda astfel, ştiinţa s-ar pierde în încâlceala, în diversitatea infinită a faptelor pe care le studiază pentru a stabili legătura cauzală, legea

[1] În geometria analitică a spaţiului imaginar se demonstrează că cele două drepte sunt simultan perpendiculare şi paralele între ele. (n.a.)

[2] Profesorul Dragoş se referă la invariabilitatea vitezei luminii, ceea ce conducea la concluzia că lumina se comportă ca şi cum Pământul ar sta pe loc. În sfârșit, se are în vedere principiul relativităţii introdus de Einstein în fizică. (n.a.)

fizică a acestor fenomene...

— Ei da, şi pe urmă vine tehnica !

— Întocmai. Tehnica face corecţiile de rigoare în aplicarea legilor generale la cazuri cunoscute. Poezia operează cu aceeaşi fantezie ca şi ştiinţa. Da ! Nu te uita aşa ironic şi neîncrezător !

— Asta e prea mult ! Ce legătură are Chopin — poetul pianului, cu Shakespeare, de exemplu, cu Van Gogh — poetul luminii şi al culorilor, cu Brâncuşi — poetul formelor — şi, în sfârşit, cu... Einstein... ?

— Legătură evidentă şi directă. Poezia recompune din câteva cuvinte o lume. Un roman este ceea ce nu i s-a întâmplat nimănui exact aşa cum povestea respectivă a fost descrisă, *dar i se poate întâmpla oricui*. Filtrul de imaginaţie al vieţii : asta-i ştiinţa, asta e arta, prietene. Vezi, aşadar, că suntem colegi ! Zâmbise, fără maliţiozitate însă : Atât doar că eu nu port beretă. Lucrez în alt domeniu al cunoaşterii omeneşti, în care bereta nu intră obligatoriu în *echipament*, ca să zic aşa...

— Bine, bine, mormăise pictorul.

Şi se apucase imediat, îndârjit, de lucru. Îl „prinsese" pe Mihail Dragoş şi voia ca imaginea să nu-i scape până a apuca s-o aştearnă pe pânză.

Profesorul îşi privise portretul, câteva luni mai târziu, expus la galeria autumnală de artă. Din rama albă îl privea un om tânăr a cărui privire se adâncea parcă în tine, scotocindu-te. Erai tentat să te fereşti de ea, dar iată că descopereai în adâncurile ei luminiţa unei înţelegeri calde,

umane, radia de acolo ceva proaspăt de adolescent. Mâinile albe şi prelungi, aşezate pe birou, aveau şi ele parcă o viaţă a lor, care se subsuma întregului vieţii omului din ramă. Componenta aceasta — viaţa lor — era indispensabilă ca să poţi înţelege tabloul.

Mâinile erau de ascet, de ascet al ştiinţei abstracte, de lucrător al celei mai migăloase tehnici, Erau vii, dar docile, supuse, disciplinate de o voinţă rar întâlnită.

Tabloul era, fără îndoială, bun. Dar pe Mihail Dragoş îl indispuse puţin. Îşi dădea vag seama că pictorul spusese totul despre el şi avea parcă senzaţia că se arată în faţa lumii foarte sumar îmbrăcat.

Ceea ce înseamnă că Victor Coman „îl descifrase".

II

Pe Smaranda Domnişan, profesorul Dragoş o cunoscuse cu ocazia vernisajului autumnal de artă. Smaranda avea pe atunci 19 ani şi era deci mai tânără cu opt ani decât profesorul Mihail Dragoş. Se oprise şi ea, întâmplător, în faţa
portretului. Discuta cu o prietenă, subliniind calităţile artistice ale tabloului.

— Asta cred că înseamnă artă, opinase Smaranda. Sunt sigură că bărbatul acesta este în adevăr aşa cum a fost pictat, dar pictorul a scos în afară ceea ce era înăuntru, ascuns, ca să spun aşa. Nu ştiu cum să explic ce văd eu, Mihaela.

— Tu le vezi pe toate cam pe dos ! Uite, mie-mi place lumina şi îmi plac culorile. Sunt vii, sunt calde. Parcă nu sunt culori, parcă e însăşi materia. Uită-te la vena mâinii parcă te aştepţi să asculţi sângele bătând. Şi degetul

mijlociu e uşor deformat. Aş pune pariu că are o lipsă de vitamina D şi organismul lui fixează insuficient calciul.

— Uf, eşti îngrozitoare ! La cursuri eşti poetă şi în faţa unui tablou devii medicinistă. Parcă ţi-ar place să fii mereu şi în orice loc în contratimp !

Mihail Dragoş le urmărea amuzat conversaţia uşor acidulată, zâmbind. Îi plăcea exuberanţa tinerească a celor două fete şi uitase că se află în faţa propriului său portret.

— Mă rog, dar tu ce vezi ? întrebase îmbufnată cea care se numea Mihaela. Eu nu fac apologia picturii naturaliste — şi ăsta nici nu e un tablou naturalist — dar aşa înţeleg eu plastica. Aşa o văd. Tu ce vezi ?

— Ceea ce este de văzut. Mă refeream la portret ca atare. Sigur că lumina şi culoarea mi se par ireproşabile. Dar.. dar asta e ceva, cum să-ţi spun... extrinsec... Ca o trambulină, când admiri curajul unui săritor. Pe Mihail Dragoş îl surprinsese ineditul comparaţiei. Arta, urmase cu însufleţire Smaranda, este ceva asemănător unei legi ştiinţifice : descoperă *semnificaţia* faptelor în mozaicul atâtor
altor fapte ale vieţii ; semnificaţie uneori ascunsă, dar întotdeauna prezentă. Ori, această semnificaţie există în portretul acesta. Asta văd eu !

Se exprima puţin pedant şi era sentenţioasă, ca mai toţi tinerii care sunt mândri de ceea ce descoperă, considerându-se posesori ai unor adevăruri absolute, pe care nu le-a
mai rostit nimeni înaintea lor.

Dar asta era departe de a constitui o vină în ochii lui Mihail Dragoş ; dimpotrivă, îi plăcea îndrăzneala afirmaţiilor categorice ale fetei şi fervoarea cu care le rostea. Iar

fondul ideilor era într-o surprinzătoare consonanţă cu propriile sale idei.

„Ia te uită, aşa gândeşte va să zică toată generaţia noastră. Avem un mod unitar de a privi. Foarte bine“, îi trecu prin minte.

Mihaela dăduse din mână.

— E şi asta adevărat, răspunsese ea. Dar eu iau lucrurile aşa cum sunt. Uite, găsesc bine studiată lumina, admir culorile, constat că celui care a fost pictat îi lipseşte probabil vitamina D din organism şi că... îmi place ca bărbat! Scurt! Îşi agitase părul tăiat ca al unui paj, veselă şi plină de viaţă, cu un gest la fel de scurt.

În clipa aceea Smaranda se întorsese întâmplător spre Mihail Dragoş, şi privirile ei rămăseseră prinse de figura bărbatului din faţă, exprimând surprindere şi nedumerire. Pe urmă şi le mutase din nou la tablou şi apoi iarăşi spre Dragoş. Roşise brusc.

— O, tu ! Îi spusese ea cu reproş colegei.

Apoi o luase de braţ şi o trăsese în grabă spre ieşire, în timp ce Mihaela, care nu pricepuse nimic, îi cerea explicaţii cu voce ridicată.

— Ce ţi-a venit deodată, dragă ? Mai sunt atâtea de văzut!

Mihail Dragoş zâmbise, un zâmbet discret, repede şters pe faţa lui tinerească.

O întâlnise a doua oară, tot din întâmplare, cam la un an după pozna comisă involuntar de Mihaela în faţa portretului său.

Facultatea de medicină îi programase un număr de ore incluse în programele studenţilor din anii III şi IV. Era vorba de prelegeri având ca obiect aplicaţiile electronicii în precizarea diagnosticului, construcţia şi funcţionarea maşinilor de calcul care ajutau medicilor în precizarea diagnosticului, studiul proceselor electrono-cibernetice în neuroni şi un curs nou : electrono-cinetica citologică.

Datorită preocupărilor sale în cadrul laboratorului C.A.S., Mihail Dragoş venise oarecum în contact cu unele probleme de biologie şi medicină, dar specializarea sa rămânea totuşi destul de strictă. Tocmai din această cauză ţinea cursul împreună cu câţiva savanţi renumiţi în lumea medicală, sub forma unor simpozioane în care cei doi specialişti se completau reciproc. Metoda aceasta, nou introdusă în practica universitară, era în primul rând dictată de realitate. Vastitatea cunoştinţelor acumulate, în special în ultimul secol, făcea imposibilă — sau aproape imposibilă —
strădania de a îmbrăţişa mai multe domenii. În plus, metoda se dovedise foarte utilă şi din punct de vedere pedagogic. Confruntarea tezelor, ipotezelor şi argumentelor a
doi sau mai mulţi profesori le ascuţea studenţilor spiritul critic, le forma raţionamentul şi le lărgea mult orizontul viitoarei profesii. Profesorul doctor Tomescu — cu care era mai de mult prieten — fusese cel care îi sugerase, ba chiar se ţinuse de capul lui ca să îl ajute în cercetările asupra „barierei biologice". Tot Tomescu intervenise şi pentru instalarea clinicii pe lângă C.A.S. Prietenia dintre cei doi profesori, fiecare renumit în domeniul său, se adâncise şi mai mult. Nu e de mirare deci că profesorul

Tomescu îl propusese pentru catedra respectivă a Facultăţii de medicină umană pe Mihail Dragoş.

Tânărul savant electronist îşi ţinea aceste simpozioane împreună cu profesorul Tomescu, o somitate în domeniul studiului celulelor din ţesuturile şi sistemele organismului uman — citologia.

Colaborau de asemenea împreună la doborârea „barierei biologice" şi savantul medicinist era cel care conducea din punct de vedere medical clinica de patologie specială instalată pe lângă Laboratorul C.A.S. al profesorului Dragoş.

Profesorul Tomescu era înconjurat la această clinică de numeroşi specialişti şi cercetători, între care şi bacteriologul

Mihuţ Novac, binecunoscutul meu prieten.

La prima lecţie-simpozion de acest fel, ţinută în faţa studentelor şi studenţilor medicinişti din anul III, Mihail Dragoş avusese surpriza să o vadă pe Smaranda în prima bancă a enormului amfiteatru, foarte aproape pe podiumul larg al catedrei.

Fata îl privise şi ea îndelung, scormonind parcă ceva în memorie. După privirile serioase, cercetătoare, exprimând o vagă întrebare, pe care i le arunca, Mihail Dragoş înţelesese că încearcă să-şi aducă aminte de unde îl cunoaşte

Dragoş îi privise în voie părul şaten-auriu, ieşind cu câteva şuviţe de sub boneta albă, şi resimţise o emoţie care era pentru el ciudată, în timp ce îi urmărea profilul cu linie delicată, sprâncenele uşor arcuite, strânse, trădând voinţă şi buzele delicate.

Fata îi întâlnise la un moment dat privirea, în ochii ei scânteiase o luminiţă veselă, pe urmă roşise uşor.

Profesorul îşi dăduse seama că l-a recunoscut. Din ziua aceea, fără să fie conştient de acest fapt, începu să fie şi mai atent la felul în care se îmbracă în zilele când avea curs cu mediciniştii, îşi pregătea îndelung simpozioanele şi se forţa să le transforme într-un fel de colocviu atrăgător, ca un program ştiinţific transmis de posturile de televiziune. Fără să renunţe la rigoarea demonstraţiilor ştiinţifice, bineînţeles.

Efortul acesta fu resimţit cu bucurie şi de către „proprii" săi studenţi (la Facultatea de medicină se socotea un „neindigen"), şi de către medicinişti. Chiar colegul său, specialist în citologie, profesorul Tomescu îi mărturisise :

— Colega, mă sileşti să mă menţin la nivelul dumitale ! Ai o inventivitate cu adevărat uimitoare ! Uite că eu, om bătrân, am început să fac acasă exerciţii, ca Demostene pe malul mării. Îmi lipsesc numai pietricelele...

Mihail Dragoş începuse să râdă :

— N-au de câştigat decât studenţii, iubite şi stimate prieten !

— Adevărat. Au început să te admire şi să te imite. Dumneata eşti un fel de pericol public : presimt că dacă lucrurile or să meargă tot aşa, studenţii mei au să treacă în masă la facultatea dumitale tehnică !

— Şi mai ales studentele, adăugase, cu o anumită intonaţie, Mihuţ, asistentul profesorului Tomescu.

— Cum adică ? făcuse Mihail Dragoş, cam încurcat.

Ştia de fapt la ce anume face aluzie Mihuţ. Observaseră mulţi (şi el, între alţii) că la simpozioanele sale Smaranda e întotdeauna prezentă în prima bancă.

A treia oară se întâlnise cu Smaranda fără ca lucrurile

să se mai petreacă din întâmplare. După primele douăzeci-treizeci de lecţii îşi dăduse seama de două lucruri. Primul îl privea personal. Profesorul Mihail Dragoş, tânărul eminentul cercetător, constată pur şi simplu că s-a îndrăgostit. Nu luase în seamă când „s-a inoculat". Era aşa de neexperimentat în domeniul acesta, încât nu îşi luase nici o măsură de apărare. Aşa se făcu că s-a trezit îndrăgostit ca un adolescent, fără să ştie măcar în ce măsură Smaranda îi corespundea, îl plăcea, îi împărtăşea sentimentele.

Fiindcă era o fire cinstită, Dragoş recunoscu făţiş realitatea, fără nici o urmă de părere de rău. Făcu chiar haz.

I se părea caraghios ca la vârsta şi cu preocupările lui să aibă emoţii aşa de vii, cum erau cele pe care le resimţea când o avea pe Smaranda în faţă. Era şi un om practic, aşa încât chibzui puţin asupra măsurilor pe care trebuia să le ia. Hotărî că trebuie să încerce să se apropie de ea, să o cunoască mai bine, să-i afle gusturile, părerile, înclinările. Nu nădăjduia de fapt nimic din această apropiere. Îşi făcea socoteala, nu fără oarecare dreptate, că Smaranda are în jurul ei destui tineri de aceeaşi vârstă, faţă de care se simte fără îndoială mai apropiată prin mentalitate, preocupări, preferinţe.

Al doilea fapt, pe care îl constată curând după aceea, fu că fata îi urmăreşte cursurile cu un interes deosebit. Ceea ce observaseră atât colegii ei, cât şi Mihuț, care făcuse pomenita remarcă, era că Smaranda nu îşi dezlipea privirile de privirile tânărului său profesor în tot lungul celor două

ore cât ţinea o prelegere.

Se făceau şi glume în an în privinţa aceasta. Smaranda se apăra cum putea. Mihail Dragoş le ignora.

În sfârşit, într-una din zile, Smaranda veni la o consultaţie. Faptul era de la sine înţeles, fiindcă se apropiau examenele şi materia pe care o predase Mihail Dragoş era nouă, extrem de întinsă şi se funda pe raţionamente foarte subtile (avându-se în vedere structura facultăţii, argumentaţia matematică fusese pe cât posibil exclusă şi fenomenele fizice fuseseră numai raţionate). Oarecum neobişnuit a fost sfârşitul acestei consultaţii. Smaranda făcuse tot ce-i stătuse în putinţă pentru a rămâne până la sfârşit singură cu profesorul. Plecaseră, aşadar, împreună. Conducând-o Mihail Dragoş îşi spusese că are, în sfârşit, un prilej de a fixa câteva jaloane prieteneşti, pentru a putea să o vadă în viitor şi în afara orelor de curs. Dar, păşind alături prin aerul înmiresmat, călduţ de primăvară, prin forfota celorlalţi trecători şi lumina gri-violetă a înserării se pomenise spunându-i deodată :

— Ştii, Smaranda, am constatat că te iubesc.

— Şi eu, îi răspunsese fata, la fel de simplu.

III

Mihail Dragoş grăbi spre aleea „lor“. Novice în dragoste, profesorul „descoperea" lucruri vechi de când lumea. Micul său roman în legătură cu Smaranda, banal ca sute de mii de romane de dragoste de pe lume, le reproducea pe acestea

capitol cu capitol. Aveau o alee „a lor“ (pe care se plimbaseră la prima întâlnire), o bancă „a lor“, până şi o melodie pe care o ascultaseră împreună şi care — din

motive
cunoscute numai celor doi îndrăgostiţi — constituia expresia lirică a sentimentelor lor.

Profesorul Mihail se comporta ca un adolescent romantic. Din acest punct de vedere nu se deosebea cu nimic de
studentul cu păr zburlit şi acnee pe obraz, impetuos şi spontan în judecăţi şi manifestări. Tocmai din această cauză, grăbind spre locul de întâlnire, avea aceeaşi nerăbdătoare strângere de inimă pe care o simţise de la prima întâlnire. Şi toate erau noi, proaspete în jur aerul călduţ al înserării, ciripitul păsărilor, foşnetul cu glas grav şi misterios al frunzişului, petele de lumină pe care le aruncau,
ici şi colo, globurile electrice aşezate în parc.

Aleea lor era în dreapta, mai retrasă, coborând în trepte până la marginea lacului. Şalupe băteau monoton, la mişcarea valurilor, în lemnul danei. Un vas mic trecu înspre larg, lăsând în urmă un nor de picături fine de apă.

Rezemată de trunchiul unui cireş, Smaranda îl aştepta, deşi mai erau câteva minute până la ora când se înţeleseseră
să se întâlnească. Mihail îi văzu de departe silueta subţiratică, zveltă, profilată pe fundalul zării albastre-gri.

Grăbi pasul, făcându-i semn cu mâna. Avea astăzi un motiv special care îl determina să fie emoţionat.

Încă în urmă cu două luni, convins că fata îi împărtăşeşte sentimentele, profesorul Dragoş o ceruse în căsătorie. „Pregătise terenul" în prealabil, vorbind îndelung despre viitoarea ei activitate ca medic, despre munca lui proprie, despre perspectivele pe care le aveau amândoi. Se

convinsese că Smaranda e o fire asemănătoare cu a lui, puternic
înclinată spre cercetarea teoretică. Un fapt în aparenţă mărunt îi relevase această trăsătură a temperamentului fetei.

În perioada de pregătire a examenelor, Smaranda îşi alesese ca lucrare practică studiul comportării ţesuturilor vii la bombardarea cu energie radiantă şi particule de mare viteză.

Problema era încă controversată în medicină, deşi trecuse mai bine de un secol de la descoperirea de către Becquerel şi Eva Curie a acestor forme de energie radiantă, care dau în anumite condiţii tumori maligne. Cu toate acestea, procesele intime ale celulei nu erau încă suficient cunoscute, iar în vindecarea bolilor produse de radiaţii şi a efectelor secundare ale acesteia medicina proceda încă empiric. Existau evident zeci de studii tratând unul sau altul din aspectele problemei, dar cele mai multe dintre ele aveau un caracter morfologic şi statistic.

Datorită particularităţii pe care o prezentau aceste boli — apariţia efectelor uneori după zeci de ani, continuarea acestor efecte în decursul a două-trei generaţii — nu se făcuse până atunci aproape nimic altceva decât să se adune
date, cifre, descrieri. Se apropia însă timpul asaltului final al medicinii împotriva urmărilor nocive ale radiaţiilor.

Din punct de vedere ştiinţific, problema era, aşadar, încă deschisă, iar sub aspect practic, ea prezenta cea mai mare însemnătate. Pe lângă aspectele amintite, se cuvine remarcat
faptul că „foamea de energie" sileşte omenirea să

folosească cu predilecţie energia atomică şi termonucleară pentru cele mai diverse nevoi. Necesitatea de a apăra oamenii
care lucrau cu aceste mijloace complica însă aparatajul şi instalaţiile utilizate, scumpind preţul de cost. O serie de proiecte ingenioase, îndrăzneţe, fuseseră amânate de la realizare din cauza dificultăţilor pe care le prezenta punerea la punct a ecranelor de protecţie.

Tocmai din această cauză medicina întrevedea şi un alt rezultat, de imensă valoare practică, în cercetările asupra îndepărtării urmărilor nocive ale radiaţiei : posibilitatea, într-un viitor stadiu, a inoculării organismului omenesc împotriva radiaţiilor.

Smaranda îşi alesese lucrarea din acest domeniu, lăsând să se întrevadă specializarea pe care voia să şi-o aleagă. Era la mijloc nu numai o înclinaţie, ci şi dorinţa de a-şi apropia domeniul cunoştinţelor sale de cel al lui Mihail Dragoş.

Dintr-o copilărească dorinţă de a-i procura acestuia o surpriză, ca şi dintr-un sentiment de mândrie greşit înţeles, se străduise să facă o lucrare deosebită (ceea ce era foarte bine), refuzându-i însă orice ajutor (ceea ce nu mai era chiar aşa de bine). Audiase în acest timp o mulţime de conferinţe, strânsese un material documentar întins şi valoros, dar nu apelase tocmai la ajutorul unuia dintre cei mai competenţi oameni în acest domeniu, care se afla lângă ea şi ar fi fost foarte fericit s-o ajute şi să împartă cu ea munca. Smaranda aflase însă, din surse străine, despre succesele obţinute de Mihail încă din timpul studenţiei. Nu voia să fie cu nimic mai prejos de bărbatul pe care îl iubea, aşa că îşi pregătise lucrarea singură. Adică fără ajutorul lui.

Timp de câteva săptămâni, efortul deosebit pe care îl făcea o determinase să rărească întrevederile cu Mihail Dragoş. Slăbi în acest timp şi, ceea ce era mai îngrijorător, după prezentarea lucrării acest proces al organismului continuă, lent, aproape imperceptibil, dar constant.

Oricât încercase Smaranda să îşi asimileze cunoştinţe în domeniul proceselor fizice care au loc în cazul reacţiilor atomice şi termonucleare, oricât de dotată era pentru studiul ştiinţific, fără îndoială că tânăra medicinistă nu izbutise să surprindă aspectele tehnice ale problemei, domeniu
în care avea numeroase lacune. Din punct de vedere al înţelegerii problemei ştiinţifice, ajunsese însă — ceea ce era important — la miezul lucrurilor. În fond, ea se specializa în medicină, nu în tehnica legată de fizica atomică
şi nucleară. Ceea ce era important obţinuse : lucrarea pe care o prezentă, bazată pe un material enorm, teoretic şi obţinut prin propriile sale experimentări, descoperi apariţia — pentru aproximativ 1/1000000 dintr-o secundă — a unei ciudate particule fizice care lua naştere în celulele vii în momentul declanşării unei reacţii atomice sau termonucleare. Imaginea acestei particule fizice fusese obţinută prin mijloace moderne de fotografiat, într-o cameră Wilson adaptată special nevoilor de documentare ale studentei, întreg aparatajul, fixarea condiţiilor de experimentare, alegerea materialului fusese calculat de către Smaranda — evident, cu sprijinul unor specialişti. Dar acest fapt nu-i scădea cu nimic meritul. Lucrarea sa căpătase brusc greutatea unei comunicări ştiinţifice de specialitate şi fusese îndelung discutată în cercuri ştiinţifice

de către medici şi fizicieni.

După experimentări asemănătoare, executate de laboratoare mari, existenţa particulei fu confirmată, dar problema trecu pe mâna fizicienilor. Medicii erau de părere, după ce studiaseră fotografiile obţinute, că particula apare ca rezultat al radioactivizării bruşte a unui nucleu proteic secundar al celulei vii, prezentând un interes fizic şi nu unul medical.

Smaranda fusese dezamăgită de rezultatul eforturilor aproape supraomeneşti pe care le făcuse, deşi lucrarea ei primise cea mai înaltă notă şi îi adusese numeroase elogii.

Pe seama acestui insucces aparent punea Mihail Dragoş uşoara reţinere care intervenise în ultima vreme în purtarea fetei, s-ar fi putut spune chiar o răcire, ca şi faptul că continua să slăbească, păstrându-şi paloarea obrajilor. Avea în plus ceva apăsător în priviri, aproape trist, care nu putuse

scăpa atenţiei lui Mihail, din zi în zi mai îndrăgostit de ea.

Încercase să-i vorbească despre propriul său „insucces“ de pe vremea când era student, glumind pe seama faptului că încercând să descopere altceva, nu reuşise să dea decât peste efectul Dragoş. Îşi dăduse însă repede seama că subiectul, departe de a readuce buna dispoziţie dinainte a Smarandei, nu făcea decât să o înstrăineze şi mai mult de el. Parcă fata se retranşa îndărătul unor ziduri dincolo de care — pentru prima dată de la începutul dragostei lor — el nu avea acces.

Cum am mai spus, profesorul Dragoş avea o experienţă foarte restrânsă în ceea ce priveşte femeile. Reacţiile unei fete de nouăsprezece sau douăzeci de ani îl derutau deci cu atât mai mult, creându-i un soi de perplexitate.

Format la şcoala severă a disciplinelor matematice, Dragoş reducea, în general, problemele la date logice ; orice
scăpa logicii era sau acceptat aşa cum era, sau îndepărtat din gândurile lui.

Tot ceea ce ştia asupra acestui subiect — modul de a gândi al unei tinere fete — provenea din lecturi. Era, aşadar, în posesia unui bagaj sărac şi, în plus, prezumţios. Bagajul acesta mai mult îl încurca în plasa prejudecăţilor, decât îl călăuzea. Profesorul ar fi rămas extrem de uimit dacă cineva i-ar fi spus că regula generală în acest domeniu nu face doi bani şi că fiecare fată, fiecare femeie este „un caz“, un fenomen cu totul nou, o experienţă inedită la care trebuie să porneşti fără păreri dinainte formulate, fără idei preconcepute. Singur, dintre persoanele apropiate, pictorul Coman ar fi putut să-i deschidă ochii în această privinţă. Dar pictorul nu era la curent cu sentimentele lui Mihail pentru Smaranda (pe care de altfel nici n-o cunoştea) şi e aproape sigur că, ascultând un asemenea sfat, Mihail l-ar fi considerat superficial şi neserios pe cel care i l-ar fi dat.

Tocmai datorită acestei lipse de pricepere îşi făcuse socoteala că o căsătorie mai grabnică între el şi Smaranda va pune capăt stărilor sufleteşti ambigue ale fetei. Având-o în permanenţă aproape — îşi făcuse el socoteala — va putea
să o cunoască mai bine, o va înconjura cu toată căldura sentimentelor lui, îi va crea condiţii care să cicatrizeze amintirea „insuccesului" ei, aşa încât într-o bună zi să râdă ea însăşi de perioada aceasta prin care trecea în prezent.

Mihail judeca după el însuşi ; îşi rememorase stările pe

care le încercase şi el când lucrarea sa de studenţie nu fusese calculată judicios, iar rezultatele practice nu fuseseră cele scontate. E de remarcat, de altfel, că profesorul Dragoş
greşea. Atitudinea din ultima vreme a fetei avea alte cauze mai adânci.

Dar Mihail Dragoş nu le cunoştea şi de aceea, când îi zări silueta subţirică profilată pe zarea albastră, fu aproape sigur că dorinţa lui cea mai vie — aceea de a se căsători cu Smaranda — este la un pas de realizare.

De la întâmplarea cu acea lucrare, Mihail o rugase de câteva ori pe fată să fixeze data căsătoriei. Smaranda evitase să-l privească. Găsise câte un pretext, la fiecare din insistenţele lui, ca să amâne, întâi pe termene scurte, apoi pentru o perioadă din ce în ce mai lungă de timp. La un moment dat, oarecum enervat, Mihail îi ceruse să chibzuiască dacă într-adevăr are pentru el o afecţiune reală şi dacă nu cumva „oroarea" de căsătorie vine tocmai din absenţa acestor sentimente.

Fata tăcuse. Răspunsul îl obţinuse abia la următoarea întâlnire, la care primele cuvinte ale Smarandei fuseseră :

— Mihail, m-am gândit bine. Te iubesc aşa cum puţini bărbaţi sunt iubiţi. Nimic şi nimeni nu va putea şterge acest sentiment. Se tulburase şi aproape fără să îşi dea seama, începuse să, plângă încetişor, liniştit, în timp ce-i spunea : Fiecare dimineaţă e pentru mine caldă, proaspătă şi frumoasă fiindcă începe cu tine. Nopţile sunt calme fiindcă te visez pe tine. Tu ai toate gândurile şi sentimentele mele...

Mihail Dragoş era şi el tulburat, neliniştit, emoţionat de starea fetei. Îşi dădea bine seama că este sinceră ; atunci

ce rost aveau lacrimile ? Ce anume lucru ascundea — ea care nu îi ascunsese niciodată nimic ! — şi nu voia, sau nu putea să i-l spună ? O mângâiase cu căldură :

— Atunci, de ce să nu ne căsătorim, Smaranda ? Cu cât mai repede, cu atât mai bine ! Spune-mi când...

— Am să-ţi spun când, dar ceva mai târziu. Trebuie să aflu mai întâi ceva despre mine în mod foarte precis, să ştiu ceva... Urmase, aparent fără legătură : Mâine trebuie să mă internez pentru o perioadă scurtă. N-o să ne mai putem vedea în timpul acesta. Te rog, te rog foarte mult să nu vii la mine la spital... Vreau să îţi vezi de lucrările tale, hotărâse ea, după o uşoară şovăială.

— De ce te internezi ? o întrebase el, alarmat, luându-i mâna.

Palma ei era umedă şi frigea.

Făcuse un semn uşor :

— Nimic, puţină oboseală. Ai remarcat, de altfel, şi tu că slăbesc... Ne-am înţeles, Mihai ?

— Bine, acceptase el. Cu o singură condiţie, însă.

— Care ?

— După ce internarea se termină, ai să-mi spui când ne căsătorim. E... un ultimatum.

— Bine, Mihai !

Şi iată, ieşise din spital, după trei săptămâni. Avusese timp să se gândească, să mediteze. Iat-o în faţa lui, privindu-l, zâmbindu-i. În sfârşit ! Astăzi e o zi a surprizelor plăcute !

— Când ? o întrebă el, întinzându-i mâinile, în timp ce privirile lui exprimau limpede ce dor îi fusese de ea în cele trei săptămâni, câte simţăminte de dragoste neexprimate se

adunaseră în acest timp în care, respectându-i voinţa, nu încercase să o vadă. Când, Smaranda ?

— Niciodată, Mihai ! Fata clătinase capul : M-am gândit. Niciodată. Şi acum, te rog, iartă-mă. Trebuie să plec.

Rămase singur. „Niciodată, Mihai !... M-am gândit. Niciodată"...

Porni încet, cu paşi mecanici, spre ieşirea parcului. Se simţea dintr-o dată gol şi în seara aceea nici lucrările efectuate împreună cu profesorul Tomescu, pentru studiul „barierei biologice", nu izbutiră să îl capteze ca de obicei.

IV

O întreagă perioadă de timp, profesorul Mihail Dragoş refuză să se gândească la Smaranda. Se aruncă în vârtejul problemelor de fiecare zi, al perfecţionării aparatului pentru operaţii pe creier fără deschiderea cutiei craniene şi începu, febril, pregătirile pentru trecerea de la simple studii la atacarea complexă, multilaterală a celeilalte probleme : obţinerea procedeelor de sterilizare a „barierei biologice". Studiul era peste măsură de dificil şi cum prietenul său, profesorul Tomescu, se instalase în clinica de pe lângă Laboratorul C.A.S. Mihail Dragoş se mută şi el acolo ca să poată lucra împreună o bună parte din noapte.

Profesorul Tomescu încerca să rezolve problema „barierei" prin analogii şi maşinile cibernetice „de modelare" ca şi cele de calcul ale profesorului Dragoş lucrau aproape fără întrerupere. Potrivit ideii de bază de la care pornise, savantul medicinist adunase în clinică diverse „cazuri" de bolnavi ale căror maladii nu aveau aparent nici o legătură între ele. Stabilind ecuaţiile matematice de programare a

maşinilor sale cibernetice, Mihail Dragoş pătrundea din ce în ce mai adânc în domeniul biologiei.

Îi era totuşi greu să nu se gândească la Smaranda. În primul rând pentru că reîncepuseră cursurile şi profesorul Dragoş nu putuse să refuze colaborarea, în continuare, în noul an universitar. Îşi crease o asemenea reputaţie în cadrul Facultăţii de medicină, încât simpozioanele sale şi ale

lui Tomescu erau frecventate nu numai de studenţii anului respectiv, ci şi de către cei din anii inferiori sau superiori, precum şi de alţi studenţi care veneau special ca să-l audieze. În prima lecţie a noului an îşi îndreptă din obişnuinţă privirile spre prima bancă din amfiteatru, unde stătea întotdeauna Smaranda când aveau loc simpozioanele.

Dar locul acela era ocupat acum de o fată cu păr negru, ciufulit, care purta ochelari şi îi zâmbea galeş. Profesorul Mihail Dragoş se simţise vexat.

Bănuia că Smaranda s-a mutat undeva în băncile din fund şi, la sentimentul pe care-l nutrea încă pentru ea, se adăugă unul supărător, acela de amor propriu jignit.

Uneori, gândind mai liniştit asupra acestor lucruri, se oprea îndelung asupra frazelor pe care le spusese Smaranda

înainte de a se interna în spital. (Dar oare se internase în adevăr ? Sau totul fusese o punere în scenă ? De ce anume nu îi spusese la ce spital se internează, îi interzisese să o vadă, ba chiar răspunsese în mod intenţionat, vag, la întrebările lui asupra motivelor care o determinau să se interneze ?) De ce îi spusese oare atunci „Trebuie să aflu ceva despre mine în mod foarte precis", înainte de a

răspunde dacă într-adevăr doreşte sau nu să se mărite cu el?

Avea momente când îi găsea Smarandei zeci de explicaţii şi scuze pentru atitudinea ei şi avea, de asemenea, şi clipe când nu mai voia să ştie de nimic în legătură cu ea, i se părea că îl minţise şi îşi bătuse joc de el şi aproape că ura în el însuşi tot ceea ce iubise şi iubea încă la Smaranda.

Dacă ar fi avut cu el o explicaţie, n-ar mai fi suferit, nu s-ar mai fi zbuciumat atât. Dar Smaranda refuzase orice explicaţii şi dispăruse brusc, în acelaşi fel în care intrase în viaţa lui.

Urmele acestui intens zbucium lăuntric începuseră să se cunoască pe faţă şi în purtările lui, cu toată voinţa de fier cu care încerca să şi le ţină în frâu. Slăbise, devenise mai nervos şi oarecum distrat, parcă era mereu preocupat de un gând. Din păcate, frământarea aceasta era întreţinută fără voie de cei din preajma lui care, fără să cunoască fondul lucrurilor, conducându-se numai după aparenţe, glumeau sau făceau aluzii directe la sentimentele care îi legau pe cei doi îndrăgostiţi, întrebându-l adesea despre Smaranda care — în mod inexplicabil după succesul lucrării sale — se retrăsese de la cursuri, pretextând ca se înscrie la o altă facultate mai uşoară.

Dar Mihail se interesase şi rezultatul era negativ : Smaranda părăsise cursurile, pur şi simplu, neînscriindu-se nicăieri.

„Dacă aţi şti ...“ îi trecea prin minte lui Mihail Dragoş, care se posomora deodată şi îl părăsea fără explicaţii pe cel care glumea astfel. Erau de altfel cuvinte spuse fără

răutate, aluzii mai degrabă binevoitoare decât maliţioase, în orice caz, glume inofensive şi spuse cu bonomie. Dar lui îi zgândăreau un punct viu şi dureros.

Nu înţelegea şi nu îşi explica atitudinea fetei. I se părea nelogică şi bănui de aceea o minciună la mijloc. Spusese că se înscrie la o altă facultate, dar nu o făcuse ; oare nu cumva îl minţise şi pe el ? Începea să se gândească dacă nu cumva Smaranda avea vreo prietenie mai veche, legată de anumite obligaţii, şi timpul petrecut împreună nu fusese decât un mijloc de a-şi trece vremea, jucând „pe două cărţi“

cum se spune. Devenise bănuitor, ceea ce nu era în firea lui; îşi dădea seama de acest fapt şi se amăra singur şi mai rău. Apoi păru deodată că se linişteşte, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat niciodată nimic şi n-ar fi existat niciodată Smaranda. Numai de două ori, când ieşea pe seară de la simpozioanele sale împreună cu Tomescu, crezuse că o zăreşte la oarecare depărtare, privind în direcţia din care venea el.

Dar îşi spusese pe urmă că i s-a părut şi se simţise din nou mai liniştit.

Dar starea aceasta de linişte nu dură prea mult. La aproximativ două săptămâni după ce constatase că Smaranda nu se mai află în prima bancă, intrând în cancelaria profesorilor surprinsese un fragment de discuţie între profesorul de citologie şi cel de microbiologie :

— Bietul Dragoş ! Îţi imaginezi ce trebuie să fie în sufletul lui!

— E totuşi uimitor câtă stăpânire de sine are. Să afli că femeia pe care o iubeşti are cancer şi să continui să... îl observase pe Mihail Dragoş care se oprise brusc şi

stătea la câţiva paşi de ei, palid la faţă, parcă de piatră.

— Aţi spus de Smaranda că... articula el, parcă s-ar fi părut că n-a auzit.

Profesorul Tomescu îi văzu expresia ochilor care era aceea a unui om ce se prăbuşeşte pe neaşteptate în gol. Se simţi jenat şi se apropie de el, luându-l pe după umeri cu braţul.

— Cum, frate, tocmai tu să nu ştii ? mormăi el, încurcat, frecându-şi bărbia cu mâna lui groasă şi mare. Credeam că...

Eh ! Biata fată, ştii, când a făcut experimentările pentru lucrarea ei, a muncit intens cu radiaţii. Ca să obţină fotografia în camera Wilson s-a expus prea mult şi a primit o doză puternică. Ciudat e faptul că declanșarea şi evoluţia cancerului a avut loc, ca să spun aşa, fulgerător. Întocmai ca la plasmodiiile care alcătuiesc „bariera biologică". În câteva luni de zile, „cancerul alb“ a operat o adevărata devastare. I se aplică, evident, cele mai noi tratamente, dar...

Acest ultim „dar“... Îi scăpase fără voie. Îşi dădu seama şi îşi muşcă nervos mustaţa. „Am comis o imbecilitate cât mine de mare“, se gândi.

Făcu o pauză, apoi, înfuriat, bătu cu pumnul strâns în palma lui mare.

— Când a fost internată în spital, ăia s-au gândit la anemie, la fixarea insuficientă a fierului, la orice, afară de cancer. Nişte neisprăviţi ! I-au făcut electroforeză, dar n-au ştiut să vadă mic ! Eu i-aş... i-aş...

Nu găsea să spună ce anume le-ar face.

Mihail Dragoş asculta, fără să audă. Obrazul i se golise de sânge şi privirea îi rămăsese aţintită asupra unui punct,

cu pupilele mărite, ca şi cum ar fi fost în stare de halucinaţie.

— Cancer !

Cuvântul i se înfipsese în creier şi rămăsese acolo, fără să poată fi clintit. Într-o străfulgerare înţelese totul. Smaranda știuse, simţise poate, se temuse. Remediul definitiv al acestei boli nu fusese găsit, mai ales în situaţia unei evoluţii atât de rapide cum era cazul ei.

„Aşadar, gândi Mihail Dragoş, de aceea îi ceruse să nu o vadă la spital. Nu voise ca el să afle. Îi ceruse să-şi vadă de lucrările lui. Avusese..."

Da, acum ideile, amintirile, argumentele se învălmăşeau în creierul lui, năvăliseră toate o dată, îl ameţeau. Avusese tăria să refuze căsătoria, să se abţină să-l vadă — poate totuşi nu fusese o părere în cele două daţi când îi zărise silueta aşteptându-l parcă să iasă de la cursuri — pentru ca el să fie liniştit, pentru ca el să se poată desprinde mai uşor de ea, din timp, cât nu fusese încă soţia lui, cât nu se legaseră încă definitiv. Dar îl iubea ; însăşi faptele dovedeau cât îl iubea. Pentru că suferea şi ea, poate mai mult decât el.
Asta spunea tristeţea ei, asta îi spuneau privirile. „Te iubesc,
Mihail. Te iubesc aşa cum puţini bărbaţi sunt iubiţi. Nimic şi nimeni nu va putea şterge acest sentiment." Cum de nu înţelesese, nu simţise, nu pricepuse ?

Cei doi profesori urmăreau, uşor îngrijoraţi, succesiunea rapidă de gânduri şi stări care se reflectau pe faţa lui Mihail Dragoş ca într-o oglindă. Schimbară o privire scurtă între ei. Profesorul Dragoş îşi prinse deodată tâmplele în podul palmelor.

— Orb ! gemu el şi se repezi, aproape în fugă, dispărând pe uşă.

V

În douăzeci şi patru de ore, biroul lui Mihail Dragoş, completat acum şi cu cel al profesorului Tomescu, căpătă o altă înfăţişare, de parcă ar fi fost schimbat de o baghetă magică. Un zid fu spart şi înlocuit cu material plastic transparent, deschizând perspectiva asupra unui ansamblu de două camere spaţioase, care fuseseră reunite într-una singură.

Aparate care ţineau mai mult de medicină apărură în acest laborator, aflat direct sub îndrumarea celor doi profesori şi unde de altfel nu lucrau decât ei, împreună cu doi matematicieni operatori. Eprubete, sterilizatori şi instalaţii de sterilizare, culturi de microbi, stative şi eclave luară locul obişnuitelor maşini ale C.A.S.-ului. Existau cu toate acestea şi numeroase instalaţii electronice, în special de control şi analiză, microscoape radioelectronice, iar un perete întreg fusese ocupat de o nouă maşină cibernetică asamblată sub supravegherea directă a lui Mihail Dragoş. Maşina reprezenta o variantă îmbunătăţită a aparatului său de operaţie fără trepanare, adaptată special de profesor pentru noile sale nevoi de cercetare. Ea palpa strat cu strat ţesuturile vii, făcea numărătoarea şi analiza complexă a celulelor, prelucra datele obţinute şi îşi stabilea singură comenzile pe baza comenzii program dată iniţial, variind parametrii experienţelor.

Ceea ce constituia însă o noutate absolută era faptul că fuseseră aduse în cuşti speciale diferite animale pentru experienţe. Cuştile acestora ocupau o porţiune destul de

întinsă din parcul laboratorului.

Mihail Dragoş îi ceru profesorului Tomescu şi obţinu de la acesta încă ceva : Smaranda Domnişan fu transportată din clinica de oncologie într-una din rezervele clinicii existente pe lângă Laboratorul C.A.S.

— Eu aş fi vrut de la început să procedez astfel, îi mărturisise savantul medicinist. Smaranda mi-e dragă ca şi fata mea. Dar m-am gândit că prezenţa ei aici... Înţelegi, în maladia asta nu poţi şti ce se poate întâmpla... M-am gândit să nu te tulbure de la cercetări. Îi pusese bătrâneşte, prieteneşte mâna pe umăr : înţeleg foarte bine prin ce treci !

— Deloc ! răspunsese Mihail. Dragă prietene, dar nu înţelegi absolut deloc ? Privirea, expresia feţei lui erau rigide. Am observat amândoi mai de mult o oarecare asemănare frapantă între metabolismul plasmodiilor care constituie „bariera biologică" şi cancer. Ei bine, abia acum mă arunc cu toată forţa asupra acestor blestemate plasmodii. Poate că una îmi va da răspunsul pentru cealaltă.

— Ce ai de gând să faci ?

— Ce *avem* de gând *să facem*, trebuia să mă întrebi, stimate prietene. Nu pot învăţa acum toată medicina. N-o ştiu nici maşinile mele. Ca să o înveţe trebuie să le învăţ eu mai întâi pe ele... Dar câte ceva ştiu.

— Ştii chiar foarte mult...

— Nu e destul! răspunse profesorul Dragoş cu oarecare asprime. Dar eşti aici ! Lângă mine, umăr la umăr. Amândoi cred că putem face ceva. Trebuie să facem. Înţelegi ? Trebuie ! De data asta lupt pentru propria mea viaţă !

Era asaltul împotriva plasmodiilor. Mihail Dragoş avea

la dispoziţie tot ceea ce priceperea umană zămislise ca tehnică de-a lungul secolelor. Era în plus ajutat de oameni competenţi, de înaltă specializare, ţinându-se seama că specialitatea sa o constituia de fapt fizica, automatica, cibernetica, electronica. Restul depindea de el. Sau, cel puţin, aşa credea.

VI

„Restul depinde de el.“ O propoziţie care conţinea de fapt un dramatism reţinut, dar intens ca o coardă strânsă până la punctul în care e gata să se rupă.

Din fericire profesorul Dragoş avea preţioasa facultate de a deveni lucid şi perfect stăpân pe sine în momentul în care era pus în faţa unei probleme concrete care trebuia rezolvată.

Transportarea bolnavei se făcuse fără dificultăţi. Mihail era sigur că Smaranda nu ştie unde anume se găseşte şi îşi închipuie că a fost mutată dintr-o clinică în alta. Nu vedea decât personalul medical care o îngrijea, iar împrejurimile nu-i spuneau nimic, pentru că ferestrele şi locul de plimbare se deschideau în aleile parcului, complet separat de extremitatea clădirii în care lucra el. Profesorul Dragoş luase toate măsurile pentru ca Smaranda să nu-l vadă, convins că apariţia lui ar fi putut da evoluţie: bolii sau un aspect îmbucurător, sau, dimpotrivă, o alură nedorită. Şi nu voia să rişte. Acum, mai mult decât oricând, viaţa Smarandei devenise pentru el mai preţioasă decât aerul pe care îl respira.

O cameră specială de televiziune îi permitea totuşi să urmărească consultaţiile bolnavei. Cu mentalitatea specifică îndrăgostiţilor, era convins că lui i-e mai lesne

sesizabilă orice schimbare în bine sau în rău a Smarandei.

Timp de două zile, o maşină electronică nu fu ocupată cu altceva decât să prelucreze în rezumate cele câteva zeci de mii de pagini din literatura ştiinţifică publicată până atunci în legătură cu cancerul, cauzele lui probabile, datele statistice, ipotezele şi experienţele efectuate în acest domeniu.

Cum cei aproape doi ani de activitate profesională în Facultatea de medicină îl familiarizaseră cu multe probleme, specifice ştiinţei vindecării organismului uman, profesorul Dragoş însărcină o a doua maşină electronică să-i sintetizeze toate cunoştinţele despre corpul omenesc, despre sistemele lui şi ţesuturi, indicând maşinii o atenţie sporită asupra tuturor fenomenelor legate de proliferarea celulelor, de procedeele prin care organismul produce hemoglobina şi celulele albe, în sfârşit, de influenţa dereglajului nervos asupra acestor procese.

În aceste din urmă domenii prezenţa profesorului Tomescu era absolut necesară pentru interpretarea datelor furnizate de maşinile de calcul şi cele de modelaj (care imitau simptomele maladiei şi diversele ei faze). Toată această muncă intensă, istovitoare, avea pentru Mihail Dragoş un singur scop : să cunoască suficient procesele patologice în organismul uman pentru a putea efectua corect transpunerea în ecuaţii matematice a întrebărilor pe care Tomescu le punea maşinilor sale cibernetice. O ecuaţie greşită însemna o comandă-program eronată, iar maşina ar fi judecat pe baza acestei sau acestor premize şi ar fi răspuns greşit. Un indirect ajutor i-l dădu întâmplător aparatul realizat în Laboratorul său, aparat destinat operaţiilor pe creier şi care purta denumirea comercială

Cervo C.A.S. 4 A.

Minunata maşină proiectată de Mihail Dragoş folosea un sistem complex de reglaj electronic al ultrasunetelor, după ce zona respectivă fusese palpată în prealabil după un sistem tomografie care explora în adâncime. Lucrând cu ea, chirurgii-neurologi îi puseseră la îndemână un material de studiu foarte util. Mai surveni încă o întâmplare, dar cele două fapte, deşi interesante în sine, păreau cu totul deosebite.

Primul consta în aceea că un bolnav, care ulterior, prezentase metastaze, avusese la numărătoarea celulelor din zona operată un număr diferit de celule la două numărători
succesive.

Medicul operator repetase în câteva rânduri numărătoarea, obţinând acelaşi rezultat. Ciudăţenia faptului consta în aceea că numărătoarea diferea întotdeauna de cealaltă, care o precedase, prin perechi aflate faţă de numărul de bază într-un raport constant.

Medicul consemnase faptul în fişa de operaţie, fără să fie prea convins că face un lucru util. Era încredinţat că e vorba de un „accident" al contorului aparatului Cervo C.A.S. 4 A şi trimisese în acest sens o reclamaţie laboratorului. Pe hârtia respectivă, care ajunsese pe biroul lui Mihail Dragoş, o mână străină adăugase un fel de notiţă scurtă, explicativă : „Bolnavul P. N., de 34 ani, pilot de încercări de cosmonave. Suferă accident la o aterizare forţată, cu hemoragie craniană (lobul occipital drept regiunea nr. 32). E internat la 6 august şi supus unei operaţii fără trepanaţie, cu aparatul Cervo C.A.S. 4 A. Iese din spital la 29 august complet restabilit. Revine la 30 decembrie, prezentând un

cancer al stomacului, cu tabloul clinic clasic. E îndrumat la clinica specială de oncologie a prof. Gradian. De remarcat că pilotul a trecut prin zona „barierei biologice".

Al doilea fapt îl constituia comunicarea făcută de un inginer biotehnician care lucra într-una din marile combinate agroalimentare. Obscurul biotehnician, care îşi împărţea viaţa între producţie şi laboratorul combinatului, descoperise forme de parazitism la fiinţe unt celulare care, strângându-se, pătrundeau în nucleul unor celule active. Cum
descoperirea era importantă pentru producţie şi combinatul nu dispunea de resursele tehnice necesare unei analize atât de fine, lucrarea de expertiză fusese repartizată C.A.S.-ului pentru a urmări fazele pătrunderii în nucleu cu ajutorul microscopului radioelectronic, al proiectorului electronoionic şi prin alte mijloace, pentru a stabili în acelaşi timp procesul hrănirii şi diviziunii celulei-parazite. Această din urmă chestiune îl preocupase în mod deosebit pe citolog.

De prima problemă Mihail Dragoş se ocupă din prima zi. Îşi chemă asistentul şi îi întinse foaia de hârtie pe care un doctor necunoscut caligrafiase în grabă scurta notiţă informativă.

— Să verificăm Cervo C.A.S.-ul, spuse acesta după ce parcurse adresa, înălţând uşor sprâncenele a mirare.

Nu-i venea, să creadă că aparatul prezintă astfel de inconveniente.

După două zile se prezentă la Mihail Dragoş.

— Ei, bine ? Îl întrebă profesorul.

— Ei, bine... nimic ! făcu asistentul, deschizând palmele. Am făcut câteva mii de probe. Aparatul funcţionează

ireproşabil. Nici urmă de anomalie. Poate că numai aparatul aflat la ei...

— Verifică-l, te rog, şi pe acela. Dar urgent. Tonul profesorului era nerăbdător. Urmăreşte între circuitul contorului şi palpator. Fă câteva sute de probe. Dacă totuşi nu prezintă anomalii în funcţionare, te rog treci pe la clinica profesorului Gradian. Vreau relaţii amănunţite despre bolnavul P. N., internat la ei la treizeci sau treizeci şi unu decembrie. Care a fost debutul bolii, simptomele prezentate,
evoluţia până în prezent şi mai ales — ăsta e lucru cel mai important — dacă profesorul Gradian socoteşte că între operaţia suportată pe creier de bolnav şi apariţia simptomelor de cancer există vreo legătură. Te rog să-mi comunici
imediat ce te înapoiezi.

Colaboratorii săi apropiaţi erau la curent cu problema pe care o studia profesorul, după cum cunoşteau şi interesul deosebit, personal, care îl face să îşi piardă nopţi întregi în faţa maşinii electronice de modelat, a radiomicroscopului, în faţa cuştilor cu animale bolnave de cancer.

Asistentul făcu de aceea tot ce-i sta în putinţă pentru ca Mihail Dragoş să fie satisfăcut de rezultate. Nu descoperi nici o defecţiune în funcţionarea circuitelor aparatului şi trecu pe la clinica de oncologie, unde, după ce luă toate amănuntele cu privire la pilotul cosmonaut bolnav, imprimă pe bandă părerea profesorului Gradian.

Profesorul Tomescu şi cu Mihail Dragoş adunau în acelaşi timp, sistematizând, toate datele de care dispuneau.

Folosind noile preparate care îngreunau evoluţia morbului, fără a izbuti să oprească cu totul boala, bătrânul

savant citolog efectua zeci şi sute de experienţe paralele şi pe
plasmodiile „barierei biologice" pentru a descoperi mecanismul pe care îl declanşează aceste medicamente în încetinirea îngrozitorului proces, lent şi implacabil, care se desfăşura în organism.

Niciodată în trecut, nici el şi mai cu seamă nici Mihail nu lucraseră într-o asemenea încordare, la întrecere în fiecare secundă şi în fiecare minut cu timpul care îşi urma necruţător judecata, îşi pregătea sentinţele. Viaţa personală a tânărului profesor electronist fusese redusă puţin câte puţin
la 3—4 ore pe zi, atât cât era strict necesar ca să mănânce în grabă ceva, stând în picioare şi să se odihnească. Restul de 20 de ore erau consacrate experienţelor neînchipuit de variate, comparării rezultatelor, discuţiilor cu medicii specialişti care lucrau la supravegherea bolnavilor din clinică, urmăririi încăpăţânate a ideilor profesorului Tomescu privitoare la unele similitudini dintre cancer şi plasmodiile
„barierei".

Profesorul de citologie îl privise câteva clipe, cu prilejul unei consfătuiri între ei doi. Pe faţa lui puternică, deschisă şi binevoitoare, Mihail putu citi lesne îngrijorare, dezaprobare şi reproş.

— Te distrugi, amice ! Îi spusese. Te-ai privit în oglindă ?

— Crezi că am timp ? murmurase Mihail. Ştii foarte bine ce este aici, câte s-au făcut şi, mai ales, câte mai sunt de făcut! În fond nu am realizat nimic până acum.

— Ba să mă ierţi, colega ! Te contrazic categoric. Într-un timp aproape neomeneşte de scurt am trecut în revistă, cu

toate profunzimile şi nuanţele, tot ceea ce omenirea a adunat în decursul a mii de ani ca observaţii şi cunoştinţe asupra corpului omenesc, a metodelor de cercetare şi vindecare a bolilor, în domeniul microbiologici, al patologiei, în sfârşit, al... acestor afurisite plasmodii care generează cancerul.

— Eşti sigur că e vorba de plasmodii ? întrebase Mihail, scormonindu-l cu privirile arzătoare ale ochilor săi care străluceau de oboseală, parcă ar fi avut febră

— Ce altceva vrei să fie ? Sunt, de bună seamă, plasmodii. Ca şi fiinţele acelea care ne-au vârât în carantină cosmică. Apropo, ce rezultate mai comunică laboratoarele automate planetare ? Spuneau ieri că...

Adevărul era că savantul citolog nu credea în izbânda lor şi încerca să-l obişnuiască încetul cu încetul pe Mihail cu gândul acesta, să-l abată spre alte preocupări, să-l salveze din deznădejdea pe care o lasă dispariţia singurei fiinţe

care te-a făcut să guşti farmecul unui sentiment unic şi atotcuprinzător.

Mihail înţelesese ce se petrece în mintea citologului. Făcuse un gest, îndepărtând parcă preocupările lui mai vechi de acest prezent, care îi cerea încordarea tuturor forţelor,

a tuturor resurselor sale intelectuale şi fizice. Voinţa lui neobişnuită, indispensabilă unui om de ştiinţă, pe care i-o educaseră îndelung şi cu răbdare profesorii săi din facultate şi îndrumătorii ştiinţifici de mai târziu, îşi dădea abia acum în întregime roadele. Însuşi lui nu-i venea să creadă că atunci când cea care era pentru el cea mai scumpă fiinţă de pe pământ îşi măsoară viaţa în zile — şi toate acestea

se petrec la câţiva paşi de el — poate şi are răbdarea, voinţa, tenacitatea de a urmări metodic o problemă ştiinţifică, în loc să se arunce în braţele hazardului şi ale încercări lor nesăbuite, întâmplătoare.

Revenise la problema care îl preocupa :

— Crezi, aşadar, că e vorba de o plasmodie ?

— Mie mi se pare indubitabil !

— Dar atunci de ce nu apare ? De ce nu vedem când se hrăneşte, când se mişcă, trăieşte, se înmulţeşte ? Radiomicroscopul electronic pune în evidenţă chiar şi viruşii filtranţi cei mai mici din câţi se cunosc. De ce atunci această
plasmodie, cum o numeşti, îi scapă şi lui ?

Citologul îl privise, bătând încet darabana cu degetele în tăblia biroului :

— Ştiu şi eu ? răspunsese. Specialiştii spun că...

— Specialiştii ! Sunt plini de o sută de explicaţii care nu reprezintă decât ipoteze, sunt doldora de teorii ca un sac burduşit Dar ceea ce fac ei poate face şi cea mai simplă maşină electronică de calcul a mea, care are în plus o memorie superioară. Dar mie nu îmi trebuie asta ! Am nevoie de *scânteia omenească*. Înţelegi ? Scânteia omenească ! Singura care dă viaţă maşinii, o însufleţeşte, îi împrumută gândirea omului! Se enervase.

Citologul observase predispoziţia din ultima vreme spre irascibilitate a profesorului Dragoş, gesturile largi şi uneori insuficient controlate, privirea febrilă a ochilor săi. „Stă din ce în ce mai prost cu nervii, se gândise. Cel puţin de s-ar termina odată. Altminteri se distruge şi pe el, zadarnic. N-o să obţină nimic. Mii şi zeci de mii înaintea lui şi-au consacrat întreaga viaţă numai acestei probleme şi n-au

obţinut decât paleative." Bariera biologică ? Da. Aceea era sigur că avea să fie asaltată şi cucerită, dacă nu de ei, de alţii. Avea intuiţia ştiinţifică, aproape sigură, că paralel şi concomitent se va rezolva şi problema cancerului. Dar pentru asta trebuiau luni de zile, poate ani. Iar viaţa Smarandei — nu, el nu se putea înşela singur ! — această biată viaţă tânără se măsura acum în săptămâni. Pe urmă, un alt gând îi trecuse prin minte : „Ce o să se întâmple cu omul ăsta, după... după... ? Ar trebui făcut ceva pentru el încă de pe acum !“

Îl emoţiona această dragoste a cărei putere şi profunzime n-o bănuise de la început, mai cu seamă la un om atât de calculat, de reţinut, de sobru. Poate tocmai de aceea... „Viaţa lui de până acum, cu eforturile continui, constituie un dezechilibru. Natura e înţeleaptă şi nu lasă nimic în dezechilibru. Dar pentru a echilibra treci neapărat în cealaltă extremă. E balanţa... sunt drepturile vieţii."

Îi era milă de Mihail Dragoş. Începuse să-l iubească şi mai mult pe tânărul şi eminentul specialist, ca şi cum i-ar fi fost copil.

— Atunci, ce părere ai ? îl întrebase.

— Ştiu şi eu ? murmurase Dragoş. Poate că răspunsul se află în sistemul nervos. Dar ştiinţa noastră n-a pătruns acolo decât până la jumătate. Există încă o jumătate buna care e „terra incognita" şi s-ar putea ca răspunsul să stea tocmai acolo ! Poftim, citeşte !

Îi întinsese adresa spitalului, împreună cu notiţa asupra bolnavului P. N., ca şi celelalte observaţii şi lămuriri căpătate ulterior. Citologul le parcurse bătrâneşte, fără urmă de grabă.

— Da, s-ar putea să fie ceva, recunoscuse el în cele din urmă. Ia stai, stai puţin ! Pilotul a trecut prin „barieră“ şi are cancer... Dar nu e asta totul ! Începuse să se plimbe prin birou cu paşi mari, frecându-şi mâinile. Apare în perechi, apare în perechi, murmurase el, urmându-şi un raţionament. De ce apare în perechi ? Ce necesitate biologică îl sileşte la aceasta ?

— M-am oprit şi eu la acest, fapt, mărturisise Mihail. E interesant că atât „bariera biologică" cât şi cancerul sunt legate într-un fel sau în altul de radiaţie. Radiaţia în doze mici distruge cancerul, cel puţin în faza sa iniţială, în timp ce expunerea mai îndelungată îl provoacă... Există — ştiu doar de mult acest lucru — un prag... A fost stabilită experimental şi valoarea matematică, fizică a acestui prag.

Citologul se oprise pentru o clipă din mers.

— Lucruri vechi, lucruri vechi! mormăise el.

— Valoarea energiei radiante limită între procesul nociv şi cel dorit, binefăcător, se situează la bariera dintre razele ultraviolete şi razele Roentgen, urmase cu încăpăţânare, cu un aer absent parcă, Mihail Dragoş. Adăugase cu voce mai scăzută : Adică în domeniul radiaţiilor care apar ca produs secundar în aproape toate reacţiile exotermice din ţesuturile vii, favorizând diviziunea celulei.

— Mitogeneza ! tresărise deodată citologul.

— Exact. Acest prag este situat chiar în banda frecvenţelor mitogenetice. Aparatele şi maşinile mele i-au stabilit valoarea cu precizie.

— Dar am făcut un imens pas înainte !

— Cine ştie ? răspunsese gânditor Mihail Dragoş. Sunt atâtea fenomene contradictorii... Îţi trebuie un fir al Ariadnei, de capătul căruia să te ţii.

— Mde, mormăise citologul, pipăindu-şi, cu un gest care îi era familiar, bărbia. Începea să se întrebe dacă nu vor izbuti totuşi să ajungă acolo unde îşi propuseseră.

Profesorul îşi privise ceasul şi trecuse în camera de televiziune. Comutase un buton şi ecranul, - care ocupa întreg peretele din fund, se luminase. Era ora de consultaţii a
Smarandei.

— Ştii, să-ţi mărturisesc ceva, îi spusese el citologului, din pragul uşii. La început am atacat problema acestei maladii exclusiv pentru Smaranda şi pentru că ideea dumitale de bază era că ea face parte din ansamblul fenomenelor legate de „bariera biologică". Habar n-aveam ce înseamnă această boală ; nu ştiam mai mult decât orice om de pe stradă. Dar studiind-o, analizând statisticile, având-o
totodată pe Smaranda... aşa cum este (ocolise să pronunţe cuvântul) am început să simt altceva...

— Adică ? Ce vrei să spui ?

— Vreau să spun că mii de oameni de pe întreg pământul
aşteaptă o rezolvare salvatoare. Şi alte sute de mii de oameni, logodnici, soţi, fraţi, surori, părinţi ai celor bolnavi, o aşteaptă, de asemenea, cu sufletul la gură.

— Da, de bună seamă ! Cancerul e una din ultimele calamităţi ale omenirii.

— Este fără îndoială la fel de importantă ca şi descoperirea unui procedeu de sterilizare pentru doborârea „barierei biologice". Nu crezi ?

— Ba da, încuviinţase, intimidat parcă, citologul.

Începuse să-i dea dreptate profesorului Mihail Dragoş.

Acesta trecuse în camera aparatajului de televiziune, iar Tomescu începuse din nou plimbarea sa înverşunată prin birou, de la un capăt la celălalt. Din când în când se oprea şi îşi mijea un pic ochii, parcă ar fi privit un obiect din depărtare. Apoi după câteva clipe punea bărbia în piept şi îşi relua mersul necurmat prin camera larga

„De ce în perechi ? mormăia el. Şi parazitismul acela celular, cu fiinţe unicelulare care pătrund în nucleul altei celule, active, trăind în mod parazit... Astea toate parcă s-ar lega între ele.“

Gândurile parcă îi bubuiau uneori în cap.

„Dar pragul mitogenetic ? Cu ăsta ce mai e ? Oare şi atunci ia naştere tot o *pereche* ? Eh, fire-ar să fie... !“

VII

Cercetările continuau în acelaşi ritm extenuant. În Laboratorul central de cibernetică şi analiză electronică specială luminile ardeau continuu, ziua şi noaptea.

Obosit şi hărţuit de ipoteze, de gânduri, cu imaginaţia ştiinţifică întreţinută în permanenţă ca o căldare de vapori sub presiune, silindu-se să-şi păstreze judecata rece şi lucidă, fără să se lase amăgit de cărări lăturalnice, profesorul Mihail Dragoş lucra cu o forţă de muncă şi o uitare de sine rar întâlnite.

În dimineaţa aceea se culcase la ora 4, după ce supraveghease personal întreg aparatajul care lucra şi efectuase singur o serie de experienţe.

Încă din anii studenţiei Mihail se obişnuise să îşi „regleze" organismul astfel, încât să se deştepte la ora la care voia, fără să fie nevoie ca cineva să îl scoale. Totul se baza pe o observaţie elementară pe care o făcuse odată,

oarecum din întâmplare. Constatase, cu un anumit prilej, că subconştientul este capabil să măsoare timpul. Găsise şi o explicaţie perfect plauzibilă acestui fapt ; într-adevăr, omul măsoară de zeci de mii de ori timpul, când aşteaptă să treacă un sfert de ceas sau o oră, când are o întâlnire la care nu vrea să întârzie, când lucrează după un program-orar precis stabilit. Nimic mai explicabil deci ca măsurarea timpului să devină, încetul cu încetul, un reflex al subconştientului, reflex pe care Mihail şi-l educase. La început trebuia să îşi repete de câteva ori la culcare câte ore vrea să doarmă, alungând orice alt gând din creier până când îl prindea somnul. Obţinea întotdeauna rezultate destul de precise. În cele din urmă reflexele lui se formaseră într-atât, încât se putea trezi exact la ora la care îşi propunea, independent de starea de oboseală a organismului. Dar celulele acelea care stăteau de veghe în timpul „somnului" acesta, în care cel puţin o parte din sistemul nervos nu se odihnea, purtau în ele tocmai prin acest fapt, pericolul rapidei lor uzuri. Tocmai pentru că îşi dădea seama de acest lucru Mihail nu folosea „sistemul automat" — cum îl numea el — decât în cazuri absolut trebuincioase.

De când aflase că Smaranda e bolnavă, sistemul automat era folosit cu mult mai des decât ar fi trebuit...

Izbucnirile bruşte pe care citologul le remarcase, nu mai constituiau nicidecum accese întâmplătoare. Întreg organismul profesorului şi, în special, sistemul său nervos, deşi obişnuit cu eforturile, începuse să se resimtă.

Din fericire pentru Dragoş, ceea ce el nu observa, sau refuza să observe, fusese cântărit şi judecat de alţii. Înainte de a pleca din biroul său, în jurul orei trei dimineaţa,

profesorul Tomescu, cu care stătuse până atunci de vorbă, îşi scăpă stetoscopul pe jos. Îndatoritor ca întotdeauna. Mihail se aplecase pentru o clipă să i-l ridice.

Tomescu discutase cu el îndelung, încercând să îl convingă să doarmă mai mult. Dar Mihail Dragoş scuturase din cap, ba îl privise chiar cu o urmă de enervare în priviri.

— Să dorm ? Dar dumneata ai putea dormi în locul meu ? Îmi vine să turbez de ciudă şi pentru cele două, trei ore pe care trebuie să le pierd inutil. I-nu-til, înţelegi ?

— Dar nu e de loc inutil, iubite colega ! Încercase el să-l convingă. Cum doreşti însă ca neuronii tăi să îşi desfăşoare normal activitatea, dacă nu le îngădui un repaus cât de cât ? Perfect, ei consumă acum în cont... Dar nici un cont nu este interminabil ! Vrei să ajungi la faliment ?

Dragoş făcuse un semn nervos din mână :

— La dracu, socotelile astea contabiliceşti ! Dumneata nu pricepi că sunt într-o cursă cu timpul ? O cursă îngrozitoare pentru care trebuie să lupt cu ultima picătură de energie din mine. Dacă timpul mă întrece nu cu şase ore, cât ai vrea dumneata să dorm, ci doar cu o oră, doar cu un sfert de ceas ! Ei bine, pricepi că în acest caz nimic nu se mai poate întoarce ? Că sfertul acela de oră...

Tomescu n-avusese alt procedeu la îndemână şi îşi lăsase stetoscopul să cadă. O clipă ! Atât cât se aplecase Dragoş lângă birou. Atât avea la îndemână...

O pilulă alunecă în paharul de limonadă de pe biroul lui Dragoş, intră în reacţie cu acidul carbonic şi se dizolvă în câteva clipe. Profesorul dormi până la ora 8 dimineaţa,

când intrarea asistentului său în birou îl trezi. Privi ceasul, nedumerit. „Sistemul automat" se defectase...

Se simţea în schimb plin de putere, vioiciune, voinţă. Tableta înghiţită o dată cu limonada îşi făcuse efectul.

Tomescu intră în cameră o dată cu asistentul şi îi ură, vesel parcă, o dimineaţă bună. Profesorul arăta într-adevăr cu mult mai bine decât în ultimele zile.

— Ei, bine ? îl întrebă Mihail Dragoş.

— Am câteva elemente noi, azi, colega. Pelicula radiomicroscopului electronic arată că, înainte de apariţia bolii, celula are un moment scurt de stagnare, de imobilizare.
Apoi începe proliferarea anarhică.

— De imobilizare ai spus ?

Profesorul Dragoş se gândea intens.

— Întocmai. Faptul că data apariţiei bolii nu depinde de gradul de concentraţie al gudroanelor — la experienţele clasice — infirmă în oarecare măsură ipoteza asupra existenţei în ţiţei şi cărbune a unui virus sub stare anabiotică.

— De ce crezi ?

— O spune logica, bunul simţ şi... matematica. La mărirea concentraţiei gudronului, ar trebui implicit să sporească şi numărul de viruşi în stare anabiotică pe milimetrul cub. Ori, o asemenea sporire ar duce implicit la creşterea proporţională a probabilităţii îmbolnăvirii…

— Da... S-ar putea să ai dreptate, dragă prietene. Vom continua totuşi să ţinem în evidenţă şi această ipoteză, nu e aşa ? Deşi nu este cea mai... probabilă.

— Bineînţeles.

— Experienţele asupra pragului mitogenetic.

De data aceasta îl întrebase pe asistent, care lucrase cu maşina cibernetică de modelaj în noaptea precedentă.

— Din animalele supuse la diverse intensităţi de radiaţie, cele care au fost aduse până la pragul arsurii prezintă cele mai rapide şi mai numeroase îmbolnăviri. La radiaţii mai slabe nu se constată încă modificări citologice.

— Ce face „Piticul" ?

„Piticul" era unul din animalele laboratorului, un gibbon care suporta mai multe experienţe deodată. „Piticul" purta pe pântec o legătură conţinând săruri radioactive cu acţiune
lentă şi era totodată injectat cu soluţii de carbonat radioactiv de sodiu. Frecvenţele celor două săruri — cea aplicată în exterior şi cea introdusă în sânge — fuseseră îndelung şi cu migală calculate de către profesor. Acesta nădăjduia să obţină un rezultat concret de pe urma combinaţiei a cărei victimă avea să fie, fără îndoială, „Piticul".

— Nu există nici un simptom de apariţie a bolii, raportă asistentul. „Piticul" e zdravăn de parcă a venit acum din pădurile africane.

Ochii profesorului Dragoş luciră cu evidentă nemulţumire şi el se întoarse spre Tomescu.

— Ghinion ! exclamă el. Bine, dar animalul ăsta *trebuie să se îmbolnăvească*, pricepi ?

— Da, răspunse mecanic asistentul, în locul savantului citolog.

De fapt, nu era de loc lămurit. I se părea că tocmai dimpotrivă. Faptul că „Piticul“ nu se îmbolnăvise era îmbucurător. Iar dacă n-avea să se îmbolnăvească de loc, însemna că Mihail Dragoş a descoperit un remediu. Îşi

expuse nedumerirea.

— Un remediu ? îl imitase profesorul Tomescu, uşor ironic. În cel mai bun caz un vaccin, un preventiv, dar nicidecum un remediu. Atâta timp cât animalul nu se îmbolnăveşte, procedeul pe care l-am imaginat nu probează nimic, înţelegi dumneata ? Nimic. Aşadar, trebuie ca bietul „Pitic" să treacă şi prin asta...

— Maurul, murmură asistentul. Maurul şi-a făcut datoria...

— Maurul. Prin urmare, schimbi pansamentul exterior, înlocuindu-l cu săruri radioactive cu acţiune rapidă, iar intern să i se administreze carbonat radioactiv de kaliu. Cât despre şoareci...

— Ascult, tovarăşe profesor.

— Cei bolnavi să fie separaţi şi trecuţi sub generatorul de frecvenţe foarte înalte. Matematicienii să transmită maşinilor cibernetice comanda de a varia în treptele cele mai mici posibile frecvenţa, de la 300 de angstromi până la 30
de angstromi, luând în supraveghere continuă ţesuturile bolnave. La cea mai uşoară viteză de proliferare mai mare decât cea obişnuită în actualul stadiu al bolii...

— Adică la un eventual şoc de excitaţie...

— Exact, la cel mai slab şoc de excitaţie să blocheze generatorul pe frecvenţa respectivă, sau pe o gamă foarte îngustă de frecvenţe în dreapta şi în stânga ei.

— Mă duc să dau dispoziţii.

— Bine. Venim şi noi peste câteva minute.

VIII

...Cei doi profesori fuseseră încercaţi destul de des în

timpul din urmă de decepţii, dezamăgiri, încercări grele. Uneori noaptea, când Mihail Dragoş rămânea singur şi făcea
bilanţul muncii sale de până atunci, avea un simţământ de neputinţă şi panică. Se aşeza cu coatele pe pervazul geamului, stingea lumina şi privea zăpada sticloasă care scânteia afară în mii şi zeci de mii de cristale.

Chinuitoarea nelinişte şi nesiguranţa în ceea ce privea rezultatele cercetărilor sale, durerea şi teama că timpul va acţiona mai repede decât puteau ei să pună în evidenţă factorul acela necunoscut care producea cancerul, gândul că s-ar putea să o piardă pe Smaranda tocmai acum, când găsise — la 30 de ani — dragostea, îl inundau din toate părţile, copleşindu-l. Teama şi neliniştea parcă veneau de afară, din întunericul care zămisleşte mii de forme, din noaptea neagră şi imensă ca orice necunoscut.

Îl prindeau adesea zorile stând la geam, cu fruntea înfierbântată lipită de sticlă. Iată, se scurseseră două luni de zile de când Smaranda se afla internată în Laborator şi numai eforturile supraomeneşti ale celor patru medici, în frunte cu profesorul Tomescu, izbutiseră să o menţină încă în viaţă. Aceleaşi eforturi fuseseră făcute însă şi pentru alţi bolnavi pe care se urmărea evoluţia bolii şi, cu toate acestea, unul dintre ei murise.

Unde se sfârşea, aşadar, cunoaşterea, determinismul, logica lucrurilor naturii ? Unde începea hazardul, arbitrariul, întâmplarea ? Ce era această plasmodie, cum se încăpăţâna să creadă fitologul, care semăna durere celor rămaşi şi chin celui care pierea ? Sub ce chip se ascundea oare, într-atât de bine încât cele mai bine conduse eforturi nu

izbuteau să-i smulgă masca, să pună în evidenţă acest virus ? Ori, poate că nu era un virus ?... Toate datele în posesia cărora se aflau până în prezent păreau să contrazică ipoteza că natura cancerului este infecţioasă. În fond, faptul că boala apărea uneori într-o casă sau cuprindea chiar cartiere întregi, însuşi fenomenul de ereditate pe care îl semnalau unii cercetători nu constituiau probe necesare şi suficiente pentru o astfel de afirmaţie. Ce legături putea să aibă de pildă un virus cu pragul de radiaţie ? De ce „Piticul" nu se îmbolnăvea ? Ce sinistru joc al naturii se juca cu viaţa Smarandei, cu eforturile atâtor oameni talentaţi, atâtor cercetători îndrăzneţi şi înainte-văzători, atâtor pionieri ai ştiinţei ?

Cancerul, ca şi „bariera biologică", era oare declanşat de o formă de energie, alta decât cele cunoscute până atunci ? Dar în ce chip ? Fiindcă metastazele apăreau întocmai ca o colonie de microbi, urmând aceleaşi legi de dispersie ale microlumilor dăunătoare sănătăţii omului...

Maşina electronică solicitată să dea un răspuns din compararea datelor formulase o combinaţie care corespundea
afirmaţiei că boala este de natură infecţioasă. Dar poate că greşea mașina, fiindcă nu avusese la dispoziţie toate datele problemei ce îi fusese pusă. Poate că din aceste date pe care el i le procurase, în momentul când îi stabilise programul de lucru şi întrebarea, lipsea tocmai ceea ce era esenţial,
tocmai amănuntul capabil să facă lumină în creierul electronic al maşinii...

Mihail Dragoş îşi prinse fruntea în palme. În ultimul timp avea zilnic migrene care ţineau ore în şir. Slăbise, faţa i se

brăzdase de cute. Ştia de unde vin toate acestea : lipsa de odihnă, tensiunea nervoasă îşi spuneau cuvântul. „De nu m-ar lăsa nervii, cel puţin până apuc să rezolv ceva, să aflu un capăt de la care să poată porni mai departe ceilalţi", murmură.

Revedea în gând chipul Smarandei. Aici apărea aşa cum îl văzuse la vernisajul galeriei autumnale de artă, când îi spusese celeilalte : „O, tu ! “ şi o trăsese grăbită de braţ după ea, aici imaginea aceasta se estompa şi apărea figura ei luminoasă, radiind fericirea iubirii cu care îl privea în ochi,
urmărindu-i atentă explicaţiile. Pe urmă se amestecau frânturi de conversaţie şi atitudini, gesturi, expresii ale chipului ei din cele câteva săptămâni cât se plimbaseră împreună, îşi dăruiseră, unul, altuia, gândurile şi se simţiseră fericiţi.

Amintirea acestei fericiri îl durea acum, dar nu regreta nici măcar o clipă faptul că a întâlnit-o pe Smaranda, că a cunoscut-o şi a iubit-o.

În ultima vreme nu mai avusese puterea morală să urmărească consultaţiile prin camera de televiziune. Ultima dată când o făcuse, în urmă cu câteva zile, chipul Smarandei
răsărise deodată pe ecranul din perete, slăbit, cu expresia ochilor străină. Era tot frumoasă, dar exista ceva atât de dureros pentru Mihail în însăşi această frumuseţe a ei, încât profesorul se cutremurase şi stinsese ecranul.

„Oare o să pot ?... Oare o să găsesc ?... Oare o să găsesc la timp ?“ se întrebă el, pentru a nu ştiu câta oară, apăsându-şi fruntea pe geam. Era a doua noapte, după ce Tomescu

îl forţase să doarmă, dându-i un somnifer, pe care şi-o petrecea lucrând.

Simţi că uşa s-a deschis în spatele său, dar nu se întoarse. Auzi paşii asistentului său care se opri lângă el.

— Iarăşi n-aţi dormit, tovarăşe profesor ! îi spuse, cu un reproş evident în ton.

Mihail Dragoş se întoarse încet şi îl privi câteva secunde. Făcea impresia că nu a înţeles ce i-a spus asistentul. Acesta repetă fraza.

— A, da, făcu mecanic profesorul. Spune, te rog, să-mi trimită o cafea mare, fără zahăr şi să stăm apoi de vorbă. Ai ceva nou ?

Asistentul ceru cafeaua pentru profesor şi se aşeză în fotoliu, luând loc în faţa lui Dragoş.

— Cred că am reluat inutil şi experienţele cu gudronul, începu necruţător asistentul. Acţiunea gudronului se rezumă la aceea că provoacă o iritaţie continuă a pielii, în care gudronul joacă numai rolul de iritant. Şi în locul acela apare cancerul. Dar la fel se întâmplă şi în cazul unui şoc mecanic repetat, al arsurii continue în cazul cancerului buzelor, al iritaţiei neîntrerupte a alveolelor pulmonare la fumători... Gudronul, tutunul, arsura nu conţin în ele însele morbul cancerului... Ele pregătesc numai terenul, acţionând asupra celulelor, iritându-le, râcâindu-le.

Mihail Dragoş îşi privi asistentul cu interes. N-ar fi bănuit niciodată că băiatul acela blond, zdravăn, cu o faţă roşcovană şi mâini puternice, care făcea impresia unui om total indiferent şi rece, poate pune atâta suflet în această problemă. Şi judecăţile lui erau simple, clare, logice, perfect înlănţuite unele de altele

Îi fusese repartizat ca asistent fiindu-i recomandat ca un

talentat inginer cibernetician şi fusese totdeauna mulţumit de felul în care muncea, dar nu bănuise până atunci că are aptitudini deosebite pentru activitatea de cercetător. Expunerea pe care i-o făcea dovedea însă că are un pronunţat spirit de discernământ şi că e capabil să aprofundeze chestiuni care nu ţineau de domeniul lui de specialitate. Erau calităţi preţioase şi Mihail Dragoş se decise să i le cultive cu perseverenţă, aşa cum procedaseră şi alţii cu el.

— Cunosc şi aceste fapte, îi răspunse. Dar continuă, mă interesează raţionamentul dumitale.

— Aşadar, iată un drum greşit. Ce ne mai rămâne atunci la dispoziție, ca fapt ştiinţific, ca fenomen obiectiv ? Unul singur : pragul mitogenetic.

— Sunt de acord. La asta m-am gândit şi eu astă-noapte.
Din păcate, nici în domeniul ăsta nu avem rezultate concludente.

— Totuşi, există câte ceva. E adevărat că sunt două posibilităţi...

— Care ? întrebă uşor profesorul.

— S-ar putea ca radiaţia să nu joace nici ea decât rolul de iritant. Sau... Asistentul păru că ezită. Sau răspunsul stă numai acolo, în jurul lungimii de undă de o sută cincizeci angstromi, unde are loc şi fenomenul secundar de radiaţie al celulei.

— Dar n-avem încă nici un rezultat ! exclamă profesorul Dragoş, desfăcând mâinile.

— „Piticul" s-a îmbolnăvit. Astăzi dimineaţă au apărut primele simptome.

Mihail Dragoş făcu un singur salt până la uşa

laboratorului.

— Anunţaţi-l imediat pe profesorul Tomescu, strigă el din prag şi se repezi pe culoarul lung care ducea la cuşca laborator a „Piticului".

IX

Întinsă pe pat, în rezerva ei, Smaranda respira cu greutate. Fiecare inspiraţie îi provoca o senzaţie de slăbiciune
generală, de leşin. Poate că nu atât medicaţia, cât voinţa ei de a trăi o ţinea încă în viaţă. Dar lupta asta o obosea şi uneori, timid, împotriva normelor de viaţă în care crescuse, apărea gândul că ar fi mai bine ca totul să se sfârşească pentru totdeauna. Avea uneori dureri insuportabile şi, cu toate eforturile pe care le făcea, nu izbutea să se stăpânească. Îşi trăgea atunci pătura peste cap şi începea să plângă molcom. În tăcere. Durerile parcă se mai linişteau şi îşi regăsea echilibrul moral. Când doctorii intrau în rezervă, ori asistenta medicală venea să-i facă injecţiile, o găseau calmă. Avea atunci pentru fiecare un zâmbet şi o vorbă bună.

De bună seamă, nu îşi făcea nici o iluzie. Poseda cunoştinţe medicale suficiente ca să îşi aprecieze cu luciditate stadiul bolii. Dacă în locul „cancerului alb” ar fi avut o altă formă, şansele de vindecare ar fi crescut, considerabil. Şansele... Nu certitudinea.

Dar la ea fusese o adevărată erupţie, brusc apărută, care
evoluase într-un ritm fulgerător. Îşi dădea seama că doctorii făceau tot ceea ce era omeneşte posibil ca să îi prelungească

viaţa. În fiecare dimineaţă profesorul universitar Tomescu era la patul ei. Se obişnuise cu vizita aceasta şi dacă, într-o bună zi, bărbatul acela cu părul sur, uscăţiv şi sever, ar fi lipsit, s-ar fi simţit parcă părăsită şi fără sprijin.

Tomescu îi fusese profesor în facultate. Avea reputaţia unui om aspru, neîndurător, care nu se lăsa impresionat. La un examen, o studentă, care nu cunoştea suficient materia, leşinase. Profesorul îi dăduse primul ajutor, o lăsase să se liniştească şi făcuse apoi un referat prin care cerea ca studentei în cauză să i se facă verificarea complexă psihotehnică. El personal considera că este prea emotivă şi a fost îndrumată greşit spre Facultatea de medicină. Examenul psihotehnic îi confirmase părerea şi studenta fusese trecută la o facultate tehnică. Ajunsese ulterior o excelentă ingineră şi de multe ori îi mulţumea lui Tomescu fiindcă o îndrumase pe adevăratul ei drum.

Faţă de Smaranda, profesorul Tomescu se purtase totdeauna cu bunăvoinţă. Îşi amintea un amănunt din primul an de facultate, când le preda anatomia generală. Îi dăduse să facă o lucrare pe care urma să o susţină în faţa celorlalţi studenţi, după ce în prealabil avea să o citească şi să o corecteze el. Smaranda îi prezentase lucrarea care era destul de voluminoasă. Evident, nu existau în ea noutăţi. Era doar opera unei studente din primul an care învăţa bine şi se pregătise cu seriozitate. Profesorului nu îi plăcuse însă felul în care îşi organizase materialul — lucrarea nu avea o schemă ştiinţifică — şi nici stilul.

— Trebuie să ai grijă întotdeauna să te exprimi cât mai precis, îi spusese, privind-o rece prin ochelari. Dacă te-ai strădui să observi, majoritatea oamenilor pierd cam

douăzeci şi cinci la sută din timpul de lucru pentru clarificări care n-ar fi necesare dacă ar utiliza cu precizie acest instrument de comunicare care este graiul. Trebuie să acţionezi cu el cu precizia cu care mânuieşti bisturiul. Dumneata foloseşti termeni improprii. Iată, de pildă, vrei să spui că muşchiul inimii se contractă şi se destinde la intervale regulate, astfel încât sângele este într-un interval împins şi în altul aspirat. În loc de asta, dumneata ai construit o frază abracadabrantă al cărui sens e — pentru cineva care nu cunoaşte chestiunea - cam următorul : sângele aspiră şi împinge muşchiul inimii... ceea ce e exact pe dos. Ia, mata, lucrarea şi refă-i planul expunerii şi stilul.

Tăcută, Smaranda făcuse ceea ce i se ceruse. Dar Tomescu nu fusese mulţumit nici a doua oară, îi descoperise greşeli şi o întorsese înapoi cu lucrarea de 11 ori. Făcuse calculul — lucrarea avea 25 de pagini — şi stabilise că refăcând-o de atâtea ori Smaranda scrisese aproximativ 110000 de cuvinte, fără să arate măcar o singură dată altceva decât respectuoasă atenţie, dorinţa de a progresa, voinţa de a da o lucrare bună. O asemenea voinţă şi stăpânire de sine îl impresionaseră. E adevărat că fata avusese de câştigat din această muncă : îşi formase încă din primul an de studii o exprimare precisă, ştiinţifică, evitând orice cuvânt de prisos şi folosind exact atâtea noţiuni câte erau necesare pentru înţelegerea unei probleme. Se exprima simplu şi clar, iar efortul pe care îl făcuse asupra stilului şi a modului de exprimare îi disciplinase de asemenea gândirea şi îi antrenase voinţa. Calităţile acestea îşi dovediseră utilitatea în anii următori de studii în care, fără să facă eforturi extenuante, Smaranda Domnişan era în permanenţă în fruntea

promoţiei sale.

Profesorul Tomescu îi urmărise evoluţia până la declanşarea bolii şi fusese întotdeauna mulţumit de seriozitatea şi simţul de răspundere al tinerei sale studente.

Tocmai din această cauză, deşi fără să arate, accidentul Smarandei îl afecta profund. El fusese cel care, interesându-se şi făcând investigaţii mai amănunţite asupra cauzelor care o determinaseră pe Smaranda să se retragă din facultate, aflase că a fost internată la clinica de oncologie. Luase legătură cu profesorul Gradian, şeful clinicii, şi acesta îi precizase diagnosticul maladiei de care suferea Smaranda. Nu era nevoie ca Dragoş să-i ceară cu insistenţă, în fiecare zi, să facă toate eforturile posibile pentru a o menţine în viaţă. Şi fără asta, Tomescu şi-ar fi utilizat toate resursele ştiinţifice pentru a încerca, dacă nu o salvare, cel puţin o prelungire, o amânare, până când... până când se va produce poate ceea ce el personal aştepta de la începutul carierei sale medicale : leacul definitiv şi absolut împotriva cancerului. Experienţa lui de până atunci îl învăţase că boala aceasta perfidă are de multe ori capricii neaşteptate, care scapă deocamdată controlului practicianului şi explicaţiilor omului de ştiinţă. Şi aştepta. Era convins că există o analogie între cancer şi „bariera biologică" şi lucra la amândouă cu pasiune. Se ştia secondat în această luptă de unul dintre cei mai străluciţi ciberneticieni în lume. Avea încredere în el personal, în geniul ştiinţific al profesorului Mihail Dragoş şi în talentul colaboratorilor lor.

Mihail — care după vârstă ar fi putut să-i fie copil — avea o forţă pe care şi-o trăgea din cunoştinţele sale adânci şi complexe, din voinţa sa inflexibilă, din posibilitatea de a

judeca fenomenele de pe un plan superior care îi permitea să vadă mai departe decât alţii. Calităţile acestea îi impuneau lui Tomescu şi, fără să-şi dea prea bine seama, el, profesor în vârstă, lua uneori rolul de simplu practician care îl seconda pe Dragoş în voinţa lui disperată de a o menţine prin toate mijloacele pe Smaranda în viaţă.

Faţă de studenta lui preferată avea gingăşii stângace de părinte care nu şi-a mângâiat niciodată copiii : camera rezervată fetei în cadrul clinicii C.A.S.-ului era plină de flori şi în fiecare dimineaţă bătrânul profesor aducea sub braţ câte un coşuleţ cu fructe când venea la consultaţii. Ştia din experienţă că starea psihică influenţează asupra cancerului ca asupra oricărei alte boli şi se străduia să o distreze procurându-i filme care i se rulau apoi pe peretele rezervei, aducându-i cărţi şi stând îndelung cu ea de vorbă asupra a tot ceea ce nu avea, direct sau indirect, vreo legătură cu boala. Făcu ceea ce nu făcuse în viaţa lui : începuse să îşi noteze pe furiş glume auzite pe la studenţi sau în cancelaria profesorilor şi considera drept un mare succes al lui personal când izbutea să o facă să râdă. Profesorul Tomescu, cel uscăţiv, cărunt şi aspru, era în fond un sentimental.

Smaranda simţise acest lucru şi îi aştepta de aceea consultaţia zilnică cu nerăbdare. Era ceasul din zi care o refăcea din punct de vedere moral. Tomescu se aşeza pe marginea patului:

— Ei, cum merge, fetiţo ?

Smaranda zâmbea :

— Merge bine, tovarăşe profesor !

Nu i-ar fi spus niciodată cât suferea, că are dureri îngrozitoare în oase, în splină, că se simte din zi în zi mai

slăbită. Nu, niciodată nu şi-ar fi mâhnit profesorul, plângându-i-se. Dar Tomescu ştia, fără ca ea să îi spună. De câte ori pleca, avea grijă să îi şoptească asistentului :

— Un dilauden... Forţaţi puţin şi tratamentul obişnuit!

În ziua aceea, profesorul întârzia însă. Smaranda privi ceasul şi se simţi neliniştită. Niciodată nu întârzia Tomescu de la vizită. Şi astăzi, pentru ce... Îi trecu prin minte că totul se sfârşea şi profesorul ei socotise că nu mai are nici un rost vizita zilnică. Dar nu, nu se putea ! Respinse gândul, încercă să se liniştească, să-şi calmeze respiraţia; Niciodată nu ar fi putut proceda astfel bătrânul ei profesor ! Dimpotrivă, era sigură că ar sta lângă ea până în ultima clipă, încurajând-o, încercând să o mintă... Să o facă să treacă hotarul dintre fiinţă şi nefiinţă, dintre senzaţie, gând şi mişcare spre lipsa senzaţiei, a gândului şi a mişcării într-un mod pe cât era posibil uşor, nedureros, uman. Era sigură că aşa avea să procedeze profesorul Tomescu !

Atunci, de ce întârzia ? I se întâmplase oare ceva ?

Se simţi din nou neliniştită şi încercă să nu se mai gândească la asta. Luă o oglindă care se afla pe noptiera de lângă pat. Slăbise mult, i se părea că se urâţise. Îşi privi îndelung fruntea, părul, ochii, buzele. Oare ar putea să îl anunţe pe Mihail să vină ? Să-l mai vadă o singură dată... îi era dor de el, neînchipuit dor... Trează din cauza durerilor, visa noaptea cu ochii deschişi, aţintiţi în tavan. Acolo se formau imagini şi dispăreau apoi, alungate de alte şi alte imagini, ca într-un film caleidoscopic în care o secvenţă n-are nici o legătură cu celelalte care urmează.

Iată prima lor întâlnire, întâmplătoare, lângă un tablou, într-o galerie de pictură. A ridicat ochii şi a văzut un bărbat. Crezuse că visează. Tabloul din faţă şi bărbatul erau una şi

aceeaşi imagine. O imagine bărbătească, mărturisind forţa neobişnuită a gândirii, procesul de voinţă concentrată care a săpat şi a modelat chipul acesta în cursul încercărilor de tot felul, privirea îngândurată, severă, cercetătoare. Dar pictorul surprinsese şi ceva ce nu vedea pe atunci, o undă calmă, sinceră, aproape copilărească. Îl invidiase în clipa aceea pe pictor. Acesta îl cunoscuse îndeaproape, stătuse alături de el, îl putuse studia în voie. Pe urmă îşi dăduse seamă că străinul a auzit discuţia lor.

Şi pe urmă surpriza ei, când îl întâlnise, de data aceasta ea stând în bancă şi el la catedră... Aşadar, străinul din galeria de pictură era tânărul savant Mihail Dragoş despre care auzise ! Prima dată când îl văzuse, îl luase drept altcineva, din cauza staturii lui sportive. Ar fi trebuit să bănuiască totuşi după expresia ochilor, a frunţii... Simpozioanele lui o captivaseră, îi ţinuseră permanent atenţia trează. Se îndrăgostise de el fără să ştie. Şi, în sfârşit... Pe urmă experienţa aceea din cauza căreia i se încheia viaţa în felul acesta... Secunda de neatenţie când, întorcându-se să ia un ţesut de pe masă, lovise din greşeală un comutator cu cotul... Nu îşi dăduse seama decât târziu ; peste o lună de zile înţelesese urmările, ca pe o sentinţă după o judecată definitivă. Hotărâse să nu-l mai vadă, să nu-l facă să sufere. Mai bine să o considere o cochetă, să o dispreţuiască, să o urască... E mulţumită fiindcă a fost tare, a fost vrednică de el prin această renunţare. Mihail a şi uitat-o până acum. Nu, se minte. Ştie că n-a uitat-o. Simte că ar fi de ajuns să-l încunoștințeze, să-l cheme, pentru ca Mihail să vină imediat. Dar n-o să o facă. L-ar răni prea adânc şi el are lucrările lui, activitatea lui. Viaţa, activitatea aceasta nu-i aparţin ei, cum nu-i aparţin nici lui. Sunt ale

oamenilor care au nevoie de voinţa, de inteligenţa, de cunoştinţele profesorului Dragoş.

Se simţi rău. Era obişnuitul rău, dar parcă mai profund, venind din toată făptura ei. Simţi că leşină. „E oare sfârşitul ?“ se întrebă şi regretă că bătrânul ei profesor nu era alături. Dar era mai bine astfel — n-avea să-l silească să mintă pentru ea, să o mintă. În clipa când era pe punctul de a-şi pierde cunoştinţa, îl auzi pe Tomescu pe coridor. Paşii lui, pe care îi cunoştea, erau însă altfel decât de obicei: tinereşti, impetuoşi, plini de viaţă.

Tomescu venea direct din laborator şi figura lui uscăţivă exprima o bucurie care radia, supraomenească aproape, din
toate trăsăturile.

— Smaranda ! strigă el, deschizând uşa cu o mişcare bruscă, tinerească.

Dar fata nu mai auzea.

X

Intrând în laborator împreună cu asistentul, Mihail Dragoş se duse întâi la cuşca bietului gibbon. Îşi aruncă o privire rapidă asupra benzilor perforate, pe care le prezenta maşina de calcul. Nu încăpea nici o îndoială, analizele erau limpezi : „Piticul" se îmbolnăvise de cancer.

Urma partea cea mai dureroasă pentru maimuţă. I se luă o probă de sânge, ape fu imobilizat, anesteziat şi aparatul de foreză pătrunse sfârâind în capătul femurului. Proba fu pusă pe două plăci de sticlă. Gibbonul se zbătea, gemea. Aparatul pătrunse pentru a doua oară prin piele. Apoi se administra morfină şi cuşca fu scoasă din încăpere.

Profesorul Dragoş nu-şi mai găsea locul, aşteptându-l pe

Tomescu. Acesta sosi şi îi strigă încă de la uşă :

— S-a îmbolnăvit „Piticul" ?

— În sfârşit !

Trecură amândoi în faţa aparatelor, introducând probele într-o latură a radiomicroscopului electronic şi mărind puterea acestuia la maximum. Mihail Dragoş cuplă radiomicroscopul cu maşina electronică de calcul, cu dispozitivul cibernetic de acţionare la care lucrase în ultimele zile în vederea acestei experienţe şi, în sfârşit, cu enormul ecran al televizorului ş al variantei lui Cervo C.A.S. 4 A.

Maşinile începură să lucreze. Profesorul Tomescu îi dădu programul de lucru al calculatorului şi încă câteva premize de calcul; pe care Dragoş le transpuse în ecuaţii, introducându-le în blocul de comandă al maşinii. Fixă apoi frecvenţa generatorului la lungimea de undă de 150 angstromi. Apoi aşteptă, pradă unei febrilităţi care nu-i era obişnuită.

După atâtea săptămâni de încercări, de calcule, supoziţii şi verificări, în care avuseseră nevoie de toată voinţa, de care dispuneau pentru a aştepta să apară un rezultat al tuturor eforturilor lor, clipa aceasta era hotărâtoare.

Pe ecranul imens al televizorului apăru desenul obişnuit al celulelor. Procesele lor vitale erau urmărite de maşinile electronice cu viteză de o milionime de secundă. Un integrator reda aceste procese la viteza la care ochiul omenesc putea să le perceapă. Numai acest dispozitiv conceput şi realizat de Mihail Dragoş în ultima săptămână îi ceruse o muncă uriaşă. Dar şi celelalte, zecile de dispozitive complet noi în tehnică, pe care le imaginase, le calculase, le urmărise în realizarea lor de către atelierele

Laboratorului...

Celulele pulsau, mişcau, se hrăneau. Şi undeva, lângă ele,
nevăzut încă, pândea morbul cancerului, invizibil deocamdată chiar pentru ochiul electronic al aparatului care sonda şi palpa în adâncime. Un dispozitiv automat reglă frecvenţa generatorului, din ce în ce mai fin. Limita de 150 angstromi fusese atinsă, dar tabloul de pe ecranele televizorului nu prezenta nici o modificare.

Profesorul Dragoş îşi simţi fruntea inundată de sudoare, ca şi pieptul, braţele, umerii. Greşiseră oare şi de data aceasta ?

Aparatele de control indicau trecerea către diviziuni superioare : 150 angstromi şi o zecime... şi două zecimi... şi trei zecimi... Dispozitivul cibernetic decelera procesul de schimbare a frecvenţei, încetinindu-l : şi patru diviziuni... şi cinci...

Celulele de pe ecran începură să se agite. Simţiseră pericolul ? Prin mijloacele necunoscute deocamdată omului erau înştiinţate oare de prezenţa plasmodiei cancerului în apropierea lor ? Şi plasmodia aceasta — cancerul — avea, în sfârşit, să apară, să îşi arate faţa ?

Sudoarea curgea gârlă pe gâtul puternic al profesorului Dragoş, inunda fruntea profesorului Tomescu, dar atât unul, cât şi celălalt nici nu se gândeau să o şteargă. Privirile lor urmăreau, hipnotizate parcă, ecranul şi indicatorul de frecvenţe.

...Şi şase diviziuni... şi şapte... Indicatorul urca încet.

Deodată, pe ecranul televizorului se produse o mişcare. Cancerul era forţat în mod artificial să iasă la lumină.

Ceva, ca o stea de mare, scânteie brusc în colţul drept.

Scintilaţia aceasta dură o secundă pe ecran, dar în realitate timpul fusese mult mai scurt.

— Acum ! strigă Mihail Dragoş, ca şi cum ar fi dat cuiva un ordin.

Dar maşina electronică se autoprograma şi ea calcula singură. În clipa în care „steaua de mare“ se ivise, un jet de substanţă colorată se aruncase asupra ei. Traiectoria şi viteza acestei izbiri fusese calculată de către dispozitivele speciale ; aparatajul cibernetic îndeplinise actul.

În secunda următoare, pe ecranul televizorului desenul celulelor era acelaşi. Ochiul nu observase nici o modificare, dar circuitul special de numărare arata că celulele s-au înmulţit cu un număr de perechi. Două din aceste celule, apăreau în cadrul luminat al ecranului. Erau identice cu celelalte ca aspect, se mişcau şi se hrăneau la fel, se pregăteau pentru mitoză. Dar erau colorate.

Pe savantul Tomescu îl cuprinse un tremur nervos.

— Asta e ! spuse el şi vocea îi era răguşită.

— Nu înţeleg ! Îngână în spatele lor asistentul.

Tomescu întoarse spre Mihail Dragoş priviri strălucitoare de febra oboselii, a consumului nervos, a reuşitei.

— Asta este plasmodia cancerului ! afirmă el.

— Dar e o celulă ca toate celelalte ! interveni asistentul.

Profesorul clătină din cap.

— Te înşeli, dragul meu. Nu este o celulă „ca celelalte". E plasmodia mimetică !

— Cum ?

— Da. Am prins cancerul. Ne mai rămâne să-l distrugem ceea ce — după câte spune Dragoş — e relativ uşor. Toată greutatea era să îl punem în evidenţă, să îl descoperim, să îi vedem faţa… Ah, bestia ! Bestia mimetică !

— Bine, dar...

— Eşti derutat ? Forma e aceeași , nu ? Şi funcţiunile, afară de mitoză...

— Exact.

— Aceasta e cauza pentru care cancerul n-a putut fi identificat până acum. Aveam de-a face cu cea mai perfidă dintre fiinţele microscopice care au atacat vreodată organismul omului. Nu apare decât o fracţiune de secundă sub adevăratul ei chip, de plasmodie. Nimeni până astăzi nu i-a văzut acest chip. Noi suntem primii care am văzut cum

arată în realitate.

— Şi pe urmă ?

— E simplu, dragul meu. Îţi aminteşti fenomenul de mimetism pe care îl au anumite fiinţe ? Cameleonul, de pildă, care îşi schimbă culoarea, adaptând-o mediului înconjurător?

— De bună seamă !

— Ei bine, avem de-a face cu acelaşi fenomen.

— Bine, dar... este extraordinar ! -

Din cauza emoţiilor, a consumului nervos, profesorul Tomescu simţea nevoia imperioasă să vorbească, să explice, să se agite. Dragoş, dimpotrivă, căzuse pe un scaun şi stătea astfel într-o stare de apatie. Părea că toată energia care îl susţinuse până atunci s-a consumat brusc şi nu trăieşte decât prin funcţiunile vitale ale organismului.

Aşa cum stătea, cu capul în mâini, părea foarte tânăr - abia un copilandru.

Fără să observe starea în care se găsea savantul cibernetician, profesorul Tomescu îşi urma tumultuos explicaţia. Putea, în sfârşit, să vorbească despre lucruri pe

care le ţinuse îndelung numai pentru el. Nu i le mărturisise nici prietenului său Dragoș, decât cu zgârcenie, ca să nu-l descurajeze în cazul unei nereuşite. Se mulţumise să-i explice de ce anume aparate are nevoie şi care era în mare ideea, principiul de la care pornea în rezolvarea problemei cancerului, ca parte a problemei „barierei biologice". Fiindcă
citologul era convins că şi în celălalt caz era vorba de o familie înrudită de plasmodii — judecând după simptome şi analize — o varietate a cancerului, cu alte cuvinte. Avea convingerea că tratamentul anticanceros era în acelaşi timp
şi cel mai eficace mijloc de sterilizare a „barierei". Îşi urmă explicaţiile către asistent:

— Într-adevăr, cancerul este o plasmodie. Dar posedă facultatea de a lua nu numai culoarea, ci şi forma şi funcţiunile mediului în care trăieşte. E celulă de ficat în hepar, celulă de ţesut conjunctiv în ţesutul conjunctiv, leucocită în ganglionii limfatici. Cum se petrece acest proces şi pe ce cale este el reversibil, ce anume caracteristici ale nucleului determină totuşi cancerul să îşi păstreze funcţia de
microb, rămâne să stabilească maşinile cibernetice ale lui Dragoş. Deocamdată să trecem la analiza mijloacelor de distrugere. N-avem timp !

În clipa aceea, Tomescu îşi îndreptă privirile spre profesorul Dragoş. Maşinile lui urmau să stabilească acum regimul optim de distrugere a plasmodiei mimetice canceroase. Dar acesta părea că nu aude şi nu observă nimic în jurul său. Rămăsese aşa cum căzuse în fotoliu, cu mâinile

sprijinindu-i fruntea şi ochii aţintiţi în gol. Profesorul Tomescu îi puse mâna pe umăr, cu un aer de îngrijorare.

— Mihai ! îl strigă.

Dragoş nu răspunse. Profesorul Tomescu îi făcu un semn, din priviri, asistentului său. Acesta înţelese imediat ce anume doreşte şi ieşi din cameră pentru a se înapoia peste câteva clipe cu o seringă hipodermică cu câteva grame de
lichid incolor în ea.

— Sterilizată ? întrebă scurt profesorul.

— Da, dădu din cap asistentul.

Îi făcu o injecţie în antebraţ. Profesorul Dragoş stătea indiferent, păstrând aceeaşi expresie de oboseală pe faţă.

„Tinerii, tinerii !“ mormăi citologul, în timp ce-i injecta substanţa din corpul seringii. „Cred că îşi pot bate joc de legile organismului fiindcă au treizeci de ani şi o rezistenţă de taur. Dar natura se răzbună, uite !“

După câtva timp, obrajii lui Dragoş se colorară şi, în general, păru că se trezeşte din somn. Avea faţa suptă, cu ochii obosiţi şi pleoapele umflate, părul zburlit, dar ceva, lumina unei extraordinare speranţe, a unei adânci satisfacţii, îi destindea trăsăturile şi îi tremura în adâncul privirilor.

— Eram convins de la început că vom izbuti, îi spuse profesorul Tomescu, când îşi dădu seama că şi-a revenit complet şi e în afară de orice pericol. Eram convins, aşa cum te văd şi mă vezi !

— Rezultatul a fost prea neaşteptat, zâmbi jenat Mihail Dragoş, încercând parcă să se scuze pentru cele petrecute.

— Dar n-a venit deloc pe neaşteptate, iubite colega ! Dimpotrivă, ştii bine că aştept acest rezultat de mult, aşa

încât între timp te-am pus să îţi pregăteşti maşinile, ca o mamă grijulie care adună scutece cu trei luni înainte ca să i se nască copilul. Ţi-am spus doar că ne mai lipsea un singur lucru : ca „Piticul" să se îmbolnăvească.

— Dar nu mi-ai explicat cum ai ajuns la aceste concluzii... Ce fapte...

— Ştii că am căutat împreună toate drumurile care ni s-au părut probabile. Uneori ne-am înfundat în contradicţii, alteori nu dispuneam pur şi simplu de fapte care să justifice o concluzie sau alta. Am avut şi eu, ca şi tine, ca şi toţi cei ce cred cu putere în ceva, momente de zbucium şi descurajare.

— Aveam impresia că pe dumneata nu te poate atinge morbul, clătină din cap Dragoş.

— Ba bine că nu ! Nici unul dintre noi nu este perfect şi... doar de asta suntem oameni ! Numai maşinile create de
noi pot fi perfecte, bineînţeles în limita performanţelor tehnice pe care le cerem de la ele şi într-un domeniu restrâns de activitate. Omul, de asta e om, ca să conţină în el şi
sentimente în afară de raţiune. Iată, de pildă, stăteam câteodată pe marginea patului Smarandei şi vorbeam cu ea... Tu ştii ce fată e asta, dragă Mihai ? E un om ! Mi-am dat
seama din primul an de studii că are calităţi care o pregătesc pentru parcursurile lungi şi înalte ale ştiinţei. Şi deodată... Iată, eu, profesorul ei, stăteam lângă patul în care suferea, mă uitam la ea şi simţeam câteodată că toată ştiinţa mea e neputincioasă...

— Exagerezi. Fără această ştiinţă „neputincioasă" a

dumitale, procesul de invadare a organismului de către plasmodia mimetică ar fi fost împlinit încă de acum câteva săptămâni. Dacă n-ar fi survenit această amânare, nu ţi-ai fi definitivat concepţia ştiinţifică... Nu s-ar fi îmbolnăvit „Piticul"... N-aş fi putut să creez maşini cibernetice de care am avut şi vom mai avea nevoie...

— Asta e sigur, aprobă citologul. Studiul acesta boli perfide abia începe. Trebuie să cunoaştem în amănunt tot procesul inoculării, mijloacele sigure de detectare a incubaţiei, o sută şi una de alte probleme. Dar deocamdată ne interesează una singură...

— Anume ?

— Mijlocul de combatere. Rapid, eficace, sigur. Te simţi acum destul de în putere ca să poţi lucra ?

— Da. De altfel dispozitivele electronice de observaţie urmăresc evoluţia plasmodiei în fragmente de o milionime de secundă, deci de circa cinci sute de mii de ori mai repede şi mai bine decât am putea-o face noi. Dispozitivele automate îi stabilesc parametrii optimi, condiţiile cele mai grele de existenţă, mijloacele de distrugere. Crede-mă. Îmi cunosc bine maşinile şi am toată încrederea în ele. În clipa de faţă lucrează mai bine decât ar face-o o armată de medici şi de matematicieni.

— Nu mă îndoiesc, nu mă îndoiesc ! se foi profesorul Tomescu în fotoliu. Dar cred că nu vrei să spui că omul...

— Ce e cu omul ?

— Mă rog, el nu mai are nici un rol ? Eu sunt redus la rolul unui infirmier care aplică cu stricteţe tratamentul ordonat de maşinile dumitale ?

Profesorul Tomescu era sincer vexat.

Zâmbind uşor, un zâmbet palid pe faţa lui ostenită, Mihail Dragoş se opuse :

— De loc, iubite profesore, de loc ! Maşinile mele vor da mai multe soluţii întrebării pe care le-a programat-o blocul de comandă : „prin ce mijloace poate fi distrusă plasmodia mimetică ?“ Alegerea soluţiei care e mai potrivită pentru organismul Smarandei îţi revine dumitale, împreună cu toată răspunderea. Să nu uităm că se tratează, bolnavul şi nu boala ! Ori, bolnavul este o fiinţă complexă, dotată cu raţiune, şi de aceea alegerea tratamentului nu poate fi încredinţată decât tot unei fiinţe înzestrată cu raţiune. Trebuie să îţi aduc aminte că maşinile cele mai perfecţionate n-au decât tot inteligenţa omului ? Şi încă într-o măsură insuficientă, în mod imperfect... Maşinile întrec pe om numai în ceea ce priveşte viteza de a judeca ţinând seama — în mod matematic — de mai mulţi factori, de mai mulţi parametri. Maşinile mele sunt analitice şi analogice. Dar analogia nu înseamnă sinteză. Sinteza nu o poate realiza decât creierul omului şi acesta va rămâne totdeauna elementul prim şi ultim care separă pe om de maşină şi îl face stăpânul ei. Înţelegi ?

— Mda, mormăi profesorul Tomescu. Îţi mărturisesc că rezultatul obţinut m-a... influenţat şi pe mine puternic. Uitasem ceea ce ştiu astăzi şi puştii...

— Constat din raţionamentele dumitale de acum că sunt unele pe care nu mi le-ai comunicat, la vremea lor, şi m-ai lăsat să mă frământ singur, ca pe jar. De ce ?

— Eşti cibernetician, nu medic, mormăi Tomescu. Dacă te-ai fi aventurat cu totul în medicină, cum te simţeai tentat la început, te-ai fi risipit. Biologia, medicina sunt la fel de vaste ca şi problemele electronice şi cibernetice. Ca să

doborâm „bariera biologică" şi să fim în acelaşi timp de folos şi Smarandei era necesar să te aduni, nu să te risipeşti. Geniul dumitale este electronica, nu medicina. Trebuia să rămâi la el.

Mihail Dragoş îl privi ţintă o clipă.

— Crezi că am elucidat simultan şi chestiunea „barierei" ?

— Am această intimă convingere. Urmăreşte-mi raţionamentul : Eram în posesia tuturor datelor şi totuşi nu ştiam pe ce cale să o luăm. Care din observaţiile adunate de cercetători erau esenţiale pentru înţelegerea problemei şi care nu ? Unde era faptul primordial, specific, al cancerului şi unde începeau fenomenele secundare, interesante pentru înţelegerea problemei în ansamblul ei, dar care la începutul drumului te încurcă la fel ca un baga; prea greu şi inutil ?

— Da, într-adevăr ! De altfel, cred că ăsta este esenţialul la noi : Să distingem generalul de particular, fenomenul secundar de cel principal, grâul de neghină.

— Nu e o condiţie numai a omului de ştiinţă...

— Adevărat. Dar e una din condiţiile *sine qua non* ale savantului.

— Să trecem la subiect, urmă profesorul Tomescu. Cum îţi spuneam, eram derutat. Şi apoi, ce putea să însemne faptul că de atâţia zeci de ani, „microbul" acesta nu se lăsa „prins" ? Era într-adevăr o plasmodie ? Era poate altceva ? Şi ce altceva anume ? Făcu un gest cu mâna. Te scutesc de drumul lung şi greoi al raţionamentelor medicale.

— A existat totuşi o idee de bază !

— O idee şi două întâmplări.

— Întâmplări ?

— Da, dragă Mihail. De altfel, ţi le-am comunicat la vremea lor, ţi-am spus chiar că sunt foarte importante — dar nu în sine — atât doar că ele îmi spuneau ceva, mie ca specialist citolog, ceea ce nu se putea întâmpla şi cu dumneata. Iată-le, ţi le reamintesc : Prima : aparatul dumitale Cervo C.A.S. 4 A, destinat operaţiilor pe creier, s-a „defectat". Semnala în anumite cazuri perechi de celule în plus. Şi notează că nu numără altceva decât celule care au caracteristici ca atare. Numărul ăsta de celule reprezenta întotdeauna multiplul unei perechi şi — culmea ! — a apărut la oameni care nu prezentau nici cel mai mic simptom de cancer. Am studiat, după primul caz, câteva mii de fişe clinice. Şi am remarcat un fapt foarte simplu în aparenţă - că toţi cei care prezentaseră acest spor de celule, mai devreme sau mai târziu — adică, practic, la foarte scurt timp - se îmbolnăveau de cancer.

— Nu era o observaţie prea preţioasă. Adică eu personal nu văd...

Profesorul Tomescu înălţă din umeri.

— Într-adevăr, faptul acesta, în sine, nu aducea cine ştie ce lucru nou. În ceea ce îl priveşte pe al doilea...

— Ce-i cu al doilea fapt ?

— Îl cunoşti, de asemenea. E şi mai anodin, luat tot în sine. Un specialist din agricultură ne semnalase că a observat fenomene de parazitism la fiinţe unicelulare, care pătrund prin plasma altor celule şi se fixează în nucleu. Inginerul în cauză îţi cerea o expertiză făcută cu mijloacele tehnice ale CA.S.-ului, întrucât nu dispunea de aparatajul suficient pentru a efectua singur experienţele.

— Era, într-adevăr, o idee... murmură Dragoş.

— Vagă, iubite colega. Foarte vagă ! Mai lipsea o verigă,

grăuntele acela care amorsează brusc o soluţie... Ca la fosfor...

— Ei, cum ai găsit amorsa asta ?

— N-am găsit-o eu, răspunse liniştit Tomescu.

— Cum ?

Mihail Dragoş îl privea neîncrezător.

— Cine a găsit-o ? Asistentul ?

Tomescu clătină din cap.

— Maşinile mele poate ?

— Ai spus singur că maşinile nu acţionează independent de voinţa omului, zâmbi Tomescu.

— Atunci ?

— Amorsa mi-a dat-o Smaranda. Ea a găsit-o.

— Smaranda ?

Tonul profesorului Dragoş mărturisea o uimire fără margini.

— Ei bine, da. Îţi aduci aminte de lucrarea ei ?

— Care lucrare ? Cea din pricina căreia...

-— Da. Atunci a primit o doză masivă de radiaţii.

— Eu am considerat întotdeauna lucrarea aceea a ei drept un succes.

— Aşa a şi fost. Descoperise o „particulă". Pe urmă însă vâlva a trecut şi „particula" a încăput pe mâna voastră, a fizicienilor, care aţi făcut nu se ştie ce anume cu ea.

— Au existat nişte încercări de a-i explica existenţa, pe baza teoriei botonilor şi fermionilor a eminentului fizician englez Paul Dirac, emisă în o mie nouă sute douăzeci şi opt. Dar vrei să spui că...

— Da, dragă colega. Vreau să spun că „particula" S.D. (dă-mi voie să o numesc astfel, cu inițialele Smarandei Domnişan — sau Smaranda Dragoş — care a descoperit-o)

nu era o particulă. Din această cauză fizicienii nici n-au mai putut-o reproduce. Era imaginea fotografiată a plasmodiei canceroase, aflată înaintea fenomenului de mimetism. Fenomenul acesta l-am văzut noi în această, dimineaţă. Am fost primii oameni care l-au urmărit. Dar fotografia plasmodiei canceroase, iat-o...

Aduse din biroul său o peliculă, cea pe care Smaranda o anexase lucrării sale. Profesorul Tomescu avea întreaga lucrare la el şi meditase îndelung privind fotografia aceasta în cursul ultimelor săptămâni.

Mihail Dragoş studie atent filmul.

— E „steaua de mare“, murmură el în sfârşit.

— Exact. E steaua de mare. E plasmodia pe care am numit-o S.D., sau plasmodia mimetică, după numele pe care i l-am dat eu.

— Uluitor ! Uluitor ! murmură încetişor profesorul Dragoş, adânc emoţionat. Când te gândeşti că Smaranda era să devină victima propriei sale descoperiri !

— Da !

Mihail Dragoş se simţea acum optimist şi plin de încredere în forţele care luptau să îi salveze iubita din cleştele
cancerului.

— Mă întreb ce influenţă au radiaţiile de o anume lungime de undă ? spuse el încet, ca pentru sine, după o scurtă pauză.

— Nu ştim încă. Eu presupun că plasmodia este excitată şi îşi începe atacul.

— Aşadar, preexistă pe locul respectiv ?

Profesorul citolog înălţă din umeri.

— Rămâne de stabilit. Eu, unul, aşa presupun. Aş crede

că plasmodia S.D. trăieşte în corpul nostru, aşa cum trăiesc şi alţi microbi, fără să creeze starea patogenă de boală. Iată însă că intervine ceva dinafară, o excitaţie care o pune în mişcare, ori o iritare continuă a celulelor. Să luăm, de pildă, cazul arsurii...

— E absurd ! Crezi că-i prieşte ?

— De loc !

Privirile savantului citolog scânteiau.

— Arsura repetată nu face altceva decât că împiedică celulele, care şi-au epuizat resursele de apărare, să mai ducă o viaţă normală. Celulele obişnuite mor şi... locul lor îl ia plasmodia mimetică. Pricepi, dragă colega ? Din cauza asta pe locul respectiv nu se găsesc decât celule... celule înmulţite anarhic... dar nu sunt celule adevărate, ci copia lor nocivă, masca lor, perfida plasmodie.

—Spune-mi, murmură Dragoş, te întreb încă o dată dacă eşti convins că „bariera biologică" este formată tot din microfiinţe....

Citologul ridică mâna :

— Îţi repet convingerea mea fermă, axată pe baze biologice, că acele microfiinţe nu sunt decât nişte varietăţi ale plasmodiei canceroase, având o putere de atac mai mare. De altfel, voi face proba imediat ce maşinile dumitale vor stabili tratamentul adecvat, încercând să sterilizez „bariera" cu acest tratament. Sunt convins că vom reuşi.

În acel moment o sonerie sună şi pe perete se aprinseră câteva lumini, semnalizând ceva.

— Maşinile şi-au terminat calculele ! spuse profesorul Mihail Dragoş şi se ridică grăbit din fotoliu.

Peste o jumătate de oră tratamentul era stabilit. În ceea ce priveşte rezultatul nu exista nici un fel de dubiu. Maşinile

electronice de calcul şi dispozitivele cibernetice făcuseră calculele respective şi experimentările, de data aceasta pe ţesuturi conţinând culturi. Rezultatele erau cele scontate.

Primele doze de ser fură preparate chiar de profesorul Tomescu. Ele trebuiau injectate în ficat şi Tomescu ţinând grijuliu eprubetele care conţineau preţiosul lichid pornise în grabă spre rezerva în care se afla Smaranda. Paşii lui răsunau pe coridor, apăsat, tinereşte. Deschise uşa cu cotul şi strigă din prag, vesel :

— Smaranda !

Dar fata stătea cu capul culcat pe marginea de metal a patului şi după toate semnele nu mai auzea nimic.

Peste câteva minute profesorul era din nou în pragul biroului lui Mihail Dragoş. Acesta vorbea tocmai la videofon cu ministrul şi, neştiind despre ce este vorba, îi făcu semn să ia loc şi să aştepte sfârşitul convorbirii.

— Dă-mi amănunte ! cerea ministrul.

Mihail Dragoş îi expuse tot ceea ce privea plasmodia mimetică.

— Aţi făcut vreo probă pe organisme vii ? se interesă ministrul.

— Nu, tovarăşe ministru. Nu avem timp. Aşa încât s-a trecut direct la inocularea bolnavei.

— Profesorul Tomescu e convins, aşadar, că va izbuti să sterilizeze şi „bariera“ ?

— Da.

— Şi pe când scontaţi apariţia unui rezultat cât de cât concludent ?

— În două, trei zile, tovarăşe ministru.

— Bine. Vocea ministrului se schimbă, deveni mai caldă : Ascultă, profesore... Vreau să te întreb ceva : voi sunteţi

siguri că aţi reuşit ?

— Da, tovarăşe ministru !

— Bine... Felicitările o să le primiţi mai târziu. Îl studie câteva clipe prin ecranul, televizorului. Uite ce este, tovarăşe Dragoş, trebuie să te duci imediat să te odihneşti. Programul dumitale special de lucru încetează începând cu data de astăzi şi voi da ordin să ţi se interzică intrarea în laborator. Vei pleca imediat, pentru cel puţin o lună de zile, să te recreezi şi să te odihneşti. Pe profesorul Tomescu l-am văzut de curând ; el se ţine cu mult mai bine ! Dar dumneata arăţi, vorba aceea, de parcă eşti scos din groapă !

— Tovarăşe ministru ! protestă Dragoş, cu o însufleţire neaşteptată. Lăsaţi-mă până iese şi Smaranda, vindecată, de

aici. Până atunci va fi rezolvată şi problema sterilizării „barierei biologice" la care — oricum — e nevoie de mine.

Profesorul Tomescu făcu un gest nervos, parcă de spaimă.

Dar Dragoş nu-l văzu.

— E chestie de câteva zile, stărui el. Vă promit că plec pe urmă cu ea, oriunde, chiar şi la Polul Nord. Ne căsătorim...

Ministrul se gândi câteva clipe.

— Bine, acceptă el în cele din urmă. Dar numai dacă e vorba de câteva zile.

— Numai câteva zile, tovarăşe ministru !

— Bine. Am pentru dumneata prea multă stimă ca să nu aprob. La revedere.

Mihail Dragoş închise aparatul şi privi, bine dispus, spre Tomescu. Dar figura acestuia era răvăşită. Bătrânul

profesor înălţă braţele.

— Smaranda, îngână el.

— Ce ? ţipă Mihail.

Şi se năpusti pe uşă spre rezerva fetei.

XI

La vreo trei luni după cele descrise aici, o pereche se plimba pe faleza prelungită printr-un cot până la vreo două sute de metri înspre largul mării. Deşi se apropia seara, atmosfera era caldă, uşor clătită de briza care bătea dinspre larg. Sub adierea aceasta, rochia se mula pe trupul subţire, dar armonios, al tinerei femei. Părul lung, castaniu, cu şuviţe aurii, îi flutura uşor pe spate. Era o fată tânără, de vreo douăzeci ori douăzeci şi ceva de ani.

Bărbatul care păşea lângă ea, ţinând-o cu braţul pe după umeri, era cu câţiva ani mai în vârstă. Avea obrazul prelung, oacheş şi părul negru, tăiat scurt şi zburlit. Silueta îi era zveltă, ca a unui om obişnuit cu sporturile.

La un moment dat, când ajunseră la capătul falezei, tânăra femeie se întoarse spre el. Bărbatul se aplecă şi o sărută.

— Mai avem câteva zile, spuse Smaranda.

— Mai avem o viaţă întreagă, îi răspunse Mihail, învăluind-o cu privirea.

Smaranda îi strânse uşor mâna.

— Nu ţi-e rece, Smara ? Să ne întoarcem...

— Nici gând ! Mă simt minunat! Tăcu un pic, apoi adăugă, serioasă : Parcă n-aş fi trecut niciodată la un pas de...

Mihail Dragoş n-o lăsă să termine.

Se împlineau exact 112 zile de când profesorul Tomescu,

din cauza emoţiei, socotise colapsul Smarandei drept sfârşitul acestei fiinţe, pe care o iubea şi o stima. Dar toate acestea trecuseră. Comunicarea ştiinţifică făcută de cei doi profesori, în numele colectivului de electronişti şi medici pe care îi conduseseră, stârnise emoţie şi un val de entuziasm. Nu era vorba numai de cancer. „Bariera biologică" fusese doborâtă. Sute de mii de telegrame şi scrisori soseau pe adresa laboratorului sau pe cea a ambasadelor române din alte ţări. Numai fermitatea ministrului, care se temea de noi oboseli, îi scutise pe cei doi profesori de avalanşa publicului, a gazetarilor şi a fotoreporterilor, a persoanelor oficiale şi particulare.

Smaranda şi Mihail mergeau încet, fără să se grăbească, înlănţuiţi.

Tânărul savant înălţă la un moment dat capul şi, urmărindu-i privirea, Smaranda observă şi ea un punct luminos, ca o stea de mărimea a doua, care se deplasa cu mare viteză parcă undeva printre constelaţii. Îşi deteră imediat seama că e o astronavă abia decolată, care pornea către cine ştie unde, să exploreze spaţiul cosmic.

— Poate că zboară spre Ganimed, zâmbi Dragoş.

Smaranda îl privi, zâmbind şi ea.

—Poate, îi răspunse. Toate drumurile sunt acum deschise... pentru noi.

CUPRINS:

Redactor responsabil : VICTOR ZETNIC
Tehnoredactor : MARIANA PUŞCAŞU
Dat la cules 20.10.1966. Bun de tipar 04.01.1967.
Apărut 1967. Comanda nr 6166. Tiraj 22 140.
C.Z. pentru bibliotecile mici 8 R-96
Tiparul executat sub comanda nr. 60.702 la
Combinatul Poligrafic „Casa Scânteii",
Piaţa Scânteii nr. 1, Bucureşti
Republica Socialistă România

Apa era limpede, lucru rar întîlnit la ghioluri, care au un grad ridicat de salinitate și poartă în suspensie un număr mare de particule de nămol fin. Ceea ce îmi atrase atenția era o piatră obișnuită, un fel de gresie, avînd însă încrustată în ea o perlă mică de un azuriu splendid. Piatra era în imediata mea apropiere; n-aveam decît să întind mîna și s-o apuc. Nu îmi dădeam seama dacă are vreo valoare sau nu dar era frumoasă și mă gîndii că lui Alexandru o să-i facă plăcere. Sau poate constituia ea însăși o urmă, din cele după care alergaserăm pînă atunci fără nici un rezultat. Scufundai brațul în apă și în aceeași clipă mi-l retrăsei cu iuțeală fulgerătoare, dînd un strigăt. Apa era fierbinte ca și cum ar fi fost așezată pe o plită încinsă.

